

Møte torsdag den 17. mars 2016 kl. 10

President: Ole mic Thom messen

Dagsorden (nr. 58):

1. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om å redusere det materielle forbruket i Norge til et bærekraftig og rettferdig nivå (Innst. 181 S (2015–2016), jf. Dokument 8:119 S (2014–2015))
2. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arild Grande, Tone Merete Sønsterud, Åsmund Aukrust, Rigmor Aasrud og Sonja Mandt om en samlet gjennomgang av viktige kulturminner (Innst. 208 S (2015–2016), jf. Dokument 8:12 S (2015–2016))
3. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i energiloven (skille mellom nettvirksomhet og annen virksomhet mv.) (Innst. 207 L (2015–2016), jf. Prop. 35 L (2015–2016))
4. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene André N. Skjelstad, Terje Breivik, Pål Farstad og Iselin Nybø om energieffektivisering på norsk sokkel (Innst. 173 S (2015–2016), jf. Dokument 8:145 S (2014–2015))
5. Innstilling fra finanskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2016 under Justis- og beredskapsdepartementet og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (endringer i ansvarsfordelingen for integreringsområdet mv.) (Innst. 194 S (2015–2016), jf. Prop. 59 S (2015–2016))
6. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Nasjonal helse- og sykehusplan (2016–2019) (Innst. 206 S (2015–2016), jf. Meld. St. 11 (2015–2016))
7. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anne Tingelstad Wøien, Geir Pollestad og Kjersti Toppe om å sikre kvaliteten i fødselsomsorga og rammefinansierte fødeavdelingar og kvinneklinikkar (Innst. 197 S (2015–2016), jf. Dokument 8:2 S (2015–2016))
8. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Kjenseth, Iselin Nybø, Ola Elvestuen og André N. Skjelstad om et drømmeløft for akuttmedisin, psykiatri og regional helseinnovasjon 2017–2021 (Innst. 196 S (2015–2016), jf. Dokument 8:17 S (2015–2016))
9. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentanten Kjersti Toppe om å utvikle folkets helsetjeneste og en ny nettverksmodell for kvalitet i sykehusene (Innst. 195 S (2015–2016), jf. Dokument 8:19 S (2015–2016))

10. Stortingets vedtak til lov om endringer i konkurranse-loven (Konkurranseklagenemnda, kartellforlik mm.) (Lovvedtak 44 (2015–2016), jf. Innst. 192 L (2015–2016) og Prop. 37 L (2015–2016))

11. Referat

Presidenten: Den tidligere midlertidig fritatte vararepresentant for Møre og Romsdal fylke, Eva Vinje *Aurdal*, tar igjen sete.

Den innkalte vararepresentant for Hordaland fylke, Eigil *Knutsen*, tar nå sete.

Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra representanten Rasmus *Hansson* om velferdspermisjon torsdag 17. mars
- fra representanten Knut Arild *Hareide* om foreldrepermisjon i tiden fra og med 29. mars til og med 17. juni

Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Hordaland fylke, Astrid Aarhus *Byrknes*, foreligger søknad om fritak for å møte i Stortinget i tiden fra og med 29. mars til og med 31. mars under representanten Knut Arild Hareides permisjon, av velferdsgrunner.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden slik:
For Hordaland fylke: Filip *Rygg* 29.–31. mars og Astrid Aarhus *Byrknes* 5. april til og med 17. juni.
For Oslo: Une Aina *Bastholm* 17. mars.

Presidenten: Une Aina Bastholm er til stede og vil ta sete.

Representanten Michael Tetzschner vil fremsette et representantforslag.

Michael Tetzschner (H) [10:01:40]: På vegne av representantene Frank Bakke-Jensen, Gunnar Gundersen, Øyvind Halleraker, Siri A. Meling, Anders B. Werp og meg selv har jeg den glede å fremsette forslag om utvidet ansvar for selskapers ansvar for korrupsjonshandlinger, en tilføyelse til straffeloven § 389.

Presidenten: Representanten Helga Pedersen vil fremsette et representantforslag.

Helga Pedersen (A) [10:02:11]: På vegne av representantene Stein Erik Lauvås, Marianne Aasen, Ruth Grung og meg selv legger jeg fram et forslag om en kompetanse-reform for kommunene.

Presidenten: Representanten Hans Fredrik Grøvan vil fremsette et representantforslag.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [10:02:38]: På vegne av representantene Rigmor Andersen Eide, Geir Sigbjørn To-

skedal, Dag Sele og meg selv har jeg gleden av å framsette et forslag om ny organisering av fergesamband gjennom etablering av statlig selskap.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe vil fremsette et representantforslag.

Kjersti Toppe (Sp) [10:03:18]: Eg vil på vegner av representantane Janne Sjelmo Nordås, Jenny Klinge og meg sjølv fremja eit forslag om likeverdig tilgang til laboratorienester etter at EUs postdirektiv er innført og laurdagspost avvikla.

Presidenten: Representanten Pål Farstad vil fremsette et representantforslag.

Pål Farstad (V) [10:03:55]: På vegne av stortingsrepresentantene Abid Q. Raja, Iselin Nybø, Terje Breivik, Sveinung Rotevatn og meg selv har jeg gleden av å fremme et representantforslag om mål om nullutslipp for alle skipstyper innen 2030.

Presidenten: Representanten Iselin Nybø vil fremsette et representantforslag.

Iselin Nybø (V) [10:04:28]: På vegne av representanten Trine Skei Grande og meg selv vil jeg sette fram et representantforslag om å styrke norsk tegnspråk og tegnspråk i skolen.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:04:57]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om å redusere det materielle forbruket i Norge til et bærekraftig og rettferdig nivå (Innst. 181 S (2015–2016), jf. Dokument 8:119 S (2014–2015))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Det anses vedtatt.

Marit Arnstad (Sp) [10:05:59] (ordfører for saken): Dagens innstilling er et resultat av behandlingen av Do-

kument 8:119 S fra representanten Rasmus Hansson om å redusere vårt materielle forbruk. Jeg har lyst til å berømme Miljøpartiet De Grønne for å ha tatt opp dette forslaget og gitt oss en anledning til å reflektere over den miljøpåvirkning vårt forbruk har.

I innstillingen dannes det ulike flertall og mindretall, og jeg antar at de ulike partiene sjøl vil redegjøre for sine syn i saken.

Tidligere denne uka lanserte Schibsted The Second Hand Effect, der det svenske miljøinstituttet har beregnet hvilket miljøavtrykk omsetningen av brukte varer fra fem av Schibsteds nettsider har. Det var en undersøkelse som ga interessante refleksjoner og resultater, og som griper rett inn i noen av forslagene i denne innstillingen, bl.a. I, om å produsere en statistikk over miljøeffekten av vårt forbruk. Schibsteds undersøkelse viser bl.a. at salget av brukte varer på Finn.no gir en redusert CO₂-effekt på 0,5 millioner tonn CO₂. Det tilsvarer utslipp fra all trafikk i Oslo i ti måneder. Det viser, sjøl om det kan argumenteres for at undersøkelsen også har noen svakheter, at bruktomsetning vil kunne spare klimaet for store utslipp, og at gjenbruk faktisk fungerer.

En stadig større kjøpefest kan ikke være et overordnet mål. På mange områder vil gjenbruk, reparasjon og større grad av nøysomhet også være en viktig del av miljøpolitikken. Derfor er den saken vi nå har til behandling, et viktig bidrag for å sette søkelys på at produksjon og materielt forbruk også legger beslag på ressurser og bidrar til store miljøutslipp. Komiteen anerkjenner det og er enige om at økende forbruk bidrar til utslipp av miljøgifter, utrydding av plante- og dyrearter og klimagassutslipp. Komiteen er også enige om at det er et mål å legge til rette for en bærekraftig utvikling, og at det må skje gjennom langsiktig ressursforvaltning, der ressursene utnyttes i tråd med naturens tåleevne.

Siden 1990 har det private forbruket i Norge mer enn fordoblet seg regnet i faste kroner. Mange vil si at det er mange positive sider ved at forbruket blir økt, men det gir også grunn til ettertanke. Det er ikke slik at all økonomisk vekst gir større belastning på miljøet, men det å bidra til redusert vekst i forbruket er en helt nødvendig del av debatten om hvordan man skal ha en mer bærekraftig utvikling.

Forslaget har gitt oss anledning til å gå inn på spørsmålet om delingsøkonomiens framvekst, både i Norge og internasjonalt. Det er mange positive sider ved delingsøkonomien, som vil gi muligheter for bedre utnyttelse av ressursene våre. I kombinasjon med ny teknologi kan salg av brukte varer, samkjøring og privat overnatting være eksempler på hvordan ledig kapasitet i samfunnet kan utnyttes på en bedre måte. Det kan gi lavere kostnader for den enkelte, men også medføre lavere ressurskostnader.

Så erkjenner komiteen at vi ikke skal være blinde for at delingsøkonomien også kan ha negative sider når det gjelder skattemessige forhold og med hensyn til arbeidstakeres rettigheter. Det er ikke noe mål at det skal etableres en delingsøkonomi som får utvikle seg som en svart økonomi på sida av samfunnet for øvrig.

Jeg synes det er viktig å understreke at sjøl om vi

står overfor en stor omstilling for å redusere klimautslipp, er det også en positiv utvikling på mange områder. Teknologien utvikles hele tida, og sammen med tydeligere miljøkrav gir det resultater i form av lavere utslipp. Bruk av tungmetaller og miljøgifter er kraftig redusert, og det samme er forekomsten av lokale luft- og vannforurensningsproblemer. Men vi må erkjenne at det kan gjøres mye mer, og dette forslaget er ett av flere områder der det er potensial for at vi som forbrukere kan bidra til mindre miljøbelastning og redusere vårt eget forbruk av ressurser.

En viktig del av forslaget handler om en sterkere reklamasjonsrett og det å legge til rette for at det skal være enklere og billigere å reparere en vare istedenfor å kjøpe en ny. En stor del av forslaget handler også om at forbrukernes rettigheter og informasjon skal bli bedre fordi godt opplyste og bevisste forbrukere har stor makt. Det at forbrukerne gis bedre rettigheter og også bedre informasjon, er en viktig del av arbeidet framover.

Innstillingen adresserer også spørsmålet om kjøpepress, som kan ses litt i sammenheng med kroppspress, og det er et spørsmål som er viktig ikke minst knyttet til kommersiell reklame.

Jeg vil med det få lov til å ta opp forslagene nr. 2–7, fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Presidenten: Representanten Marit Arnstad har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Åsmund Aukrust (A) [10:11:22]: Jeg og Arbeiderpartiet har en grunnleggende tro på at ny teknologi vil være det aller viktigste for å løse klimakrisen – nye måter å gjøre ting på som sikrer at verden tåler både befolkningsvekst og globalt sett økt velstand, samtidig som utslippene går ned. Jeg vil likevel, i likhet med saksordføreren, berømme Miljøpartiet De Grønne for å ha fremmet dette forslaget, også for å diskutere hvordan vekst og forbruk påvirker klimaet, og ikke minst hva veksten gjør med global rettferdig fordeling. For det stiller oss overfor en del etiske og moralske dilemmaer. Dersom alle mennesker på jorda skulle forbrukt like mye som oss nordmenn, hadde vi trengt tre jordkloder. Det har vi ikke, vi har bare én som vi må dele på så godt vi kan. Det sier seg selv at i en verden hvor vi ønsker at alle skal komme opp på det samme velstandsnivået som oss, må vi bruke ressursene annerledes. Det handler selvsagt mye om teknologi, men det handler også om andre ting.

Siden 1990 har vi blitt dobbelt så rike, men er vi blitt dobbelt så lykkelige? Jeg tror ikke det, og jeg er ikke sikker på at det viktigste vi vil trenge i framtiden, er økt vekst og høyere materielt forbruk.

Det å reise disse debattene handler ikke om å gå tilbake til fortiden, som enkelte sier. Nei, det handler om framtiden – hvilke verdier vi mener skal styre i framtiden. Vi har en regjering som jeg mener prioriterer feil, som velger skatteuttak foran velferd. Det er også et miljøspørsmål, for som Marit Arnstad sa: all vekst har ikke den samme påvirkningen på miljøet. Jeg tror det vil bli større fotavtrykk på miljøet å gi skatteuttak, økt forbruk, for de aller rikeste i Norge, istedenfor å satse på skole, helse eller

kultur. Det er mange grunner til å gå imot regjeringens skatteuttak – miljøspørsmålet er også en av dem.

Det samme så vi i debatten om søndagsåpne butikker. Regjeringen forsto ikke at folk ønsket å ha en dag hvor det gikk litt roligere, hvor tempoet ikke var det samme. Heldigvis vant folkets stemme fram, og vi beholder søndagen – inntil videre i alle fall – som en litt annerledes dag i uken.

Årets nyord blir nødt til å være «delingsøkonomi». Jeg synes knapt vi er i en debatt uten at noen ender opp med delingsøkonomi som et av de viktigste poengene. Jeg tror vi må bruke tid på å diskutere hva det faktisk er for noe, for det brukes i veldig mange ulike former. Men at vi kan bruke mobilene våre eller annen teknologi på å dele mer, det er jo i utgangspunktet en veldig god nyhet, ikke minst for klimaet. I et forbruksperspektiv er deling av varer en veldig god idé. Men delingsøkonomi er ikke noe man er enten for eller imot, det er der i ulike former. Fra Arbeiderpartiets side er vi positive til veldig mye av det, men vi er også veldig klare på at dette ikke må kunne føre til sosial dumping eller svekkede rettigheter for arbeidstakere.

Det fremmes i dag en rekke forslag. Det er veldig mange av dem som har gode intensjoner, som vi langt på vei er enige i, men som vi i dag likevel har valgt ikke å stille oss bak, for vi mener at de er for lite utredet, og at en del av dem heller passer bedre inn i diskusjonen om statsbudsjettet.

Ett av forslagene som vi har valgt å støtte, er forslaget om halvering av kasting av mat. I en verden som kommer til å trenge all den maten vi har, kan vi ikke kaste mat i samme grad som det vi gjør i dag. Havet av matavfall må være selve symbolet på den urettferdige fordelingen i verden.

Den franske regjeringen har satt i gang et målrettet arbeid for å halvere matavfallet innen 2025 – med strenge reguleringer til butikkene og til matbransjen. Vi mener den norske regjeringen burde gjort det samme. Men nå har vi skjont at det forslaget i dag ikke kan voteres over fordi det har vært fremmet før i sesjonen. Derfor vil jeg varsle at Arbeiderpartiet i dag istedenfor kommer til å stemme for forslag nr. 1, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre om at dette er noe som skal vurderes i forbindelse med stortingsmeldingen om den sirkulære økonomien. Fra Arbeiderpartiets side vil vi i dag si at vi har store ambisjoner om hva den meldingen skal inneholde når det gjelder kasting av mat.

Den viktigste debatten om forbruk og vekst har vi i forbindelse med behandling av statsbudsjettet, hvor vi gjør de årlige prioriteringene. Og det var et veldig dårlig signal når noe av det første denne regjeringen gjorde, var å fjerne bærekraftindikatorene i statsbudsjettet.

Det er om lag 30 år siden Gro Harlem Brundtland lanserte begrepet «bærekraftig utvikling». Vi skal kunne ha en vekst og en utvikling uten å ødelegge mulighetene verden for naturen, klimaet, dem som kommer etter oss, eller dem som lever samtidig med oss. Det er et perspektiv som vi må ha med oss inn i alt vårt politiske arbeid.

Tina Bru (H) [10:16:23]: Representantforslaget vi har

til behandling i dag, er et eksempel på at selv de beste intensjoner kan føre galt av sted. Jeg har stor respekt for engasjementet representanten Hansson og Miljøpartiet De Grønne legger for dagen i arbeidet for et bedre miljø og klima. Denne saken illustrerer likevel med all tydelighet forskjellen mellom de av oss som mener at miljøpolitikkenes mål er å begrense skader på miljøet som følge av økonomisk aktivitet, og de som mener at å begrense økonomisk aktivitet og vekst er et mål i seg selv.

Representantforslaget viser også forskjellen mellom partier som mener at et fritt marked, kunnskap og teknologi vil spille en viktig rolle i å løse klima- og miljøutfordringen, og partier som mener at statlig kontroll, forbud, lavere velstand og mindre frihet er nødvendig for – som representanten Hansson pleier å si – å unngå å koke kloden.

Høyre og regjeringen bygger sin miljø- og klimapolitikk på konservative verdier som føre-var-prinsippet og generasjonskontrakten. Høyre vil alltid være beredt til å diskutere nye tiltak som reduserer miljøbelastningen som følge av produksjon og forbruk av varer og tjenester.

Det er derimot ikke slik som forslagsstilleren legger til grunn, at økonomisk aktivitet og velstand i seg selv alltid er et problem. Det er ingen lineær sammenheng mellom forbruk og miljøbelastninger, tvert imot har de siste tiårenes utvikling vist oss at det er mulig å frikoble økonomisk vekst og økte utslipp og miljøskader. Senest i går meldte IEA at for andre år på rad er CO₂-utslippene fra verdens energisektor uendret, til tross for at den globale økonomien vokser.

Teknologiutvikling og fornuftig regulering kan skape endring i adferden hos innbyggerne som bidrar til å redusere miljøbelastningen av vårt forbruk av varer og tjenester, uten å bruke tvang og forbud som bremser utviklingen av vår velstand.

Grunnen til at jeg understreker dette, er at vi er inne i en tid med økende arbeidsledighet og store omstillinger. Mer enn noen gang er det viktig at vi klarer å opprettholde sysselsetting og verdiskaping som sikrer velferdsstaten også for fremtiden.

La meg bruke litt tid på noen av de konkrete tiltakene som foreslås i forslaget. Forslagsstilleren ønsker seg en årlig statistikk over det norske forbrukets globale fotavtrykk. Høyre er opptatt av en kunnskapsbasert miljø- og klimapolitikk og derfor jobber også regjeringen aktivt for å forbedre standarder og anslag av slike fotavtrykk både i EU/EØS og i OECD.

Det er likevel slik at det per i dag ikke er mulig å lage data som er gode nok til at de kan brukes til å utforme politikk eller virkemidler. I beste fall vil slike beregninger fungere som veiledere eller illustrasjoner til bevisstgjøring, men i verste fall kan de være direkte villedende og føre til tiltak som virker mot sin hensikt.

Norge har et sterkt forbrukervern med lang reklamasjonstid og strenge miljøkrav til produkter. Faktisk er det slik at norske regler og forskrifter er strengere enn hva som er vanlig i Europa når det gjelder reklamasjonsrett og garantier. Levetid og kvalitet på produkter bestemmes nok i mye større grad av forbrukernes krav og forventninger til produsentene enn noe politisk vedtak i Stortinget. Når det er sagt, er det viktig at når dagen kommer at vi ønsker

å kvitte oss med et produkt, skal materialgjenvinning og resirkulering være måten vi gjør det på.

Når forslagsstilleren ønsker å innskrenke og forby reklame for lovlige produkter, mener jeg det bærer galt av sted. Dette er også en politikk som avslører et fullstendig fravær av tillit til at informerte forbrukere gjør gode valg, og at politikere og byråkrater ikke alltid vet best. Det er dessuten en innskrenkning av yttingsfriheten og et ideologisk tankegods som vitner om et ønske om å ta Norge tilbake til en tid jeg tror de fleste er glad vi har forlatt – med statlig regulering og styring av folk og næringsliv.

Det er en lang rekke forslag i saken jeg nå ikke har kommentert. Mange av dem bærer preg av å være lite realistiske og vanskelige å gjennomføre og derfor en ren markering av Miljøpartiet De Grønnes standpunkter. Jeg vil uansett avslutte mitt innlegg med å takke forslagsstilleren for å reise en viktig debatt, og jeg vil samtidig ta opp forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre om tiltak for å redusere matsvinn slik det står i innstillingen fra komiteen.

Presidenten: Representanten Tina Bru har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [10:20:55]: Det er liten tvil om at regjeringen bygger sin miljø- og klimapolitikk på forvalteransvaret og føre-var-prinsippet. Det er selvfølgelig ikke noe problem å dele forslagsstillerens intensjoner om å redusere miljøbelastninger ved produksjon og forbruk av varer og tjenester, men vi må ikke glemme at de største utfordringene vi har i arbeidet med å redusere klimagassutslippene og realisere et samfunn med lavere utslipp, er å frikoble økonomisk vekst og økte utslipp av klimagasser.

Det er viktig at målet med vår miljøpolitikk er å forebygge og redusere miljøkonsekvensene av økonomisk aktivitet – og ikke å begrense omfanget av økonomisk aktivitet eller privat forbruk i seg selv.

Det er også viktig å merke seg at regjeringen og samarbeidspartiene har forpliktet seg til å følge opp arbeidet med Grønn skattekommissjon, som jo gir en rekke anbefalinger om hvordan skatte- og avgiftssystemet kan brukes for å vri forbruket i en mer miljøvennlig retning. Norge produserer i dag god offentlig statistikk av høy kvalitet når det gjelder forbruk, miljø- og klimagasser, men det vil ikke være hensiktsmessig å lage anslag om miljøfotavtrykk før det foreligger internasjonale, anerkjente metoder og data for denne typen beregninger, og presisjonsnivået vil ikke kunne bli godt nok for å utforme politikk og lovverk.

Hva gjelder utvidelse av reklamasjonstiden, har Norge et sterkt forbrukervern, med lang reklamasjonstid og strenge miljøkrav til produktene. Å innføre et strengere regime vil nødvendigvis også medføre høyere priser på varene.

Avslutningsvis kan det opplyses at regjeringen planlegger å legge fram en nasjonal bioøkonomistrategi, i samarbeid med næringsliv, organisasjoner og virkemiddelaktører, og det er liten tvil om at bioøkonomien kan spille en stor rolle i å utnytte våre ressurser og vårt forbruk på en langt mer optimal måte enn i dag.

Fremskrittspartiet støtter selvfølgelig det forslaget der vi er medforlagsstiller.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [10:23:51]: Jeg vil også gi ros til Rasmus Hansson og Miljøpartiet De Grønne for å fremme dette representantforslaget. Mange av forslagene kan vi skrive fullt og helt under på, og flere av dem er også tidligere fremmet av Kristelig Folkeparti, om ikke likelydende, så med samme innhold. Jeg vil også gi ros til saksordfører Marit Arnstad for gode konkretiseringer.

Det materielle forbruket i Norge og i vår del av verden må settes under lupa med et kritisk blikk. Det må skje i tillegg til at produkter forbedres, og at det stilles skjerpede krav til produkters miljøegenskaper. Vi har ingen rett til å legge til grunn en forbruksvekst som de fleste andre bare kan drømme om, verken i et rettferdighetsperspektiv eller i et miljøperspektiv.

La meg trekke fram en gammel høvding, professor Trygve Haavelmo. Da han mottok Nobelprisen i økonomi i 1989, ble han spurt hva han ville ha snakket om hvis han hadde fått et kvarter med verdens ledere. Han svarte at han ville forklart dynamikken i en eksponentialfunksjon, formelen for eksponentiell vekst. Andre kloke hoder har visualisert dette ved å fortelle historien om et tjern der det vokser en vannlilje. Til å begynne med har den ett blad, men den dobler seg hver dag: dag to, to blader – dag tre, fire blader – dag fire, åtte blader, osv. Etter 30 dager er tjernet grodd igjen. Men når var det bare halvveis grodd igjen? Jo, på den 29. dagen. Lærdommen av dette, som også kan overføres til stadig forbruksvekst, er at veksten i forbruket har hatt ikke en jevn utvikling, men en eksplosiv utvikling i vår del av verden. Det er ikke bærekraftig i det lange løp.

Forbruksvekst medfører ofte, om ikke alltid, en økt belastning på miljøet, og det er nettopp derfor vi må ha en løpende debatt om det materielle forbrukets globale fotavtrykk. Det er også derfor vi må gjøre det lettere å omsette brukte varer. Heldigvis ser vi en oppblomstring av bruktbutikker i dette landet. Vi har fått en økende bevissthet mot bruk og kast. Det bør også stilles krav til produsenter at varer, så sant dette er mulig, kan repareres, og dette bør stimuleres ved lettelsener i rammevilkårene for reparasjonsvirksomhet. En reklamasjonsfrist på fem år for flere varegrupper vil ha en positiv effekt på produsentenes innstilling. Det skal lønne seg å lage noe som holder. Vi på Stortinget kan gjøre en god del, men her vil jeg minne om at forbrukermakt også kan flytte fjell. Bevisste forbrukere som etterspør produkter som holder, er minst like viktig.

Delingsøkonomien, som er i ferd med å få fotfeste, er blitt en positiv trend. Vi må se på hvilke skattemessige konsekvenser dette kan gi, og yte positiv stimulans til denne trenden.

Også reklame spiller en vesentlig rolle, og vi kjøper en god del vi ikke trenger – iallfall gjør jeg det. Dermed er det god miljøpolitikk å se nærmere på regelverket for reklame. Vi gjentar bl.a. – sammen med Senterpartiet, SV og Miljøpartiet De Grønne – vårt tidligere forslag om at telefonsalg bør kreve et aktivt samtykke, ikke bare ha en reservasjonsmulighet.

Jeg vokste opp i en tid, som sikkert flere i denne sal,

da doktrinen var «vi kaster ikke brukbar mat». Det var en selvsagt ting. Det er absurd i en verden der mange må gå til sengs sultne, at vi i vår del av verden kaster enorme mengder fullt brukbar mat. En målsetting om å halvere matkastinga i 2030 er moderat og overkommelig.

Igjen: Jeg er glad for påminnelsen som ligger i dette forslaget, og for at behandlingen har munnet ut i at flere viktige saker får flertall. Saksordføreren har allerede tatt opp de forslagene som Kristelig Folkeparti er med på.

Ola Elvestuen (V) [10:28:52] (komiteens leder): Som det er påpekt tidligere, forbruket i verden allerede langt større ressurser enn det livet på jorden kan tåle over tid, og vi har behov for å redusere den påvirkningen vi har på naturmiljøet omkring oss, dramatisk i årene framover.

De store utfordringene vi står overfor, er at vi må redusere klimagassutslippene – klimaendringene er en fundamental trussel mot den livsstilen vi har i dag. Vi må redusere oppsamlingen av miljøgifter i naturen. Tapet av biologisk mangfold må stoppes – målsettingen er at dette skal oppnås innen 2020. Og vi har en verden med stigende grad av ressursknapphet, så vi må bruke ressursene langt mer effektivt enn det vi har gjort tidligere.

Derfor er også Venstre glad for at dette forslaget er lagt fram, slik at Stortinget også må diskutere hvordan vi skal redusere den påvirkningen som vårt forbruk har på miljøet. Venstre går likevel ikke inn for de forslagene som ligger i saken, bortsett fra det ene, som vi er medforlagsstiller til, som går på et systematisk arbeid for å redusere matsvinn i Norge, og hvordan dette må legges inn i avfallsmeldingen.

Grunnen til at vi ikke går inn for de andre, er for så vidt ikke formålet og hensikten med dem, men mer at vi mener måten de er utformet på, ikke fører oss nærmere det målet som vi ønsker. Skal vi få ned påvirkningen av det forbruket vi har, trenger vi en helt annen systematisk tilnærming til problemstillingen.

Jeg skal peke på noe av det vi mener må gjøres. Det ene er å se det positive i en delingsøkonomi. Vi bor stadig tettere, og vi bor flere i de store byene både i Norge og internasjonalt. Det å bo tett innebærer at vi i framtiden må dele mer – på det enkle gjennom bysykkelordninger og bedre kollektivtrafikk, og det gjelder sportsutstyr. Dette gjelder både den private delingen og det gjelder den som ideelle organisasjoner står bak, og vi må ha systemer for den kommersielle delingsøkonomien som kommer.

Jeg vil også peke på at det offentlige gjør innkjøp for over 450 mrd. kr i året, og vi har med budsjettet for i år blitt enige om at man skal ha 30 pst. miljøvekting av de innkjøpene det offentlige står bak. Det er klart at over tid, når det implementeres, vil det være av stor betydning for å redusere miljøbelastningen ved de offentlige innkjøpene.

Det er nevnt tidligere at det er levert en rapport fra Grønn skattekommisjon før jul. Vi jobber nå med oppfølgingen av Grønn skattekommisjon. Det er helt avgjørende at vi bruker skatte- og avgiftssystemet aktivt for å redusere miljøbelastningen ved forbruk. Her er vi fortsatt bare ved begynnelsen. Heldigvis er det på dette området slik at økonomiske incentiver virker.

Regjeringen skal også legge fram en bioøkonomistrate-

gi, og det er viktig at vi bruker de biologiske ressursene vi har, for å redusere det fossile forbruket. Og kanskje er den største saken som står foran oss, initiativet fra EU – EUs handlingsplan for en sirkulær økonomi. Her må man se på både produktdesign, produktprosesser – hele livsløpet for et produkt og hvilken belastning det gir på miljøet – og den forbrukerinformasjonen som det er nødvendig å utvikle for folk. Her må vi få til en total ressursbesparelse. Det er klart at avfallssystemene våre, hvordan vi bruker avfall, å redusere ressurser på avveier og å ha gjenbruk er viktig, og vi ser fram mot den meldingen om avfall og sirkulærøkonomi som Stortinget tidligere har bestilt, med forventning. Det er avgjørende at vi beholder taket i et systematisk arbeid for å redusere miljøbelastningene.

Så vil jeg ta opp en ting til, det er at vi også må bruke de positive virkemidlene. Vi har en svanemerkeordning i Norge, som fungerer godt med relativt små ressurser. Det er viktig også å forsterke dette. Det er viktig å holde tak i at vi må redusere miljøbelastningen ved vårt forbruk, og det krever et langsiktig og systematisk arbeid for å få det til.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [10:34:13]: Vi må slutte å bruke opp kloden vår, for det er det vi gjør i dag, og det høres det ut som flere av de tidligere talerne har vært inne på her i dag.

Jeg vil trekke fram et eksempel for å vise hvordan vårt forbruk i dag bruker opp kloden. Jeg vil anbefale folk å gå inn på Google Earth – det er jo et fantastisk verktøy – og zoome inn på Nauru, for så å zoome enda mer inn på Nauru. Zoomer man inn på den lille øystaten i Stillehavet, som er opphavet til en veldig stor del av fosforet som brukes, ser man hvordan vårt forbruk av fosfor bit for bit har spist opp hele den lille øystaten, som nå snart står ribbet igjen, uten flere ressurser. Dette er et eksempel på hvordan vårt forbruk av fosfor, som er helt avgjørende for landbruksnæringen, kunstgjødsel og all den matproduksjonen vi har, gradvis utarmer sted etter sted på kloden. Ekspertene advarer om at vi kan gå mot fosformangel, og det er bare et eksempel på hvordan vi bruker opp kloden.

Hva burde vi gjøre? Vi burde i stedet i alt vi gjør, tenke kretsløpsbasert, sånn at vi sier til oss selv, og legger som et styringsinstrument for politikken, at kan det ikke brukes igjen, er det ikke godt nok. Lager vi varer for produksjon og salg i Norge, i EU, i Europa, i verden som ikke kan brukes igjen når det er ferdig brukt, er det ikke godt nok. Alt må innrettes mot å gå inn i kretsløpet. Dette burde være standarden vi legger til grunn, og jeg håper at regjeringen – og jeg vil jo høre på klima- og miljøministeren senere – legger det prinsippet til grunn når den nå skal lage en stortingsmelding om sirkulær økonomi, på komiteens oppfordring.

Det største, akutte problemet for oss akkurat nå, er at vi bruker opp de fossile lagerressursene våre, olje, kull og gass. I løpet av det siste året har vi passert den magiske grensen på 400 ppm CO₂, og det truer vår eksistens, noe som ble sagt på klimakonferansen i Paris før jul. Det avgjørende er at vi klarer å redusere utslippene nå, og da er det ganske skummelt at flertallet her i salen fremdeles baserer den økonomiske framtiden for Norge på å utvinne enda

mer olje. I dag kom TFO-en med tildeling av nye blokker i modne områder. Den kom i dag, med enda flere blokker, noen av dem rett ved inngangen til Lofoten, Vesterålen og Senja, der et utslipp ville drive rett inn i Vestfjorden. Det er etter min oppfatning en skummel utvikling, og i tillegg er det en beslutning som fullstendig er frikoblet fra klimaavtalen i Paris. Det ligger ingen vurdering fra regjeringens side av hvordan dette vil virke inn mot 2-gradersmålet, det ligger ingen – eller en enda mindre – vurdering av hvordan det er plass i verden for denne oljen og gassen som kanskje vil bli funnet der, inn mot 1,5-gradersmålet. Alt tyder jo på at hvis vi skal nå 1,5-gradersmålet, har vi allerede passert grensen for hvor mye det er vi kan slippe ut, og vi burde slippe ut mindre og suge ut CO₂ fra atmosfæren i årene som kommer. Det er jo, som alle her i salen vet, en ganske krevende affære.

Jeg er overrasket over at det ikke er flertall for å be regjeringen stille krav om at bedrifter må rapportere på direkte og indirekte klimagassutslipp. Tina Bru hadde en del resonnementer rundt at forbrukere skulle kunne fatte opplyste valg, og var imot regulering. Det er et veldig underlig standpunkt. Det er helt åpenbart at det må regulering til om vi skal få til en sirkulær økonomi. Det er helt åpenbart at det må avgifter til for å hindre bruk av engangsressurser. Nå sitter jo til og med regjeringen og diskuterer Grønn skattekommisjon. Det er helt åpenbart at det må bli dyrere å forurense om vi skal få til noe som helst. Og det er helt åpenbart at reguleringer er det eneste som skal til for å hindre unødvendig oljeutslipp. Man kan ikke si til et oljeselskap som har funnet olje, at de bør la oljen ligge, at man synes de burde ha en moralsk forpliktelse til det. Man må jo istedenfor la være å tildele muligheten for å finne denne oljen til selskapet.

Vi støtter ikke Miljøpartiets forslag om at vi må kutte alt materielt forbruk i Norge – eller hvordan det materielle forbruket skal kuttes. Vi synes det er upresist. Vi fremmer vårt eget forslag der vi sier at vi mener at det miljøskadelige forbruket må reduseres i Norge.

Jeg tar med dette opp de forslagene SV har fremmet, dem vi har fremmet alene, og dem vi har fremmet sammen med Miljøpartiet De Grønne.

Presidenten: Representanten Heikki Eidsvoll Holmås har tatt opp de forslagene han refererte til.

Une Aina Bastholm (MDG) [10:39:44]: Grunnlaget for økonomien er naturressursene, og klodens ressurser er begrenset. Så klart er det da en sentral politisk oppgave å hindre at ressursene overforbrukes av noen få på bekostning av andre. Jeg vil derfor takke for hyggelig omtale fra saksordføreren og andre som har hatt ordet før meg, for initiativet vårt til dette forslaget.

Menneskeheten legger i dag beslag på store deler av jordas overflate for å produsere råvarer til det materielle forbruket vårt. De arealene vi allerede har tatt i bruk, er i tillegg de mest fruktbare og artsrike, mange områder forringes nå av monokulturer, og livsviktige ressurser som vann begynner det å bli knapt på mange steder.

Dette handler om mye mer enn klima. Ifølge en ny

FN-rapport ligger det globale uttaket av fossil energi, biomasse og mineraler an til å tredobles i perioden fram mot 2050. Derfor vedtok også FN's generalforsamling i desember at bærekraftig produksjon og forbruk er et av de nye globale målene som skal følge opp tusenårsmålene. De forslagene som vi debatterer nå, handler om å følge opp regjeringens støtte til disse FN-målene med konkrete tiltak på hjemmebane.

Vi vet at klodens ressurser er begrenset, at naturen har tålegrenser, og at vårt forbruk tømmer ressurser ut av samfunn og økonomier som trenger dem mer. Da må vi forholde oss til det. Men forbruksreduksjon er også et lønnsomt, spennende og nettopp teknologifremmende prosjekt. Det illustreres godt av en del av de forslagene som fremmes i dag, som f.eks. å dele på produkter og tjenester som i praksis kan innebære at samfunnet får mer ut av mindre fordi mange kan ha glede og nytte av det samme produktet uten å kjøpe det selv – eller å gi forbrukerne lengre reklamasjonsfrist, stille strengere krav til kvalitet og hindre varer på markedet som er laget for å gå i stykker. Det er også bra for forbrukerne, smart for miljøet, og det utfordrer produsenter til å bidra til en mer ressurseffektiv økonomi. Å få på plass gode rammevilkår for reparasjon, gjenbruk og resirkulering er avgjørende for at kretsløpsøkonomi skal bli noe mer enn et moteord.

Til representanten fra Høyre: Å betrakte et forslag om strengere regulering av reklame i de offentlige felles rommene våre som mistillit til forbrukeren, vil jeg si er – for å bruke representantens egne ord – lite realistisk. Reklame bruker man jo milliarder på milliarder på i hele verden nettopp fordi det fungerer. Og vi mennesker lar oss påvirke av både nøytral informasjon og selvfølgelig kommersiell reklame. Så klart er det forbruksdrivende.

Det er bra at Stortinget for første gang debatterer å redusere det materielle forbruket i Norge, men det er trist at Venstre, Høyre og Fremskrittspartiet av prinsipp har bestemt seg for å stemme imot alle forslagene som er fremmet i saken. Arbeiderpartiet stemmer også ned de fleste med den begrunnelse, som vi har hørt i dag, at det trengs mer vurdering, selv om de aller fleste av formuleringene nettopp begynner med at man ønsker utredning eller mer vurdering.

Senterpartiet og Kristelig Folkeparti er med på flere gode forslag, men det er altså kun SV som er enige med Miljøpartiet De Grønne i at Stortinget bør vedta et mål om å redusere forbruket til et rettferdig og bærekraftig nivå innen 2030.

Mange partier er imot å gjøre det materielle forbruket vårt til et politisk tema. Og ja, det har lenge vært vanlig å tenke – og jeg vil også si, kanskje ikke minst føle – at forbruk er noe privat som politikere bør holde seg unna. Forbruk er privat, men i en globalisert økonomi er vårt private forbruk også politisk. Både offentlig og privat forbruk har direkte påvirkning på andres mulighet til å leve gode liv. Det er politikk.

De ressursene som kloden har å by på – grunnlaget for økonomiene våre – deler vi med mennesker nært og fjernt og med framtidige generasjoner. Og vi deler dem med andre arter. Så klart er det Stortingets anliggende da

hvordan forbruket vårt kan reduseres uten at livskvaliteten forringes.

Vi merker oss særlig at Venstre her velger å stå utenfor en rekke gode forslag som svarer på flere av vår tids største globale problemer samtidig: ressursknapphet, matmangel, tap av arts mangfold og klimaendringer.

Vi i De Grønne er sikre på at flertallet på Stortinget kommer til å ta materielt overforbruk på alvor etter hvert, sånn som flertallet også har anerkjent konsekvensene av sur nedbør og klimaendringer.

Så vil jeg igjen takke for mange gode innlegg, en spennende debatt, og jeg tar med dette opp forslaget fra Miljøpartiet De Grønne.

Presidenten: Representanten Une Aina Bastholm har dermed tatt opp det forslaget hun refererte til.

Statsråd Vidar Helgesen [10:44:51]: Det er sjelden man får mulighet til å diskutere et tema som er så bredt og samtidig så dypt, og egentlig dypest sett et grunnleggende ideologisk spørsmål, som det vi snakker om i dag. Det er ganske sjelden som konservativ politiker at man får en naturlig anledning til å sitere Edmund Burke fra talerstolen, så jeg skal gjøre det. Et av mine favorittsitater fra Edmund Burke er: Samfunnet er en kontrakt ikke bare mellom de som lever, men mellom de som er levende, de som er døde, og de som ennå er ufødte.

Det er et viktig grunnlag for denne regjeringen at vi bygger på forvalteransvaret og føre-var-prinsippet. Vi har overtatt en klode, og vi skal overlate den til våre barn i minst like god stand som vi overtok den fra de som gikk foran oss. Det dreier seg i veldig stor grad om å styrke miljøvernet og styrke klimainnsatsen, men det dreier seg også om å gjøre det på en måte som tar vare på det økonomiske grunnlaget og det velferdsgrunnlaget som vi har arvet. Derfor må vi ikke bruke virkemidler i miljøkampen som undergraver vår langsiktige evne til å bygge et bærekraftig samfunn, og derfor er dette en viktig debatt. Det kan ikke bestrides – alle er enige om det – at presset på klodens ressurser ikke er bærekraftig. Vi må legge om til en mer ressurseffektiv økonomi. Vi vet at globale klima- og miljøutfordringer krever et grønt skifte i verden og i Norge. Norge skal være et lavutslippssamfunn i 2050, og det vil medføre vesentlige endringer, også i innretningen av det materielle forbruket.

Hovedutfordringen er å avbøte uønskede konsekvenser av forbruket og redusere miljøbelastningen av kritiske biologiske ressurser og økosystemtjenester. Jeg synes at både komiteens gode arbeid med saken og debatten her i dag viser stor enighet om målet, men det er også klare forskjeller i synet på hva som skal til for å komme til målet. Jeg og regjeringen er overbevist om at vi må ta markedet i bruk i miljøets tjeneste, vi må ta teknologi og teknologiutvikling i bruk, og vi må stimulere den teknologiutviklingen i miljøets tjeneste.

Det er ikke regjeringens politikk verken å kritisere eller redusere omfanget av forbruk i seg selv, slik Miljøpartiet De Grønne tar til orde for. Lavutslippssamfunnet handler ikke om å avstå fra å forbruke varer og tjenester, men

å dekke behovene på smartere og mindre miljøbelastende måter.

Komiteen foreslår årlig publisering av statistikk over det norske forbrukets globale fotavtrykk. Fotavtrykk er et kraftfullt kommunikasjonsverktøy som kan vise hvordan norsk forbruk påvirker andre deler av verden. Det er krevende å beregne slike indikatorer. Det kreves gode nasjonale data for produksjon, import og miljøvirkninger. I tillegg kreves det data fra produksjon i andre land som igjen er påvirket av omfattende handelsstrømmer innenfor den internasjonale arbeidsdelingen. Fotavtrykkene egner seg derfor foreløpig best til bevisstgjøring og illustrasjon, rett og slett fordi datagrunnlaget ikke er godt nok i dag. Det er nødvendig med mer internasjonalt samarbeid og utviklingsarbeid for å etablere slik datatilgang og gode metoder. Slikt arbeid foregår i bl.a. OECD, EU og Nordisk ministerråd.

Vi tar sikte på å følge opp Stortingets vedtak i samarbeid med Statistisk sentralbyrå ved å beregne og offentliggjøre fotavtrykkindikatorer der hvor det er mulig og forsvarelig. Målsettingen vil være å utvikle indikatorer i takt med metodeutviklingen internasjonalt.

Komiteen foreslår også å styrke reklamasjonsretten etter forbrukerkjøpsloven ved at flere varegrupper gis fem års reklamasjonsfrist. Komiteen forutsetter at bestemte varekategorier har fem års reklamasjonsfrist, men forbrukerkjøpsloven – som for øvrig ligger til justisministerens ansvarsområde – gir ikke bestemte varekategorier en bestemt reklamasjonsfrist. Reklamasjonsfristen har som formål å ivareta forbrukerens klagerett, ikke å regulere varens holdbarhet. Men i den grad produsenter tilpasser seg reklamasjonsfristen, er det viktig at varer som er ment å vare vesentlig lenger enn to år, opprettholder fem års reklamasjonsfrist. Regjeringen arbeider overfor EU for å påvirke forslaget til nye fjernsalgsregler for å ivareta dette hensynet.

Vi deler målet om å halvere matkastingen, og vi er godt i gang i arbeidet – i samarbeid med bransjeorganisasjoner – for å redusere svinn av mat. Det ble signert en intensjonsavtale i mai 2015 som legger rammene for arbeidet med en mer konkret avtale, hvor vi ønsker å sette reduksjonsmål, finne effektive tiltak, identifisere kilder og utvikle indikatorer for hele matkjeden. Vi har ikke i dag tilstrekkelig grunnlag for å fastsette et mål, men det er en del av det brede arbeidet som vi er godt i gang med.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Marit Arnstad (Sp) [10:50:07]: Jeg tenkte jeg skulle fortsette litt på det statsråden var inne på i slutten av sitt innlegg, nemlig spørsmålet om matkasting, for det har et enormt omfang, og det berører egentlig alle ledd i verdikjeden for mat. Det er åpenbart at de virkemidlene vi har i dag for å begrense matkastingen, er for få. Derfor er også spørsmålet om bare å ha en bransjeavtale utilstrekkelig. Nå er det slik at vi ikke kommer til å få stemt over forslaget fra et flertall av partiene i komiteen som en ønsker i dag, men vi vet at dette spørsmålet må en komme tilbake til i forbindelse med stortingsmeldingen om avfall og sirkulær økonomi, som statsråden også var inne på.

Statsråden var litt unnvikende med hensyn til mål, og vi er i ferd med å komme bakpå i forhold til andre land, som allerede har satt seg klare mål. Så spørsmålet er rett og slett: Hvilket ambisjonsnivå vil regjeringen legge seg på? Og når andre land går så langt som det Frankrike f.eks. har gjort, vil også Norge kunne se det som realistisk å sette et mål om å halvere matkastingen?

Statsråd Vidar Helgesen [10:51:11]: Jeg tror det er viktig at når vi skal sette et mål, må vi skaffe oss kunnskap. Vi jobber derfor så tett med bransjeorganisasjonene som er berørt. Vi ser, som sagt, på hva som er kilder, og hva som er mulige tiltak, hva som er indikatorer for hele matkjeden, og det vil kunne gi oss et grunnlag for å tallfeste et mål, og vi tar sikte på at et sånt tallfestet mål skal komme inn i en avtale, som vi håper skal være på plass i år.

Når det gjelder tallfesting av mål, er ikke det noe vi i utgangspunktet er negative til, men vi tror vi vil få større og bedre resultater hvis vi også har et samspill med de viktige aktørene om det å sette målet. Vi er for øvrig bundet av, og vi har støttet, FNs globale bærekraftsmål, som bl.a. har et mål om halvering av matkasting og matsvinn på globalt nivå innen 2030. Det er ikke unaturlig at Norge legger seg omtrent der. For øvrig er den tilnærmingen vi har tatt, av stor interesse også for EU i deres arbeid med sirkulær økonomi.

Une Aina Bastholm (MDG) [10:52:34]: Takk til statsråden for engasjementet i saken og sitatet fra Edmund Burke, det er hyggelig å kunne gi en anledning til det.

Jeg refererte i mitt innlegg til at FN mener at det globale uttaket av fossil energi, biomasse og mineraler ligger an til å tredobles i perioden fram mot 2050. Jeg har derfor lyst til å spørre statsråden om han har grunn til å trekke de prognosene i tvil, og om han – hvis ikke – mener at Norge har et særlig ansvar for å gjøre noe med det overforbruket vi er i ferd med å gå inn i.

Statsråd Vidar Helgesen [10:53:15]: Prognosemakeri i dagens økonomiske og teknologiske utvikling er vanskelig. Det ser vi i Norge når det gjelder vår egen økonomiske utvikling og budsjettarbeidet gitt flyktningssituasjonen og annet, men også globale utviklingstrekk. Den teknologiske utviklingen vi ser ikke minst på energifeltet i dag, gjør at det kan være ganske vanskelig å være helt sikre på ulike prognoser. Det ble nevnt om vi hadde en eksponentiell forbruksøkning. Nei, det har vi vel ikke, men vi har muligens en eksponentiell utvikling i fornybar energi, og det er en utrolig positiv utvikling. I går kom også beskjednen om at verdens største kullselvskap er i ferd med å gå konkurs. Det viser hvilken dynamikk som er på energifeltet. Norge har et betydelig ansvar og gjør veldig mye også på teknologiutvikling, men hvorvidt vi kan stole på prognoser som baserer seg på de foregående årene, skal ikke jeg være for sikker på.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [10:54:37]: Jeg vil gjerne gripe fatt i noe statsråden kom med. Det gjelder ikke sitatet av Edmund Burke; det jeg gjerne vil gripe fatt i,

er det han gjorde da han i realiteten siterte Gro Harlem Brundtland, som snakket om betydningen av bærekraft og at bærekraft har tre elementer. Det er det sosiale, som bl.a. i bærekraftsmålene er slått fast på den måten at inntektsveksten i alle land, inklusive Norge, for de 40 pst. fattigste skal være høyere enn for gjennomsnittet. Det er ikke akkurat den utviklingen regjeringen tar oss inn i. Det andre er det økonomiske, som ministeren understreket, og det tredje er det bærekraftige.

Spørsmålet er: I dag er det sånn at bedrifter i hovedsak rapporterer på sine økonomiske resultater. Så skal man riktignok rapportere litt på påvirkning på ytre miljø, og på om man har god HMS-standard. Men det forslaget som flere store bedrifter tar initiativ til, er at man skal rapportere også på sosial og miljømessig bærekraft. Hvorfor støtter ikke ministeren en sånn utvikling i Norge?

Statsråd Vidar Helgesen [10:55:46]: Det er kompliserte spørsmål knyttet til hva slags indikatorer og hva slags mekanismer som er egnet for rapportering. Det å pålegge næringslivet ytterligere rapporteringsforpliktelser uten at det er godt nok grunnlag for den typen rapporteringsforpliktelser, er ikke noe denne regjeringen legger opp til. Vi ønsker å gjøre livet lettere for næringslivet. Det er også fordi vi ser at dynamikken i næringslivet i dag er å gå mot det grønnere. De smarte pengene følger i stadig større grad de grønne løsningene, og da må vi gjøre det enklere å være bedrift. Da må vi gjøre det enklere å ansette folk i grønne vekstbedrifter. Vi må redusere skattene for å få bedrifter til å investere mer og trekke internasjonale investeringer til grønt næringsliv i Norge. Det er vår tilnærming, for vi ser at om vi spiller på lag med markedet, om vi spiller på lag med positiv teknologiutvikling, kan vi oppnå mye mer enn med reguleringer og plikter.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [10:56:51]: Seriøst – det er jo sånn at hvis man ser på hva slags skatteletter som er gitt, er det ikke akkurat et grønt skjær over de skattelettene som er gitt fra denne regjeringen. Vi har en samferdselsminister som sier at vi ikke skal gjøre det dyrere å forurense innenfor veitrafikken. Det er hans hovedmål – det var han ute i Dagbladet og sa sammen med flere andre ministre her om dagen. Det er sånn at den største skatteletten som ble gitt av regjeringen i dette budsjettet, var en skattelette til oljeindustrien, på grunn av at man endret sammensetningen av selskapsskatt og grunnrentebeskatning. Så kom ikke her og kom her når det gjelder å snakke om skattelette som går i grønn retning og spiller på lag med næringslivet.

Derfor stiller jeg spørsmålet tilbake igjen: Hvis man skal gjøre det enkelt for investorer å velge de grønne selskapene, er det ikke da viktig å sørge for at det faktisk rapporteres fra selskapene på en sånn måte at forbrukere og investorer kan vite hva slags selskaper det er som er grønne?

Statsråd Vidar Helgesen [10:57:59]: Svaret på det siste er jo, det kan det være, og det er en av grunnene til at Regnskapslovutvalget bl.a. ser på presentasjon av opplys-

ninger om ikke-finansielle forhold. Det dreier seg også om miljøopplysninger. De kommer til å levere sin utredning innen sommeren.

Men vi må ikke glemme at utgangspunktet når det gjelder å få vridd forbruk og produksjon i mer miljøvennlig retning, er at vi trenger lønnsomme arbeidsplasser, og vi trenger investeringer i de lønnsomme arbeidsplassene. De to store skatte spørsmålene som diskuteres i år i Stortinget, er selskapsskatten og – det kommer det til å bli – Grønn skattekommisjon og oppfølgingen av det. Selskapsskatten har et potensial i seg til å være grønn, fordi det dreier seg om at vi trenger å trekke flere investeringer til bl.a. den industrien som er blant verdens grønneste. Alternativet er at de pengene går til andre land.

Åsmund Aukrust (A) [10:59:12]: Jeg vil fortsette debatten som Heikki Eidsvoll Holmås dro opp i det siste replikkordskiftet, for jeg synes egentlig at statsråden holdt et ganske godt innlegg om dette temaet. Jeg er ikke enig i alle forslagene Miljøpartiet De Grønne fremmer, eller alle budskapene de har i disse debattene, men jeg er jo enig i at de har en del gode poenger, og jeg synes egentlig det er litt oppsiktsvekkende at Høyre- og Fremskrittsparti-politikere skal konkurrere om å latterliggjøre mest mulig. Jeg synes at statsråden belyste det ganske fint, og at det egentlig er et ganske konservativt standpunkt også, ved å si at et materielt forbruk og en materiell vekst ikke kan fortsette ut i evigheten, for vi har et ansvar for å ta vare på naturen og på klimaet vårt.

Det jeg stusset over, var da han begynte å snakke om at denne regjeringen fører en skattepolitikk for et grønt skifte, når de altså har gjort bensin billigere, og de viktigste skatte kuttene de har gjort, er å øke kjøpekraften til de aller rikeste i Norge.

Mitt spørsmål til statsråden er om han kan si noe om miljøeffekten av skatte kuttene som han har gjort, i stedet for f.eks. å satse på opplevelser som kultur, eller ansettelse av nye sykepleiere eller lærere, slik som Arbeiderpartiet har gjort.

Statsråd Vidar Helgesen [11:00:24]: Det foreligger så vidt jeg vet ikke tall for om det er offentlige penger eller private penger som har de største klimagassutslippene. Det tror jeg vi skal være ganske forsiktige med å være kategoriske om.

Men jeg mener at skal vi skape den vekstkraft i Norge som er nødvendig i den grønne omstillingen, er vi nødt til å ta ganske klassiske markeds mekanismer i bruk. Det er en av grunnene til at et av våre viktigste initiativer på dette området er ekspertutvalget for grønn konkurransekraft. Det er på mange måter en norsk oppfølging av den internasjonale rapporten The New Climate Economy, der Jens Stoltenberg var en av lederskikkelsene, som for et par år siden utvetydig fastslo at økonomisk vekst og kampen mot klimaendringer går hånd i hånd – og må gå hånd i hånd. Og det er derfor bl.a. skattepolitikk og en attraktiv og god næringspolitikk er viktig i det grønne skiftet.

Ola Elvestuen (V) [11:01:35]: Det helt avgjørende

prosjektet for å ta tak i den ressursødslingen som verden nå driver med, er å utvikle en sirkulær økonomi, kombinert med et kretsløpsbasert avfallssystem. Det er ikke noen tvil om at når det gjelder regelutviklingen for å få til den sirkulære økonomien, er det EU som sitter i førersetet. Det er gjerne også EU som er i førersetet når det gjelder å stille krav til avfallshåndtering når man skal ha både avfallsminimering, gjenbruk og materialgjenvinning. I påvente av saken som Stortinget skal få om den sirkulære økonomien, og ikke minst avfallsmeldingen, kan statsråden bekrefte at vi vil få et regelverk i Norge for avfall, og som har minst like høye ambisjoner som EUs regelverk? Det ligger over de norske ambisjonene i dag.

Statsråd Vidar Helgesen [11:02:42]: Vi har ingen vi samarbeider nærmere med, og ingen vi ligger nærmere, enn EU når det gjelder miljøkrav generelt. Vi ser også veldig positivt på planene om sirkulær økonomi. Vi er opp-tatt av at den må være kunnskapsbasert, og det er noen elementer i EU-diskusjonen som vi mener ikke er tilstrekkelig kunnskapsbasert. Det dreier seg bl.a. om tre, som er et materiale som vi bruker mye mer enn mange europeiske land, og hvor vi har metoder for gjenbruk som ikke helt er anerkjent i det EU nå arbeider med. Det tok jeg opp med kommissær Vella for et par uker siden. Så det kan nok variere litt fra sektor til sektor hva slags nivåer og standarder vi ønsker oss, men hovedbeskjeden er at selvsagt vil vi ha et regelverk som ligger i tet internasjonalt. Det er også interessant at EUs miljøkommisær var meget interessert i det arbeidet vi gjør med bransjeorganisasjonene når det gjelder å redusere matavfall.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter

Ola Elvestuen (V) [11:07:19]: Det er flere her som er skuffet over Venstre, men det er det definitivt ingen grunn til. Vi står overfor en kjempeoppgave for å redusere den miljøbelastningen vi påfører jorda, men når vi ser på disse forslagene, tror jeg ikke de fører oss veldig mye nærmere målet, f.eks. hvis man innfører en særavgift på kommersiell reklame, eller at regjeringen skal «utforme krav til at varer av slag der dette er naturlig, må være utformet slik at reparasjon er mulig», eller at «Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for å øke varers levetid og kvalitet».

Jeg tror virkelig ikke at det er måten å gå fram på for å få til resultater. Skal man få til resultater på så store oppgaver, må man ha en helt annen systematikk i måten man jobber på. Den største var vi inne på i replikkunden, og det handler om hele den kraften som ligger bak å utvikle en sirkulær økonomi, også den saken som kommer om en avfallsplan. Det blir kjempeviktig i årene framover. Måten vi jobber på i budsjetter, oppfølging av Grønn skattekommissjon og måten vi bruker skatter og avgifter på er helt avgjørende for å oppnå disse målene i årene framover. Måten vi bruker forbud og pålegg på for å redusere kjemikaliebruken i samfunnet blir kjempeviktig i årene framover – og

hvordan vi bruker makten vi har via offentlige innkjøp, for å redusere miljøbelastninger.

Her er det gjort vedtak, men det må utvikles, og det er mange som har ansvar i årene framover.

En annen ting er måten vi skal dele mer på – vi skal ha et samfunn der man fokuserer mindre på å eie, men har tilgang til ressurser – dette er noe som man ser utvikle seg særlig i byer, men som kan utvikles i stor grad i årene framover.

Det vi trenger å få på plass, er et systematisk arbeid som driver ned den ressursbruken vi har, enten det er klimagassutslipp, som skal ned med 40 pst. i Norge innen 2030, eller det er å stoppe tapet av biologisk mangfold og å se på hvordan vi bruker arealene våre, hvordan vi reduserer opphopning av miljøgifter som er i naturen, eller hvordan vi utnytter ressursene langt bedre enn i dag, slik at vi ikke kommer i den ressursknappheten som verden er på vei mot, eller allerede er i.

Det er dette som er avgjørende: å få til resultater – ikke en samling forslag som her i denne saken, og som ikke kommer til å bringe oss noe nærmere den målsettingen som vi har. Her må det en helt annen vilje og systematikk til for å få til resultater.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [11:10:14]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arild Grande, Tone Merete Sønsterud, Åsmund Aukrust, Rigmor Aasrud og Sonja Mandt om en samlet gjennomgang av viktige kulturminner (Innst. 208 S (2015–2016), jf. Dokument 8:12 S (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [11:11:12] (ordfører for saken): Som saksordfører vil jeg takke komiteen for et godt samarbeid. Det har ikke vært en krevende oppgave å være ordfører for denne saken.

Kulturminnene våre er av unik verdi, enten det er profane bygninger, kirkebygg, fartøy eller industrielle kulturminner. Det er hevet over enhver tvil at kulturminnene skaper stolthet og identitet og kan spille en vesentlig rolle for opplevelse og næringsutvikling.

Forslagsstillerne holder prisverdig oppe trykket på at vern og vedlikehold haster, og at det er viktig å se dette i en helhet, slik at man ikke mister noen av disse viktige kulturminnene.

Det konkrete forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en samlet gjennomgang av viktige kulturminner og fremme en sak for Stortinget om en helhetlig plan for ivaretagelsen av landets viktigste kulturminner.»

I sitt svar til energi- og miljøkomiteen sier daværende statsråd Sundtoft at fremdriften i flere bevaringsprogrammer har vært svakere enn ønskelig. Hun sier videre at regjeringa i budsjettforslaget for 2017 vil komme tilbake til en full gjennomgang av måloppnåelsen så langt og gi en vurdering av veien videre.

Vi vil understreke at det er viktig at dette skjer. Det skal likevel påpekes at Stortinget så sent som i juni 2013 behandlet Meld. St. 35 for 2012–2013, Framtid med fotfeste – Kulturminnepolitikken, og at man da gjennomførte en full gjennomgang av saksfeltet.

Som daværende statsråd allerede har innrømmet, har oppfølginga av denne meldinga hatt en senere fremdrift enn ønsket. Vi synes det er uheldig, men finner likevel at det nå ikke er grunnlag for en ny helhetlig gjennomgang, etter bare knappe tre år. Det er viktigere at regjeringa bruker energien på å følge opp den meldinga som allerede er behandlet. Vi foreslår derfor at Dokument 8:12 S for 2015–2016 vedlegges protokollen.

Nå skal det sies at Dokument 8-forslaget var en nyttig påminnelse til regjeringa om at dette har drøyd i lengste laget, og det er grunn til å påpeke at regjeringa allerede nå må begynne arbeidet med kulturminnepolitikken etter 2020, slik at Stortinget har et godt grunnlag for å videreutvikle kulturminnepolitikken på et senere tidspunkt.

Det er selvsagt et selvstendig poeng at mange kulturminner påvirkes sterkt av klimaendringene, og at disse kan medføre et forsterket eller endret vedlikeholdsbehov for flere av kulturminnene, i noen tilfeller et helt nytt skadebilde. Dette har vi kunnet forutse i nokså mange år, og flere tidligere regjeringer og stortingsflertall bør ta inn over seg at man ikke har kommet tidlig nok i gang med å ta høyde for denne ekstrautfordringa.

Det er heldigvis bred enighet i denne sal om at det er viktig å forvalte godt den kulturarv som ligger i kulturminnene våre, og at det er et felles nasjonalt ansvar å ivareta det mangfoldet av bygninger, anlegg og fartøy som sammen og hver for seg har en unik verdi. Vedlikehold forutsetter kunnskap, og det er dessverre eksempler på at vedlikehold med mangel på kunnskap har fått uheldige konsekvenser. Men forskning knyttet til kulturminner henter fram igjen kunnskap og metoder som kanskje var tapt en periode, og som muliggjør en riktigere forvaltning. Det er kostnads-krevende, det er tidkrevende, det er kunnskapskrevende, men det er uendelig viktig. Derfor imøteser vi med stor forventning den gjennomgang som er bebudet i budsjettforslaget til høsten, herunder en god plan på å innhente etterslep. Vi har mye å være stolt av og ingenting å miste.

Åsmund Aukrust (A) [11:16:10]: Klima- og miljøministeren og Stortinget har et stort ansvar for å ta vare på naturen vår, natur som de som har gått før oss, har latt stå urørt. Vi har det samme ansvaret for å overlate naturen i samme stand som vi fikk den. Men vi har også et ansvar

for å overlate de menneskelige spor: kulturminnene som sier så mye om Norge som et land og oss som et folk. De forteller mye om historien vår, hvor det er vi kommer fra.

I går fikk jeg sammen med en rekke andre representanter en tur rundt her på Stortinget, et av våre aller viktigste kulturminner, denne bygningen som forteller en 150 års historie om Norge. Jeg tror vi alle er glad for at vi har tatt så godt vare på Stortinget, at selv om det er modernisert, har vi vært opptatt av å bevare mye av det sånn som det var. Det må vi gjøre også for andre kulturminner.

Vi vet at altfor mange kulturminner er i dårlig forfatning – gamle industriminne, private bygg, kirker og andre offentlige bygg. Jeg tror vi i altfor liten grad reflekterer over hvor viktige kulturminnene er for oss. Det er først når de borte, at vi virkelig ser hva de betydde. Det ser vi når det har vært store ødeleggelser, branner eller flommer – lokalsamfunn som er i sorg over det de har mistet. Det er mye billigere å sette kulturminnene i god stand og forebygge ødeleggelser enn det det er å reparere store ødeleggelser.

Det å sette kulturminnene i god stand vil også gjøre at de i større grad kan brukes. For kulturminner skal ikke være museumsbygg som vi skal se på, de skal være der i bruk for oss. Det er også den beste måten å sikre at folk selv føler et eierskap til minnet på, og selv gjør det de kan for å ta vare på dem.

Klimaendringene er en trussel mot det meste, også mot kulturminnene. Mer ekstremvær gjør at bygg står i fare. Det gjør det enda viktigere å ta vare på kulturminnene. Vi trenger å vite mer om hvordan klimaendringene kommer til å påvirke dette.

Den forrige regjeringa la fram en stortingsmelding om kulturminner, som saksordføreren så glitrende gjorde rede for. Stortinget vedtok i juni 2013 målsettinger om en stortilt satsing på å sikre kulturminnene innen 2020. Det er det som er regjeringens oppdrag å følge opp. Det gjør den ikke. Med det tempoet som vi har i dag, vil vi ikke være i stand til å nå de målsettingene Stortinget har vedtatt. Jeg håper statsråden i sitt innlegg beskriver hvordan han tenker å arbeide for at Norge når de målsettingene Stortinget har pålagt ham å følge opp.

De aller viktigste debattene vi har om kulturminner, har vi når statsbudsjettene legges fram. Denne regjeringa har ikke satset på det. De bevilgningene som vi så langt har hatt, har ikke vært i nærheten av det vi trenger for å komme i mål.

Allikevel er dette en debatt som drukner litt i alle de store budsjettdebattene. Kulturminnene får ikke den plassen de fortjener når budsjettene diskuteres, heller ikke når energi- og miljøkomiteen diskuterer budsjettene på vårt område. Det er bra at alle partier nå ber om en full gjennomgang i statsbudsjettet som kommer til høsten, av hvor det er vi ligger.

Vi mener allikevel at vi kunne gått lenger, og at vi kunne fått en egen sak som også hadde gitt kulturminnene den plassen de fortjener, som hadde hatt en gjennomgang av hvor vi er – om vi er i rute for å nå våre mål og ambisjoner – og ikke minst en helhetlig plan for hvordan vi skal komme dit at vi klarer å ta vare på alle de kulturminnene som betyr så mye for oss. Det er synd at dette forslaget

get i dag ikke ser ut til å få flertall, men jeg vil med dette ta opp det forslaget som vi sammen med SV, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne står bak.

Presidenten: Representanten Åsmund Aukrust har tatt opp det forslaget han refererte til.

Eirik Milde (H) [11:20:18]: Dette representantforslaget tar opp spørsmålet om en samlet gjennomgang av viktige kulturminner og at en helhetlig plan for dette bør legges fram for Stortinget.

Det er stor enighet i komiteen – og jeg vil takke saksordføreren for arbeidet – om at det er et nasjonalt ansvar å ivareta det mangfoldet av kulturminner vi har i Norge, det være seg det store antallet verneverdige og bevaringsverdige bygninger i privat eie, gamle, ærverdige båter som lokale entusiaster bruker masse tid og penger på, eller industrielle kulturminner som forteller nye generasjoner historien om hvordan Norge har blitt det velferdssamfunnet det er i dag.

Som statsråden skriver i sitt svarbrev, er det lett å være enig i viktigheten av å ta vare på kulturarven. Politikken som følges, har grunnlag i St. meld. nr. 16 for 2004–2005, Leve med kulturminner, og Meld. St. 35 for 2012–2013, Framtid med fotfeste. I siste melding er både ambisjonsnivået og målene som Stortinget vedtok i 2005, videreført. Målsettingen er å ta vare på mangfoldet av kulturminner og kulturmiljø som bruksressurser og som grunnlag for kunnskap, opplevelser og verdiskaping. Det er også et mål at et utvalg av kulturminner og kulturmiljø som dokumenterer geografisk, sosial, etnisk og nærings- og tidsmessig bredde, skal ha varig vern innen 2020 ved fredning.

Vernearbeidet er organisert i ti bevaringsprogram som er de viktigste virkemidlene for å nå 2020-målene. Det er oppnådd mange gode resultater, og for flere av programmene kan det se ut som om det er mulig å nå disse målene.

Istandsettingsarbeidet for stavkirker er bl.a. slutført i tråd med målet i 2015, slik at innsatsen nå kan konsentreres om løpende vedlikehold og sikringsarbeid. I revidert nasjonalbudsjett for 2014 ble det bevilget 10 mill. kr ekstra til brannsikring av tette trehusmiljø og stavkirker. I budsjettet for 2015 ble samme formål styrket med 20 mill. kr. Denne satsingen er også videreført i budsjettet for 2016. Også for bevaringsprogrammet for teknisk-industrielle kulturminner, for middelalderruiner, for bergkunst og for utvalgte arkeologiske kulturminner og kulturmiljø ser det ut som om målene skal være mulig å nå.

Andre program har derimot litt større utfordringer med hensyn til etterslep. Innsatsen innenfor disse programmene har derfor fått en særlig prioritet de siste årene, selv om situasjonen fremdeles kan være krevende.

Senterpartiet og SV står bak en merknad jeg føler et visst behov for å kommentere. Disse partiene skriver at man i denne stortingsperioden har lagt for liten vekt på arbeidet med å nå de nasjonale målsettingene, og at Høyre og Fremskrittspartiet har gitt opp å nå disse målene. Dette er påstander det er lett å tilbakevise. Samlet har budsjettet på

kulturminnefeltet økt fra 614 mill. kr i 2014 til 640 mill. kr i 2015. Tilsvarende har det økt til 708 mill. kr i 2016. Dette utgjør en økning på henholdsvis 4,1 og 10,8 pst. Blant annet fikk Kulturminnefondet en økning på 10 mill. kr i forliket for 2016, nettopp for å begrense etterslepet når det gjelder fredede kulturminner i privat eie.

Dette representantforslaget ble fremmet i oktober 2015, og de gode intensjonene i forslaget ble ivaretatt gjennom Prop. 1 S for 2015–2016. Her varsler regjeringen at de i budsjettforslaget for 2017 vil komme tilbake til en full gjennomgang av måloppnåelsen så langt og en vurdering av veien videre. Sann sett burde det ikke være behov for et eget forslag som ber regjeringen gjøre det de allerede har sagt de skal gjøre. Stortingsflertallet er også enig i dette synspunktet, og jeg ser fram til gjennomgangen som kommer i neste års budsjettforslag.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [11:24:35]: Ifølge kulturminneloven defineres kulturminner som «alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til». Vi vet at det har vært menneskelig aktivitet i Norge i mange, mange tusen år, så man kan trygt si at potensialet for kulturminner er omfattende. Disse kan variere fra gravhauger via boplasser til nyere tids industribygg, fartøyer eller ulike typer kirker og andre bygg. I tillegg til museer, kommuner, fylker og stat organiseres og utføres mye av kulturvernet i Norge av frivillige, av privatpersoner, eller gjennom frivillige organisasjoner. Jeg vil i denne sammenheng gi all honnør til alle de frivillige sjeler som setter av tid og ressurser til ulike aktiviteter for å sikre vår kulturarv for ettertiden.

Etterslepet i vedlikehold av fredede og verneverdige kulturminner er imidlertid stort – har vært stort og er fremdeles stort. Hvert år forsvinner noen verneverdige bygg eller kulturlandskap for alltid, fordi de ikke har blitt istandsatt. I behandlingen av stortingsmeldingen så langt tilbake som i 2004–2005, Leve med kulturminner, sluttet et samlet storting seg til de nasjonale målene for kulturpolitikken. Det årlige tapet av verneverdige kulturminner og kulturmiljøer som følge av at de fjernes, ødelegges eller forfaller, skal minimeres. Innen 2020 skal tapet ikke overstige 0,5 prosentpoeng årlig. Fredede og verneverdige kulturminner skal være sikret å ha et ordinært vedlikeholds nivå innen 2020.

Kulturminner er fra det offentlige side samordnet under Riksantikvaren. Bare for 2016 er det bevilget over 0,5 mrd. kr til kulturminnearbeid og tilskudd til vern og bevaring innenfor kulturminneområdet. Siden Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen tiltrådte i oktober 2013, har bevilgningene til dette arbeidet økt med 100 mill. kr, så selv om det er noen i denne salen som mener at regjeringen ikke satser, er det faktisk slik at bevilgningene har økt, med 100 mill. kr.

Fremskrittspartiet vil fortsette med å jobbe for å få en bedre samordning av kulturminnearbeidet fra det offentlige side samt etterstrebe å nå målene som Stortinget har fastsatt for kulturminnearbeidet i Norge.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Marit Arnstad (Sp) [11:28:06]: Kulturminnene og kulturmiljøet er noen av de viktigste delene av det vi kaller samfunnets kollektive hukommelse. Vi er enige – hver gang – når vi skriver innstilling. Vi er enige om 2020-målene. Det har vi vært i mange år. Vi er enige i denne innstillingen også. Men hvis ikke vi tar oss sammen og faktisk gjør noe de neste fire årene, kommer vi ikke til å nå 2020-målene – vi gjør ikke det. Vi må erkjenne at kulturminnevernet har tappt kampen om budsjettet de to siste årene. De helt nødvendige løftene som regjeringen foreslo når det gjaldt brannsikring, ble finansiert med til dels store kutt innenfor Riksantikvarens budsjett – slik var det. Og regjeringen konstaterte at vi trenger 120 mill. kr hvert år de neste fire årene hvis vi skal nå 2020-målene. Det er fasiten.

På en måte er innstillingen vi behandler i dag, også preget av det samme. Vi er enige om ordene, vi er enige om målene, vi er enige om beskrivelsen, men vi vet alle i hop at det som kommer til å bli avgjørende, er om man klarer å få bevilget de nødvendige 120 mill. kr – i alle fall 120 mill. kr – hvert år i budsjettet framover.

Jeg tror at enten må vi nå bestemme oss for at vi vil nå de målene og kollektivt følge opp det vi sier i innstillingene, med bevilgninger hver høst framover, ellers kommer ikke disse målene til å kunne bli oppfylt.

Senterpartiet har prioritert tre områder i vår kulturminnepolitikk som vi mener samlet sett kan gjøre at målene nås. Det ene er at man er nødt til å øke de ulike tilskuddsordningene, og vi kan ikke nok en gang gjøre det på en sann måte at vi prioriterer ett område ved å ta fra et annet område. Det er hele kulturminnesektoren som må prioriteres med økte bevilgninger og økte tilskudd. Det andre er at man kan gjøre en del gjennom å styrke Kulturminnefondet på Røros, slik at det også får mer penger å gi tilbake og dele ut til dem som er aktive og gjør en stor og viktig innsats på dette området. Den dealen som fondet har, som betyr at staten står for en tredjedel av kostnadene, mens private og frivillige står for to tredjedeler, er egentlig en veldig god deal. Og det trengs mer midler inn for å få finansiert de spleiselagene som Kulturminnefondet er med på. Det tredje som må til, tror jeg er skattelette. Det må gis skatte- og avgiftslettelse for de eierne som faktisk har den type kulturminner i sitt eie, og som ønsker å bidra til å bevare og istandsette de kulturminnene eller de kulturmiljøene som er i privat eie. De tre tingene i sammenheng kan fungere.

Jeg opplever at det er positivt at vi nok en gang er enige i innstillingen i dag. Det er bra. Men vi trenger ikke lenger bare flertall for nye ord og heller ikke bare flertall for nye samlede planer. Vi trenger flertall for mer midler, og det vil vi få muligheten til å bli enige om i høstens budsjett.

Ola Elvestuen (V) [11:31:58] (komiteens leder): Jeg er helt enig med representanten Arnstad i at når det gjelder å ivareta kulturminner, er det handling vi først og fremst trenger, ikke en ny samlet gjennomgang av viktige kulturminner. Så Venstre stemmer ikke for forslaget fra mindre-

tallet, men det er ikke fordi vi ikke er enig i at dette er et viktig arbeid, men fordi vi mener at det som er viktig nå, er at vi faktisk gjennomfører de planene vi har. Vi har stortingsmeldinger fra både 2005 og 2013, med de ti bevaringsprogrammene som det er referert til tidligere. Nå handler det om at disse må følges opp og gjennomføres.

Noen av dem gjennomføres jo: Programmet for stavkirker har god måloppnåelse. Og selv om det er for lave bevilgninger, er også det med teknisk-industrielle kulturminner fulgt opp. Også når det gjelder Bevaringsprogrammet for middelalderruiner, Bevaringsprogrammet for bergkunst og Bevaringsprogrammet for utvalgte arkeologiske kulturminner og kulturmiljø, vil målene i stor grad bli nådd.

Der det er og har vært problemer, er på feltet «fartøyvern». Til dette feltet ble det gitt betydelig økte midler i fjor, som er ytterligere økt i år. Der det fortsatt er et stort etterslep, er innenfor programmet for fredede kulturminner i privat eie, og det er viktig fra statens side i sterkere grad å følge opp dem som eier disse kulturminnene.

Fra Venstres side er vi fornøyde med og mener at det er viktig at vi nå får en gjennomgang av status i budsjettet for 2017. Men det er like viktig hvordan man vurderer veien videre. Det som er helt avgjørende, er at vi får nye programmer som peker framover mot 2030, 2035 og 2040, som komiteen påpeker i sine merknader. Nå skal vi nå dette steget, og så skal vi videre fra statens side.

En ting er de nasjonale, verneverdige kulturminnene, som må følges opp av Riksantikvaren og staten. Like viktig er det å ha systemer for å ivareta de jevne verneverdige byggene som vi har i Norge. I den sammenheng er Kulturminnefondet avgjørende, og vi har styrket også det – ikke minst i årets budsjett – og Venstre kommer til å prioritere dette også i årene framover. Men vi trenger også en litt annen tenkning.

Fra komiteen er det påpekt at klimaendringene truer kulturminner. Det er riktig og viktig, men det er også viktig at vi ser på kulturminner som en viktig del av det å bekjempe klimaendringer, for er det én ting som FN's klimafond påpeker, er det at et av de viktigste tiltakene for å bekjempe klimaendringer er bedre å utnytte den bebyggelsen som allerede står der. Det handler om å ivareta den bebyggelsen som vi har, ved å signalisere overfor kommuner og andre som driver med arealplanlegging, at det å bevare klimaet ikke handler om bare å bygge tettere og høyere, men at det handler om å ivareta den bebyggelsen som allerede står der, og så ha en tilpassing av de nye byggene som skal settes opp. Ikke minst i forbindelse med den saken vi nettopp har behandlet, som handler om at vi skal redusere det ressursmessige fotavtrykket, er det avgjørende at vi klarer å ivareta den jevne verneverdige bygningsmassen som man har i Norge, mye bedre enn vi gjør nå.

Her er det store ressurser å spare. Det er mange viktige kulturminner å ivareta, og det er mye god stedsutvikling vi kan få til, ved bedre å ivareta og verdsette den historien som ligger i bredden av kulturminner som vi har i Norge, samtidig som vi skal sette vårt avtrykk og se vår tid i forbindelse med den bebyggelsen som allerede står der.

Her har vi en stor oppgave. Dette handler ikke bare om

å se til Riksantikvaren. Det er like viktig å se på hele det nasjonale ansvaret, ikke minst når man ser på hele planverket, og at dette også formidles ned til kommunene, og at man understøtter de kommunene som tar sikte på en stedsutvikling og en byutvikling som bygger videre på verdiene vi har, samtidig som man legger sin tid inntil og oppå det som allerede er der.

Statsråd Vidar Helgesen [11:37:12]: Kulturhistoriske verdier er en viktig ressurs for samfunnet i utviklingen av gode byer og tettsteder med sjel, for næringsutvikling og verdiskaping, bl.a. innenfor reiseliv, for kunnskap og innsikt i vår lange historie og for opplevelser – ja, rett og slett for erkjennelsen av at noen har gått før oss og bygget før oss. Store deler av det fremtidige Norge er allerede bygget. Som representanten Elvestuen nettopp var inne på: Det å ivareta den bebyggelse vi allerede har, er en viktig del av dette.

Aftenposten hadde nylig et oppslag om hvordan gjenbruk av eksisterende bygningsmasse, gjerne gjennom det som kalles eksperimentelt bygningsvern, er å anse som morgendagens viktigste byggevirksomhet. Bakgrunnen for oppslaget var fraflyttingen av sentrale kulturhistoriske bygg som NRK og Nasjonalmuseet uten at det foreligger planer for ny bruk. I et slikt perspektiv vil fortsatt bruk av ressurser som allerede er skapt, og hvor klimaavtrykket i stor grad er satt, være viktig for ikke bare å ta vare på kulturhistoriske verdier, men også som bidrag i klimapolitikken.

Med et slikt utgangspunkt er det veldig lett for meg å si meg enig med forslagsstillerne når de trekker frem de verdiene som kulturminnene representerer, de utfordringene vi står overfor i å forvalte dem på en god måte, og viktigheten av gode og klare rammebetingelser for offentlige myndigheter, frivillige organisasjoner og private i deres arbeid for å ta vare på viktige kulturhistoriske verdier.

Bevilgningene på kulturminneområdet går til å følge opp politikken i de stortingsmeldingene som har vært nevnt, St.meld. nr. 16 for 2004–2005, Leve med kulturminner, og Meld. St. 35 for 2012–2013, Framtid med fotfeste. I den siste meldingen, fra 2013, er både ambisjonsnivået og målene som Stortinget vedtok i 2005, videreført. Målsettingen er å ta vare på mangfoldet av kulturminner og kulturmiljø som bruksressurser og som grunnlag for kunnskap, opplevelser og verdiskaping. Det er også et mål at et utvalg av kulturminner og kulturmiljø som dokumenterer geografisk, sosial, etnisk, nærings- og tidsmessig bredde, skal ha varig vern innen 2020 gjennom fredning.

Vernarbeidet er organisert i ti bevaringsprogrammer som er de viktigste virkemidlene for å nå 2020-målene. Vi har, som det har vært nevnt, oppnådd mange gode resultater, og for flere av programmene ser det ut som vi skal nå 2020-målene. Et eksempel er istandsettingsprogrammet for stavkirker, som ble sluttført i tråd med målet i fjor, slik at innsatsen nå kan konsentreres om det løpende vedlikeholdet og sikringsarbeidet.

Men så er det også programmer som har store utfordringer med hensyn til etterslep. Det er størst innenfor programmet for fredede kulturminner i privat eie, Bevarings-

programmet for fartøyvern, med fartøyvernsentrene, og innenfor Bevaringsprogrammet for samiske kulturminne. Det er derfor innsatsen innenfor disse programmene har hatt særlig prioritet de siste årene, men det er fortsatt en krevende situasjon.

Komiteen peker på viktigheten av en samordnet bruk av virkemidler på tvers av statlige sektors ansvarsområder. Klima- og miljødepartementet har en viktig tverrsektoriell rolle i oppfølgingen av kulturminnepolitikken. Et eksempel på god utøvelse av den rollen er prosjektet Statens kulturhistoriske eiendommer, som har oppnådd mange gode resultater. Dette er et av de største fredningsprosjekter som har vært gjennomført i Norge. Alle statens sektorer og virksomhetsområder har registrert og vurdert de kulturhistoriske verdiene knyttet til deres eiendommer. Tilnærmet 10 000 eiendommer har vært vurdert, og nesten 1 000 eiendommer er fredet.

Når det gjelder grensesnittet inn mot Kulturdepartementets ansvar for museumssektoren og Nærings- og fiskeridepartementets ansvar for verdiskaping og reiseliv, er jeg enig med komiteen i at dette er viktige områder for samarbeid som bør utvikles videre.

Som sagt: Fremdriften i flere av bevaringsprogrammene er svakere enn ønskelig. Det er derfor vi i budsjettforslaget for 2017 vil komme tilbake med en gjennomgang av måloppnåelsen så langt og en vurdering av veien videre. Jeg mener det på en god måte gir rom for å fange opp de problemstillinger og de utfordringer som er tatt opp i Dokument 8-forslaget. Jeg er tilfreds med at komiteens flertall er enig i at det derfor ikke er grunnlag for en egen gjennomgang utover det som er varslet i budsjettet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Åsmund Aukrust (A) [11:42:02]: Vi hører at ministeren sier at vi ikke er i rute for å nå målene. Da har jeg to enkle spørsmål. Det ene er om målene står ved lag, står fast, for regjeringens politikk, og – spørsmål 2 – om man mener at regjeringen fører en politikk som gjør at vi kommer til å nå målene innen 2020.

Statsråd Vidar Helgesen [11:42:21]: Den statusgjennomgangen som kommer i budsjettet til høsten, vil gi mer presise svar på det, men jeg har jo allerede indikert hvor vi er godt i gang og forventer måloppnåelse – stavkirker, teknisk-industrielle kulturminner, middelalderruiner, bergkunst, Bevaringsprogram for utvalgte arkeologiske kulturminner og kulturmiljø – og de områdene hvor vi har kommet kortere. Det gjelder privateide kulturminner, fartøyvern og samiske kulturminner.

Målene står fast. Vi må satse mer og har prioritert innsatsen på de områdene hvor vi har kommet kortest, og det er det viktig at vi viderefører.

Åsmund Aukrust (A) [11:43:09]: Takk for klargjøringen av at målene står fast.

Statsråden svarte ikke på spørsmål 2, nemlig om regjeringen fører en politikk for å nå målene. Da vil jeg si at det gjør de ikke. Det er egentlig illustrert i hva statsråden selv

sier, at vi ikke er i rute. Så mitt spørsmål til statsråden blir da: Hva skal han gjøre, hva ser han for seg at regjeringen kommer til å gjøre de neste to årene for at vi skal nå de målene som Stortinget har pålagt statsråden å følge opp, og som statsråden sier at er de målene han selv ønsker å følge opp?

Statsråd Vidar Helgesen [11:43:39]: Nå vil jo forslaget fra flere, deriblant Aukrust, om en gjennomgang bli håndtert gjennom det vi kommer tilbake med i budsjettet. Formålet med det er jo nettopp å gjøre opp status og nettopp å kunne invitere til en diskusjon om hva som må gjøres videre. Når den gjennomgangen det er spurt om, kommer, vil gjennomgangen også gi et bedre grunnlag for å peke ut prioriteringene på veien videre. Men at vi gjør en god jobb på kulturminnefeltet og har styrket innsatsen betraktelig i budsjettene mellom regjeringspartiene og samarbeidspartiene, taler tallene klart om.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [11:44:35]: Så vidt jeg kan forstå statsråden, har kulturminnesatsingen en stø kurs mot havari på grunn av underfinansiering, om ikke kursen legges om i mer ambisiøs retning. Det er jo litt artig å høre statsrådets formulering. «Vi må satse mer» og «det er det viktig at vi viderefører», var vel statsrådets formulering. Det er «satse mer»-biten som er det sentrale.

Statsråden er for øvrig kjent for når han ikke når målene på klimafronten for 2020 på grunn av manglende vilje og evne, heller å lage nye mål ti år fram i tid. Men på samme måte som vi ikke kan akseptere det på klimafeltet fra Stortingets side, kan vi ikke tillate det på kulturminnefeltet. Derfor, når statsråden sier at målene nå ligger fast, hva vil regjeringen gjøre utover å gjennomgå status? Hva vil regjeringen faktisk gjøre for å sørge for at vi når de målene som Stortinget har sluttet opp om?

Statsråd Vidar Helgesen [11:45:37]: Svaret på det er relativt enkelt: Vi går fremover. Vi vil i stor grad nå målene på en rekke områder. Vi har et betydelig etterslep på noen områder, og det er derfor vi særlig prioriterer de områdene hvor vi har kommet kortest. Det er ingen grunn til å legge om kursen. Det er snarere snakk om å holde kursen, men å øke farten på noen av programmene.

Ola Elvestuen (V) [11:46:23]: Jeg tar det egentlig som en selvfølge at Riksantikvaren får i oppgave å se på nye målsettinger og nye programmer etter 2020, og at vi får en god status på hvor vi er nå, til høsten, når budsjettet kommer.

Det jeg lurer mer på, er statsrådets vurdering som klimaminister av hvordan samspeillet er mellom Klima- og miljødepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet, nå når plan- og bygningsloven er flyttet over dit, men også Samferdselsdepartementet, som jo skal lage bymiljøavtale med krav om fortetting omkring kollektivknutepunkt. Og man har de statlige aktørene, enten det er Entra, ROM Eiendom eller andre, som er store byutviklere. Har statsråden noe initiativ overfor disse for å ivareta loka-

le og regionale kulturminner, samtidig som vi skal fortette, som et viktig klimatiltak?

Statsråd Vidar Helgesen [11:47:24]: En stor del av ansvaret for kulturminnefeltet har nettopp de som har å gjøre med bymiljøer og verneverdige bygg i bymiljøer. Det har stor betydning i den urbaniseringen vi ser, og det har stor betydning at vi i tilretteleggingen for urbanisering, som jo er klimavennlig i seg selv, og i tilretteleggingen for gode transportløsninger og fortetting ivaretar de hensyntene. Det er ikke prinsipielt noen andre krav til verneinnsats, men det er veldig viktig at det hensyntas, fordi det er en dynamikk på det feltet. Både av klimahensyn, transportløsningshensyn og urbaniseringshensyn ser vi at det blir et viktigere område år for år, nærmest, å sørge for disse levende og gode bymiljøene.

Ola Elvestuen (V) [11:48:29]: Jeg takker for svaret, men mitt videre spørsmål handler da om: Selv om det ikke er egne regler for de statlige aktørene, er det allikevel et mål at staten skal ligge i front på det å bygge på og bygge om historisk bebyggelse og det å tilpasse ny bebyggelse til det historiske, sånn at i hvert fall staten, med alle sine aktører, har dette som sitt hovedfokus – og ikke sånn at staten blir som en tradisjonell aktør, som jo stort sett vil ønske å bygge høyere og bygge tettere, med mindre rom, og kunne rive mer – et tradisjonelt standpunkt, men denne gangen i klimaets tjeneste. Staten må ha et helhetlig ansvar og ligge i front.

Statsråd Vidar Helgesen [11:49:19]: Vi er ikke uenige i det. Det betyr ikke at man slipper unna de konkrete vurderingene i det enkelte tilfellet, hvor hensynene kan være konkurrerende. Men at vi ser at kulturminneinnsatsen knyttet til byutvikling blir bare viktigere, og at staten selv må ha dette hensynet høyt oppe, er det ingen tvil om.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Steinar Gullvåg (A) [11:50:18]: Som vararepresentant for en av forslagsstillerne vil jeg nytte anledningen til å peke på en del av vår kulturarv som praktisk talt er i ferd med å forvitne – nemlig middelalderkirkene. Dessuten kan det være betimelig å minne om dette nå når Stortinget er i ferd med å løsne båndene mellom kirke og stat.

Av statsrådets brev til komiteen i sakens anledning går det fram at regjeringen har bevilget noen millioner til brannsikring av våre stavkirker – og det er selvfølgelig viktig. Stavkirkene er i stor grad restaurert som del av en nasjonal dugnad. Men nå er det på tide at andre vernede kirker blir prioritert. I Norge er det i dag 194 middelalderkirker i stein. 22 av disse er i mitt eget fylke, Vestfold.

I regelen er det kommunene som har ansvaret for at kirkebyggene blir tatt vare på. Men i en presset kommuneøkonomi fører dette dessverre til at viktige deler av vår kulturarv forsømmes.

Kirkebyggene er en stor kulturskatt, som må bevares. Det sørger Riksantikvaren for. Men det er altså kommunene som må dekke restaureringskostnadene. Kirken er som kjent «et gammelt hus», som det står i salmen, og byggene skal så vidt mulig bevares i sin opprinnelige form. Ordningen med rentekompensasjon for lån til kirkebygg bidrar noe, men er på langt nær nok til å dekke kommunenes behov for midler. Særlig i mindre kommuner med flere gamle kirkebygg er restaurering og vedlikehold av kirkebygg en byrdefull oppgave.

Dertil kommer at Riksantikvarens tilskuddsordninger og Kulturminnefondet er underfinansiert, og ordningene dekker ikke kirkebygg. Heller ikke Opplysningsvesenets fond, som burde kunne være en bidragsyter til bevaring av kirkebygg, føler noe ansvar for denne oppgaven.

I et vedtak på sitt årsmøte nylig krevde Arbeiderpartiet i Vestfold at staten må dekke kostnadene for restaurering av vernede og listeførte kirker, gjerne gjennom en ordning under Riksantikvaren. Dette gjelder særlig middelalderkirkene, og jeg understreker at bevaring av kirkebyggene nettopp er en del av en helhetlig kulturminnepolitikk. Og så kan jeg selvfølgelig tilføye at en slik ordning vil ha betydelig sysselsettingsmessig effekt. I dagens situasjon er ikke det minst betydningsfullt.

Morten Stordalen (FrP) [11:53:32]: Kulturminner er viktig, men jeg er ikke sikker på om planer – nye planer – er det som skal til. Jeg vil også, som foregående taler, gå inn på middelalderkirkene. Drøyt halvparten av dem vi har kjent til, er bevart, og hele 22 av dem er i Vestfold. I en av de minste kommunene i Vestfold, Re kommune, har de fem kirker og 9 300 innbyggere. Tre av kirkene er middelalderkirker.

Jeg minner om at middelalderkirkene i mange bygder er stedets aller viktigste kulturminne. De representerer en dokumentasjon på historien langt tilbake i tid og bidrar til stolthet og identitetsfølelse. Samtidig utgjør middelalderkirkene en nasjonalskatt, som det bør være i alles interesse å ta godt vare på.

Vedlikeholdet av disse kirkene er under Riksantikvarens kontroll. Det er fornuftig for å sikre at arbeidet gjøres på en faglig riktig måte. Men ulempen er at kostnadene faller på kommunene. Disse kostnadene blir også betydelig større enn når såkalt vanlige kirker skal vedlikeholdes. Av det kommunale vedlikeholdsetterslepet det ofte snakkes om, representerer middelalderkirker for mange en vesentlig andel. Dette er sterkt beklagelig, siden det her er snakk om tøffe prioriteringer, og det ikke er opp til kommunene selv å bestemme vedlikeholdet av disse kirkene. Da kan man jo tenke at det man bør se på framover, ikke er nye planer, men kanskje finansieringen – hvordan finansierer vi dette i framtiden? For det er mange kulturskatter. Og når vi nevner at Opplysningsvesenets fond besitter ca. 2,7 mrd. kr, og en vesentlig andel av dette stammer fra nettopp salg av prestegårder og arealer, bør man kanskje tenke nye tanker – kanskje en større andel av det burde gå til å ta en sjau for middelalderkirker, slik at man kan få det opp å gå, slik som man har gjort med stavkirker?

Så jeg støtter ikke forslagsstillerne, som mener at vi skal ha en ny plan for å kartlegge. Kartlegge har man gjort,

man har gode planer, men hvordan finansierer vi det? Det har jeg ennå ikke hørt forslagsstillerne komme med i denne saken. Det er noe Stortinget bør ta fatt i og diskutere i framtiden, rett og slett nye finansieringsformer for å sikre kulturskatten.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [11:56:00]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i energiloven (skille mellom nettvirksomhet og annen virksomhet mv.) (Innst. 207 L (2015–2016), jf. Prop. 35 L (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 70 minutter, og at taletiden blir fordelt slik:

Arbeiderpartiet 20 minutter, Høyre 15 minutter, Framskrittspartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter og Miljøpartiet De Grønne 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalspersoner og seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre foreslås det at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Terje Aasland (A) [11:57:04] (ordfører for saken): De lovendringsforslagene knyttet til energiloven som regjeringen har lagt fram, er forholdsvis omfattende, berører hele landet og berører en rekke selskaper og næringsvirksomheter. Det er i saken også prinsipper knyttet til framtidige reguleringer og justeringer i energiloven om bl.a. utenlandsforbindelsene mellom Norge og andre land når det gjelder overføring av elektrisitet.

I denne proposisjonen er det konkret i alt fire områder hvor det er endringsforslag. Det er et forslag om å kreve selskapsmessig og funksjonelt skille mellom nettvirksomhet og all annen virksomhet for alle nettselskaper. Det foreslås videre at transmisjonsnett, det som tidligere var sentralnett, blir høyeste nettnivå og defineres i energiloven, og at departementet i enkeltvedtak kan fastsette hvilke anlegg som inngår i det. Den tredje endringen som er foreslått, er en hjemmel til å gi forskrifter om konsesjonær etter energiloven som koordinerende operatør av distribusjonssystemer. Og det fjerde er at det foreslås en hjemmel til å fastsette bestemmelser om omgjøringssadgang som avviker fra forvaltningslovens tidsfrister ved feil i datagrunnlaget ved fastsettelse av nettselskapenes inntektsrammer.

La meg starte med å si at de to siste punktene av endringsforslag som jeg refererte til, har det ikke vært noen særlig stor diskusjon om. Komiteen anser det vel egentlig som mindre justeringer av eksisterende lovgivning.

Så er det de to andre forslagene som er omtalt, som har skapt større engasjement og større diskusjoner, og som også i komiteen er blitt avspeilet gjennom større usikkerhet om både grunnlaget for og konsekvensene av de lovforslagene som er fremmet fra regjeringshold. Når det gjelder de ulike partienes holdning til disse to spørsmålene og endringsforslagene, vil jeg vise til komiteens innstilling, som jeg tror på en god måte beskriver partienes ulike synspunkter. Men komiteen er veldig spredt i sine tanker om det.

Når det gjelder fremtiden til nettselskapene og dette med å distribuere elektrisitet, står komiteen egentlig veldig samlet om framtidssynpunktene. En ser for seg store investeringer og at nettselskapenes monopolfunksjon må ivaretas på en god måte. Ikke minst er kravet om at en skal opptre nøytralt, viktig, likeledes en tanke om at en skal dele inn i to nivåer når det gjelder elektrisitetsnettet vårt i fremtiden, mot dagens tre nivåer. Der er komiteen samlet, men derfra og videre atskilles enigheten, og en stiller seg egentlig veldig – skal vi si – undrende til den uenigheten som er der.

For Arbeiderpartiet er det viktig at vi bygger og regulerer samfunnet på en måte som er hensiktsmessig, som er troverdig, og som skaper muligheter. Ser vi på elektrisitetsnettet og historien som er knyttet til det, vet vi at elektrisitetsnettet har gjort det det skal gjøre – netteierne har gjort det de skal gjøre: De leverer elektrisitet med tanke på både kvalitet og pris. Det har de gjort på en god måte. Tatt i betraktning skiftende vær gjennom de ulike årtidene og geografi og topografi, som er helt vesentlig i dette landet, ikke minst også når det gjelder bosetting, har de utvilsomt løst oppgaven på en god måte.

Så tror jeg vi alle er enige om at nettkundene ikke skal betale noe mer enn hva selve nettjenesten faktisk koster. Derfor har nettdriften vært regulert som en monopolvirksomhet, med sterke reguleringer gjennom kontrollforskrift og andre regler for hvordan dette skal gjøres. Til slutt har staten, ved NVE, tilsynsmyndighet, slik at en utøver den funksjonen på en god og riktig måte. Vi mener fra Arbeiderpartiets side at dette fungerer godt i dag.

Så blir spørsmålet: Hva er det som ligger i lovendringsforslaget for framtidens del? Vi har gjennom et EU-krav i andre energimarkedspakke blitt pålagt å etablere et selskapsmessig og funksjonelt skille for alle nettselskaper med mer enn 100 000 kunder. En kan stille spørsmål ved om dette EU-kravet er hensiktsmessig. Jeg tror ikke det – jeg tror ikke Stortinget på eget initiativ, uten et EU-krav, hadde innført en slik type regulering. Tvert om tror jeg en kanskje hadde tenkt seg om både en og to ganger før en hadde innført et slikt krav.

Det store engasjementet når det gjelder dette lovforslaget, kommer selvfølgelig av at man mener at lovkravet som stilles om funksjonelt skille – og for så vidt også om selskapsmessig skille – er uhensiktsmessig, byråkratisk, fordyrende og en lovmessig helt urimelig detaljstyring av hvordan en eier selv skal kunne organisere sin egen virksomhet. Store deler av selskapene, bransjeorganisasjonene, arbeidstakerorganisasjonene, en rekke ordførere, formannskap og kommunestyre landet rundt har gjennom et

sterkt engasjement tydelig sagt nei til den detaljstyringen som dagens regjering, gjennom regjeringspartiene med hjelp av Venstre, kommer til å gjennomføre – gjennom de forslag til vedtak av lovendringer som de kommer til å stemme for i dag.

Politikk kan utøves på flere måter. Man kan velge en inngang til lovreguleringer og statlig styring og kontroll slik at man viser vilje til å fjerne uhensiktsmessige, byråkratiske og fordyrende lovreguleringer – eller man kan gjøre det motsatte. Dagens regjering gjør – merkelig nok – nettopp det, det motsatte. En endrer loven, gjør det dyrere, mer uhensiktsmessig, mer byråkratisk, og en setter en stopper for ved lov å utnytte kompetanse på en god måte. Forstå det den som kan.

Det som også er merkelig i denne saken, er at komiteen har stilt en rekke spørsmål om konsekvensene av disse lovendringsforslagene – hva vil de bety? Men vi får ikke noe svar. Vi har spurt: Hva koster dette? Vi får ikke svar. Enten vet ikke statsråden svaret, eller så vil han ikke oppgi det. Det er på en måte litt underlig at en regjering som hevder at de er imot byråkratisering, som hevder at de er for å begrense kostnadene og reguleringene i samfunnet, med bind for øynene får vedtatt en detaljstyring – uten engang å vite hvor mye det vil koste, og hva som er de langsiktige konsekvensene av lovforslaget. Det virker på meg som meget forunderlig – eller beundringsverdig.

Det er blitt utarbeidet en rapport av Distriktenes energiforening som viser at kostnader ved å kreve et selskapsmessig og funksjonelt skille kan beløpe seg til henholdsvis 1,3 og 3,3 mrd. kr over en tiårsperiode, samlet altså 4,6 mrd. kr. Hvis tallet er riktig, er det nettkundene, innbyggerne i dette landet, som må betale denne regningen. Statsråden vil helt sikkert si at det tallet overhodet ikke stemmer. Det vil sikkert også regjeringspartiene og Venstre si, men de kan ikke dokumentere det. De kan ikke dokumentere et eneste tall om konsekvensene av det de nå foreslår. Jeg synes det er bekymringsfullt at en inviterer Stortinget til egentlig å gjøre lovvedtak med bind for øynene.

Så til transmisjonsnettet. Komiteen er i utgangspunktet enig om at det er fornuftig å ha to nettnivåer i tiden framover, og at transmisjonsnettet skal eies og drives av Statnett. Veldig bra – der er vi enige. Men så kommer regjeringspartiene med en tanke om at utenlandsforbindelsene mellom Norge og kontinentet eller Norge og andre land kan hvem som helst eie, selv om en i denne lovproposisjonen veldig tydelig slår fast at det bør være Statnett som eier og driver det, som en del av transmisjonsnettet. Det er – skal vi si – ideologi i den praktiske hverdagen der ideologien ikke helt ser hvilke konsekvenser det kan medføre.

Det andre i tilknytning til dette er at det har vært en diskusjon om store forbrukere, altså kraftforedlende industri, hvor et stort mindretall – Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti – foreslår en ikke-diskriminerende likebehandling av disse bedriftene i elektrisitetsnettet, og ber om en utredning om det. Regjeringspartiene og Venstre sier nei til en slik utredning. Forstå det den som kan. Ethvert industriherte som på et eller annet tidspunkt har banket for enten Fremskrittspar-

tiet eller Høyre, må med slike unnfalenheter overfor en så viktig industri og næringsgren ha sluttet å banke når de ser hvor lite opptatt de faktisk er av disse områdene.

Presidenten: Ønsker representanten å ta opp de forslag som foreligger?

Terje Aasland (A) [12:07:13]: Yes, det gjør jeg – jeg tar opp de forslagene som Arbeiderpartiet har alene eller sammen med andre.

Presidenten: Representanten Terje Aasland har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Øyvind Korsberg (FrP) [12:07:35]: Det er kommet en del påstander om kostnader når det gjelder dette skillet. Det er også kommet rapporter som viser at innføring av funksjonelt og selskapsmessig skille vil gi betydelige besparelser, opptil 950 mill. kr i året i nåverdi. Det er et langt lavere tall enn anslaget fra Defo, og ser man dette over ti år, er det altså opptil 19 mrd. kr.

Spørsmålet er egentlig hvorfor saksordføreren trekker fram Defo som det eneste sannhetsvitnet, når det åpenbart finnes andre analyser av dette. Og hvorfor ser Arbeiderpartiet helt bort fra den besparelsen som en effektiv drift ville gi ved eventuell sammenslåing?

Terje Aasland (A) [12:08:40]: Hvis representanten Korsberg og undertegnede kan være enige om én ting, at kostnader er påstander, er vi kommet et stykke på vei. Jeg vil tro at også representanten Korsberg er bekymret over at departementet ikke kan komme med et eneste beløp i denne saken, ikke en eneste vurdering, ikke en eneste betraktning, ikke et eneste faglig innspill eller vurdering – verken om de økonomiske størrelsene eller om de langsiktige virkningene i tilknytning til saken.

Regjeringen har foreslått dette og har lagt saken fram for Stortinget med bind for øynene – når vi ser at påstander fra ulike organisasjoner og ulike utredningsinn ganger i tilknytning til dette spørsmålet kan skilles så vesentlig ad. Det burde være et åpenbart problem som gjør at man stopper opp og faktisk tenker seg om: Hvilket grunnlag er det departementet – statsråden og regjeringen – velger i sitt framlegg til Stortinget når det gjelder å tenke konsekvenser?

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Odd Henriksen (H) [12:10:06]: Vi har i dag til behandling forslag til endringer i energiloven på fire områder som gjelder vårt felles strømmnett. Endringene som foreslås, er dels en oppfølging av Reiten-utvalgets rapport «Et bedre organisert strømmnett» og dels en tilrettelegging for gjennomføring av EUs tredje elmarkeds pakke. Til sammen utgjør forslagene viktige endringer som legger grunnlaget for et framtidsrettet og klimavennlig energisystem, og derfor er jeg glad for at flertallet i denne salen støtter lovendringene.

Før jeg redegjør for hvorfor vi støtter forslagene, tillater jeg meg et kort historisk tilbakeblikk. Litt forenklet kan vi si at fram til 1990 var strømforsyningen i Norge i all hovedsak kun et spørsmål om offentlig forvaltning. Folk fikk strømmen sin levert av det lokale kraftverket, som var offentlig eid. Det var ingen konkurranse mellom ulike selskaper om å selge strøm, verken til husholdninger eller bedrifter. Samtidig økte velstanden i norske hjem, og strømforbruket ble nesten doblet fra 1970 til 1990. Norge var godt forsynt med fornybar energi etter de store vannkraftutbyggingene på 1960-, 1970- og 1980-tallet, men behovet for bygging av strømmnett tiltok. I juni 1990 vedtok Stortinget energiloven, og strøm gikk fra å være forvaltning til å bli butikk. Loven åpnet for et fritt marked for kjøp og salg av elektrisk energi og dermed også for en energit utbygging mer styrt av markedet og mindre av politiske vedtak.

Energiloven påla allerede den gang kraftselskapene å skille mellom produksjon og nettvirksomhet. Gjennom dereguleringen av kraftsektoren ble skillet mellom den fysiske leveransen og kjøp av strøm etablert. Ifølge Store norske leksikon plasserte energiloven Norge i fremste rekke internasjonalt med hensyn til liberalisering og frislipp av elektrisitetsomsetning. Med den nye loven skjedde det en del strukturendringer og konsolideringer i kraftbransjen, men det er likevel min påstand at energiloven ikke fikk sin fulle virkning før vi kom på 2000-tallet. Først da begynte markedet for kraftomsetning å fungere, og vi står nå på terskelen til en ny endring, en ny tidsalder. Endringene i energiloven som vedtas her i dag, er en naturlig forlengelse av dereguleringen på 1990-tallet og styrker forbrukerens interesser.

Strøm er kanskje den viktigste infrastrukturen vi har i dagens moderne samfunn. Vi er avhengig av strøm i stikkontakten til nesten alt vi gjør i hverdagen. Uten en stabil strømforsyning stopper det moderne Norge opp. I tillegg står vi midt inne i et grønt skifte hvor fornybar energi er en viktig faktor for at vi skal lykkes. Et velfungerende strømmnett med god forsyningssikkerhet er derfor kritisk viktig. Det er liten tvil om at samfunnet slik vi kjenner det i dag, vil forandre seg radikalt i årene som kommer. Energisektoren er intet unntak. Vi står foran en teknologisk revolusjon de færreste kjenner rekkevidden av. Utviklingen går raskere enn noen gang, og vi ser at dette vil ha en dramatisk effekt på store deler av næringslivet på flere måter. De kraftselskapene som klarer å benytte seg av de mulighetene denne nye teknologien gir, vil få et betydelig forsprang.

Vi vil legge til rette for en slik utvikling. Grunnlaget for framtidens kraftforsyning skapes i dag. Det er bakgrunnen for at vi nå foretar det vi mener er helt nødvendige endringer i energiloven. I forbindelse med tredje elmarkeds pakke tilpasser vi inndelingen av vårt strømmnett slik at det harmoniserer med EU-landenes. Vi går fra tre til to nettnivåer. Det som i dag heter sentralnett, omdefineres til transmisjonsnett. For transmisjonsnettet gjelder krav om eiermessig skille, noe som innebærer at transmisjonsnettet i framtiden driftes og eies av Statnett.

Hvilke deler av nettet som skal defineres som transmisjonsnett, bestemmes av departementet gjennom enkelt-

vedtak. Disse vedtakene skal basere seg på nettfaglige begrunnelser og bør gjøres av en nøytral regulator. På den måten sikrer vi at skillet mellom transmisjonsnett og distribusjonsnett blir gjort ut fra faglig gode begrunnelser for drift av strømmettet. Dette er viktig, særlig for de industri-bedriftene som er store kunder.

I lovforslaget defineres utenlandsforbindelser, altså høyspente undersjøiske kabler til våre naboland, som transmisjonsnett. Flertallet legger til grunn at utenlandsforbindelser har en vesentlig betydning for transmisjonsnettet, men regjeringspartiene mener også at andre enn Statnett skal kunne bygge og drifte utenlandsforbindelser i framtiden. Regjeringen har derfor sendt på høring en annen endring i energiloven hvor det åpnes for at andre enn Statnett kan eie og drifte slike kabler. Jeg vil i den sammenheng understreke at EU-lovgivningen åpner for at enkeltstående utenlandsforbindelser kan eies av andre enn operatøren av transmisjonsnettet, eller TSO-en, som det heter i loven. Flertallet, Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, mener derfor at definisjonen av transmisjonsnettet ikke er til hinder for at enkeltstående utenlandsforbindelser kan være eid av andre enn Statnett.

Som sagt er en sikker og god organisering av strømmettet en forutsetning for et framtidsrettet og klimavennlig kraftsystem. Fornybarsamfunnet kommer ikke av seg selv – det må faktisk bygges. I nær framtid vil det sannsynligvis bli slik at mange flere av oss blir såkalte plusskunder. Det innebærer at vi ikke bare får levert strøm av nettselskapet vårt, men at vi også kan selge overskuddsstrøm fra egen produksjon tilbake til nettselskapet. I en slik situasjon er vi avhengig av at nettselskapet, som har monopol på å drive nett i et bestemt område, opptrer nøytralt og at alle som skal levere strøm i nettet, får likebehandling. Nøytralitet og transparens blir særdeles viktig.

Vi kommer nå til kjernen av uenigheten mellom flertallet og mindretallet i denne saken. Drift av strømmettet er et naturlig monopol, og kundene har ikke selv anledning til å velge nettselskap. Fordi det i dag ikke er et krav om selskapsmessig og funksjonelt skille mellom drift av strømmettet og annen virksomhet i nettselskap med mindre enn 100 000 kunder, finnes muligheten der til å lempe kostnader over på monopolvirksomheten. Vi mener at denne muligheten for kryssubsidiering tilsier at kundene har et behov for å beskyttes mot unødvendige kostnader.

Vi mener at tett integrasjon mellom nettvirksomhet og aktivitet knyttet til produksjon og omsetning av strøm kan være til hinder for en hensiktsmessig nettstruktur og kan gi høyere nettkostnader enn nødvendig. Et selskapsmessig og funksjonelt skille mellom nett og annen virksomhet bidrar til å dempe ulempene ved integrerte selskaper og vil gi økt oppmerksomhet om nettvirksomheten. Et skarpt skille, både i separate selskaper og med forskjellige mennesker i styre og ledelse, tror jeg vil styrke nettvirksomheten og øke bevisstheten rundt behovet for investering og opprusting av strømmettet.

Når vi vet at nettbransjen i løpet av de neste ti årene står overfor investeringer i nytt strømmnett og vedlikehold på over 100 mrd. kr, er det viktig at det investeres riktig. Det er Høyres syn at dagens organisering av nettet ikke er

framtidsrettet, med en sammenblanding av nett og annen virksomhet i samme energiselskap. Skal vi være sikre på best mulig forvaltning av strømmettet i framtiden, er det nødvendig at nettet driftes for seg, og at energiselskap som ønsker å drive med annen virksomhet, holder dette adskilt fra drift av nettet.

I komiteens høring og gjennom møter og skriftlige henvendelser har vi mottatt mange innspill fra bransjen til denne lovendringen. De aller fleste som er kunder i nettet, enten det er industrien eller næringslivet for øvrig, er fornøyd med nettet slik det er i dag, men de ser at man kan organisere det på en litt annen måte. Forsvarerne av status quo og motstanderne av funksjonelt skille er de nettselskapene og deres eiere som ikke har et slikt skille i dag. Det kan jeg godt forstå. Forandring er noe de fleste av oss ikke nødvendigvis liker, og bekymringene dreier seg om hva dette vil bety for selskapet, og hvilke kostnader det vil medføre osv. Til disse vil jeg si at jeg forstår uroligheten, men at for Høyre veier hensynet til forbrukernes interesser og til samfunnets behov for et godt organisert strømmnett tyngre.

Mange er også positive til lovendringene som foreslås. Fagetaten NVEs tall viser også at de selskapene som kun driver strømmnett, har lavere kostnader og er mer lønnsomme enn integrerte selskaper. Ett eksempel på dette er sammenslåingen av Fortums tidligere distribusjonsnettvirksomhet i Østfold, som har gitt kostnadsbesparelser og forbedret leveringskvalitet til kundene.

Til slutt: Lovendringene som foreslås her i dag, utgjør fornuftige grep som er en forlengelse av arbeidet som startet med innføringen av den nye energiloven i 1990. Endringene er helt i tråd med anbefalingene fra ekspertene i Reiten-utvalget, og de vil ruste vårt felles strømmnett for framtiden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Terje Aasland (A) [12:19:39]: Mye av det representanten sa i sitt innlegg, er jeg enig i, men det er noe jeg er veldig sterkt uenig i, og én av de tingene er at vi kan omtale nettselskapene og nettfunksjonen som det har fungert fram til nå, som om at en lemper f.eks. kostnader over på nettkunder. Sånne typer uttalelser tror jeg er å dramatisere og faktisk skyte langt over mål for hva som er virkeligheten. Jeg tror de fleste driver nettselskapene sine på en god måte. Det var en kommentar.

Så til det jeg har lyst til å ta opp i replikkutvekslingen med representanten Odd Henriksen, og det er forholdet til gode rammebetingelser, gode netjtjenester, likeverdige tjenester osv. i tiden framover for kraftforedlende bedrifter. Jeg er forundret over at Høyre og regjeringspartiene ikke stemmer for det forslaget som Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og SV tar opp når det gjelder en likeverdig, ikke-diskriminerende modell for SFHB-bedriftene. Hvorfor stemmer ikke Høyre for det?

Odd Henriksen (H) [12:20:48]: Når det gjelder det som kan benevnes som industritariffer – det er egentlig det vi snakker om med disse store virksomhetene – hadde vi

for det første en sak om dette for ikke altfor lenge siden, jeg tror det var i fjor høst, hvor dette temaet var tatt opp til diskusjon. Det er slik at bedrifter som bruker mye strøm, har industritariff, de som er tilknyttet sentralnettet i dag, har en tariff, og andre bedrifter som er tilknyttet dagens regionalnett, har også gode vilkår for hvordan de skal betale sin strøm.

Hvis det blir sånn at tariffene skal fastsettes av oss i Stortinget, kan man risikere at dette blir ansett som ulovlig bedriftsstøtte, og at de tariffene vi har i dag, blir satt på prøve. Vi tror det er viktig, når man skal ha det, at dagens system fungerer godt. De store industribedriftene har gode tariffvilkår, og de er begrunnet med verdien for nettet.

Marit Arnstad (Sp) [12:22:11]: Jeg vil først si at det er ganske historieløst å si at dette er en naturlig videreføring av energiloven fra 1990. Det er det ikke. Energiloven og de endringene vi gjorde på 1990-tallet, var breie, godt funderte prosesser. Dette presses gjennom i Stortinget med overvekt på tre–fire stemmer. Dette er ingen brei og grundig prosess, og det går langt utover det som er naturlig ut ifra energiforsyningsens behov og ønsker.

Representanten sa i sitt innlegg at dette var en harmonisering med EU-landene. Det er det heller ikke. Det er nettopp det vi ikke gjør. Vi går mye lenger enn noe EU-land gjør. Det er ingen EU-land som vil påføre de mindre kraftverkene med under 100 000 abonnenter de kravene vi nå gjør – det byråkratiet vi nå påfører, de økte kostnadene vi nå påfører viktige distriktsaktører over hele landet.

Mitt spørsmål er egentlig: Hvordan føles det for Høyre å påføre viktig næringsliv utover i alle distrikt i Norge økte kostnader og økt byråkrati på den måten en kommer til å gjøre?

Odd Henriksen (H) [12:23:15]: Når jeg snakket om tilpasning til tredje energimarkedspakke, var det henvisning til at vi går fra tre til to nettnivå. Det var det som var knyttet opp til den kommentaren, og det er en harmonisering som vi nå gjør.

Når vi så kommer til det andre spørsmålet, er det slik at når vi skal titte inn i glasskulen og tenke på hvordan vi best mulig kan organisere strømmettet, er det sånn at ingen endringer som jeg har vært med på, har vært gratis. De endringene man gjør, vil alltid ha en pris. Men vi tror at de kostnadene som dette vil medføre, vil gi forbrukerne et bedre nett, det vil gi dem bedre nettariffer, og vi tror at på sikt vil dette være bra for strømforsyningen og for kundene, fordi de på sikt vil få en lavere nettleie. Det viktigste for oss er at de som skal betale strømregningen, betaler regningen for den leveransen de får. Og vi tror den vil gå ned med lovforslaget som nå ligger på bordet.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [12:24:27]: Jeg vil stille spørsmål om de 40 kraftkrevende bedriftene. Grunnen til at de har en lavere tariffing enn andre, er at de har en stabiliserende effekt på nettet. Det er ikke omstridt. Det gjør at en likebehandling av dem heller ikke vil være omstridt – og ses på som statsstøtte – i EU-systemet. Det som er problemet, er at en endring av om dette ligger i sentralnettet eller regio-

nalt distribusjonsnett, har skjedd med litt ulike historiske begrunnelser. Derfor må jeg spørre representanten: Mener Odd Henriksen at dagens ordning, der noen har en mye lavere tariff enn andre av de bedriftene som har den samme stabiliserende effekten på nettet, er rettferdig?

Odd Henriksen (H) [12:25:23]: Hvis det var sånn at de enkelte industribedriftene hadde én og samme tariff, kunne svaret vært enkelt. Men det er faktisk ikke sånn det er. De enkelte bedriftene har en tariff ut fra den verdien som de gir til nettet, slik at forskjellige bedrifter kan ha forskjellige tariffer ut fra hvilken måte de stabiliserer nettet – og driften av nettet – på. Selv om man har det man kaller en «industritariff», er ikke den lik. Det er ikke sånn at Hydro på Karmøy har samme nettleie som Elkem i Salten selv om de ligger i sentralnettet. Vi har differensierte takster fordi den nettleien de skal betale, beregnes ut fra den verdien det har å stabilisere nettet, og den verdien de har for nettet. Det er ikke sånn at det er én tariff for alle industribedrifter her i Norge – uansett hvor de ligger. Det som er forskjellen, er at hvis det blir slik at noen ligger i distribusjonsnettet, og noen ligger i transmisjonsnettet, må man ha et lite påslag for dem som er i transmisjonsnettet.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Øyvind Korsberg (FrP) [12:26:46]: Det er noen som har glemt brillene sine her.

Odd Henriksen (H) (fra salen): Det er meg!

Øyvind Korsberg (FrP) [12:26:52]: Ja, jeg har for så vidt omtrent det samme politiske syn i denne saken, så jeg kan kanskje bare benytte dem. (Munterhet i salen)

Det vi står overfor nå, er egentlig en veldig viktig sak. Som flere har vært inne på, skal man investere i nytt strømmnett og vedlikeholde strømmettet de neste ti årene for over 100 mrd. kr. Mye av investeringene kommer ute i regionalnettet og distribusjonsnettet.

Regjeringen valgte å ta opp Reiten-utvalget, som ble nedsatt av den rød-grønne regjeringen. Det er svært viktig å få et godt grunnlag med tanke på hvordan strømmettet, forsyningssikkerheten og kraftsystemet kan utvikles på en bærekraftig og kostnadseffektiv måte. Et av forslagene fra Reiten-utvalget var å innføre selskapsmessig og funksjonelt skille. Vi mener at dette er et godt forslag. Selskapsmessig skille innebærer at nettvirksomheten og konkurranseutsatt virksomhet må skilles ut i separate juridiske enheter. Funksjonelt skille innebærer at personer i ledelsen ikke kan delta i både nettvirksomhet og konkurranseutsatt virksomhet, og at morselskapet ikke kan gi instruks til nettvirksomheten om den daglige driften.

Det har vært et tema som har vært mye belyst av komiteen, og mange har snakket om høy nettleie og lav nettleie. Jeg tror at for oss er det for så vidt ikke spørsmål om høy eller lav, men egentlig om å få riktig pris på den varen man kjøper.

Etablering av selskapsmessig og funksjonelt skille for alle nettforetak medfører noen økte kostnader, særlig på

kort sikt. Engangskostnader omfatter bl.a. etablering av ny selskapsstruktur og inngåelse av avtaler. Økte løpende kostnader kan oppstå som følge av revisjon av ulike juridiske enheter, separate årsrapporter og en ekstra rapportering til NVE.

Så er det sånn at ikke alle kostnadene nødvendigvis vil tilfalle nettselskapet og dermed slå inn på inntektsrammen og tariffene. Deler av kostnadene vil kunne tilfalle annen virksomhet enn nettvirksomheten, f.eks. morselskapet, kraftomsetning og kraftproduksjon.

Så sa representanten Aasland at regjeringen har gått inn i denne saken med bind foran øynene, fordi man ikke kan legge fram noen tall. Jeg vil bare vise til en rekke av de spørsmålene som komiteen har stilt, som statsråden har svart på, og spesielt det brevet som kom 11. februar. Der blir det helt tydelig klargjort hvorfor man ikke kan legge fram nøyaktige tall på hva dette vil koste. Det er rett og slett slik at kostnadene ligger i bedriftene – og er vernet i så måte – og det ville ha vært en merkelig framgangsmåte dersom man skulle blottlegge disse bedriftene for svært sensitiv informasjon. Så jeg vet ikke om man har lest det, ikke har ønsket å lese det, eller ikke har forstått det man har lest. Jeg synes den påstanden som kom fra saksordføreren, faller på sin egen urimelighet.

Så er det sånn at komiteen også har fått tilgang til at det er utarbeidet rapport fra THEMA Consulting Group, som anslår at kostnadene ved innføring av funksjonelt og selskapsmessig skille vil utgjøre ca. 950 mill. kr i nåverdi. Det tallet er langt lavere enn det anslaget som Defo har, på 4,6 mrd. kr. Samme THEMA finner også at det er et stort potensial for økt effektivitet og lavere kostnader i nettvirksomheten gjennom både strukturering og andre tiltak. Verdien av mer effektiv drift anslås til minimum 4,1 mrd. kr som nåverdi over ti år, og potensielt så høyt som 19 mrd. kr. Så det er klart det har en enorm betydning for forbrukerne, det som vi fatter vedtak om i dag, og forbrukerne er det som har stått fremst hos oss når vi har behandlet denne saken. Det er også det som er grunnlaget for det regjeringen har kommet med. Dette er en god dag for norske forbrukere.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Rune Henriksen (A) [12:32:03]: Det er litt artig å høre at det på den ene siden er veldig vanskelig å anslå kostnader og utgifter ved en slik lovendring som her gjøres, men hvis man får en rapport som bekrefter sitt eget standpunkt, er det i hvert fall veldig lett å bruke det – som vi hører i debatten fra representanten Korsberg.

Det vi må stille oss spørsmål om, er om det er dokumentert omfattende kryssubsidiering som dette lovforslaget om skille skal forhindre. Det har vi ikke sett noe til. Det vi derimot ser, er at det blir argumentert med at dette vil føre til en strukturering som er god for bransjen. Det er åpenbart sånn at høyresiden i norsk politikk synes at få, store monopoler utvilsomt vil drive mye bedre enn mange små. Da vil jeg spørre representanten fra Fremskrittspartiet, Øyvind Korsberg, om han er komfortabel med at staten og Stortinget nå skal tvinge ned over lokalsamfunnene en

byråkratisk, uhensiktsmessig og fordyrende organisering av en samfunnsmessig viktig oppgave.

Øyvind Korsberg (FrP) [12:33:10]: Det er alltid mange rapporter man kan bruke, og det tror jeg gjelder begge sider i denne saken, så vidt jeg har registrert.

Til spørsmålet om det har foregått ulovlig kryssubsidiering: Man har jo registrert at det er nettselskap som kanskje har holdt på med litt andre ting enn nødvendigvis nett, nemlig bredbånd, og vi ser for oss at det er naturlig at det blir strukturelle endringer.

Det som er avgjørende for oss, er ikke å hensynte hvert enkelt nettselskap i Norge, men det er faktisk å ivareta forbrukerne i Norge. Det er dem vi har i høysetet, og jeg vil jo anta at nettselskapene er til for forbrukerne, og ikke for selve nettselskapet. Det er altså forbrukerne vi ønsker skal ha en sikker, god og fornuftig kostnadsramme på nettet, og at de får den strømmen som de skal ha. Det er vårt mål.

Per Rune Henriksen (A) [12:34:16]: Jeg må si meg helt enig med representanten Korsberg i at det som er viktig her, er å ivareta både forbrukerne og samfunnets interesser. Men da vil jeg spørre representanten Korsberg om ikke han har fått de henvendelsene som vi, i hvert fall i Arbeiderpartiet, har fått, fra lokalsamfunn og fra lokalpolitikere rundt omkring i hele landet, som er særdeles bekymret for hvordan de og deres regioner vil komme ut med den typen modell og organisering av virksomheten som det nå legges opp til med disse lovendringene. Disse reaksjonene kommer først og fremst fra dem som skal nyte godt av nettselskapenes tjenester, ikke så mye fra nettselskapene selv. Men nettselskapene er offentlig eid og anser dermed det de driver med, som en samfunnsmessig oppgave. Det går også igjen i alle de henvendelsene som vi har fått, hvor de påviser at de endringene som høyresiden nå trer nedover dem, vil være fordyrende.

Øyvind Korsberg (FrP) [12:35:21]: Jeg skal ikke si at vi har fått de samme henvendelsene som Arbeiderpartiet har fått; jeg har ikke tilgang til journalene til Arbeiderpartiet, så det kan jeg i grunnen ikke svare på. Men vi har fått mange henvendelser, også fra politisk hold i distriktene, og vi får mange henvendelser gjennom hele året fra forbrukerne, som er litt fortvilet over at nettleien er blitt så høy at nettkostnadene i realiteten øker mer enn strømprisen. Og ett svar for å få ned nettkostnadene er jo at man åpner opp for at man kan få en bedre struktur. Vi har ikke sagt at det skal være et forbud mot offentlig eide nettselskap; det fremgår jo ingen steder. Men vi ønsker at det legges opp til at man kan få en bedre struktur, at man kan få mer robuste selskaper som skal være i stand til å møte de investeringene som kommer i framtiden, for å sikre riktig kostnad og drift av nettet.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [12:36:50]: Strømnettet er blitt kanskje vår viktigste infrastruktur. Stadig mer av det vi omgir oss med i hverdagen, krever et fungeren-

de strømmett for å virke. Derfor er det ikke veldig overraskende at denne saken har skapt mye engasjement. Kraft- og nettselskapene er hjørnesteinsbedrifter i deler av landet, og det er forståelig at mange lokalsamfunn er skeptiske til endringer som påvirker disse selskapene.

Nettvirksomhet er et naturlig monopol, og dette stiller krav til en ryddighet som ivaretar kundene og sikrer at ikke nettvirksomheten finansierer andre satsingsområder. Samtidig er det viktig at også tilliten til selskapene opprettholdes. Derfor mener Kristelig Folkeparti at det er riktig å stille krav om en større avstand mellom monopolvirksomhet og kommersiell virksomhet enn det et regnskapsmessig skille kan tilby. Kristelig Folkeparti støtter derfor at det stilles krav om selskapsmessig skille.

Imidlertid mener Kristelig Folkeparti at forslaget om funksjonelt skille er så inngripende at det krever ekstra varshet. Spesielt vil det for det store antallet småselskaper være en fordyrende endring. Kristelig Folkeparti mener man skal være lydhør overfor innspillene som kommer fra alle parter, og mener det er sider ved dette forslaget som ikke er tilstrekkelig belyst. Kristelig Folkeparti mener derfor at det er riktig å utrede de samfunnsmessige og økonomiske konsekvensene av å pålegge et funksjonelt skille, uavhengig av størrelse.

Kristelig Folkeparti mener det er flere gode grunner til å være varsom i denne saken. Nettselskapenes viktige rolle i distriktene er en av disse. Det er bekymringsfullt hvis kravet til funksjonelt skille gjør at de små selskapene blir satt i en situasjon der administrasjonskostnadene øker så mye at selskapet blir ute av stand til drive lønnsomt. I praksis vil dette da være en tvungen restrukturering av bransjen. Kristelig Folkeparti er ikke negativ til en sunn restrukturering, men mener konsekvensene her er så dårligt belyst at vi ikke kan støtte dette forslaget.

I lovforslaget omdefineres sentralnettet til transmissjonsnett. Det stilles også krav om eiermessig skille, et krav som blir innfridd gjennom at det vil være Statnett som skal være driver av transmissjonsnettet. Kristelig Folkeparti støtter denne endringa. Likevel er det viktig å påpeke at det i denne omdefineringa må tas visse hensyn. For Kristelig Folkeparti er det viktig at det i departementets vurdering gjøres unntak for anlegg som er planlagt avløst av nytt transmissjonsnett, med mindre de eksisterende anleggene har særegne egenskaper av vesentlig betydning for drifta av det nye transmissjonsnettet. Kristelig Folkeparti mener også at det bør legges til grunn for departementets vurdering at transmissjonsnettet omfatter anlegg for overføring av elektrisk energi på minst 200 kV og anlegg på 132 kV med særegne transmissjonsegenskaper av vesentlig betydning for drifta av disse anleggene. Dette er viktig for at den lokale netteier ikke skal være tvunget til å overdra eierskapet til nettet de selv har bygd, bare fordi det ved lovens tiltredelse var klassifisert som sentralnett. Kristelig Folkeparti mener at eierskapet til nettet skal ligge hos den lokale netteier, med mindre det er klare transmissjonsegenskaper ved dette nettet.

Kristelig Folkeparti mener den kraftforedlende industrien i Norge er viktig, og at vår fornybare energiproduksjon er et viktig konkurransefortrinn. Kristelig Folkepar-

ti mener derfor det må utarbeides en tariffmodell for disse bedriftene der de likebehandles på ikke-diskriminerende og objektive vilkår, uavhengig av hvor i nettet disse bedriftene er tilknyttet. Dette vil gi like konkurransevilkår. Kristelig Folkeparti mener dette bør presenteres for Stortinget i den kommende industrimeldinga.

Til slutt vil jeg ta opp forslagene som Kristelig Folkeparti har fremmet sammen med andre partier.

Presidenten: Representanten Rigmor Andersen Eide har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Marit Arnstad (Sp) [12:42:02]: Vi mener alle sammen at strømmettet er en viktig del av samfunnets infrastruktur, og det er en infrastruktur som er eid offentlig. Det var kanskje noe av det viktigste vi gjorde på starten av 1990-tallet, da vi liberaliserte energisektoren. Vi liberaliserte den, men vi privatiserte den ikke, og det tror jeg mange i ettertid er glad for at vi ikke gjorde, sjøl om det nok også er partier i denne salen som mener at det hadde vært en fordel om en kunne privatisert energiforsyningen. Det er bra at vi ikke gjorde det.

Infrastrukturen kommer til å bli gjenstand for betydelige investeringer i årene framover, og parallelt med infrastrukturen for elektrisitet har mange energiselskap brukt tid, krefter og ressurser på å legge infrastruktur for fiberkabel for bredbånd, og det har også vært viktige samfunnsinvesteringer.

I årene framover vil energiforsyningen måtte tilpasse seg mer variert fornybar produksjon. Det kommer til å bli viktig. Det kommer til å bety at en må vektlegge nøytralitet, og man må vektlegge det faktum at i framtida vil en ikke bare ha forbrukere som mottar strøm fra nettet, men en vil også ha forbrukere som leverer strøm fra egne fornybare energikilder. Det kommer til å bety endringer, og det er endringer som jeg er overbevist om at denne bransjen er i stand til å forholde seg til og også bidra til utviklingen av.

Tatt i betraktning merknadene i dagens innstilling synes jeg det er viktig å understreke at alle utredninger så langt viser at vi har et godt strømmett i Norge, og vi har en god bransje. Den fungerer godt. Den er godt drevet, og det er ikke dokumentert gjennomgående noen store forskjeller på de små og de større selskapenes evne til å drive energiforsyning og strømmett på en god måte.

I dag behandler vi flere endringer i energiloven – noen av dem mindre kontroversielle, andre mer kontroversielle. Det største konfliktpunktet er sjølsagt spørsmålet om en ved lov skal pålegge alle nettselskap, uansett størrelse, et selskapsmessig og funksjonelt skille. Senterpartiet ser det som en drastisk inngripen i selskapenes eierstyring. Det vil bidra til et påbud som går langt utover det andre land i Europa har, og langt utover det vi er forpliktet til i forbindelse med EU-regelverk.

Bransjen er allerede i dag underlagt strenge reguleringer, bl.a. gjennom kontrollforskriften og gjennom den overvåkingsrollen som NVE har. I dag er det 8 av 148 selskap som har innført et selskapsmessig og funksjonelt skille. Det er de største, sjølsagt, mens det er om lag 50 selskap som kun har innført selskapsmessig skille. Vi kan tenke

oss hvilken endring det kommer til å medføre når det nå blir et påbud for alle.

Senterpartiet mener at å pålegge alle selskap, uansett størrelse, et slikt skille vil være byråkratisk, og det vil være kostnadsdrivende, og det finnes ingen dokumentasjon på kryssubsidiering innad i selskapene som tilsier et slikt pålegg. Det finnes heller ingen utredninger som viser hvilke samfunnsmessige og økonomiske konsekvenser et slikt pålegg vil ha. Det er rett og slett et dårlig underbygd forslag. Flertallet bruker tid her i salen i dag – åpenbart på tross av manglende dokumentasjon – til å mistenkeliggjøre aktørene i en hel næring uten at de på noen måte kan dokumentere det.

Det er verdt å merke seg at Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre innfører en regel som reelt sett verken forenkler eller forbedrer, men som reelt sett sjølsagt har til hensikt å føre til fusjoner og mer stordrift. Gjennom statlige pålegg skal en altså overstyre eierinteressene basert på behov som ikke er dokumentert, for å klare å få til strukturendring og fusjoner. Realiteten er at eierne ikke lenger vil stå fritt til å optimalisere virksomheten sin og til å disponere sine ressurser mest mulig effektivt. Dagens effektive selskap påtvinges med andre ord en ineffektiv drift uten at det er gjort en analyse av konsekvensene.

Senterpartiet mener at strukturendringer i kraftbransjen må skje gjennom frivillige prosesser, ikke som et resultat av nye byråkratiske regler. Små og mellomstore selskap er solide i forhold til den oppgaven de skal løse, og de har tilgang til både kompetanse og kapital. Reiten-utvalget var også tydelig på at mange av de mindre selskapene er effektive og solide, og at de representerer gode arbeidsplasser over hele landet. Vi kan ikke se dette forslaget som noe annet enn en uheldig inn gripen i eierstyringen av selskapene, og her som ellers bruker høyrepartiene staten som tvangsmiddel for å oppnå strukturendring.

Senterpartiet mener også at en ved omdefinering av sentralnett til transmisjonsnett ikke må komme i den situasjonen at en gjennom vedtak fra statens side i realiteten kan ekspropriere nett som i dag eies av regionale energiselskap. Det må være rent faglige årsaker som legges til grunn for definering av den type nett, og for anlegg som er planlagt avløst av nytt transmisjonsnett, må det kunne gjøres unntak. Vi mener jo at Energi Norge var meget klar i komiteens høring på dette punktet.

Ola Elvestuen (V) [12:47:22] (komiteens leder): Vi skal som samfunn gjennom en rekke vedtak for å bygge det framtidige lavutslippssamfunnet som vi trenger, og fra Venstres side er det hovedgrunnen til at vi nå går inn for – i denne saken – ikke bare selskapsmessig og funksjonelt skille. Vi er i et samfunn i endring der det skal gjøres store investeringer i det norske nettet, men det er også en endring der selve produksjonen og de som skal tilknytte seg dette nettet, vil få ulike interesser. Som flere har sagt her, er det flere småkraftverk, vi vil ha en situasjon hvor det er plussus, vi vil se flere solcellepaneler, vi har stadig flere elbiler eller ladbare biler, det vil være en utvikling i utviklingen av batteriteknologi. Det er vanskelig i dag å se akkurat hvordan dette kommer til å utvikle seg,

men at vi står overfor en stor endring, er det ingen tvil om.

Fra Venstres side er vi i dag ikke veldig bekymret over at det pågår kryssubsidiering i de små selskapene. Det er klart at i et integrert selskap åpner det for muligheten, og dersom det pågår, vil det være uheldig og kunne påføre samfunnet unødige kostnader, men det er ikke noe avgjørende for den beslutningen som vi skal ta.

NVE foretok også i 2012 en undersøkelse av 126 selskaper. Det ble innrapportert 993 avvik. Mange av disse gjelder selskap der det er avvik i forbindelse med sammenblanding av nett og salg av kraft – det er altså en sammenblanding i sosiale medier.

Men ingenting av dette er avgjørende for den beslutningen som vi nå skal ta. Det som er avgjørende, er at overfor kunden trenger man selvfølgelig et nøytralt nettselskap, men vi er ikke minst avhengig av at de som også i fremtiden skal levere kraft *inn* på det nettet, sikrer seg å ha et nøytralt nettselskap. For det er sånn at de ulike kraftproducentene i større grad vil ha ulike interesser. Da mener vi at det er riktig ikke bare å gå inn for et selskapsmessig skille, som jo egentlig alle partier er enig i, men at man også skal ta det siste steget, som sikrer et funksjonelt skille, sånn at man får en situasjon der nettselskapet får et eget styre, og at det legges begrensninger på hvem som kan være i ledelsen i dette selskapet, opp mot de andre selskapene i konsernet. Men det er viktig å legge vekt på at dette likevel ikke, heller ikke i fremtiden, legger en begrensning for en overordnet økonomisk styring fra konsernets side som inkluderer nettselskapene.

Denne endringen mener vi trenger å ha en noe lengre overgangsordning enn det det legges opp til i saken fra statsråden. Her legger vi opp til en romslig overgangsordning fram til 1. januar 2021. Det er viktig i saken at det også ligger en unntaksbestemmelse som gjør at departementet ved spesielle tilfeller kan gi unntak for enkelt-selskaper, også i fremtiden.

Dette er en endring som sikrer en nettnøytralitet som legger et grunnlag for en mye mer mangfoldig tilknytning til nettselskapene i årene framover enn det vi ser i dag, og for Venstre er det viktig at vi nå gjør også dette siste steget – også for å skape en trygghet og forutsigbarhet med tanke på hva skal skje framover.

Så vil jeg også understreke at for Venstre er det viktig at definisjonen av transmisjonsnettet ikke er til hinder for at enkeltstående utenlandske forbindelser skal kunne eies av andre enn Statnett. Når det gjelder store forbrukere med høy brukstid, vil jeg også vise til de differensier-te industritariffene som det ble vist til fra Odd Henriksen, og også til at her er det utfordringer med hensyn til ESA. Krav om en lik tariffing (presidenten klubber) vil også gi konsekvenser for de andre kundene.

Presidenten: Presidenten vil be om at man holder seg til taletiden.

Det blir replikkordskifte.

Marit Arnstad (Sp) [12:53:00]: I en tidligere sak i dag ville ikke Venstre være sammen med opposisjonen om et

forslag om forbruk og sånt, fordi det var for dårlig utredet. Derfor kunne de ikke ta stilling til det, og derfor måtte de stemme sammen med regjeringen.

I den saken vi behandler nå, er ikke regjeringen i stand til å dokumentere hvor mye kostnadene vil øke. De sier at kostnadene vil øke – representanten Korsberg sa i alle fall det – men de kan ikke si hvor mye kostnadene vil øke. De skyver bedriftene foran seg, men de betviler samtidig beregninger som er gjort av bransjen sjøl. Regjeringspartiene mistenkeliggjør også hele bransjen når det gjelder kryss-subsidiering, men de kan ikke dokumentere at det har vært noen krysssubsidiering noen gang. De har heller ikke gjort noen analyser av de samfunnsmessige og økonomiske konsekvensene av dette.

Når Venstre tidligere i dag var så opptatt av at ting skal være godt nok utredet, synes Venstre at dette er godt nok utredet til å påføre et hundretalls små og mellomstore bedrifter ute i distriktene økte kostnader og økt byråkrati? Er dette forslaget godt nok utredet?

Ola Elvestuen (V) [12:54:03]: Vi er klare til å ta en beslutning om det prinsipielle spørsmålet som handler om at det er behov for å sikre en tydeliggjøring når det gjelder nettnøytralitet. Når det gjelder hvilke konsekvenser og kostnader dette vil kunne føre til, er det viktig for Venstre at det blir en lengre overgangsordning, så man får bedre tid til å innføre det funksjonelle skillet.

Det vi ser på, er den langsiktige endringen, at man vil få ulike aktører inn mot nettet. De vil kunne ha ulike interesser, og derfor er det viktig for oss at man nå også får tatt det siste steget, som gjelder nøytralitet. Det er ikke avgjørende at dette skjer med en gang, og derfor gir vi en utvidet overgangsordning, sånn at man har god tid til å gjøre de tilpasningene som ligger i denne saken.

Terje Aasland (A) [12:55:18]: Det er litt artig å sitte og høre på Venstre snakke om denne saken og om behovet for statlige detaljreguleringer. Venstre er normalt et parti som tenker fritt, og som tenker at det skal være minst mulig reguleringer, at en skal legge til rette for næringsutvikling osv., og det å bruke kompetanse og muligheter er noe som Venstre i svært mange sammenhenger snakker varmt om. Her er det det stikk motsatte som skjer.

Det er jo ikke sånn at det er et endelig punktum for det med nøytralitet som nå foregår. Det endelige punktu- met ville vært et Eiermessig skille, men det argumenterer ikke Venstre for. Men det å detaljstyre hvilke personer som kan – la meg si – opptre hvor, det mener Venstre nå er hensiktsmessig. Det synes jeg er meget forunderlig.

Er det de kostnadene, de byråkratiske ordningene som ligger der, som skal til for å få nøytraliteten på plass? Vil ikke et selskapsmessig skille i utgangspunktet tilsi det samme?

Ola Elvestuen (V) [12:56:23]: Nei, dette handler jo nettopp om frihet, og det handler om at de ulike aktørene som i framtiden skal ha sin produksjon inn på nettet, skal være sikre på at de har en nøytral aktør.

Og så har man det fundamentale skillet som gjør

at interessene hos selskapet og kraftselskapet kan være annerledes enn interessene hos nettselskapet. Da er det viktig at disse interessene ikke samles hos samme person. Det vil si at man må ha en leder og et styre som tar utgangspunkt i det som da er oppgaven til nettselskapet og gjør sine vurderinger ut fra det – slik også styret og ledelsen i resten av selskapet vil ta sine beslutninger ut fra de interessene. Disse kan være ulike, og vi mener derfor det er viktig at dette er ulike personer.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [12:57:29]: Slik som Ola Elvestuen argumenterer, tilsier det at han strengt tatt mener at det beste hadde vært at disse monopolbedriftene fremdeles hadde vært under offentlig kontroll, ikke privatisert, som i dag, som skjedde i 1991. Da hadde det vært samfunnets interesser som hadde ligget i bunnen for nettstrukturen.

Men det er ikke det jeg skal spørre ham om, for det jeg skal spørre ham om, er følgende: Hele denne endringen er det godt dokumentert at kommer til å føre til økte kostnader, f.eks. for et lite selskap som Stryn Energi, som har drøyt 4 000 nettkunder og 21 ansatte. De anslår at de, i det øyeblikket de må ansette ny direktør og nye folk i ledelsen, vil få økte kostnader for den enkelte strømkunde på kanskje mellom 1 500 kr og 3 000 kr. Er representanten Elvestuen enig i at med mindre man får til en storstilt sentralisering av nettet, vil kostnadene for nettkundene øke?

Ola Elvestuen (V) [12:58:33]: Nei, dette er ikke en beslutning som skal drive fram en sentralisering. Det er som du sier: Det som er minimum for å få det funksjonelle skillet, er at man har en egen direktør – det må jo strengt tatt ikke være en ekstra person – og man må ha personer i et styre. Og jeg går ut fra at man også er rasjonelle når det gjelder hvilke godtgjørelser man gir til styrepraesentanter. Så at dette kan håndteres innenfor det som er en normal såkalt pukkelkostnad når man gjennomfører en endring, er jeg ganske sikker på. Vi har også en romslig overgangsperiode, så dette skal gjøres i løpet av fem år.

Så endringen i seg selv innebærer en kostnad, men at dette skal føre til en økt nettleie og økte kostnader i sin totalitet, mener jeg overhodet ikke er klart ut fra denne saken.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [12:59:45]: Denne saken vi behandler nå, tar jo utgangspunkt i at vi skal gjennomføre EU-politikk i Norge. I det aller meste, i flere av de tingene som ligger her, er vi enige, sånn som saksordføreren har redegjort godt for.

Når det gjelder deling av nett, er det i hovedsak greit. Riktignok er det uenighet om flytting av en del kabler, noe som har vært tatt opp både av Kristelig Folkeparti og Senterpartiet tidligere i debatten. Der er det fremmet forslag som SV stiller seg bak.

I tillegg er det et forslag fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og SV der vi mener at det burde være et felles tariffingssystem. Vi mener det fra regjerin-

gens side burde ha vært utredet et felles tarifferingssystem for alle kraftkrevende bedrifter, uavhengig av om de er i regionalnettene eller om de blir liggende i sentralnettet. Bakgrunnen for det er veldig grei: Historien har vist at det å flytte bedrifter fra det ene til det andre medfører stor usikkerhet og store endringer i kostnader. Det hadde vært fornuftig å sikre et enhetlig system, noe som jeg også er helt overbevist om hadde holdt i ESA.

Den største debatten har vært rundt spørsmålet om skattemessig og funksjonelt skille for mindre kraftselskaper. Her er det sånn at Venstre, Høyre, Fremskrittspartiet og Miljøpartiet De Grønne er med på å gjennomføre mer sentralisering enn det man er pålagt fra EU og mer byråkratisering enn det man er pålagt fra EU. Det at Fremskrittspartiet er økt-nettleie-partiet, er altså helt uforståelig for meg.

Man gjennomfører altså en byråkratisering i det enkelte kraftselskap rundt omkring. Jeg nevnte i replikken min til Ola Elvestuen i stad at et lite kraftselskap med 21 ansatte, viktige ansatte i et distriktsselskap som har lokal forankring, som har lokal kjennskap som er god og viktig å ta vare på, får nå beskjed om: Dere er nødt til å dele bedriften opp i mye større grad enn dere har gjort – dere må dele opp bedriften. Dere må ansette ledere på de nivåene som finnes der. Selskapene selv har hentet inn rapporter som viser at dette vil medføre betydelige ekstrakostnader. Det er betydelige ekstrakostnader som er basert på en spekulasjon. Reiten-utvalget sier jo at muligheten for kryssubsidiering – ikke dokumentert kryssubsidiering, men muligheten for kryssubsidiering – er et godt nok argument for å gjøre dette. Vel, jeg mener man skal basere seg på erfaring og fakta, og skal en pålegge ekstra byråkrati, skal det være et godt dokumentert grunnlag for å gjøre akkurat det. Det er det altså ikke. Konsekvensen av dette er at enten blir det dyrere for nettselskapene rundt omkring over det ganske land, eller så får en en sentralisering.

Jeg synes at flere av partiene som stiller seg bak denne endringen, burde gitt klar beskjed om at det de ønsker, er sentralisering. Ola Elvestuen sier: Nei, det blir ikke noe sentralisering av dette, og det blir ikke noe dyrere. Nei vel – ok. Han mener at det ikke er grunnlag for å høre på alle de folkene som har kommet med alle de innspillene rundt omkring over hele landet? Til og med Øyvind Korsberg sier jo at dette antakeligvis blir dyrere, med mindre man henter ut effektiviseringsgevinstene. Og hvordan skal man hente ut dem? Jo, gjennom sammenslåing.

Står det noen steder i dette dokumentet og i innstillingen at regjeringen ønsker å drive fram større regionale nettselskaper? Nei, det står ikke det. Står det i innstillingen fra komiteen at komiteen ønsker å drive fram en sentralisering? Nei, det står ikke det. Hvis man ikke ønsker å drive fram sentralisering, da er konsekvensen økt nettleie for de selskapene som er rundt omkring i landet.

Hadde man enda vært så ærlig at man sa: Vet du hva, vi ønsker å tegne kartet på nytt, vi ønsker at vi skal ha ni-ti nettselskaper her i landet. Vi ønsker en strukturering som er mye, mye større. Da hadde man i det minste lagt kortene på bordet og vært ærlige og sagt at det er i den retningen vi vil. Men konsekvensene av dette er altså at man i stedet for er med på å drive fram økte kostnader eller sentralisering.

Jeg vil bare avslutte med å si at jeg synes at det er skuffende at Distrikts-Venstre i denne sammenhengen helt åpenbart ikke har kommet til orde. Så vil jeg avslutte med å si noe positivt, og det er at vi har fått flertall for en merknad som sikrer (presidenten klubber) en plusskundeordning, og som sikrer borettslag muligheten til en felles ordning. (Presidenten klubber igjen) Jeg vil spørre statsråden om han kan svare på det i sitt innlegg.

In g j e r d S c h o u hadde her overtatt presidentplansen.

Presidenten: Tiden er ute!

Statsråd Tord Lien [13:05:16]: La meg begynne med å si at jeg synes saksordføreren kom med en god redegjørelse for hva dette handler om, og inntil han gikk inn i politikken synes jeg det var en meget god redegjørelse. Jeg synes også representantene Henriksen, Korsberg og Elvestuen har adressert denne saken på en god og informativ måte. La meg likevel si at det vi i dag først og fremst behandler, er en kundereform. Rundt oss, både i Norge og i Europa, er kraftsystemene i endring. Teknologien endrer seg, politikken endrer seg, markedene endrer seg. Det skjer i Norge, og det skjer i Europa – et Europa som vi når det gjelder energipolitikken og kraftsystemet, blir tettere og tettere integrert med. Det er ikke bare viktig at vi fra myndighetenes side svarer på disse endringene, men gitt den store oppslutningen arbeidet mot å redusere klimautfordringene har, så er dette også noe vi er nødt til å legge til rette for, det å produsere og bruke mer fornybar energi er åpenbart også en del av svaret på å håndtere klimautfordringene.

Nettselskap har to kundetyper. Den ene kundetyper er strømkunden, enten det er i industrien, i næringslivet eller det er vanlige folk i husholdninger. Den andre kundetyper som nettselskapene har, er kraftprodusentene. En av de endringene vi ser rundt oss, er at mens man aldri har hatt et lovmessig monopol, men et de facto monopol i en region på produksjon, transmisjon og distribusjon av kraft, ser vi nå at det blir et større mangfold også på produsentsiden. Så også det er et viktig element, også der er det viktig at man beskytter mot utnyttelse av monopolsituasjonen. Vi er faktisk nødt til å legge til rette for et større mangfold av produsenter, ikke bare industrielle, men også produsenter i husholdningene.

I årene som ligger foran oss, vil man investere i størrelsesordenen 100 mrd. kr i overføring av kraft i Norge. Det er i form av opprusting av nett som allerede er i bruk, det er ikke minst også for å etablere ny kraftkapasitet, altså ny overføringskapasitet, men det er også for å innføre AMS, som på lang sikt vil gjøre strømsystemene våre smartere, sånn at vi kan hente ut mer verdier av kraftsystemene og bruke energi bedre.

Som representanten Henriksen var inne på, handler dette om å øke fokuset nettopp på denne viktige nettutviklingen. Ved å skille ut monopolvirksomheten tror vi fra regjeringens side at det vil stimulere sterkere til å gjøre rette investeringer til rett tid, ikke bare for å legge til rette for økt

bruk av fornybar energi, men også for å legge til rette for økt produksjon av fornybar energi. Dette er hensynet som ligger bak vårt forslag.

Så til distriktene: Lavest mulig nettleie, altså det å kunne bruke strømmen til en lavest mulig kostnad, er selvfølgelig en fordel overalt, for industri og næringsliv overalt, men fordelene er jo størst i distriktene. Det er i distriktene, altså utenfor de mer tettbygde, sentrale strøk av landet, at nettleien er høyest og dermed legger en størst demper på næringsutvikling og vekst. Jeg har aldri lagt skjul på at dette forslaget også vil medføre noen flere fusjoner, og det har jeg hele tiden sagt at jeg mener er en heldig bieffekt, men det er altså ikke målsettingen med forslaget.

Så har jeg lyst til å si at jeg er glad for at vi har et betydelig flertall i Stortinget i dag for selskapsmessig skille. Noen av disse kostnadene man peker på, kommer av det selskapsmessige skillet, mens andre deler av de kostnadene man peker på, kommer av det funksjonelle skillet. Det jeg opplever at man glemmer i debatten om kostnader her, er at det også er betydelige inntekter på den andre siden. Dette er store, komplekse spørsmål, som de enkelte selskapene vet mest om hvordan vil bli håndtert i praksis. Men vi har orientert Stortinget om NVEs rapport 28/2015 om utvikling i nøkkeltall for nettselskap med fokus på nettartifiser i et av våre brev til komiteen i anledning denne saken, og den redegjør altså grundig for at det er adskillig mer kostnadseffektivt å drive med funksjonelt skille.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Terje Aasland (A) [13:10:49]: Jeg vet ikke om statsråd Lien husker 16. oktober 2013? Det var da han stilte opp på Slottsplassen som nyutnevnt olje- og energiminister, og støttet seg helt sikkert bak et av Fremskrittspartiets mantra, nettopp at en skulle fjerne uhenksomme lover, og en skulle redusere byråkratiet betydelig.

Nå går statsråden stikk imot mantraet; han øker byråkratiseringen, og han innfører uhenksomme lovgivning for de minste nettselskapene gjennom et lovkrav om funksjonelt skille – og det uten å ha kostnadsberegnet det overheadet, ei heller på noen som helst måte analysert langtidsvirkningene av lovforslaget. Er det ikke nettopp den type opptreden som statsråden nå utviser, som regjeringen har sagt at de skal arbeide sterkest mot, å fjerne både byråkati, dumme lovforslag osv.?

Statsråd Tord Lien [13:11:52]: Det som forunder meg i denne saken – inntil i dag, må jeg nesten si – er Arbeiderpartiet og SVs uvilje mot å være med på en sak som helt åpenbart vil legge til rette for å bygge mer bærekraftige energisystemer i Norge, noe jeg trodde Arbeiderpartiet og SV var for.

Det som har overrasket meg i dag, er Arbeiderpartiet og SVs rørende omsorg for det frie markedet. Men dette er altså ikke et fritt marked. Der produksjon av kraft og salg av kraft er et fritt og deregulert marked, så er ikke nettvirksomhet et fritt og åpent marked. Det er i sin natur – og det vil det forbli i overskuelig fremtid – en monopolvirksomhet. Derfor er det nødvendig at staten regulerer dette mar-

kedet og nettopp sørger for større og friere spillerom for markedet, både på konsumentensiden og på produsentensiden. Det er det vi har lagt til rette for med dagens lovvedtak.

Terje Aasland (A) [13:12:55]: Det er jo slik at regjeringen og stortingsflertallet gjør noe mer enn å regulere markedet og beskytte monopolvirksomheten. En innfører jo uhenksomme lover, det er det en gjør gjennom det funksjonelle skillet. Det å gå ned og detaljstyre hvilke personer som skal gjøre hva i de ulike energiselskapene, virker for meg totalt meningsløst. Og det må jo være nettopp noen av de lovforslagene som Fremskrittspartiet hadde i hodet da de snakket om uhenksomme lover i dette landet. Nå står de altså for å innføre det selv.

Det er ingen som er imot at vi skal ha en god kontroll, god regulering og betydelig tilsyn med monopolvirksomhetene i dette landet, enten de er store eller de er små – bare så det er understreket.

Men mener olje- og energiministeren at det er det med det funksjonelle skillet som er avgjørende i denne saken, for det er det kommer mest angrep på, som er totalt uhenksomme. Mener han at det er det som er årsaken til at en får en bedre lovgivning på temaet?

Statsråd Tord Lien [13:14:02]: La meg først si at jeg er glad for at Arbeiderpartiet støtter selskapsmessig skille i dag. Så kan man jo stille spørsmål ved om det hadde skjedd hvis ikke vi hadde fremmet denne proposisjonen. Jeg er uansett veldig glad for det.

Representanten Aasland kaller dette forslaget for «meningsløst», men jeg hørte at han i stad holdt et engasjert innlegg på vegne av kraftforedlende industri. Blant de mange som støtter dette forslaget fra regjeringen, er Norsk Hydro ASA, Mo Industripark, Norsk Industri, Elkem, Celsa Armeringsstål, Herøya Nett AS, NHO – blant flere.

Så mener jeg at den dokumentasjonen som NVE, Produktivitetskommissjonen og Reiten-utvalget har lagt fram, peker på at kombinasjonen av selskapsmessig og funksjonelt skille gir atskillig bedre effektivitet i drift og vedlikehold av kraften.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [13:15:14]: Kristelig Folkeparti har ikke sagt nei til et funksjonelt skille, men i denne omgangen støtter vi det heller ikke, men vi ber regjeringa utrede de økonomiske og samfunnsmessige konsekvensene et slikt skille får. Dette forslaget får ikke flertall, men spørsmålet mitt blir da: Vil regjeringa likevel følge med på disse kostnadene og eventuelt komme tilbake med opplysninger om dette til Stortinget, om Stortinget ber om det?

Statsråd Tord Lien [13:15:48]: Jeg kan bekrefte at både myndighetene i stort og ikke minst NVE følger med på utviklingen av nettkostnadene, og en del av virksomheten til NVE er jo å passe på at nettkostnadene ikke utvikler seg i feil retning, men tvert imot holdes på et rettferdig og fornuftig nivå. Det er en del av den virksomheten myndighetene gjør allerede, og det vil vi selvfølgelig også

i fremtiden fortsette med. Dette er også i stor grad offentlig tilgjengelig informasjon, som man kan finne på NVEs hjemmeside.

Marit Arnstad (Sp) [13:16:37]: Det er sjølsagt et paradoks at Fremskrittspartiet i regjering bruker tid og krefter på å foreslå en lovendring som øker byråkratiet, og som gir et direkte statlig pålegg i nye saker. Jeg tenkte at det kanskje var andre ting Fremskrittspartiet tenkte å bruke sin regjeringsgjerning på. Men det er også ganske oppsiktsvekkende at statsråden strør rundt seg med påstander om nettleie, kostnader og besparelser, som man ikke kan dokumentere. Det er noe av det virkelig oppsiktsvekkende ved denne saken, hvor lite departementet er i stand til å dokumentere virkninger og resultater av den lovendringa som foreslås.

Statsråden åpnet innlegget sitt med å snakke om verden omkring oss. Når dette er et spørsmål om et statlig pålegg, nye reguleringer, nytt byråkrati, og man heller ikke kan dokumentere fordelene, hvorfor kunne ikke statsråden og den norske regjeringen ha lagt seg på den samme linja som EU, nemlig ikke å påtvinge selskap med under 100 000 kunder nye regler?

Statsråd Tord Lien [13:17:52]: Representanten Arnstad stilte meg spørsmål om vi ikke skulle følge etter EU, jeg mener tvert imot at her har vi som norske myndigheter et selvstendig ansvar for å gå foran EU. Jeg mener at dette er et fornuftig forslag som på sikt vil redusere kostnadene til drift av nettet, som vil komme både eierne og brukere av nettet til gode – produsenter og konsumenter er i så måte i samme båt.

Hvis vi går tilbake til NVEs rapport nr. 28, om utvikling i nøkkeltall for nettselskap, fremkommer det jo at de selskapene som er organisert med funksjonelt og selskapsmessig skille, nettopp har lavere kostnader ved drift av nettet.

Så har jeg jo redegjort for hvorfor Fremskrittspartiet mener at det er viktig å regulere en monopoldel av et marked. Det er greit å minne om i den anledning at Senterpartiets Ola Borten Moe satte ned Reiten-utvalget, som var ledet av en tidligere senterpartistatsråd, og som er en av dem som har anbefalt denne løsningen.

Marit Arnstad (Sp) [13:19:01]: Det er bestandig like vittig når EU-tilhengere skal prøve på en måte å gjøre et poeng av at Senterpartiet er imot EU, og derfor burde vi gå foran. Nei, Senterpartiet vil ikke gå foran med regler som er statlige pålegg, byråkratiske og som øker kostnadene for viktig næringsliv utover i hele Norge. Det vil vi altså ikke gjøre. Og da synes vi faktisk at en kan bruke den muligheten til å unnlate å gjøre det, som også EU har gjort – EU-landene har ikke innført dette for selskap under 100 000 abonnenter, og den friheten kan også vi benytte oss av.

Det er helt riktig at vi nedsatte Reiten-utvalget, og Reiten-utvalget sier faktisk at det ikke er noen gjennomgående forskjell på de mindre og de større selskapene når det gjelder effektiv drift, og de sier også at det norske strømmettet

er solid og godt drevet i dag sammenlignet med i de fleste land rundt oss.

Så spørsmålet er igjen: Hvorfor skal vi innføre et krav til de små bedriftene som er så belastende, når det ikke er noe annet land i Europa som har innført det?

Statsråd Tord Lien [13:20:00]: Nå ble jeg kalt EU-tilhenger, og det vil jeg – skulle jeg til å si – ha meg frabedt. Men jeg er opptatt av Europa, vi har viktige kundegrupper i Europa, og jeg har stor tro på en tettere integrering av det norske kraftsystemet i det europeiske kraftsystemet. Jeg er ikke EU-tilhenger.

Så til spørsmålet fra Arnstad. Det er helt rett at det er veldig mange av de små selskapene som drives veldig godt, helt klart, noen av de aller best drevne selskapene i Norge er blant de små selskapene, men på den andre siden av den skalaen er det noen av de aller dårligste, de minst effektivt drevne selskapene, som også er blant de små selskapene. Det har jeg forsøkt å være tydelig på hele tiden. Men dette er ikke en reform for Oslo, Bergen og Trondheim. Dette er vel en reform først og fremst for de regionene, distriktene, som representanten Arnstad ellers brenner så veldig sterkt for – det er der effekten av dette vil bli størst i positiv retning både for nye produsenter og også for forbrukerne i distriktene.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [13:21:09]: Et flertall på Stortinget og et flertall i komiteen – jeg siterer fra merknadene – peker på at

«flere og flere husholdninger, boligselskaper og næringsbedrifter vil kunne komme til å bli plusskunder i fremtiden, (...)»

Og videre:

«Flertallet mener Stortinget bør be regjeringen legge til rette for dette og sikre at nettselskaper pålegges å tilby plusskundeabonnement.»

Videre viser flertallet til at

«(...) boligselskaper er i en særstilling fordi de kan gjøre investeringer i fornybarproduksjon i fellesskap». Jeg bor i et boligselskap selv. Vi har fått tilskudd fra Oslo by.

Og videre:

«Lønnsomheten blir imidlertid svekket dersom de tvinges til å levere på nettet og selge tilbake til sine egne beboere, i stedet for at de får muligheten til å ha fellesmåler i boligselskapet og dermed kun reduserer behovet for strøm fra nettet. Flertallet mener derfor det er avgjørende at boligselskaper sikres retten til å etablere fellesmålere som plusskunder om det skal sikres lønnsom utrulling av større distribuert produksjon av fornybar elektrisitet.»

Hvordan vil statsråden følge opp denne flertallsmerkningen fra Stortinget?

Statsråd Tord Lien [13:22:08]: La meg begynne med å si at noe som jeg har snakket om stort sett hver eneste gang jeg har hatt ordet i dag, er at en del av denne reformen handler om å sette nettselskapene i stand til nettopp å møte nye typer produsenter, både industrielle produsenter

ter og den typen produsenter som representanten Eidsvoll Holmås her peker på.

I utviklingen av kraftsystemet vårt er det selvfølgelig viktig å legge til rette for den typen ny kraftproduksjon samtidig som det er viktig å ivareta hensynet til de kollektive løsningene, systemet i stort, og så er regjeringen også opptatt av at hver enkelt forbruker skal kunne forholde seg til sitt eget forbruk, kunne styre sitt eget forbruk. Det vet vi har stor effekt på hvordan forbruket tilpasser seg kraftsystemet.

Så ser jeg at representanten Eidsvoll Holmås er ivrig etter å få svar på det konkrete spørsmålet. Denne merkningen vil vi nå selvfølgelig måtte følge opp i departementet i tiden framover og orientere Stortinget om det på vanlig måte.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Per Rune Henriksen (A) [13:23:28]: Nettdriften er en viktig del av en helhetlig energipolitikk, som har blitt belyst hittil i denne debatten. Det er en monopolvirksomhet, og det er bred enighet her om at dette må reguleres for å sikre både forsyning til kundene og distribusjon av kraft fra produsenter, sikre at vi til enhver tid har den leveringssikkerheten som et moderne samfunn trenger, og sikre at disse tjenestene blir levert med lavest mulig kostnader.

Produksjonen og distribusjonen av kraft har blitt bygget gradvis ut i dette landet. Det er i veldig stor grad kommunepolitikere som har tatt ansvar og dannet selskaper som har sikret elektrisitetsforsyningen til innbyggerne og verdiskaping fra kraftproduksjon.

Statsråden uttrykte en forbauselse over Arbeiderpartiets rørende omsorg for det frie næringsliv og de små næringsaktørene. Men jeg kan informere ham om at vår omsorg i denne saken først og fremst dreier seg om en omsorg for offentlige, lokalpolitisk styrte redskaper for samfunnsutvikling.

Vi har en nettselskapsstruktur som avspeiler det at dette har blitt bygget ut nedenfra gjennom de ansvarsfulle kommunepolitikere som jeg nevnte tidligere. Vi står overfor store endringer i både forbruk, produksjon og distribusjon av elektrisitet. Høyresiden uttrykker bekymring for at de små selskapene ikke vil klare å henge med i denne utviklingen. Men er nå det riktig? Det er egentlig veldig lite som tyder på det, ut fra det vi har fått framlagt av dokumentasjon på disse tingene.

Vi har et offentlig eierskap av denne infrastrukturen. Det er de lokalpolitisk valgte representantene som gjennom styrene styrer disse selskapene. De ser på hva som er vårt samfunns behov. De setter selskapet i arbeid for å dekke de behovene. Det er ikke sånn at de endringene som kommer, kommer brått overalt hele tiden. Dette vil komme etter hvert, og jeg er helt trygg på at lokalpolitikere våre som sitter i styrene i disse selskapene, vil se disse behovene og handle deretter.

Det er ikke påvist spesielt stor kapitalmangel generelt i bransjen. Det er heller ikke påvist at størrelsen på nettselskapet er avgjørende for kostnaden på driften per meter nett.

Skal vi da, i blind tro på at store monopoler er bedre enn små, tvinge gjennom en kostbar og uønsket struktur? Jeg har tiltro til at vettet er jevnt fordelt i dette landet. Jeg har tiltro til at de enkelte aktørene i bransjen både er oppdatert på hva framtiden vil bringe i deres region, og at de ut fra sine egne og samfunnets behov vil finne gode måter å drive og organisere sin virksomhet på. Sånn har vårt vel fungerende nett – og nettstruktur og selskapsstruktur – blitt utviklet fram til i dag. Det høyresiden nå gjør, er å tvinge på bransjen en uhensiktsmessig, byråkratisk og fordyrende organisering av virksomheten.

Når det gjelder mellomlandsforbindelser, er høyresiden ikke opptatt av å holde kraftprodusentene ute av nettet. Vi har i dag et velbegrunnet forbud mot at andre enn Statkraft skal bygge, eie og drive mellomlandsforbindelser. Dette vil høyresiden endre på. Hvorfor? Det er det veldig vanskelig å få en veldig klar forståelse av. Men det vi vet, er at det er de store kraftselskapene som ønsker en bedre pris på kraften sin i utlandet, som er pådrivere for ekstra mellomlandsforbindelser. Vi vet også at de mellomlandsforbindelsene koster forbrukerne mye gjennom nettleie.

I sum framstår de lovendringene som flertallet i dag gjør, som en ren tilrettelegging for at de store aktørene i energibransjen nå vil bli enda større gjennom en mer eller mindre påtvunget strukturering. Det er godt nytt for dem, men det er dårlig nytt for samfunnet, og det er dårlig nytt for kundene.

Torhild Aarbergstotten (H) [13:28:17]: I denne saken går flertallet inn for at det stilles krav om både selskapsmessig og funksjonelt skille mellom nettvirksomhet og annen virksomhet. Dette støttes av en rekke av høringsinstansene. De som støtter forslaget, framhever bl.a. at det vil sikre nøytralitet mellom monopolvirksomhet og konkurranseutsatt virksomhet, herunder hindre krysssubsidiering og konkurransevridning, og at det dermed kan medføre lavere og riktigere nettpriser for kundene.

NVE mener at det er avgjørende at det innføres krav til både funksjonelt og selskapsmessig skille. NVE hevder at dette vil bidra til mer effektiv drift, utvikling og utnyttelse av nettet gjennom å legge til rette for strukturendringer som gjør at stordriftsfordeler utnyttes, gjennom økt oppmerksomhet på effektivitet i nettvirksomheten og gjennom reduserte muligheter for å belaste nettvirksomheten med kostnader som tilhører konkurranseutsatt virksomhet. Reiten-utvalget pekte også på at selskaper som tar sine beslutninger med utgangspunkt i hensynet til mest mulig rasjonell nettdrift og -utvikling, vil tjene både kraftprodusenter og kraftkunder best.

Det er nettopp forbrukerperspektivet som har vært et av de viktigste argumenter for at flertallet nå går inn for et funksjonelt skille mellom selskapene. I det alt vesentlige har større nettselskaper hatt lavere nettleier enn de små. Dagens Adresseavisen gir en god oversikt over nettleie i Trøndelag. Denne viser at TrønderEnergi Nett, som det største og billigste selskapet, har en nettleie som er 4 000 kr lavere for 20 000 kWh enn eksempelvis Kvikne-Rennebu Kraftlag.

Markedet for overføring av strøm er et naturlig mono-

pol. Derfor mener vi at nasjonale myndigheter har som oppgave å legge til rette for mest mulig rasjonell drift, og at forbrukeren betaler kun for den varen som kjøpes, nemlig levering av strøm. Vi vet også at selskap som har et selskapsmessig og funksjonelt skille, har lavere kostnader for drift og vedlikehold av hver kilometer bygd nett, også når det er kontrollert for størrelse og beliggenhet. I tillegg ser vi at gjennomsnittlig utbytte til eierne er høyere i selskaper med skille.

Skal vi lykkes med fornybarsatsingen her i landet, er vi også helt avhengig av at nye kraftprodusenter får levert strømmen sin på en rettferdig måte. Det er lett å se for seg at et selskap som både eier nett og leverer kraft, vil favorisere egen strømproduksjon, og at det kan bli vanskeligere for f.eks. plusskunder å få levert strøm på nettet. Flertallet har valgt ikke å gi pålegg om mottakplikt av plusskundene, da vi ser den delen av diskusjonen som en naturlig del av energimeldingen som kommer senere. Fra februar i år har NVE gitt en generell dispensasjon som gjør det enklere å bli såkalt plusskunde. Ordningen er avhengig av felles enighet mellom nettselskap og leverandør.

I diskusjonen om utbygging av vindparker har det vært diskusjoner om kostnader ved å bygge ut nett og kraftproduksjon. Vi velger å hevde at disse diskusjonene vil bli enklere om ikke samme selskap både skal produsere kraft og ha ansvaret for nettdriften.

Større satsing på fornybar energiproduksjon vil betinge investeringer i nytt, eller oppgradering av eksisterende nett flere steder. Vi har tro på at færre og større selskap vil ha bedre kapitaltilgang gjennom f.eks. lån i obligasjonsmarkedet, samt ha bedre tilgang til kompetanse for å utvikle selskap for fremtiden. I tillegg mener vi at større selskap bedre vil styrke forsyningssikkerheten og øke robustheten i kraftleveransen, noe som også er viktig for industri, næringsliv og nye, store kraftkunder, som f.eks. innenfor transportsektoren.

Med disse endringene i energiloven mener vi at vi legger til rette for en mer robust og transparent kraftsektor, med større beredskap for å takle et våtere og villere klima. Vi legger til rette for å nå målsettinger om et mer fornybart samfunn og kunne ta i bruk framtidens teknologiske løsninger for både storsamfunnet, folk og næringsliv. Disse lovendringene er avgjørende for det grønne skiftet og for å ruste Norge til å nå målsettinger i Paris-avtalen.

Kjell-Idar Juvik (A) [13:32:57]: På nytt får den blå regjeringen mulighet til å stramme inn kravet til selskapsmessig og funksjonelt skille for kraftselskapene. Sist de prøvde, var i 2005, men da lyktes de ikke på grunn av regjeringsskiftet. Den gang var det EUs andre energimarkedspakke knyttet til regulering av nettvirksomhet som var til behandling.

Som i 2005 har ikke EU satt nye krav til skille. Sist dette ble vurdert, vurderte Norge en særnorsk grense på 20 000 nettkunder og sekundært 10 000 nettkunder. Men man landet på EUs minstekrav om selskapsmessig og funksjonelt skille for alle over 100 000 nettkunder.

I dag er det de sju største selskapene i Norge som har over 100 000 kunder, og som har både funksjonelt og sel-

skapsmessig skille. 34 selskap har valgt å inngå selskapsmessig skille, mens alle de 144 nettselskapene har krav om regnskapsmessig skille. Det betyr at vi i dag driver innenfor EUs krav og har et system som fanger opp at man ikke driver kryssubsidiering. Det regjeringen ønsker nå, er å skille ut alle disse selskapene i egne AS-er. I tillegg til selskapsmessig skille ønsker man altså et funksjonelt skille.

Staten og NVE mener at nettselskapene driver en slags subsidiering av disse andre virksomhetene, men slik krysssubsidiering er ikke lov og ville fort ha blitt oppdaget av både revisorer og regnskapsførere.

I Europa har man som sagt satt krav til funksjonelt skille til selskap med over 100 000 kunder. I Norge skal vi altså innføre strengere krav enn i EU.

Arbeiderpartiet deler synspunktene som har framkommet i høringen fra mange, om at et funksjonelt skille vil være en byråkratisk, uhensiktsmessig og fordyrende organisering av virksomheten. I tillegg er dette en inngripen i eiers rett til å forvalte sin egen virksomhet.

Det foreligger ingen økonomiske eller samfunnsmessige utredninger som grunnlag for lovendringen. Det foreligger heller ingen begrunnelse for at monopolfunksjonen i dag utsettes for krysssubsidiering eller påføres kostnader som ikke er relatert til selve nettdriften. Et funksjonelt skille medfører at man må ha egen administrasjon med egen daglig leder, eget styre, egen revisjon, osv. Dette koster, det svekker eierstyringen og øker byråkratiet. Det underbygges også i proposisjonen, der det står at man på lang sikt forventer at den samlede nytten av tiltaket overstiger kostnadene – på lang sikt.

Hvorfor står regjeringen og Venstre så hardt på funksjonelt skille også for nettselskap som har under 100 000 nettkunder? Jeg mistenker at man ønsker det samme som i kommunereformen: noen få store.

Forslaget er et dyrt forslag, det er et dårlig forslag, og det er faktisk ikke et distriktsvennlig, men et distriktsfiendtlig forslag. Regjeringen forsøker å reparere noe som ikke er ødelagt. Dagens modell sikrer god beredskap og verdiskaping også i distriktene. Forslaget truer de lokale eierskapene i energisektoren. Den kunnskapen som i dag gir god forsyningssikkerhet, svekkes, og lokalsamfunnene mister en viktig utviklingspartner.

Dette forslaget vil kunne føre til storstilt sentralisering av arbeidsplasser, økte kostnader for kundene, mer byråkrati og dårligere beredskap og forsyningssikkerhet i distriktene. Jeg hører at ministeren sier noe annet, men her er vi i hvert fall veldig uenige.

Jeg er forbauset over at Høyre og Venstre, som ønsker å være bedriftenes venn, heller ikke støtter forslag nr. 1 fra mindretallet, der man legger opp til likebehandling av alle kraftforedlende bedrifter, såkalte SFHB-bedrifter, men det er ennå tid til å ombestemme seg før voteringen i kveld.

Jeg ser også at ingen har støttet Arbeiderpartiets forslag nr. 3, hvor man ber regjeringen påse at industribedrifter som i dag er tilknyttet sentralnettet, ikke får endret tariffmodell som følge av en omgjøring av sentralnettet. Dette er en veldig viktig sak, og det vil kunne få store følger for enkeltbedrifter, og det var vel ikke hensikten med dette for-

slaget? Derfor bør alle vurdere å stemme for dette forslaget i kveld. Jeg hadde også håpet at man kunne ha åpnet for at industriparken med eget nett kunne ha fått unntak. Jeg ser at det fortsatt er åpning for det gjennom dispensasjonssadgangen, og jeg håper at departementet og statsråden benytter seg av dette.

Presidenten: De som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Tove-Lise Torve (A) [13:38:07]: Det er mye som forundrer meg med denne regjeringen. Vi ser i sak etter sak at Høyre og Fremskrittspartiet sentraliserer mer og mer i landet vårt. Regjeringens forslag til inntektssystem skal tvinge distriktkommunene til å slå seg sammen. Senere i dag skal vi behandle sykehusplanen, som også sprer usikkerhet i distriktene. I saken vi behandler nå, er det de lokale energiselskapene og lokalsamfunnene som rammes.

Regjeringen mener at en innføring av et fullstendig selskapsmessig og funksjonelt skille i energiselskaper skal hindre krysssubsidierting, gi billigere nettleie for kundene og bedre strømforsyning. Disse begrunnelsene er tilbakevist av store deler av fagmiljøene og av eierne i de små og mellomstore energiselskapene. Det er ingenting som tyder på at små og mellomstore energiselskaper belaster nettdelen med kostnader fra andre deler av virksomheten, tvert imot kan energiselskapene vise til svært ryddig bokføring.

Videre er det dokumentert at innføring av et funksjonelt skille vil innebære store ekstrakostnader, et unødvendig og kostbart byråkrati og en ineffektiv bruk av ressursene i energiselskapene. Økte kostnader i nettselskapene vil gi økt nettleie til distriktkundene – ikke billigere, slik regjeringen hevder.

Etter at et selskapsmessig og funksjonelt skille er gjennomført, vil det bli et stort sammenslåingspress på alle de små og mellomstore nettselskapene. Store nettselskap vil drive en offensiv oppkjøpspolitikk som vil svekke både det lokale eierskapet og strømbereidelsen i distriktene.

Norge er, som vi vet, et værutsatt land. I orkan etter orkan har vi sett verdien av lokale energiselskap og lokal tilstedeværelse ved strømbrydd. Får vi kun store nettselskap, vil de mest tettbebygde områdene prioriteres først – grunnet KILE-kostnadene, eller erstatningskravene – før distriktene blir prioritert. Igjen blir distriktene taperne.

Nei, regjeringens argumenter for lovendringene er svake og dårlig begrunnet. Etter min mening er argumentene vikarierende. Målet er en storstilt sentralisering av nettselskapene.

Så til slutt: Det forundrer meg at Venstre støtter forslaget. På tross av at komiteens leder har vært på e-verksturné og fått innsikt i hva konsekvensene vil innebære, på tross av massive protester fra distriktrepresentanter i eget parti, og på tross av et kraftig ordføreroppør velger Venstre å støtte regjeringen. Det blir interessant å følge med framover for å se hva Venstre får i bytte for å gå inn for noe de åpenbart burde vært imot.

Terje Aasland (A) [13:41:18]: Debatten går vel nå

mot slutten, og en har iallfall fått gitt uttrykk for hva en tenker og mener om dette. Jeg må starte med å si at jeg synes energiforetakene rundt om i landet har tjent samfunnet på en veldig god måte. De gjør det i dag, og jeg er helt overbevist om at de også kommer til å gjøre det i framtiden.

Så har det vært fokusert på, spesielt fra statsråden i debatten her, at vi nå må sette nettet i stand til å møte ny produksjon og nye tider. Da er mitt spørsmål: Er det da riktig å øke byråkratiet og påføre selskapene mer kostnader? Jeg tror ikke det, jeg tror det er å gå stikk imot nettopp det å møte nye tider og ikke minst ny produksjon på en aktiv måte.

Hvis det er sånn at det var så påkrevd som olje- og energiministeren gir uttrykk for gjennom sitt innlegg, må en stille spørsmålet: Hvorfor brukte han to og et halvt år på å fremme lovforslaget som det argumenteres for er så påkrevd å få på plass? Og hvis dette var en forbrukersak, hvor det var nettkundene og hensynet til ny produksjon som var grunnlaget for lovforslaget, hvorfor går han ikke til kjernen av problemstillingen når det gjelder ny produksjon og forholdet til nettkunder, som jo er at ny produksjon i utgangspunktet påfører nettkundene der hvor produksjonen er, forholdsvis store kostnader? For det er jo realiteten i det systemet som er laget i forhold til dette, men det velger han jo ikke å ta opp eller diskutere. Det er løse påstander, det er manglende fakta i grunnlaget for lovendringene, og spesielt knyttet til det funksjonelle skillet, hvor vi – skal vi si – bruker noe som vi mener er u hensiktsmessig for de aller største selskapene, til også å omfatte de aller minste. Forstå det den som kan!

Det andre er at i lovforslaget sånn som det nå foreligger, og som flertallet i Stortinget foreslår, får departementet frie fullmakter gjennom lovendringen til å regulere hvordan det funksjonelle skillet faktisk skal være i ettertid, frie fullmakter til å detaljstyre nettselskapene og det funksjonelle skillet. Jeg tror nok olje- og energiministeren med sin detaljiver kanskje vil benytte det.

Det tredje og siste er at noen som har snakket så mye om behov for omstilling og ny verdiskaping i dette landet, så til de grader avviser behovet for likeverdige og gode rammebetingelser, ikke minst for kraftforedlende industri.

Jeg tror det som står igjen etter denne debatten, kommer til å være økt byråkrati.

Ola Elvestuen (V) [13:44:42]: Det var en referanse her til hva Venstre burde gjøre.

Det er riktig at jeg har vært og besøkt flere kraftselskaper, enten det har vært i Drangedal, i Hammerfest, på Nordkapp eller i Alta, og vi har hatt mange på besøk fra Bømlo og andre steder, og det er selvfølgelig mange andre aktører som har kommet med innspill i saken. Og det er veldig mange veldrevne, gode selskap i Norge.

Denne beslutningen handler ikke om at det er noe som er feil. Det handler om å forberede seg på den endringen som vi mener både vil og bør komme, for vi skal utvikle et smartnett, og vi skal utvikle en fornybar industri som gjør at man får mange flere aktører inn mot de framtidige nettselskapene. Derfor mener vi det er riktig nå å ta steget ikke bare til et selskapsmessig skille, men også til et funk-

sjonelt skille, slik at man får skilt de ulike interessene som ligger der. Da vil et styre i et nettselskap kunne gjøre sine vurderinger kun ut fra nettselskapets oppgave og ikke ut fra det som er en samlet oppgave for hele selskapet. Jeg mener dette er riktig å gjøre, men det er også riktig å gi selskapene god tid til å foreta den endringen. Derfor står det i forslaget at dette først skal være implementert 1. januar 2021.

Statsråd Tord Lien [13:46:45]: Det er mange overraskelser i dagens debatt. Nå hørte jeg sist fra representanten Aasland at regjeringen burde ha lagt fram dette tidligere enn vi gjorde. Jeg har lyst til å minne om at vi besluttet ganske tidlig at vi ikke skulle legge ned det arbeidet Reiten-utvalget allerede var i gang med. De leverte sin rapport i 2014, og vi la fram dette lovforslaget i 2015.

Når man kaller dette for løse påstander om kostnader, har jeg lyst til å peke på at det er ikke bare NVE som er fagmyndighet på dette området, og som er veldig tydelig på at dette er et fornuftig grep. Man har solid empiri som viser at de selskapene som er organisert på denne måten, har betydelig lavere kostnader ved drift og vedlikehold av nettet – verdier som kommer både kunder og eiere til gode. Så er det også sånn at Produktivitetskommissjonen, i tillegg til Reiten-utvalget, har pekt på at dette er et fornuftig grep.

I tillegg til det har dette forslaget fått støtte fra mange rød-grønne fylkeskommuner. Troms, Nordland, Nord-Trøndelag, Oslo og Bergen kommuner og fylkeskommuner støtter dette lovforslaget. Det er, etter mitt skjønn, noe mer enn løse påstander som ligger bak rød-grønne fylkers og kommuners støtte til dette forslaget.

Til representanten Juvik har jeg lyst til å si at i hans egen region har nettopp Rødøy-Lurøy Kraftlag vært en del av en fusjon. Kundene, velgerne, det er forhåpentligvis ikke så veldig mange av dem, Juviks velgere, har spart 6 000–8 000 kr i året i nettleie, basert på det grepet som er gjort i den regionen.

Når det gjelder spørsmålet om selskaper, industribedrifter, med stort forbruk og høy brukstid, som mange har vært innom, synes jeg representanten Henriksen på en god måte redegjorde for de tingene. Det er grunn til å peke på at mange kraftledende bedrifter har meget gode ordninger for nettkostnadene i dette landet. Mange ligger i sentralnettet, men mange har lavere nettnivå allerede i dag. Grunnen til at dette er i tråd med norsk og europeisk konkurransenett, er nettopp at tariffen settes som respons på den nytten nettet har av denne industrien.

Terje Aasland (A) [13:49:55]: For det første: Når det gjelder kraftforedlende industribedrifter, er det helt opplagt slik at det er regionalnettseier som bestemmer tariffen og kostnadene for de bedriftene som er tilknyttet det regionale nettet hvor de er plassert. Det er ingen selvfølge at de godene som ligger i tilknytning til sentralnettet, blir overført til regionalnettet. Det er regionalnettseier som bestemmer det, og som vektet betydningen av de kraftforedlende industribedriftene i det regionale nettet. At statsråden og regjeringen ikke ønsker å gjøre noe med det, bekymrer meg, for er det noe regjeringen burde gjøre, så er det å engasjere seg mer i situasjonen knyttet til arbeidsmarkedet

og hvilke vekstmuligheter som kan ligge f.eks. i industrien rundt omkring i landet.

Når næringsministeren snakker om reindustrialisering, må man jo lure på om det ikke da er lurt å begynne å legge til rette for mer likeverdige og bedre rammebetingelser, ikke minst for den industrien som skal reindustrialiseres. Men det er lite initiativ og manglende tiltak fra dagens regjering.

Statsråden sier nå at dette er fornuftige grep som vil bety betydelig lavere kostnader, med en henvisning til at det blir mer effektivitet. Det blir altså ikke direkte lavere kostnader for driften av nettet, men det er flere – og da snakker han om sammenslåinger som grunnlag. Det er grunnlaget. Når han henviser til at representanten Juvik ville spart penger, er det fordi en fordeler kostnadene på flere kunder. Det er ikke fordi nettet automatisk blir mer effektivt drevet gjennom den lovendringen som foregår her.

Så da er motivasjonen for lovgrunnlaget – og argumentasjonen som blir brukt – at en faktisk ønsker en strukturrasjonalisering. Men hvorfor sier ikke regjeringen det? Hvorfor skriver man ikke det inn som et grunnlag for lovproposisjonen, og hvorfor følger man det ikke opp på andre områder? Det velger man altså ikke å gjøre, men å skape et uhensiktsmessig regelverk som fører til økt byråkrati, er mantraet for denne regjeringen. Det skjer ikke bare på dette området, men på de fleste av samfunnets områder: Økt byråkratisering og uhensiktsmessig regulering blir toneangivende.

Kjell-Idar Juvik (A) [13:52:43]: Da fikk man for så vidt sluppet katta ut av sekken. Svaret fra statsråden var jo det som representanten Terje Aasland nettopp sa i sitt innlegg, nemlig at hensikten med dette er at man vil få færre selskaper, altså større nettselskaper, og på den måten ha flere å dele det på, og så skal man tvinge dem til å gjøre det med dette kravet til funksjonelt skille. Det er jo akkurat det som skjedde med Rødøy-Lurøy. Det var ikke sånn at noen kom ovenfra og tvang dem til å slå seg sammen. Nei, de valgte det selv. Det kan de gjøre i morgen også, om vi ikke endrer loven i dag. Det kan de gjøre om ett år også, om vi ikke endrer loven i dag. Dette er den vesentlige forskjellen. Men her vil man altså gjøre grep som er det samme som man driver på med i kommunereformen, som er brukt som eksempel, ved at man bruker pisk for å få det til.

Jeg har ingenting imot at det kan bli færre og større selskaper, hvis det er hensiktsmessig. Det vil også skje i framtida. Men det er forskjell på om selskapene, ved eierne, bestemmer dette selv, eller om de blir tvunget til det. Det blir ikke billigere av seg selv, ved bare å dele opp et selskap. Det blir doble kostnader på enkelte områder. Derfor er det sånn som det også står i proposisjonen på side 25:

«På lang sikt forventes den samlede nytten av tiltaket å overstige kostnadene.»

Da sier man med rene ord at det vil koste mer, men at man på lang sikt kanskje forventer at det blir billigere.

Så det var et dårlig eksempel, må jeg si. Jeg kunne heller tenkt meg at statsråden hadde brukt tida si på å kommentere hvorfor man ikke vil gå for de to gode forslagene som ligger i innstillingen fra komiteen. Det gjelder for

så vidt også de partiene som ikke er med på dem. Dette er vesentlige ting som – jeg skal være forsiktig med å si det – kan ha store følger for enkelte industribedrifter, hvis man ikke tar til følge det som står. Jeg får dessverre ikke vært med på voteringen i kveld, fordi jeg skal fly til Helgeland og være med på et møte der, men når det gjelder de forslagene i innstillingen som er fra mindretallet, vil jeg henlede representantenes oppmerksomhet på forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet, og forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Les de to forslagene! Det er ennå tid til å bestemme seg, før det blir votering.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [13:55:08]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene André N. Skjelstad, Terje Breivik, Pål Farstad og Iselin Nybø om energieffektivisering på norsk sokkel (Innst. 173 S (2015–2016), jf. Dokument 8:145 S (2014–2015))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Øyvind Korsberg (FrP) [13:55:15] (ordfører for saken): Forslaget vi skal behandle nå, er et representantforslag fra stortingsrepresentantene André N. Skjelstad, Terje Breivik, Pål Farstad og Iselin Nybø om energieffektivisering på norsk sokkel.

Jeg vil redegjøre litt for det som står i innstillingen, og så regner jeg med at de andre partiene som sitter i komiteen og er i salen her, vil redegjøre for sine primærsyn.

Det som komiteen har lagt vekt på, er at miljøhensyn og energieffektive løsninger har blitt tillagt stor vekt ved oppbyggingen av norsk petroleumsvirksomhet. Det er sterke virkemidler for å begrense utslipp av klimagasser ved utvinning av petroleum på norsk sokkel. De virkemidlene som benyttes, motiverer selskapene til å begrense utslippene.

Bare for å ta noen eksempler over tid: Fra 1991 har det vært CO₂-avgift på sokkelen. Petroleumsvirksomheten ble inkludert i kvotesystemet i 2008, i tillegg til at virksomheten var underlagt CO₂-avgift. Det har aldri vært gitt tillatelse til avbrenning av overskuddsgass, og jeg vil også vise til at siden 1997 har det vært krav om at man for alle nye utbygginger må legge fram oversikt over energimengde og kostnader ved å benytte kraft fra land, framfor gassturbiner. Enova har program for å støtte energiledel-

se og teknologiutvikling som kan redusere energibehovet og klimagassutslippene både for industrien og for petroleumsvirksomheten. Her har det vært et sterkt fokus fra myndighetene og fra Stortinget siden tidenes morgen med hensyn til effektivitet og utslipp.

Sånn som situasjonen er, tror jeg at man må tenke litt på den situasjonen olje- og gassnæringen er i nå, at det er en krevende tid i forhold til det det har vært tidligere, med kostnadskutt, prosjektutsettelse og redusert aktivitet innenfor utbygging, modifikasjon og vedlikehold osv., som har ført til oppsigelser og permitteringer som kanskje spesielt har rammet leverandørindustrien. Det tror jeg er et bilde man også må ha med seg. Den oljeprisen som vi har i dag, har redusert interessen for leting, og et betydelig antall skip og rigger ligger altså i opplag. Det bildet må man ta med seg, og kanskje spesielt hvis man er på Vestlandet, burde det henge rimelig høyt. Det er en krevende tid, men det er også lys i sikte i så måte.

Jeg vil også bare peke på at bransjen selv gjør mye for å ha fokus på de spørsmålene som reises i representantforslaget, bl.a. gjennom prosjektet for energieffektivisering, kalt «Veikart 2050», gjennom samarbeidsforumet Konkraft. Det er viktig. Også det samarbeidet man har med Enova, er viktig, og det er jo på mange måter det flertallet i komiteen også peker på.

Helt avslutningsvis vil jeg vise til at siden petroleumsvirksomheten omfattes av det europeiske kvotesystemet, vil nasjonale tiltak ikke påvirke samlet utslipp av klimagasser i EU og EØS-området.

Per Rune Henriksen (A) [14:00:34]: Det er slik at petroleumsvirksomheten kommer til å være den viktigste næringen for Norge i mange tiår framover. Det er vår største næring, målt i både arbeidsplasser og bidrag til økonomien. Så langt har vi faktisk produsert mindre enn halvparten av de estimerte ressursene som vi har. Vi har bare så vidt begynt å utforske vår nordligste sokkel.

Vi vet også at det kommer til å være et marked for norsk olje og gass i mange tiår framover. Europa trenger norsk gass, sist uttrykt svært så tydelig fra EUs energikommissær. Hvis vi ser på produksjon/salg av biler i verden, vet vi at det er forbrenningsmotorer det går i og vil gå i i mange år ennå, og de som blir og har blitt solgt, skal rulle i mange år, så vi vil fortsatt få et stort forbruk av olje globalt.

Vi vet også at med de målene som FN har satt seg med Sustainable Development Goals, vil energibruken i verden øke kraftig i forbindelse med at vi også skal bekjempe fattigdom. Samtidig er det slik at vi har en avtale som ble inngått i Paris om kutt i klimagassutslipp, med det siktemål å redusere global temperaturøkning til mellom 1,5 og 2 grader. Det betyr at det må gjøres mye når det gjelder energieffektivisering, når det gjelder energiomlegging, for å nå det målet.

Det er forskjellige løsninger verden rundt på denne problemstillingen. Noen land kan kutte i kullkraftverk og komme svært langt ned når det gjelder utslipp, og man kan bruke forskjellige virkemidler. I Norge har vi valgt å gi klimagassutslipp en kostnad. Vi har CO₂-avgift fra 1991. Vi er, som saksordføreren påpekte, en del av det europeiske kvotemarkedet ETS. Norsk sokkel og oljein-

dustrien er vel industrien med de største utslippene per i dag. Dette ble behandlet i forbindelse med klimaforliket i 2012, hvor CO₂-avgiften ble økt ganske så kraftig for å kompensere for at vi så at kvoteprisene i ETS-systemet ikke hadde den utviklingen som vi forventet. Da ble det mer eller mindre lagt et prinsipp om at det var på dette nivået man skulle ligge. Dersom kvoteprisen stiger, kan man regulere avgiftene – og omvendt.

Vi vet ikke hvordan kvotesystemet og -prisene vil arte seg i framtiden. Vi vet ikke engang om vi har et kvotesystem inn i framtiden. Det er diskusjoner rundt dette. Det som da er viktig for at vi skal kunne oppnå varige lave utslipp fra petroleumsvirksomheten, er at vi får til en teknologiutvikling. Per i dag ser vi på europeisk nivå at kvotesystemet leverer utslippskuttene, men de leverer ikke den teknologiutviklingen som er nødvendig.

For Arbeiderpartiet er prisen på utslipp hovedvirkemidlet, men det må suppleres med positive virkemidler for å få den nødvendige farten i og det nødvendige omfanget av teknologiutviklingen. Jeg er veldig glad for å se at næringen selv tar ansvar for dette på sokkelen. Vi ser at Statoil, som hadde en målsetting om kutt på 800 000 tonn innen 2020, nå ligger foran i løypen med å nå dette. De har satt seg nye mål, de har økt målene med 50 pst., og har nå mål om 1,2 millioner tonn.

Vi ser også at vi på norsk sokkel har oppnådd en veldig lav utslippsgrad i forhold til det som er det internasjonale gjennomsnittet. Mye av det kan tilskrives geologi, forbud mot fakling og det at vi har tatt i bruk kraft fra land, men jeg tror at CO₂-avgiften og -kvoter er det som i hvert fall i framtiden vil drive fram dette.

Men vi mener at arbeidet med teknologiutvikling som næringen selv gjør, må suppleres, og vi mener det bør settes i gang et dedikert program for teknologiutvikling som gir lave utslipp på sokkelen. Det er vår løsning inn i dette. Vi vil ikke gå inn for det som representantene kommer med i forslaget. Vi mener det er prisverdig å legge fram gode ideer for å få økt aktivitet i denne omgang. Vi tror at Enovas aktivitet på sokkelen i dag kan utvikles videre. Vi tror også at modifikasjon og vedlikehold kan utvikles videre, og at vi vil nå målene på den måten.

Torhild Aarbergstøten (H) [14:05:56]: Norsk olje- og gassnæring er verdens mest miljøvennlige. Gjennomsnittlig utslipp av klimagasser per produsert enhet er omtrent halvparten av det internasjonale nivået. Vi ligger i front hva gjelder teknologiutvikling innenfor miljøteknologi, og Statoil er verdensledende innenfor karbonfangst i sine felt på Sleipner og Snøhvit.

Miljøhensyn og energieffektive løsninger har blitt tillagt stor vekt ved oppbygging av petroleumsvirksomheten her i landet. Petroleumsvirksomheten er inkludert i kvotesystemet og underlagt CO₂-avgift. Avgiften ble, som det ble sagt her, økt i 2013, som følge av klimameldingen. Norge har derfor allerede kanskje den mest avgiftsbelagte olje- og gassnæringen i verden.

Tidene i petroleumsnæringen betinger nå forutsigbare og stabile rammebetingelser. Nye avgifter og pålegg er

ikke det næringen trenger. Derimot trenger næringen en fortsatt offensiv satsing på forskning og utvikling og gode rammebetingelser. Vi er veldig glad for at det synes å være et bredt flertall for at man fortsatt skal stå på den linjen.

Næringen selv er tydelig på at den jobber mot en mer energieffektiv og miljøvennlig måte å drive sin produksjon på. Dette ble gjentatt sist under oljeindustripolitisk seminar av konserndirektøren i Statoil, Eldar Sætre. Sårknofondet ProVenture Seed i Trondheim høstet kritikk da de i januar gikk ut med at de ville satse en halv milliard på petroleums-teknologi. Flere mente at det var feil å satse på teknologi i en nedgangstid, men det er nettopp i vanskelige tider det må satses på å utvikle næringer. Historien har vist at det er i dårlige tider innovasjonstakten øker, da incitamentet for omstilling og utvikling er størst. De mest kostnadseffektive teknologiene vinner fram, og konkurransekraften til norsk næringsliv øker.

Dette viser at det er satsing på forskning og utvikling som er de beste tiltakene vi kan gjøre for at næringen skal bli mer energieffektiv og utslippene redusert. Det er grunn til å minne om at petroleumsforskningen ble betydelig styrket i statsbudsjettet for inneværende år. Enova har program for å støtte energiledelse og teknologiutvikling som kan redusere energibehov og klimagassutslipp. Forskningscentrene for miljøvennlig teknologi har gjort banebrytende forskning på flere områder. Regjeringen skal senere legge fram en ny strategi for CCS, og det jobbes nå med mulighetsstudie for teknologier for fullskala CO₂-anlegg.

Dette viser at regjeringen jobber med å utvikle løsninger som bidrar til en mer energieffektiv petroleumsnæring som produserer med reduserte utslipp. Forskning og næringsutvikling skal legge grunnlaget for at petroleumsnæringen skal være energieffektiv og verdens mest miljøvennlige langt inn i framtiden. Da trenger vi ikke ytterligere krav og nye ordninger for en næring som allerede har sine utfordringer med tanke på lønnsomhet og videre vekst.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [14:09:28]: Skal vi nå de klimamålene vi har satt oss, og få er vel uenige i at vi skal det, må vi snu hver stein og iverksette alle tiltak vi kan.

Vi vil derfor gi honnør til Venstre for forslaget om å gjøre det mer lønnsomt med energieffektiviseringstiltak for norsk petroleumsnæring gjennom en kombinasjon av bedre avskrivingsregler og økt CO₂-avgift.

Det er riktig at miljøhensyn og energieffektive løsninger har blitt tillagt stor vekt i norsk petroleumsvirksomhet. Det har vi all grunn til å være stolte av. Men vi må i all vår tilnærming til dette tilstrebe best mulig klimateknologi og best mulig ressursutnyttelse. Olje- og gassrelatert virksomhet er tross alt hovedgrunnen til at vi har klimautfordringene. Dobbeltheten må alltid erkjennes.

Vi erkjenner også at petroleumsvirksomhet vil foregå i flere tiår til. Fra 1990 til 2013 økte utslippene fra olje- og gassvirksomheten med 79 pst. Dermed blir sektorens bidrag til utslippskutt også en viktig del av klimakampen.

Jeg tar herved opp forslaget fra Kristelig Folkeparti og Venstre.

Presidenten: Da har representanten Rigmor Andersen Eide tatt opp det forslaget hun refererte til.

Marit Arnstad (Sp) [14:11:11]: Det er et viktig tema som blir tatt opp i dag, og det er nok bred enighet i komiteen om at dette temaet fortjener oppmerksomhet. Samtidig er det mange av oss som også mener at man her må avvente en del prosesser som ligger litt foran oss i tid.

Oljevirkningsomheten har vært omfattet av reguleringer lenge, mye lenger enn mange andre bransjer. Det er klart at CO₂-avgiften har bidratt til både mer effektive løsnings- og til en teknologiutvikling på sokkelen som har vært viktig og positiv. Jeg synes også at fokuseringen på effektive og mer miljøvennlige løsninger på sokkelen har vært bra. Norge startet tidlig, med forbudet mot fakling. Spørsmålet om elektrifisering av plattformene på norsk sokkel har de siste årene bestandig vært et viktig tema. Spørsmålet om forskning og utvikling, også knyttet til mer energieffektive løsninger og reduksjon av utslipp, har vært viktig. Aksent NTNU–SINTEF–Enova er og har vært viktig for petroleumsbransjen i så måte.

Det er ingen tvil om at denne bransjen kommer til å møte en gjennomgang og antagelig også en endring av rammebetingelsene sine i forbindelse med oppfølgingen av Paris-avtalen. Det tror jeg de bør forberede seg på, og det tror jeg også vi i denne salen kommer til å diskutere i årene framover. Men jeg tror det er viktig for en for Norge så vesentlig bransje at man også avventer den mer helhetlige gjennomgangen man får i etterkant av Paris.

Så kan man kritisere at det tar lang tid, og at man nå sitter og venter på EU og hva slags system EU blir enig om, og på hva det vil bety for Norge og hvilke forpliktelser Norge får. Men det må man jo nesten forholde seg til, og Senterpartiet ser det som vanskelig at man her skal løsrive enkeltvis forslag knyttet til olje- og gassbransjen på den måten som forslaget legger opp til.

Vi synes også det er grunn til å følge med på og avvente litt det pågående bransjeprogrammet, der bransjen sjøl kommer med forslag til energieffektive løsninger og til lavutslippsløsninger.

Derfor er Senterpartiet ikke innstilt på å støtte det forslaget som ligger på bordet i dag. Det betyr ikke at vi ikke er opptatt av problemstillingene, men vi mener at de må ses i en bredere sammenheng når den tid kommer, og Paris-avtalen skal følges opp på en bredere basis.

Terje Breivik (V) [14:14:06]: Det er sjølv sagt hyggelig å konstatere at salen meir eller mindre samla er samde om at temaet i seg sjølv er viktig, sjølv om det jo i realiteten er eit fleirtal i dag som ikkje berre avviser forslaget, men òg litt intensjonen bak. Og det som eg synest kanskje er mest synd med at ein ikkje får fleirtal for å gå vidare med dette forslaget, er at me i dag gjev ifrå oss ein litt unik sjanse til å få gjort noko med veldig mange ting samtidig.

Dette er i praksis verkeleg eit grønt skifte. Det ville ha ført til reduksjon av klimautslipp på sokkelen, det ville ha vore eit akuttiltak for å redusere den auken i arbeidsløyse som me no har langs kysten, ikkje minst i vedlikehaldsindustrien, og det ville sist, men ikkje minst ha styrkt norsk

olje og gass i ein marknad der ein slit med å konkurrere på pris, men der nettopp klimavenlege produksjonsprosesser er eit konkurransefortrinn – og eit konkurransefortrinn som vil auka i styrke. Dette er jo ikkje noko meir hokuspokus: Når ein kombinerer gunstigare enøkavskrivings-satsar – gjer det lønsamt – med å setja opp prisen på CO₂ for å få dobbel lønsemd på det, så skapar ein i realiteten berre ein marknad; ein gjer det lønsamt å investera i enøk, redusera utlepp.

Eg trur til og med at den mellombelse kostnadsauken som eventuelt hadde lege i dette, på sikt ville ha ført til ei innsparing i dei totale utgiftene for operatørane på sokkelen. Sjølv om me eigentleg veit litt for lite om det – jamfør papira frå komiteen – så veit me i alle fall, gjennom ei studentoppgåve på Høgskolen i Sør-Trøndelag, at potensialet for enøk på sokkelen er rimeleg stort. Dei antyda minimum ein halv terrawatt berre på bustadplattformene, som i dag i realiteten vert fyrt for kråkene.

Me veit òg at på grunn av prisreduksjonen på olje og gass no på verdsmarknaden, så er òg det som er høgst nødvendig vedlikehald sett på vent og forverrar eigentleg arbeidsløysa i vedlikehaldsindustrien. Hadde operatørane no fått eit enøkincitament, tippar eg at sjansen er rimeleg stor for at dei då hadde gjort terskelen veldig låg for å starta opp igjen vedlikehaldsarbeid som no vert skubba framfor ein, og som ein eigentleg berre utset til seinare. Sånn sett kunne det verkeleg ha vore eit svar på det me alle er opptekne av – korleis me skal hjelpa dei som no mistar jobbane sine langs kysten.

Så summa summarum synest eg eigentleg det er litt utruleg at forslaget vert avvist av fleirtalet i dag.

Karin Andersen (SV) [14:17:27]: Det er en viktig sak som forslagsstillerne tar opp, der Venstre ønsker å øke kravene til energieffektivisering i oljesektoren, og SV støtter fullt ut intensjonen.

Jeg hører jo at det er flere her som sitter og drømmer om en framtid der oljen fremdeles skal være en svært viktig bidragsyter til klimaproblemene i mange år framover, mens de fleste andre av oss håper jo både at den økonomiske avhengigheten skal bli mindre, og at vi også kan finne mer klimavennlige løsninger som slipper å ødelegge framtidens klima for oss. Men det er viktig at vi, på vegen dit, sikrer at det potensialet for energiøkonomisering og reduserte klimautslipp som bl.a. er vist gjennom Klimakur 2020 og i rapporten «Kunnskapsgrunnlag for lavutslippsutvikling» fra 2014, blir realisert.

Miljødirektoratet har der pekt på betydelige muligheter for å redusere klimautslipp og utslipp fra andre forurensende gasser, og der har SV tidligere fremmet forslag, og Venstre har fremmet forslag nå i denne saken. Pluss i boka til Venstre for det!

Det er veldig liten vilje her blant flertallet til å drive fram energieffektivisering og utslippskutt i den sektoren som sjøl produserer mest klimagasser. Og det er uforståelig, for flertallet i Stortinget nå sier jo at dette er en farlig utvikling, som man har akseptert er en realitet.

Jeg er enig med representanten fra Venstre i at man også ved å stille krav kunne skapt arbeid til folk og en

omstilling. Omstilling er nødvendig i vanskelige tider slik at man kan komme ut av det i andre enden med et bedre produksjonsapparat, som står i forhold til de nødvendige klimagassreduksjonene som må på plass.

Jeg vil ta opp de to forslagene som SV og Miljøpartiet De Grønne fremmer i innstillingen, for SV mener at vi må ha andre enøkincitament enn det forslagsstillerne foreslår. Vi er jo enig i veldig mye, men det å bruke skatteregimet til å få dette fram er vi tvilende til, vi mener derimot at CO₂-avgift og tekniske krav er en bedre løsning. Derfor fremmer vi forslag om at Miljødirektoratet og Oljedirektoratet må få i oppdrag å gå igjennom oljeindustriens eksisterende utslippstillatelser samt øvrige juridiske vilkår, for å oppdatere kravene slik at teknisk mulig energieffektivisering blir gjennomført og slik bidrar til at Norge når sine klimamål for 2020.

Vi har også et forslag om at Stortinget skal be regjeringen fremme forslag om å sikre at potensialet for utslippskutt gjennom energieffektiviseringstiltak i petroleumsektoren realiseres raskest mulig.

Presidenten: Da har representanten Karin Andersen tatt opp de forslagene hun refererte til.

Statsråd Siv Jensen [14:21:11]: Norsk petroleumsvirksomhet bidrar med store verdier til fellesskapet. Selv om næringen ikke lenger har de samme vekstimpulsene, vil den i mange tiår fremover være en av våre viktigste næringer. Gjennom skattesystemet og SDØE har virksomheten gitt oss et betydelig pensjonsfond som kommer både dagens og fremtidige generasjoner til gode.

Petroleumsnæringen er nå inne i en krevende omstillingsperiode med lave oljepriser. Selskapene arbeider aktivt med kostnadsreduksjoner og teknologiutvikling som på sikt kan styrke lønnsomheten. Myndighetenes viktigste oppgave er her å føre en langsiktig politikk som legger til rette for at selskapene velger de mest effektive og lønnsomme løsningene. Miljø- og energieffektive løsninger er viktige hensyn som har vært tillagt stor vekt under oppbyggingen av petroleumsvirksomheten. Det benyttes i dag flere virkemidler for å redusere utslippene av klimagasser. Avgifter, utslippskvoter og andre virkemidler motiverer petroleumsselskapene til å ta i bruk energieffektive løsninger og redusere utslippene.

Fra 1991 har det vært en høy CO₂-avgift på sokkelen, og avgiften er i dag på 435 kr per tonn ved bruk av naturgass. I tillegg kommer kvoteplikt gjennom EUs kvotesystem. Kombinasjonen gir en samlet pris på rundt 500 kr per tonn CO₂. Dette gjør at petroleumsvirksomheten har den høyeste CO₂-prisen i Norge. Denne høye prisen gir selskapene sterke incentiver til å velge utslippsreducerende løsninger. Energieffektivisering vil være et av tiltakene som selskapene kan vurdere for å redusere utslipp. Prising av utslipp anslås så langt å ha redusert norske klimagassutslipp fra petroleumsnæringen med totalt 5 millioner tonn CO₂-ekvivalenter. Det innebærer at utslippene i denne næringen er 25 pst. lavere enn de ville vært uten virkemidlene, og energieffektivisering har bidratt til det.

I tillegg til generelle virkemidler som CO₂-avgift og

-kvoter er det flere virkemidler direkte knyttet til energieffektivisering. Gjennom Enova støttes bl.a. tiltak som kan redusere energibehov og klimagassutslipp både for industrien og petroleumsvirksomheten. Norsk petroleumsvirksomhet er omfattet av det europeiske kvotesystemet. Det betyr at tilleggstiltak i Norge i utgangspunktet gir oss ekstrakostnader uten å påvirke de globale utslippene.

Representantene foreslår å innføre gunstigere avskrivningsregler for energieffektivisering. Som sagt er incentivene til energieffektivisering allerede sterke. Tiltak som fører til at energi kan brukes mer effektivt, er derfor allerede høyt prioritert av selskapene fordi CO₂-utslipp har en høy pris. Teknologi utvikles over tid, og vi bør legge til rette for at næringen velger den mest effektive teknologien også når det gjelder utslippsreduksjoner. Skulle man derimot utforme avskrivningsreglene slik som representantene foreslår, vil det være vanskelig uten å favorisere bestemte teknologier fremfor andre løsninger som kan være mer effektive. Gunstige avskrivningsregler ville favorisere fremgangsmåter som gir mulighet til å føre opp store avskrivbare driftsmidler.

Ved utforming av skattesystemet er to viktige prinsipper at næringer bør likebehandles, og at avskrivninger bør tilsvare driftsmidlenes økonomiske verdifall. Disse grunnleggende prinsippene fremmer produktivitet og økonomisk vekst og styrker økonomiens samlede konkurransekraft. Særskilte avskrivningsregler vil være et lite effektivt virkemiddel for å fremme teknologiutvikling og økonomisk vekst. Det vil også rokke ved stabiliteten og forutsigbarheten som er et viktig kjennetegn ved det norske petroleumsskattesystemet.

Representantenes foreslåtte tiltak vil også kunne by på betydelige kontrollutfordringer for skattemyndighetene. Skattedirektoratet har ikke kompetanse til å vurdere hvilke investeringer som er energieffektiviserende. I en samlet utvinningsplan ville det være vanskelig å peke ut de driftsmidlene som bidrar til energieffektivisering. Tiltaket vil derfor føre til mer byråkrati og et mer komplisert avskrivningssystem, samtidig som grensedragningene kan virke dårlig.

Dagens virkemidler gir allerede sterke motiver for energieffektivisering og utslippsreduksjoner i petroleumsvirksomheten. Kostnaden ved CO₂-utslipp er høy for petroleumsvirksomhet og høyere enn i alle andre næringer. Jeg ser derfor ikke behov for å forsterke incentivene til energieffektivisering på sokkelen og mener det ikke er grunnlag for å utforme spesialregler i avskrivningssystemet for energieffektivisering.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [14:26:09]

Innstilling fra finanskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2016 under Justis- og beredskapsdepartementet og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (endringer i ansvarsfordelingen for integreringsområdet mv.) (Innst. 194 S (2015–2016), jf. Prop. 59 S (2015–2016))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 6–9 behandles under ett.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 6 [14:26:31]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Nasjonal helse- og sykehusplan (2016–2019) (Innst. 206 S (2015–2016), jf. Meld. St. 11 (2015–2016))

Sak nr. 7 [14:26:46]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anne Tingelstad Wøien, Geir Pollestad og Kjersti Toppe om å sikre kvaliteten i fødselsomsorga og rammefinansiere fødeavdelingar og kvinneklinikkar (Innst. 197 S (2015–2016), jf. Dokument 8:2 S (2015–2016))

Sak nr. 8 [14:27:09]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Kjenseth, Iselin Nybø, Ola Elvestuen og André N. Skjelstad om et drømmeløft for akuttmedisin, psykiatri og regional helseinnovasjon 2017–2021 (Innst. 196 S (2015–2016), jf. Dokument 8:17 S (2015–2016))

Sak nr. 9 [14:27:36]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentanten Kjersti Toppe om å utvikle folkets helsetjeneste og en ny nettverksmodell for kvalitet i sykehusene (Innst. 195 S (2015–2016), jf. Dokument 8:19 S (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 2 timer og 30 minutter, og at taletiden blir fordelt slik:

Arbeiderpartiet 50 minutter, Høyre 45 minutter, Fremskrittspartiet 25 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 10 minutter, Venstre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter og Miljøpartiet De Grønne 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til inntil tre replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalspersoner og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre foreslås det at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [14:29:33] (ordfører for sakene nr. 6 og 9): I dag behandler vi Nasjonal helse- og sykehusplan og tre Dokument 8-forslag som er relatert til innhold og problemstillinger i planen. Dokument 8-forslagene omhandler kvalitet i fødselsomsorgen, rammefinansiering av fødeavdelinger og kvinneklinikker, utvikling av folkets helsetjeneste og ny nettverksmodell for kvalitet i sykehusene – begge fra Senterpartiet – og et drømmeløft for akuttmedisin, psykiatri og regional innovasjon, fra Venstre.

For første gang siden staten overtok sykehusene i 2002 har en regjering lagt fram for Stortinget en så helhetlig og konkret plan for utvikling av spesialisthelsetjenesten. Stortinget er med planen invitert til å gi de overordnede politiske rammene for utvikling av pasientens helsetjeneste. Planen vil være regjeringens operative redskap for å ruste spesialisthelsetjenesten til å møte framtidens utfordringer.

Hovedmålene i planen er å skape pasientens helsetjeneste, prioritere tilbudet innen psykisk helse og rusbehandling, fornye, forenkle og forbedre helsetjenestene, bidra til nok helsepersonell med riktig kompetanse, styrke kvalitet og pasientsikkerhet og stille tydelige faglige krav til sykehusene, bedre oppgavedeling og samarbeid mellom sykehusene og ikke minst styrke de akuttmedisinske tjenestene utenfor sykehus.

Komiteen er enig i at god styring og planlegging er en forutsetning for god helsetjeneste. Komiteen er enig med regjeringen i at å ruste spesialisthelsetjenesten til å møte framtidens behov i et så langstrakt land som Norge er spesielt. Det handler om å finne en god balanse mellom det som må gjøres sentralt, og det som skal gjøres lokalt. Når motstridende interesser gjør det vanskelig å bli enige om hva som er den beste løsningen, skal hensynet til pasienten veie tyngst.

Et av planens hovedgrep er å foreslå betegnelser på sykehus som tydeliggjør innhold og gjør begrepsbruken mer entydig og enhetlig. Et annet grep er at sykehusene må arbeide i nettverk for å lykkes med oppgavedeling og helhetlig pasientforløp. Planen stadfester at Norge skal ha en desentralisert sykehusstruktur med en ryggrad av akutt-sykehus i hele landet, og ingen sykehus skal legges ned som følge av denne planen. Disse grepene har tilslutning av flertallet i komiteen.

Vi har en god offentlig helsetjeneste i Norge. Ikke alle land har et så dyktig, kompetent og dedikert helsepersonell. Komiteen er opptatt av å få nok kunnskap om behovet for helsepersonell i årene framover, og flertallet mener utvikling av en bemanningsmodell for sykehusene vil være et nyttig verktøy, nettopp for å hindre mangel på helsepersonell.

Norge er også det landet som har lavest dødelighet etter hjerteinfarkt og hjerneslag, og er blant landene med høyest overlevelse etter brystkreft og livmorhalskreft. En enstemmig komité påpeker at unødig venting er vondt for pasienten og kan redusere mulighetene til å få best mulig utbytte av behandlingen. I denne uken fikk vi tall for dem som ventet på behandling. Da denne regjeringen overtok, sto om lag 254 000 i kø for å få helsehjelp. Nye tall – det er det gledeli-

ge – viser at 42 000 færre står i kø. Samtidig som færre venter på helsehjelp i spesialisthelsetjenesten, blir stadig flere henvist til vurdering og behandling. Det er gledelig.

Vi må likevel ruste spesialisthelsetjenesten for framtiden. Det norske samfunnet vil gjennomgå store endringer fram mot 2030. Utvikling i folketall, alderssammensetning, folkets forventning til standard og kvalitet vil få betydning for planlegging. Vi blir eldre, og fram til 2030 vil det bli over 300 000 flere eldre over 70 år enn det det er i dag. Vi flytter altså til byene, og sykdomsbildet i befolkningen endrer seg. Over halvparten av tapte leveår skyldes kreft, hjerte- og karlidelser, muskel- og skjelettlidelser og psykiske lidelser. Forbruket av helsetjenester hos dem over 70 år er dobbelt så høyt som blant 40-åringene.

I høringen av planen slutter Spekter seg til den beskrivelsen og skriver bl.a.:

«Planen gir et godt grunnlag for en mer helhetlig og forutsigbar utvikling av helse- og sykehussektoren i årene fremover.

Planen gir en grundig og realitetsorientert beskrivelse av utfordringsbildet med store demografiske endringer, fremtidig mangel på arbeidskraft, en rivende teknologisk utvikling samtidig som befolkningens forventninger til helsetilbudet er økende.»

En enstemmig komité viser til at brukermedvirkning på alle nivå er viktig for å sikre at pasientens stemme blir hørt, og komiteen viser videre til ekspertgruppen av brukere, pasienter og pårørende, som har gitt innspill til planen om viktigheten av å bli hørt, unge som eldre. Planen foreslår ungdomsråd ved helseforetakene, noe Unge funksjonshemmede er svært positive til.

Medisinsk forskning og innovasjon bringer fram nye, forbedrede og skånsomme behandlingsmetoder. Forskning og innovasjon gir flere nye legemidler og avansert medisinsk utstyr, som robotteknologi. Komiteen støtter planen som legger opp til at pasientene må være mer delaktige i klinisk forskning, og videre at det er viktig å tilrettelegge for at alle sykehus skal kunne delta i og integrere forskning i pasientbehandlingen.

Spesialiseringen skyter fart, og særlig innenfor kirurgi har man sett en rivende utvikling av f.eks. åpne bukoperasjoner som er blitt erstattet av kikkhullskirurgi, robotteknologi og intervensjonsmetoder ved bruk av billeddiagnostikk. Vi vil alle bli operert med nye teknikker, noe som gir mer skånsomme tilfeller og færre komplikasjoner for oss alle.

Komiteen har merket seg at regjeringen på bakgrunn av samfunnsutviklingen vil ha en ny, modulbasert modell for spesialistutdanningen. Spesialistutdanningen skal bli mer fleksibel og tilpasset morgendagens behov. Komiteen mener det er viktig med spesialister som har bred kompetanse i front i kommunene og spesialisthelsetjenesten, og vi ønsker å styrke den indremedisinske kompetansen.

Planen varsler at det skal opprettes en ny legespesialitet rettet inn mot akuttmottak. Komiteens flertall av Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre mener at målet med den nye spesialiteten må være å styrke kvaliteten i tjenestene og i størst mulig grad tilfredsstillende internasjonale krav til kompetanse i akuttmottak og observasjonsposter.

I dag har vi 51 sykehus i Norge med akuttfunksjoner. Planen tar opp utfordringer som små sykehus kan ha, enten det gjelder rekruttering av spesialister eller det er lite pasientgrunnlag. Ved 14 mindre sykehus ble det i 2013 kartlagt akuttmedisinsk og akuttkirurgisk aktivitet, og sykehusene hadde i snitt tre øyeblikkelig hjelp-innleggelser i kirurgiske avdelinger og seks i medisinske avdelinger. Dette er utfordrende. Planen skisserte derfor to scenarier for utvikling av akutttilbud ved mindre sykehus. Ministeren har selv sagt at scenarioene ikke er premisser eller førende for utviklingen av sykehusstilbudet videre, noe komiteen også er enig i.

Komiteens flertall fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at det i planen framgår at utviklingen i kirurgifaget gjør det nødvendig å endre organiseringen av den akuttkirurgiske beredskapen ved mindre sykehus. Det er foretatt en rekke lokale tilpasninger i akuttberedskapen i ulike helseforetak gjennom de siste ti årene. Jeg nevner bl.a. Diakonhjemmet, Lovisenberg, Høgelandssykehuset Mosjøen, Helse Førde og Vestre Viken.

Diskusjonen om planen har stort sett dreid seg nettopp om de mindre sykehusene og deres funksjoner og akuttkirurgiske tilbud. Aldri har vel sykehus som Narvik, Lofoten, Volda, Stord eller Flekkefjord hatt så mange besøk og fått så mye oppmerksomhet, og aldri har engasjementet rundt sykehusene vært større. Det er positivt.

Komiteen har mottatt mange høringsuttalelser i forbindelse med Stortingets behandling. Blant annet har Legeforeningen gitt gode innspill, og flere av disse er ivarettatt i innstillingen. Flere høringsuttalelser adresserer også en angst for nedleggelse og å miste funksjoner. Helsetjenesteksjonen sier:

«mange av disse lokalsykehusene har vært truet av nedleggelse og i en årrekke hatt svært usikre driftsbetingelser. Slike usikre rammebetingelser – mer enn sykehusenes størrelse – skaper rekrutteringsvansker. Når planen spår at små sykehus i fremtiden vil ha problemer med å rekruttere kvalifiserte kirurger, har planen selv lagt grunnlaget for at slike vansker vil oppstå. Hvis derimot et sykehus har en noenlunde trygg fremtid og forutsigbare driftsbetingelser, er det også mulig å rekruttere et stabilt og velkvalifisert personale.»

For regjeringspartiene har det nettopp derfor vært viktig å få i stand en avtale rundt planen som skaper ro og forutsigbarhet i Sykehus-Norge. Dette gjelder særlig områder rundt sykehus som har følt seg truet av nedleggelse. Partiene – med unntak av Senterpartiet, som har sin egen plan – ble invitert til samtale og dialog. Slik jeg ser det, var Arbeiderpartiet mest opptatt av å ta avstand til planen, kritisere helseministeren og fremme egne synspunkter. Det er greit nok siden synspunktene i stor grad er lik regjeringens, med unntak av at de vil beholde de regionale helseforetakene. Kristelig Folkeparti valgte ikke å bli med siden de har en annen oppfatning av Stortingets rolle med hensyn til hva som skal avgjøres av foretakene kontra Stortinget i spørsmål om beslutning av sykehusfunksjoner på enkelte sykehus.

Med avtalen mellom Venstre, Fremskrittspartiet og Høyre vil vi at planen skal bidra til å fjerne usikkerhet for framtiden til de mindre sykehusene nettopp ved å

anerkjenne deres verdi og tydeliggjøre krav og innhold i disse. Vi er opptatt av å styrke samarbeidet og oppgavedelingen mellom små og store sykehus, herunder tildelingen av enkeltområder fra større sykehus samt hospitering og rotasjonsordninger. Det er viktig at små sykehus sikres økonomi til en slik utvikling.

Disse partiene slutter seg til forslaget om definisjon av de fire ulike typer sykehus som er foreslått i planen: regionsykehus, stort akuttisykehus, akuttisykehus og sykehus uten akuttfunksjoner. De fire regionsykehusene vil ha det største tilbudet av regionfunksjoner og nasjonale behandlingstjenester i en helseregion, men dette utelukker ikke at store akuttisykehus og universitetssykehus kan ha regionfunksjoner. Arbeiderpartiet støtter også planens intensjon om inndeling av sykehus i disse kategoriene.

Partiene bak avtalen mener at akuttisykehus skal ha akuttfunksjon i indremedisin, anestesilege i døgnvakt, planlagt kirurgi, beredskap for kirurgisk vurdering og stabilisering og håndtering av akutte hendelser. Vi mener også at akuttisykehus skal ha traumeberedskap og generelt akuttkirurgisk tilbud hvis bosettingsmønster, avstand mellom sykehus, bil-, båt- og luftambulansetjenester og værforhold gjør det nødvendig. Flere av sykehusene vil måtte ha full akuttkirurgisk tilbud på grunn av lange avstander.

Det er viktig å påpeke at endringer i sykehusstilbud ikke må svekke det samlede fødetilbudet. Sykehus som i dag har akuttkirurgisk tilbud, vil fortsatt ha dette når hensynet til pasientens behov gjør det nødvendig, og kvalitet og pasientsikkerhet er ivarett. Avtalen setter også kompetansekrav til barneavdeling og krav til geriatrisk kompetanse på store akuttisykehus, noe andre partier også støtter.

Sykehusplanen foreslår å styrke de akuttmedisinske tjenester utenfor sykehus, og komiteen mener det er viktig å sikre de prehospitale tjenestenes dimensjonering og kvalitet. En eventuelt endret oppgavedeling mellom sykehus må føre til en samtidig gjennomgang av kapasiteten i ambulansetjenesten. Komiteen vil understreke at ambulansetjenesten har en avgjørende rolle i akuttberedskapen. Luftambulansen er viktig for beredskap, effektiv behandling og transport ved akutt sykdom og skade. Medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Senterpartiet fremmer et konkret forslag om at regjeringen må komme tilbake til Stortinget med en egen sak om basestrukturen for luftambulansen i Norge.

Nasjonal helse- og sykehusplan skisserer hvordan Stortingets behandling skal følges opp, og det er slik at alle foretak skal lage utviklingsplaner, og disse skal kvalitets-sikres. Flertallet i komiteen, med unntak av Senterpartiet, mener også at vesentlige endringer i oppgavefordeling nettopp skal skje mellom sykehus og avklares i lokale prosesser og i utviklingsplaner.

Flertallet bak avtalen er opptatt av at helseforetakene skal ha tett dialog med kommunene og andre aktuelle aktører i arbeidet med utviklingsplaner. Vi ber også om at regjeringen holder Stortinget orientert om vesentlige endringer som er løftet fram til foretaksmøtet.

Flertallet i avtalen ønsker også en ny styringsmodell for spesialisthelsetjenesten der de regionale helseforetakene ikke inngår. Styringsmodellen skal endres etter at

Nasjonal helse- og sykehusplan er vedtatt og virker. Vi ser fram til Kvinnsland-utvalgets utredning om alternative styringsmodeller for sykehusene.

Til slutt vil jeg ta opp ledelse og kvalitet i ledelse. Komiteen mener det må stilles høyere krav til ledere og nye krav til ledere i framtidens helsetjeneste. Det må bli større oppmerksomhet på kvalitet, pasientsikkerhet og helhetlige pasientforløp på tvers av profesjoner, avdelinger og institusjoner. Flere innspill i høringsrunden viser til viktigheten av god kommunikasjon og nærhet til leder. Kompleksiteten i sykehus er stor, og det er viktig med god samhandling på tvers av enheter for å få til god pasientflyt. Komiteen støtter prinsippet om stedlig ledelse.

I Nasjonal helse- og sykehusplan legger Stortinget føringer for store og viktige beslutninger og utviklingen av Sykehus-Norge. Det sikrer at sykehuset rustes for framtiden og gir en sterkere demokratisk styring av sykehusene.

M a r i t N y b a k k hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ingvild Kjerkol (A) [14:45:09]: Kirurgisk akuttberedskap forsvinner fra de minste sykehusene. Det er på tide å forholde seg til det. Det slo helseminister Bent Høie fast da han la fram Nasjonal helse- og sykehusplan i november 2015. Han sa også i fjorårets sykehustale:

«For å drive akuttkirurgi kreves et pasientgrunnlag på minst 60 til 80 000 innbyggere. Det betyr at minst halvparten av dagens norske sykehus har for lite pasientgrunnlag.»

Vi hører tydelig fra saksordfører Ørmen Johnsen, også sitert i Lofotposten etter at hun hadde vært på besøk på Gravdal sykehus, at de vil legge bort scenarioene som sier at det skal være mer enn 60 000 innbyggere for å opprettholde den akuttkirurgiske funksjonen. Hvordan vurderer saksordføreren kunnskapsgrunnlaget i regjeringens tilnærming når man så kategorisk avviser det bærende resonnetet til helseministeren?

Kristin Ørmen Johnsen (H) [14:46:19]: Resonnementet til helseministeren i scenarioene er godt. Det reiser problemstillingen med et tynt befolkningsgrunnlag rundt enkelte av våre sykehus. Og scenarioene sier, som riktig er: Hva skal til for å ha et stort antall operasjoner – en kirurg må trene seg? Samtidig sier også planen at man er nødt til å ha tilbud selv om det faktisk er geografiske avstander som gjør at det ikke blir ... Dette ble egentlig litt rotete sagt. Poenget er at helseministeren selv har sagt at scenarioene skal legges bort, men scenarioene viser egentlig at man har noen utfordringer, og de løser planen ved at man nettopp skal ha akuttmedisinsk beredskap og akuttkirurgisk beredskap på alle sykehusene.

Olaug V. Bollestad (KrF) [14:47:29]: Regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre er enige om at de regionale helseforetakene skal bli avløst av en annen ledelsesform. Mitt spørsmål er: Har ikke denne planen faktisk

forseglet helseforetakenes myndighet enda mer fordi en nå har overgitt så stor makt til helseforetakene at de kan bestemme og ta store avgjørelser, om f.eks. akuttkirurgi på lokalsykehus?

Kristin Ørmen Johnsen (H) [14:48:10]: Nei, det mener jeg ikke. Tvert imot har helseministeren faktisk forberedt det skiftet som kommer til å komme, bl.a. ved at vi har fått et nasjonalt foretak for innkjøp, vi har fått et nasjonalt foretak for IKT og også for sykehusbygging. Det betyr at flere av de oppgavene som har ligget på det regionale nivået, er nå løftet ut. Det er en forberedelse til det som vil skje når Kvinnsland-utvalget har foretatt sin vurdering.

Det er også viktig ikke å sementere strukturer i Norge. Helsetjenesten og utviklingen av helsetjenesten i Norge er dynamisk, og det er derfor vi har ment det er viktig at Stortinget ikke går inn i detaljer, men vedtar prinsipper for hvordan Sykehus-Norge skal styres.

Kjersti Toppe (Sp) [14:49:12]: Regjeringspartia, Venstre og Arbeiderpartiet er enige om at dagens lokalsykehus, som nå skal heita akuttstusjukehus, ikkje treng akuttkirurgi. Slike stusjukehus utan kirurgar på vakt skal likevel ha ansvar for beredskap og skal kunna handtera akutte hendingar. Dette forslaget er ikkje fagleg truverdigr. I Noreg har òg alle fagprofesjonar åtvra mot forslaget om å ha akuttstusjukehus utan akuttkirurgi. I Sverige har ein sett at tidlegare velfungerande, fullverdigr stusjukehus har fått store problem med å rekruttera faste legar, og at kvaliteten gradvis har sokke i heile verksemda når akuttkirurgien vart tatt vekk. Spørsmålet mitt er: Korleis kan Høgre, som gir inntrykk av å vera opptatt av kvalitet og kunnskap, føreslå ein nasjonal modell som er så sterkt frårådd av eit samla fagmiljø?

Kristin Ørmen Johnsen (H) [14:50:13]: Jeg mener jo ikke at den modellen som nå debatteres, er frårådd av fagmiljøene. Det denne modellen styrker, er nettopp de små sykehusenes posisjon. Det sies helt klart hvilke kriterier og hvilke tilbud et akuttstusjukehus skal ha. Slik har det ikke vært tidligere. Lokalsykehusene, slik de var under den forrige regjering, hadde ingen definisjon.

Ett grep er at man skal ha en ny spesialistutdanning innen akuttmedisin, noe som vil styrke akuttmottakene, og det er de som gjerne er det såre punktet. Vi har også sagt at vi skal ha akuttmedisinsk og akuttkirurgisk vurderingskompetanse på mottakene. Når man nevner akuttkirurgi, er ikke det en ensartet definisjon. Mange sykehus i dag har f.eks. akuttortopedi og mange varianter av akuttkirurgi, så det tror jeg er vist i dag, bl.a. på Elverum og i Helse Førde, at dette er løsbart og gir veldig god kvalitet til pasientene.

Presidenten: Replikskiftet er omme.

Torgeir Micaelsen (A) [14:51:38]: Av og til får jeg inntrykk av at det er en del som tror at det er nærmest naturgitt at vi har en sykehusstruktur og et offentlig helsevesen som til de grader er til stede over hele landet. Jeg får også av og til inntrykk av at folk ikke forstår i stor nok

grad at det har sin bakgrunn i særskilte politiske beslutninger – oppdrag og mål gitt av Det norske storting og vekslede regjeringer. Hvis man skulle styrt etter hva som var rent effektivt, der det bor flest folk, der man kunne fått mest igjen for pengene, hadde ikke en del av de stedene som har blitt direkte berørt av denne planen til regjering, hatt livets rett.

Dette innleder jeg med å si fordi det av og til skapes et inntrykk av – og jeg synes også av og til at dagens regjering overspiller – at det nå nærmest for første gang etableres et dokument som nasjonalforsamlingen i Norge skal ta stilling til, der det nå skal politisk besluttes flere ting enn det som har blitt bestemt før. Jeg mener at vår felles offentlige helsetjeneste, med sykehusene i spissen, over hele landet er et direkte resultat av måten vi har valgt å organisere oss på i Norge.

Norske sykehus er hele tiden i utvikling. Det behandles flere pasienter, ventetidene går ned – det er veldig bra at dagens regjering følger opp det viktige arbeidet som forrige regjering gjorde på det området – og kvaliteten øker. Bare i år skal vi bruke over 140 mrd. kr av skattebetalerens penger – våre offentlige penger – på drift, aktivitet og investeringer ved norske sykehus. Det er fellesskapets investering, og da skulle det bare mangle at ikke også vi politikere setter et klart politisk rammeverk rundt hvordan en del av disse pengene skal brukes.

Men for at dette skal nå pasientene i størst mulig grad, er god styring og planlegging en forutsetning. Derfor må jeg innrømme at arbeidet med Nasjonal helse- og sykehusplan fra regjeringen har vært krevende. Det har vært krevende fordi debatten om planen fra starten av og helt fram til målstreken har vært en debatt mot et bevegelig mål.

Vi må huske på hva som er bakgrunnen for denne planen. Det er at vi gjennom mange år har opplevd at mange partier – med dagens helseminister i spissen – ofte har pekt på behovet for å etablere en nasjonal helse- og sykehusplan hver gang det oppsto en utfordring eller et budsjettunderskudd eller på andre måter problemer i sykehusene. Andre har pekt på at denne planen er nødvendig for å få andre ting til å skje som er politisk ønskelige. Derfor er det rett og slett litt rart at vi nå ender opp med en situasjon, selv om mange av forslagene får bred tilslutning, der det ikke er regjeringens forslag, men det største opposisjonspartiets forslag.

Grunnen til at jeg tar opp dette innledningsvis, er at jeg nå håper at oppfølgingen av en del av de vedtak som nå skal bli gjort, ikke må ende opp på samme måte som forløpet til denne planen har gjort. Denne sektoren – sykehusene – kan ikke styres ved venstrehåndsarbeid. Oppfølgingen av vedtakene må gi sykehusene trygghet, stabilitet, gode tjenester og solid, forutsigbart rammeverk. De gjør sin jobb mot at vi gjør vår.

Derfor vil jeg si at det eneste som har vært sikkert ganske lenge nå, og som blir klart i dag, er at den nasjonale helse- og sykehusplanen til helseminister Bent Høie ikke har blitt det veldig mange så for seg at den skulle bli. Jeg minner om at de som skal iverksette det vi nå vedtar senere i dag med ulike flertall – Arbeiderpartiet er med på noe av det – er de regionale helseforetakene med de ansiktsløse

byråkratene, som et overveldende flertall på Stortinget har gått til valg på at skal fjernes. Nå er vi snart to og et halvt år ut i denne stortingsperioden.

Regjeringspartiet Høyre har for å bøte på valgløftet sitt – saksordfører Kristin Ørmen Johnsen pekte på det i sitt innlegg – som ikke er i nærheten av å bli innfridd, og jeg tror at det er bra, fordi det har ført til at man har sett at dette faktisk ikke var så galt som man skulle ha det til, nå nedsatt et offentlig utvalg som helt på tampen av denne stortingsperioden skal komme med forslag om hva som skal erstatte dagens sykehusstyring. Jeg minner igjen om at dette er en sektor som forvalter 140 mrd. kr, titusenvis av ansatte, millioner av konsultasjoner og behandlinger hvert år. Da skal man være ganske trygg på hva man har satt i gang, når vi nå er såpass langt ute i stortingsperioden.

Likevel vil jeg si på vegne av Arbeiderpartiet at målene er alltid viktigere enn virkemidlene, og vi vil stille med et åpent sinn dersom Kvinnsland-utvalget, som det ble referert til, kommer med forslag som kan bevare mye av det som er bra med styringsmodellen. Men dersom det kommer forslag om enkelte endringer, er vi selvfølgelig med på å diskutere det.

Så over til det som har vært stridens kjerne, og som også er litt besynderlig i en diskusjon som burde handle om en nasjonal plan med de viktigste sakene. I replikkordskiftet nå hørte vi et sitat fra helseminister Bent Høie der han helt kategorisk slo fast, og brukte anledningen da han la fram sin plan, at den kirurgiske akuttberedskapen ved de minste sykehusene forsvinner dersom han og regjeringen får viljen sin. Dette var så sent som tilbake i november. Da hadde helseministeren gjennom hele året prøvd å overtale fagfolk, pasienter, oss politikere og befolkningen om at det en del av oss har dristet oss til å kalle en slags skrivebordsregel han hadde lansert, var svaret på organiseringen av akuttkirurgi og akuttberedskap ved de minste sykehusene. Jeg tror ikke jeg trenger å referere dette på nytt – dette kommer opp igjen og opp igjen. Grunnen til det er at det har vært et bevisst ønske fra regjeringen om å etablere et prinsipp nedfelt her i Stortinget som skulle gi ryggdekning for å gjøre en del endringer i Sykehus-Norge. I selve planen gjentas argumentene og forslagene som ble lansert for snart halvannet år siden i hans sykehustale.

Men Norge er et langstrakt land med store geografiske avstander og mye vær. Det går etter vårt syn ikke an å fordele sykehusstilbud etter en slags matematisk formel i et land som vårt. Norge er ikke A4. Da kan heller ikke organiseringen av sykehusene være det. Derfor har vi i Arbeiderpartiet brukt mye tid på å reise rundt, lytte og lære. Vi har diskutert intenst, forsøkt å veie opp og i mente og prøvd å konkludere på hva vår vei, hva vårt forslag, hva vårt alternativ skulle være da vi forsto at det forslaget som regjeringen hadde lagt fram, ikke bar, rett og slett.

For godt over en måned siden la vi fram våre forslag, og her har vi vært veldig tydelige fra Arbeiderpartiets side. Vi la fram forslag både i komiteen og offentlig:

1. Vi ville ikke la en befolkningsgrense være en slags veiledende grense, en styrende grense.
2. Vi ba foretakene, hvis vi fikk flertall her i Stortinget, om å se bort fra de såkalte scenarioene som er beskrevet

i planen, der altså en norsk regjering har fått det for seg at det er en smart idé å putte fire–fem navngitte sykehus på det mange kaller en slags svarteliste, der det ikke er klart hva som skulle skje, annet enn at et eller annet skulle skje, med en begrunnelse som nå ikke holder vann. Vi ba altså i vårt forslag om at man skulle se bort fra den listen.

3. Vi foreslo at vi i stedet burde etablere en tredje vei, der det ikke kan være en «enten-eller-modell» som skal være svaret på hvilke tilbud et sykehus skal ha, fordi norske sykehus rett og slett er så forskjellige.
4. Vi foreslo å flytte mer planlagt kirurgi ut til de minste sykehusene for å styrke vaktgrunnlaget for kirurgisk vaktkompetanse ved en del av de minste sykehusene.
5. Vi foreslo at det bør utredes nærmere hvordan man kan modulbasere spesialisering for legers vaktkompetanse, fordi vi tror at det blir for sårbart dersom en enkelt gren av utdannede kirurger er de eneste som skal kunne betjene akuttkirurgisk beredskap ved de minste sykehusene i fremtiden.

Helseministeren tegnet rett og slett opp feil vei. Derfor måtte vi lage vårt eget kart som reflekterer den virkeligheten som vi mener Norge er en del av. Vi mener at vi landet på et godt forslag for vår felles helsetjeneste. Lokalsykehusene har alltid stått sterkt i Arbeiderpartiet, men jeg vil påstå at de aldri har stått sterkere enn de gjør i dag.

Sykehusene fortjener å vite hvordan deres framtid skal se ut. Derfor mente vi at det var viktig at vi fant et faglig og politisk forslag som vi kunne stille oss bak, som vi kan stemme for i dag, men som vi også kunne styrt landet på dersom det var vår jobb å iverksette forslaget.

Ut fra den innstillingen som ligger på bordet i dag rundt disse tingene, kan ikke vi annet enn å konstatere:

1. Det er ikke flertall for de spisseste forslagene som regjeringen og helseministeren har lagt fram.
2. Arbeiderpartiets forslag og formuleringer som ble lansert offentlig for over en måned siden, er de som nå får flertall.

Dette har skjedd uten at vi har vært invitert inn i noe forhandlingsrom eller på noe annet tidspunkt har sittet rundt et bord og diskutert forslag som vi har fremmet. Allikevel får de flertall. Det må vi være fornøyd med, og jeg vil understreke at det betyr at vår politikk står seg både faglig og politisk, og at innstillingen dermed gir et mer solid – langt mer solid – utgangspunkt for det utviklingsarbeidet som nå skal foregå i sykehusene, og som regjeringen er ansvarlig for å følge opp.

Allikevel vil jeg påpeke at vi har enkelte forslag på oppfølgingssiden av dette der vi mener at regjeringspartiene sammen med Venstre ikke går langt nok. Både gjennom merknader og forslag, som delvis får flertall, noen får ikke flertall, bør det være en klar marsjordre til landets øverste ansvarlige rundt sykehusstyring, som må være ekstremt bevisst på hva som er Stortingets vilje og intensjon om hvordan disse forslagene nå skal forstås.

I dag kommer det til å bli en diskusjon om konteksten i disse forslagene, for det er det som ofte blir problemet når ytterpunktene møtes. Det ene ytterpunktet var forslaget fra regjeringen om at vi skulle etablere en veiledende

grense, en intensjonsavtale i Stortinget, som kunne brukes nærmest ukritisk av foretakene på hva de ville gjøre rundt akuttberedskapen. Det vil ikke vi støtte. Men vi vil heller ikke støtte forslag om at Stortinget skal ta stilling til hvordan enkeltavdelinger på enkeltsykehus skal se ut. Det har heller ikke vært Arbeiderpartiets politikk før. Det står i vårt partiprogram hva det er som gjelder. Derfor vil ikke vi støtte 10–15 forslag som f.eks. Senterpartiet har om navngitte enkeltsykehus og organiseringen av dem.

Til slutt til en del andre saker. Vi har vært opptatt av at nå må vi komme oss ut av å diskutere kun fire-fem-seks navngitte sykehus og over til det som flesteparten av pasientene kan dra nytte av dersom vi gjør gode, kloke vedtak. Vi har foreslått at det etableres en generell regel om at stedlig ledelse bør være et prinsipp som styringen av sykehusene retter seg inn etter, for vi tror rett og slett ikke lenger på en idé om at sykehusansatte kan fjernstyres. Og det betyr noe for utviklingen av kultur, tillit og gjennomføring av selve vedtakene å ha ledere som er til stede i arbeids hverdagen, nær der pasientbehandlingen foregår. Det er vi glad for at det nå blir flertall for – vi synes det er veldig bra.

I tillegg mener vi at et av stedene der det ikke fungerer godt nok, er i Helse Sør-Øst, som er det regionale helseforetaket her på Østlandet. Det er for stort. Derfor foreslår vi at det igangsettes en prosess, hvor det utredes hvordan det kan splittes opp, for å skape større nærhet til beslutningene og mer oversiktlige forhold rundt en region som jeg synes rett og slett har blitt altfor stor.

I tillegg støtter vi også forslag om å få en utredning og forslag på bordet om basestrukturen for luftambulansene. Vi synes nok at regjeringspartiene sammen med Venstre tar seg vel god tid. Vi synes at forslaget og utredningen bør komme på bordet allerede i statsbudsjettet til høsten. Det haster.

Helt til slutt en stemmeforklaring. Det er ikke lett for vanlige folk som ikke har jobbet intenst og grundig med denne planen, helt å få øye på hva som har skjedd. Vi har som sagt fremmet våre forslag, og de har stått seg i halvannen måned, og mange av dem får nå flertall. Det er vi glad for. Men en del forslag får ikke flertall. Derfor fremmer vi i Arbeiderpartiet romertallsforslag I og V sammen med komiteens flertall. Vi står ikke inne i romertallsforslagene II, III og IV, fordi vi har fremmet egne forslag som reflekterer vårt syn på de forhold som omtales i forslagene, i våre mindretallsforslag nr. 9, 10 og 11. De ser det imidlertid ut til at ikke får flertall, og da vil vi subsidiært støtte de romertallsforslagene vi ikke står inne i, i tillegg til dem vi står inne i som fremmes av komiteens flertall.

I tillegg vil jeg gjøre oppmerksom på at ved en inkurie et par steder i innstillingen er Arbeiderpartiet blitt stående på utsiden der hele komiteen er med på enkelte merknader av mer universell karakter – kan man kalle det. Så for folk som eventuelt leser dette i ettertid: Det var ikke meningen å være mot det, det var bare en inkurie.

Med dette tar jeg opp de forslag til Nasjonal helse- og sykehusplan som Arbeiderpartiet står bak.

Presidenten: Representanten Torgeir Micaelsen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [15:06:54]: Arbeiderpartiet uttaler i innstillingen at diskusjonen om sykehusstruktur ikke er ny i Norge, at den er godt kjent, at dere har møtt den med tydelige politiske grep tidligere, og dere viser til stortingsmeldingen om en nasjonal helse- og omsorgsplan som deres regjering la fram. Men den planen var ikke operativ, og Stortinget var ikke invitert til å ta beslutninger, som vi er i dag. Men både før og etter denne planen har flere sykehus blitt lagt ned, mens dere satt ved roret. Jeg vil derfor spørre deg: Hvilke tydelige politiske grep er det Arbeiderpartiet mener de har gjort når det gjelder endring av sykehusstruktur i den perioden dere satt ved roret?

Presidenten: Presidenten vil gjøre oppmerksom på at all tale skal rettes til presidenten – ikke «deg»-form til den man snakker til.

Torgeir Micaelsen (A) [15:07:53]: Først vil jeg bare si at jeg tror en skal være ganske godt skodd i helsepolitiske spørsmål for å se i hvilken grad den planen som vi i dag diskuterer, er særlig operativ, i den forstand at den vil bli tolket på noen annen måte enn planer tidligere iverksatt av den sittende regjering, og helseminister, til enhver tid. Jeg gjenfar det jeg sa i innlegget, at det er ikke uten grunn at det er sykehus over hele landet. En av de tingene Arbeiderpartiet har vært særlig opptatt av i regjering, er å verne om den regionale styringen av sykehusene. Det betyr f.eks. at veldig mange av enkeltavgjørelsene om sykehusene i Nord-Norge skal skje fra Bodø, og ikke fra Oslo. Jeg vet mange Høyre-politikere leker med tanken om å etablere et direktorat som f.eks. kan ha hovedsete her i Oslo, som skal ta avgjørelser om hvordan sykehus i vår nordlige landsdel skal igangsettes. Så det er et av mange eksempler på klar politisk styring.

Morten Wold (FrP) [15:09:03]: I dag står Arbeiderpartiet utenfor et flertall jeg mistenker dem for at de gjerne skulle vært en del av. De store hovedtrekkene i planen er Arbeiderpartiet og Micaelsen enig i. Likevel har han på inn- og utpust i media gitt uttrykk for at helseministeren har tapt, og at prosessen rundt planen ikke har vært bra.

Men i motsetning til den regjeringen Micaelsen selv var en del av i åtte år, har dagens regjering og dagens helseminister vitterlig gjort et godt stykke arbeid for å sikre fremtiden til norske sykehus. Arbeiderpartiet sendte ingen stortingsmelding om sykehusene på høring i løpet av åtte år. Og hva gjorde egentlig Arbeiderpartiet for den fremtidige utviklingen av norske sykehus, bortsett fra å legge ned en rekke av dem? Så mitt spørsmål til Micaelsen blir rett og slett: Hvorfor er Arbeiderpartiet så tilbaketrukket i sykehusspørsmålet når de er i posisjon, men synes å være veldig høye og mørke når de er i opposisjon?

Torgeir Micaelsen (A) [15:10:03]: Jeg synes ikke vi var så veldig tilbaketrukket i posisjon. Det kan man begrunne på mange måter, men en av grunnene er at jeg tror ikke det er mulig å vinne to valg på rad uten å ha tillit i et av de

viktigste temaene for folk flest, nemlig helse. Ser en på hva folk synes om ulike partier, scoret Arbeiderpartiet – dessverre for Fremskrittspartiet – langt høyere på tillit rundt det å ta hånd om sykehus enn det andre partier gjør. Og ser man på resultatene fra vår regjeringstid, står ikke de tilbake for noen. Overlevelsen ved en rekke sykdommer økte kraftig, ventetidene fikk vi under kontroll – de gikk ned mot slutten av vår regjeringstid – nye investeringer kom på plass. Men jeg har jo lenge sagt at jeg synes det begynner å bli ganske kjedelig, for å si det forsiktig, både for folk flest og for oss nå å diskutere ting som skjedde for ti–tolv år siden. Nå bør vi se framover, på hva som er framtidens sykehus. Det er det vi er mest opptatt av nå.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:11:12]: Ved sist kommunevalg så vi at Arbeiderpartiet ikke fikk tillit verken på Kongsberg, i Tinn eller i Kristiansund for sin sjukehuspolitikk. Det store stridsspørsmålet nå er lokalsjukehusets framtid – Flekkefjord, Kongsberg, Volda, Lofoten, Narvik, for å nevne noen. Skal vi få fullverdige lokalsjukehus med akuttkirurgi? Arbeiderpartiets språkbruk angående akuttkirurgi og sjukehusbetegnelse er lik regjeringas betegnelse. Det er meget interessant å lese innstillinga presist og nøye. På side 50 i innstillinga sier Arbeiderpartiet:

«Sjukehuset skal ha kirurgisk vurderingskompetanse i beredskap og beredskap for akutte hendelser.»

Et kort, enkelt spørsmål: Er det mulig å oppfylle dette som jeg nå har sitert, uten at sjukehuset har kirurger i døgnvakt?

Torgeir Micaelsen (A) [15:12:17]: Det som jeg forsøkte å si i innlegget mitt, er at alle disse spørsmålene må drøftes i den konteksten de står. Det som representanten Per Olaf Lundteigen nå refererer til, er en del av et langt resonnement, vil jeg si, som er logisk oppbygd. Dette er et komplisert spørsmål, der det ikke er, slik Senterpartiet ser det, svart-hvitt hvordan man skal organisere enkeltsykehus og enkeltavdelinger. Det representanten Per Olaf Lundteigen henviser til, er det vi har definert som en absolutt minimumsgrense for hvordan man kan organisere et akutt-sykehus, og det er helseforetakenes oppgave nå å gjøre den jobben. Det skal på den andre siden overhodet ikke forstås – og vi understreker det både skriftlig i merknader og på annen måte, og jeg gjør det gjerne på nytt her – som et budskap om at helseforetakene skal styre mot et slikt minimumsnivå. Snarere tvert imot – resten av våre merknader og resten av våre forslag handler om det stikk motsatte: Det skal bygges på de ressursene som finnes, man skal utvikle for å styrke, ikke svekke lokalsykehusene.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Kari Kjønås Kjos (FrP) [15:13:51] (komiteens leder): I Fremskrittspartiets partiprogram kan man lese om sykehus at vi vil «avskaffe de regionale helseforetakene» og ha en «desentralisert spesialisthelsetjeneste, og vi kan ikke støtte en omfattende nedbygging av lokalsykehusene. Det er et mål å gi likeverdige helsetjenester uavhengig av bosted».

Videre står det:

«For å gi pasienten et best mulig tilbud, og for å stabilisere og starte behandlingen av alvorlig skadde som trenger behandling ved større sykehus, bør lokalsykehus ha et minimum av behandling som sikrer døgnkontinuerlig akuttberedskap. Det er også behov for en kompetansereform for legene i akuttmottakene (...).»

I denne planen følger vi opp alt dette.

Etter flere år med et rød-grønt flertall som la ned sykehus, mye bruk av korridorsenger og et økende antall som ventet på behandling, ble dette våre viktigste punkter da vi gikk til valg. Og vi har allerede oppnådd mye. Ikke bare er det nær 42 000 færre i behandlingsskø, de venter også i kortere tid.

For å få en helhetlig oversikt over sykehusstilbudet i dag og i framtiden var vi også opptatt av å få på plass den aller første sykehusplanen. Planen gir oss, slik Fremskrittspartiet ser det, et godt innblikk i utfordringene vi står i for å videreutvikle pasientens helsetjeneste.

Planen inneholder 146 sider, hvorav en liten del omhandler akuttkirurgi. Når det er disse få sidene alle har snakket om, sier det mye om hvor god planen samlet sett faktisk er.

Arbeiderpartiet har kritisert helseministeren for å ha invitert til debatt allerede i sykehustalen 2015, fordi dette ifølge dem skapte unødvendig utrygghet. Åpenhet, lange og gode prosesser og debatt i forkant er man altså imot. Utryggheten ble skapt av opposisjonen, som kom med påstander om at helseministeren hadde bestemt seg for en særskilt grense for pasientgrunnlag, og at dette ville bety at halvparten av alle lokalsykehus ville bli lagt ned.

Etter at planen ble lagt fram, kunne vi på side 44 i meldingen lese det som viser at opposisjonen tok grundig feil. Der står det:

«Anbefalt nedre grense for opptaksområdet for akutt kirurgi på 60–80 000 innbyggere tas inn som en av flere føringer i denne vurderingen. Faktorer som geografi og bosettingsmønster, avstand mellom sykehus, tilgjengelighet til bil-, båt- og luftambulansetjenester og værforhold skal også tillegges stor vekt.»

Likevel fortsatte mange å si at dette tallet var et absolutt krav. Så den unødvendige utryggheten som er skapt, får andre ta på seg.

I merknader fra komiteens medlemmer kan vi se en bred enighet rundt det faktum at vi lenge har visst at endringer i kirurgifaget kan gjøre det nødvendig å endre organiseringen av den akuttkirurgiske beredskapen ved noen akutt-sykehus. Som helseministeren svarte representanten Torgeir Micaelsen på komiteens høring, betyr dette ikke et enten–eller, men at det finnes mange måter å innrette akuttkirurgien på, og at det er viktig at vi bruker dette spekteret av muligheter. Slike lokale tilpasninger er allerede tatt i bruk enkelte steder i landet.

Sykehusene er utrolig viktig for oss alle. Alle mener noe om det, og de fleste er veldig glad i sitt eget sykehus. Å besøke sykehus rundt omkring i landet er alltid en stor opplevelse. Ingen sykehus er like. Faktisk er de svært forskjellige, ikke bare bygningsmessig, men i innhold, og det virker som om alle har noe eget ved seg. Jeg blir berørt av

den stolthet som de fleste ansatte viser, og jeg blir rørt over lokalbefolkningens engasjement. Derfor har det bekymret meg at enkelte har ønsket å snakke noen av sykehusene ned. Vi trenger nemlig sårt å opprettholde stoltheten, troen og engasjementet.

I den forbindelse vil jeg gi ros til SVs varaordfører i Narvik. Til sin lokalavis uttrykte han følgende etter at avtalen mellom Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre var lagt fram: Jeg er mer optimist enn tidligere. Kvalitet og pasientsikkerhet er ivaretatt, så det er på plass når det gjelder Narvik.

Videre uttaler han at summen av alle punktene i avtalen gir Narvik gode kort på hånden og gjør at han tror sykehuset kan utvikles. Det ligger en utrolig styrke i at sentrale lokalpolitikere løfter opp sitt eget sykehus, slik som Geir-Ketil Hansen her gjør.

Arbeiderpartiet har vært veldig opptatt av at helseministeren har tapt, etter at Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre signerte en avtale. Vi husker alle åtte rød-grønne år, hvor høringene var for syns skyld, og hvor flertallet lojalt vedtok det regjeringen fremmet. Det er Stortinget som gjør vedtak. Derfor er det både viktig og riktig at Stortinget gjør egne vurderinger. Fremskrittspartiet støtter opp om sykehusplanen. Men vi står likevel fritt til å ta inn andre ting som vi mener er viktig.

Vi er tydelige på krav til innhold i akuttsykehusene, som er betydelig strengere enn de rød-grønne la til grunn den gang de definerte hva et lokalsykehus måtte inneholde. Da var ikke akuttkirurgi et krav.

Det som er interessant nå, er at når man leser innstillingen, er det bred politisk enighet om det aller, aller meste.

SV og Miljøpartiet De Grønne er ikke representert i komiteen, så deres syn kommer ikke fram der. Senterpartiet er ganske så alene om det meste. Men for meg er det hva man gjør, som betyr noe, ikke hva man sier. Da Senterpartiet styrte landet gjennom åtte år, la de ned lokalsykehus, de sa nei til å legge ned de regionale helseforetakene, de sa nei til en sykehusplan, og akuttkirurgi ved lokalsykehusene var ikke et krav.

Arbeiderpartiet har vært opptatt av at dette ikke er første gang vi behandler en nasjonal plan for sykehusene, og viser til Nasjonal helse- og omsorgsplan. Det er grunn til å minne om at da denne i sin tid ble debattert i Stortinget, brukte saksordføreren, som var fra Arbeiderpartiet, fire setninger på sykehusene, mens daværende helseminister Anne-Grete Strøm-Erichsen ikke sa noe om sykehusene. Så mye vekt legger altså Arbeiderpartiet på en sykehusplan.

Sykehusplanen vi behandler i dag, har fått bred politisk støtte. En enstemmig komité støtter opp om følgende:

- at å ruste spesialisthelsetjenesten i stor grad handler om å finne en god balanse mellom det som haster, og det som kan planlegges
- at Nasjonal helse- og sykehusplan skal legges fram for Stortinget hvert fjerde år
- prinsippet om at pasienter bør brukes som systemrevisorer og forandringsagenter i utviklingen av tjenesten

- etablering av ungdomsråd ved alle helseforetak
 - samvalg, det vil si større involvering av pasienten når beslutninger skal tas
 - krav om økt brukermedvirkning i forskning
 - regjeringens mål om å prioritere rus- og psykisk helseutfordringer
 - målet om å myke opp skillet mellom psykiske og somatiske helsetjenester
 - at det innen psykisk helsevern skal prioriteres distriktpsykiatriske sentre og barne- og ungdomspsykiatriske enheter
 - målet om flere ambulante akutteam
 - etablering av et nasjonalt kvalitetsregister for tverrfaglig spesialisert rusbehandling
 - at både diagnosesentre og pakkeforløp etter mal fra kreftområdet vurderes for andre diagnoser
 - å utvikle en bemanningsmodell for sykehusene
 - regjeringens mål om kvalitet og pasientsikkerhet
 - innføring av nasjonale kvalitetskrav for utvalgte behandlingstilbud
 - tilrettelegging av systematisk fagrevisjon på sykehus
 - økt kapasitet i sykehusene
 - en opprettholdelse og videreutvikling av en desentralisert sykehusstruktur
 - at geografi og bosettingsmønster, avstand mellom sykehus, tilgjengelighet til ambulansetjenester, værforhold og rekrutteringsmuligheter skal tillegges stor vekt i utformingen av framtidens akuttsykehus
 - at vedtak gjort i fødselsmeldingen ligger fast
 - at det skal stilles krav om at den faglige og organisatoriske nettverksfunksjonen mellom sykehus skal styrkes og gjøres mer forpliktende
 - at flere oppgaver desentraliseres til mindre sykehus
- Det er altså stor enighet om den planen som ble lagt fram.

I tillegg har Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre sammen blitt enige om en del tillegg og en del presiseringer som jeg vil kommentere særskilt:

1. Nasjonal helse- og sykehusplan skal legges fram for Stortinget hvert fjerde år. Den skal informere Stortinget om status og utfordringer og gjøre det mulig for Stortinget å ta de viktigste beslutningene om hvordan sykehusene skal utvikles. Dette støttes nå av en samlet komité.
2. Vi vil skape trygghet for befolkningen i alle deler av landet. Vi ønsker at sykehusplanen skal konkretisere krav til innhold i sykehus. Planen legger til rette for en fortsatt desentralisert sykehusstruktur i Norge, med en «ryggrad» av akuttsykehus. Planen inneholder regjeringens anbefaling til Stortinget om hva slags type sykehus vi bør ha i framtiden. Dette støttes også av Arbeiderpartiet.
3. Vi stiller høye krav til kompetanse. Selv om Norge i dag har generelt høy helsepersonelldekning sammenliknet med andre land, har vi geografiske variasjoner i tilgang på personell. Framskrivning av tall viser at utfordringene i framtiden vil bli enda større. Derfor har det vært viktig for Fremskrittspartiet

å trygge de mindre sykehusene. Vårt hovedfokus har vært å legge nedleggelsesspøkelset dødt og samtidig gi disse sykehusene nye muligheter. I avtalen har vi derfor fått på plass at planen skal bidra til å fjerne usikkerhet for framtiden til mindre sykehus nettopp ved å anerkjenne deres verdi og tydeliggjøre krav til innhold i disse.

I den videre utviklingen av sykehusstilbudet i hele landet må alle sykehus samarbeide tettere enn i dag. Store sykehus må overlate oppgaver til mindre sykehus for å utnytte felles kapasitet og kompetanse.

De mindre sykehusene kan spesialisere seg og bli fyrårn for enkeltområder. Dette vil kunne gi sykehusene spennende fagmiljøer, utviklingsmuligheter og økt mulighet for å bli en viktig aktør innenfor det samlede sykehusstilbud. Vi er opptatt av å styrke samarbeid og oppgavedeling mellom store og små sykehus samt hospitering og rotasjonsordninger. Det er viktig at de små sykehusene sikres økonomi til en slik utvikling.

Mange av de mindre sykehusene sier at dette synes de er bra, men de er redd det ikke blir slik. De sier at de store sykehusene plukker oppgaver fra dem. Jeg har derfor lovet å understreke dette punktet. Sammen med Arbeiderpartiet fremmer vi et forslag for å sikre den videre prosessen rundt dette.

1. Ved barne- og ungdomsmedisinske avdelinger skal barn og unge med kroniske tilstander sikres tilgang på psykologkompetanse. Dette støttes nå av hele komiteen.
2. Eldre lever lenger og oftere med lidelser som medfører økt medisinerings. Det er viktig med kunnskap om sykdomsbilder hos eldre og riktig medisinerings og god samhandling med de kommunale tjenestene. Store akutt sykehus skal ha geriatrisk kompetanse for å møte disse utfordringene. Dette punktet i avtalen støttes også nå av en samlet komité.
3. Scenarioene som er beskrevet i planen, vil ikke være førende for de lokale og regionale utviklingsprosessene som skal gjennomføres. Dette støttes av alle partier med unntak av Arbeiderpartiet, selv om de langt på vei sier det samme.
4. Vi presiserer at akutt sykehus skal ha akuttfunksjon i indremedisin, anestesilege i døgnvakt, planlagt kirurgi, beredskap for kirurgisk vurdering og stabilisering, og håndtering av akutte hendelser. Vi mener at akutt sykehus skal ha traumeberedskap og generelt akuttkirurgisk tilbud hvis bosettingsmønster, avstand mellom sykehus, ambulansetjenester og værforhold gjør det nødvendig. Arbeiderpartiet sier det samme i sine merknader uten at de stiller krav til kompetanse for å stabilisere, samt at de ikke krever beredskap for å kunne håndtere en akutt hendelse.
5. De fire regionsykehusene vil ha det største tilbudet av regionsfunksjoner og nasjonale behandlingstjenester i en helseregion. Men dette utelukker ikke at store akutt sykehus og universitetssykehus kan ha regionsfunksjoner.
6. Vi fremmer også forslag om at sykehus som i dag har akuttkirurgisk tilbud, fortsatt vil ha dette når hen-

synet til pasientenes behov gjør det nødvendig, og kvalitet og pasientsikkerhet er ivaretatt.

7. Vi understreker at eventuelle endringer i sykehusstilbudet ikke må svekke det samlede fødetilbudet.
8. Det er viktig å sikre de prehospitale tjenestenes dimensjonering og kvalitet.

Aktørene må sees i sammenheng, og de må være samtrente. Samarbeidsavtalen mellom helseforetak og kommuner skal fungere som felles planleggingsverktøy. En samlet komité støtter dette punktet.

1. Alle helseforetak skal i tett dialog med kommunene og andre aktuelle aktører utarbeide utviklingsplaner. Utviklingsplanene for de ulike helseforetak må ses samlet og sikre det totale helsetilbudet i regionen. Det er under utarbeiding en veileder for hvordan dette arbeidet skal gjennomføres. Vi mener veilederen må beskrive hvilke krav som må stilles til dialog for å sikre gode prosesser, og krav til utredning av konsekvensene av eventuelle foreslåtte endringer. Når planen er vedtatt, må regjeringen holde Stortinget orientert om vesentlige endringer som er løftet til et foretaksmøte.
2. Den foreslåtte avtalen mellom helseforetak og kommuner om prehospitale tjenester skal være en del av de lovpålagte avtalene mellom sykehus og kommuner, og derved en del av ordningen med tvisteutvalg opprettet i forbindelse med samhandlingsreformen.
3. Vi ønsker ny styringsmodell for spesialisthelsetjenesten, der de regionale helseforetakene ikke inngår. Vi ser fram til Kvinnsland-utvalgets utredning. Dette punktet støttes av Kristelig Folkeparti.
Innspill fra høringen viser at det er behov for stedlig ledelse ved sykehusene. Vi fremmer et forslag om dette, noe som støttes av en samlet komité.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ruth Grung (A) [15:29:06]: I Sunnmørsposten før jul ble representanten Kjonaas Kjos konfrontert med sitt klare budskap fra valgkampen i 2013 om at lokalsykehuset ville bestå dersom Fremskrittspartiet fikk det som de ville. I desember lurte de på hvorfor representanten Kjonaas Kjos var så stille da den regjeringen som hun var medlem av, la fram et forslag der nettopp Volda sto på listen over de fem som sto i fare for å miste akuttberedskapen. Dagen etter svarer Kjonaas Kjos at med denne planen kan vi legge trusselen om nedlegging død, avgjørelsen skal tas lokalt, Fremskrittspartiet mener at de har fått gjennomslag for at alle små sykehus skal bestå, og at planen skal gjelde for 10–20 år.

Spørsmålet er: Betyr det at Fremskrittspartiet nå kan garantere at de fem sykehusene som står på listen – og Odda – vil bestå med akuttberedskap?

Kari Kjonaas Kjos (FrP) [15:30:06]: Det betyr at hvis vi vedtar planen slik den nå foreligger, vil det som resultat av de vedtakene ikke være noen sykehus som må legges ned.

Jeg – og Fremskrittspartiet – har snakket om lokalsy-

kehus. Vi har ikke pekt på enkelttilbud innenfor de enkelte sykehusene, hva slags type ansatte de skal ha, eller hva slags type operasjoner de skal gjennomføre, men vi har sagt at lokalsykehusene skal bestå. De skal være sykehus, de skal ikke være lokalmedisinske sentre. Derfor endrer vi også navnet på disse til «akuttisykehus».

Olaug V. Bollestad (KrF) [15:30:55]: Kristelig Folkeparti ønsker å sikre akuttkirurgien som et prinsipp på de mindre sykehusene og har blitt kritisert for at vi er detaljstyrende. Dette skal foretaket bestemme.

Likevel bestemmer Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre konkrete krav om barnepsykologisk kompetanse og geriatriisk kompetanse, noe som jeg synes er flott og bra, men det beviser jo at dette er politikk. Jeg lurer på: Hva er detaljstyring, hvis en kan detaljstyre når det gjelder barnepsykologisk kompetanse og geriatriisk kompetanse, men ikke vil si noe om prinsippet akuttkirurgi?

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [15:31:43]: Jeg synes det er ganske stor forskjell på å si at sykehus må ha forskjellige typer kunnskap og kompetanse og å peke på navngitte sykehus og detaljstyre hvor mange kirurger de skal ha, og hva slags type kirurger de skal ha, til hvilke tider av døgnet.

Den store forskjellen handler om at vi lager noen rammer for de forskjellige sykehusene, mens Kristelig Folkeparti har ønsket å gå inn i hvert eneste sykehus, som det er 51 av. Vi har sagt at det har vi i Stortinget ikke kunnskap til å kunne gjøre på en god nok måte.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:32:29]: Sykehus uten akuttkirurgisk beredskap vil over tid og ut fra internasjonale erfaringer bli et distriktsmedisinsk senter. Derfor er akuttkirurgien så viktig.

Som komitélederen sa, har Senterpartiet lagt fram sin egen plan. Den har liten støtte her i huset. Den har enorm støtte utenfor huset, og vi kommer sterkt tilbake i alle de diskusjonene som kommer framover.

Fullverdige lokalsykehus engasjerer fordi det gir trygghet. Kjønaas Kjos sier at det er mange måter å ha akuttkirurgi på. Vi skal ta en liten blodprøve på hva som menes med dette. På side 48 under «akuttkirurgisk beredskap» står det fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre:

«Akuttisykehus skal ha akuttfunksjon i indremedisin, anestesilege i døgnvakt, planlagt kirurgi» – og så kommer det – «beredskap for kirurgisk vurdering og stabilisering, og håndtering av akutte hendelser.»

Er det mulig å oppfylle dette uten at sykehuset har kirurger i døgnvakt?

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [15:33:36]: Ifølge personer som jobber på lokalsykehus, og leger og kirurger som vi har hatt mange møter med, er det mulig. De har vært med og laget teksten i dette, så det føler jeg meg trygg på.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Olaug V. Bollestad (KrF) [15:34:11] (ordfører for sak nr. 8): Denne debatten skal egentlig handle om fire saker,

og vi snakker forholdsvis mye om den ene. Men vi skal også behandle et Dokument 8-forslag om et drømmeløft for akuttmedisin, psykiatri og regional helseinnovasjon for 2017–2021, vi skal snakke om nettverksmodellen til Senterpartiet, og vi skal snakke om kvalitet i fødselsomsorgen – i tillegg til helse- og sykehusplanen.

Jeg har hatt gleden av å være saksordfører for innstillingen om et drømmeløft for akuttmedisin, psykiatri og regional helseinnovasjon. Jeg har som saksordfører gjennomgått forslaget med forslagsstillerne, som har fokusert på at Norge har et godt helsevesen i verdensammenheng, og at vi samtidig står overfor store utfordringer framover, med økende spesialisering, behov for nye medisiner, ny bioteknologi, nye teknologiske vinninger, noe som gjør at vi trenger å ruste oss for fremtiden. Det er hovedintensjonen i dette Dokument 8-forslaget. Det har ti forslag i seg, og flertallet i komiteen støtter grunnholdningen i disse forslagene. Det ser ikke ut til at noen av de ti forslagene blir fremmet til å voteres over i dag, men det ligger som en basis for resten av diskusjonen til de andre sakene.

Så vil jeg gå til den store debatten i dag, som handler om helse- og sykehusplanen. Debatten startet ikke i Stortinget i dag. Veien har vært lang og dyptgripende. Det har vært viktig med en overordnet og helhetlig politikk i møtet både med eksisterende behov og med framtidens behov. En helhetlig nasjonal helse- og sykehusplan har lenge vært etterspurt, også fra Kristelig Folkepartiets side.

Det er et politisk ansvar å sikre våre innbyggere likeverdige helsetjenester med god kvalitet i hele vårt langstrakte land. Sykehus handler om folks trygghet – trygghet, kvalitet, omsorg – og det skal prege tjenestene våre. For å lede sykehusene og Sykehus-Norge framover trengs det god ledelse, og Kristelig Folkeparti har vært en pådriver for å få tilbake en stedlig ledelse. De ansatte må ivaretas, de er gullverd, og de må ha grobunn for å kunne utvikle seg. Det må være åpenhet og tillit og medvirkning som ligger til grunn for en sunn kultur i sykehusene våre.

Regjeringen og samarbeidspartiene Kristelig Folkeparti og Venstre gikk i 2013 ut med en tydelig ambisjon om å prioritere pasienter innen rus og psykisk helsevern. Vi kan slå fast at ventetiden er betydelig redusert for personer med rusproblemer, og det synes jeg er kjempegode nyheter. Kristelig Folkeparti vil jobbe for å se det samme resultatet innen psykisk helsevern den kommende tiden, for både barn, unge og voksne. Vi er langt fra å være i mål spesielt når det gjelder barns og unges psykiske helse, og vi må stille oss sånn at vi kan vise handlekraft i den forbindelse. Kristelig Folkeparti har fremmet et forslag om en opptrappingsplan, nettopp for å nå målet om en psykisk helseplan for barn og unge.

Helseministeren foreslo i sin sykehustale i 2015 en nedre grense på 60 000 for å opprettholde akuttkirurgi – det var liksom normtallet. Dette bekymret mange av oss. Kristelig Folkeparti sa klart og tydelig fra, fra dag én: Dette er vi uenige i. Vi etterlyste faglige begrunnelser for forslaget. De har ennå ikke kommet. Jeg er glad for at det navngitte sykehuset fredes midlertidig, som følge av stortingsbehandlingen. Dette har vi kjempet for. Men nå er det altså opp til de regionale helseforetakene å frede dem

for framtiden. Nå må fakkeltogene gå til foretaket, ikke til dette storting. Samtidig mener vi at det er bekymringsfullt at regjeringen og Venstre for det første legger ansvaret til de regionale helseforetakene alene, og for det andre at de legger opp til at sykehuset kan fratas akuttkirurgien som de har i dag. De åpner for at dette kan erstattes med et smalt akuttkirurgisk tilbud, et såkalt spesialområde – dette til tross for at sykehuset som er nevnt i planen, faktisk har vist god kvalitet.

Hvis mindre sykehus kun kan behandle små nisjelidelser, blir det for spesifikt og for snevert til å kunne ta akuttkirurgi den dagen dette trengs. En må sikre bred aktivitet i de små sykehusene, som sikrer at vi har en god beredskap over hele landet. Ellers kan dette fort utvikle seg til det Kristelig Folkeparti kaller uforsvarlig beredskap. I regjeringens scenario legges det et premiss om at framtidens spesialisthelsetjeneste vil bli så spesialisert at det vil bli svært vanskelig å opprettholde akuttkirurgien som er i dag, særlig for de små sykehusene. Å utvikle lokalsykehus med basisberedskap er viktig, og det må være en villet politikk.

Vi må verdsette at medisinfaget stadig avanseres og spisses. Utvikling i behandlingstilbud må og vil og skal kunne gagne pasientene. Samtidig vil det være avgjørende at antall spesialiseringer ikke løper løpsk, men at det legges opp til å sikre en god og brei breddekompetanse gjennom utdanning av helsepersonell. Regjeringen må sikre breddekompetansen også i framtidens sykehus, og Kristelig Folkeparti støtter at det overføres spesialiserte oppgaver fra de store sykehusene til de små, sånn som det er gjort på Stord og på Voss. Det betyr at vi kan opprettholde god kvalitet. Og vi er for at det gis rotasjonsordninger, sånn at vi kan ha gode kapasiteter og god kunnskap på alle nivå.

Akuttkirurgien på de mindre sykehusene er en del av sykehusets kjernekompetanse. Små lokalsykehus ligger i områder der legevaktene er spredt, der kommunehelsetjenesten har få leger, og hvor det ikke er et kobbel av private spesialister. Det er en indre sammenheng mellom kirurgi, anestesi, radiologi, indremedisin og laboratorietjenester, og det er nettopp denne helheten som gir gode helsetjenester for pasientene. Derfor har Kristelig Folkeparti vært opptatt av akuttkirurgien, for det handler om hele sykehuset, hele sykehuset over det ganske land.

Jordmorforeningen ba om at det kommer en høring, en konsekvensutredning av hva det vil bety for fødetilbudet hvis en legger ned akuttkirurgien. Dette henger også sammen med et godt fødetilbud. Kristelig Folkeparti ber derfor regjeringen om å sikre at lokalsykehuset som i dag har akuttkirurgi, beholder den akuttfunksjonen for å sikre en god og forsvarlig beredskap i hele landet. Akuttberedskapen er forankret i lokalsykehusene, og lokalsykehusene er den forlengede arm ut til ambulansetjenesten og ut til luftambulansetjenesten.

Dette henger sammen, og derfor har Kristelig Folkeparti foreslått, sammen med Senterpartiet, at vi ønsker responstider for ambulansetjenesten. Dette er et krav som helseforetakene må se til at blir fulgt og gjennomført, for rask og god hjelp, med gode fagfolk, åpner muligheten for at de som er skadet, får god hjelp på plassen, mulighet til å bli behandlet på lokalsykehuset – og ikke minst på et

større sykehus hvis det er nødvendig. Dette er viktig for at pasienter i Distrikts-Norge ikke skal få mein av lidelser som man faktisk blir reddet fra i sentrale strøk.

Kristelig Folkeparti foreslår sammen med Senterpartiet at nasjonal helseplan skal være som Nasjonal transportplan. Vi ønsker en operativ plan, en sterkere politisk styring, som gjør at vi kan diskutere prinsipper i Helse- og Sykehus-Norge. Kristelig Folkeparti mener at et av prinsippene faktisk er akuttkirurgi.

Så vil jeg si noe om alle de forslag til vedtak som foreligger. Først vil jeg si at det i det første avsnittet på side 37 i Innst. 206 S for 2015–2016 står følgende:

«Flertallet støtter regjeringens ønske om at det skal innføres kompetansekrav i akuttmottakene (...)»

Den setningen er ikke Kristelig Folkeparti med på. Kristelig Folkeparti støtter forslag nr. 33 og I, III, IV og V – pluss andre forslag til de andre sakene som vi også diskuterer i denne sammenheng.

Presidenten: Presidenten vil anta at representanten også vil ta opp Kristelig Folkepartis eget forslag og forslagene Kristelig Folkeparti har sammen med andre?

Olaug V. Bollestad (KrF) [15:44:03]: Ja, det vil jeg.

Presidenten: Da har representanten Olaug V. Bollestad tatt opp de forslag hun har referert til.

Det blir replikkordskifte.

Tove Karoline Knutsen (A) [15:44:28]: Ordninga med fritt behandlingsvalg blir omtalt i Nasjonal helse- og sykehusplan. Kristelig Folkeparti sluttet seg til regjeringas forslag da vi behandlet denne saken i fjor vår, men både i forrige periode og i forbindelse med lovforslaget har Kristelig Folkeparti uttrykt usikkerhet overfor denne ordningen. Da vi behandlet saken i fjor, understreket Kristelig Folkeparti at det er viktig at ordninga og reformen blir evaluert etter en tid.

Det vi nå ser, tyder på at man ikke har truffet planken med fritt behandlingsvalg – for å si det mildt. Kun et lite antall private institusjoner er påmeldt som interesserte behandlingssteder. Ingen av de store ideelle rusinstitusjonene er med. Hva tenker Kristelig Folkeparti om at vi har fått så lite ut av en pengebruk som så langt er på ca. 30 mill. kr bare i administrative kostnader, altså penger som er tatt fra de offentlige sykehusbudsjettene?

Olaug V. Bollestad (KrF) [15:45:32]: Utgangspunktet til Kristelig Folkeparti er at vettet er ganske likt fordelt. Vi tror pasientene kan være i stand til å velge tjenester som de selv har tro på. Vi tror at spesielt innenfor noen områder, ikke minst rus og psykiatri, er det viktig at pasienten selv har et eierforhold til hva de skal reise til for å lykkes i å få god behandling. Så er det et paradoks at noen av de store ideelle organisasjonene ikke har gått inn på fritt behandlingsvalg. Det mener jeg må være sentralt i en evaluering av fritt behandlingsvalg, for vi er helt avhengige av å ha de ideelle med oss for å møte framtidens helsebehov, enten det er rus, psykiatri eller somatikk.

Morten Wold (FrP) [15:46:37]: Det er med en viss undring jeg har fulgt Kristelig Folkeparti og representanten Bollestad i saken om den nasjonale helse- og sykehusplanen. Hun representerer et såkalt støtteparti for regjeringen, men i den daglige og praktiske politikken går hun mest hånd i hånd med komitékollega Kjersti Toppe fra Senterpartiet. Det blir det som kjent ikke rare gjennomslaget av.

Jeg undrer meg på hva representanten Bollestad tenker om alt arbeid hun har lagt ned i forbindelse med planen, at det ikke på noen måte materialiserer seg når Kristelig Folkeparti velger alenegang og utenforskap fra det aller meste som fremmes som flertallsendringer til planen.

Det heter at sterkest står den som står alene, men jeg er usikker på om det er slik representanten Bollestad føler seg i dag. Mitt spørsmål blir derfor: Hva er Kristelig Folkepartis stempel på denne planen, hvis det overhodet finnes?

Olaug V. Bollestad (KrF) [15:47:34]: Jeg kan godt gå hånd i hånd med Senterpartiet. Hvis politikken bare er god, kan Kristelig Folkeparti gjerne gjøre det. Jeg vil be representanten fra Fremskrittspartiet om å legge merke til hva jeg sa om hvilke vedtak Kristelig Folkeparti faktisk støtter: I, III, IV og V av vedtaksforslagene pluss en del andre forslag som ligger i planen. Det er ikke sånn at Kristelig Folkeparti står alene, som du påstår. Kristelig Folkeparti gikk ut av forhandlingene på det punktet som handler om akutt kirurgi, fordi vi mener det er grunnmuren i lokalsykehuse-nes framtid. Hvis man ikke har sikret akuttkirurgien, vil det være som et korthus som faktisk gjør at de på sikt ikke er de sykehusene alle ønsker vi skal være.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:48:40]: Kristelig Folkeparti er det partiet som i innstillinga har mest til felles med Senterpartiet – takk for det.

Vi investerer for framtida, vi har en sterk støtte ute. Her kommer det til å bli mange friske debatter framover, for dette er noe som er utrolig viktig for folk. Men det er viktig å ha et høyt presisjonsnivå på det vi driver med, og spesielt i denne saken, for her har det vært så mye tåketale opp gjennom årene at det er nødvendig med presisjon. Stedlig ledelse er en slik debatt. Senterpartiet har definert det, og jeg er spent på Kristelig Folkepartis definisjon.

Så er jeg litt overrasket over at representanten Bollestad har kritisert Senterpartiet når det gjelder forslaget om fullverdig lokalsjukehus i Flekkefjord med det at Senterpartiet ikke gikk langt nok, at det ikke var et godt nok forslag. Ville det ikke da vært naturlig at Kristelig Folkeparti hadde fremmet et bedre forslag?

Olaug V. Bollestad (KrF) [15:49:42]: Kristelig Folkeparti har vært opptatt av å sikre en bredde i akuttkirurgien, mens det i Senterpartiets forslag handler om en minstenorm. Det var Kristelig Folkeparti opptatt av. Vi ville ikke legge noen begrensninger, for hvis det skulle vise seg at Flekkefjord sykehus både har personell som er motivert, får utviklingsmuligheter, har ressurser og ønsker å gi et bredt, elektivt kirurgisk tilbud, tenker Kristelig Folkeparti at da må vi ikke begrense det til et minimum. Vi ønsker at

lokalsjukehuset skal få lov til å utvikle seg bredere enn det jeg syns lå i forslaget fra Senterpartiet.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Kjersti Toppe (Sp) [15:50:45]: Formålet med helsepolitikken er å fremja helse og forebygginga sjukdom og sikra nødvendige helse- og omsorgstenester til heile befolkninga. Norske sjukehus skal yta gode og likeverdige spesialisthelsetenester til alle som treng det, når dei treng det. Dagens debatt skulle gitt avklaring om framtida for våre lokalsjukehus. Nasjonal helse- og sjukehusplan skulle ført til politiske avklaringar om kvalitet, rekruttering og utdanning, organisering og leing av helsetilbodet. Helse- og sjukehusplanen skulle avklart sjukehusstruktur, prioritert store investeringar, gjort greie for oppgåvefordeling og nasjonale, regionale og lokale funksjonar ved våre sjukehus. Slik kunne vi sikra norske sjukehus føreseielegheit, dei gode kompetansetiljøa og tryggleiken til innbyggjarane.

Regjeringas forslag til nasjonal helse- og sjukehusplan svarar ikkje på denne sentrale utfordringa. Innstillinga rettar heller ikkje opp i dette. Nasjonal helse- og sjukehusplan sikrar ikkje politisk styring av sjukehussektoren og har vorte ein plan som gir endå større rom for ikkje-folkevalde i dei regionale helseføretaka til å greia ut og ta avgjerder om vesentlege endringar i vårt offentlege sjukehusstilbod.

Senterpartiet meiner at Noreg må ta mål av seg til å skapa folkets helseteneste. Folkets helseteneste er noko langt meir enn behandling av pasientar og mykje meir enn regjeringas snevre og individretta mål for helsepolitikken sin, å skapa pasientanes helseteneste. Helsevesenet er ein grunnstein i vårt solidariske velferdssamfunn. Folkets helseteneste skal vera eit gode for heile samfunnet og for menneske i alle livssituasjonar, som gir grunnlag for busetjing og næringsliv. I dag har vi tydelege sosiale helseforskjellar i befolkninga i Noreg. Difor er retten til likeverdig tilgang til sjukehusstilbod, uansett kvar ein bur i landet eller kven ein er, viktig. Eit desentralisert sjukehusstilbod er nødvendig for å skapa slike likeverdige helsetenester. Vi må ta på alvor samfunnsansvaret til helsetenesta. Helsevesenet må setjast i stand til å bera sitt samfunnsansvar gjennom ei demokrati- og leiingsreform og ein ny nettverksmodell for utvikling av kvalitet i sjukehus.

Norske sjukehus treng ny leing, organisering og finansiering. Senterpartiets alternative modell for organisering og finansiering av sjukehus er basert på ei klar og tydeleg arbeidsdeling og funksjonsfordeling mellom sjukehus, der ein har sentralisering av spesialiserte tilbod og desentralisering av andre tenester. Lokalsjukehus må sikrast føreseielegheit for sine nøkkeltilbod gjennom ei avklaring av dette i Nasjonal helse- og sjukehusplan. Utviklinga må skje i eit samarbeid mellom lokalsjukehus, sentralsjukehus og universitetssjukehus i regionen. Til no har dette samarbeidet vore sterkt prega av konkurranse mellom sjukehus og ikkje av ekte samarbeid til beste for pasientane. Felles fagmiljø, rotasjonsordningar, hospiteringsordningar, felles utdanningsprogram og felles bakvaktordningar er eksempel på tiltak som kan styrkja det faglege samarbeidet. Det skal setjast same krav til kvalitet ved store og små sjukehus, og

det skal vera openheit om kvalitet, men kvalitetskrava må kunna verta innfridde på ulike måtar.

I Senterpartiets nettverksmodell for utvikling av norske sjukehus baserer vi oss på at minimumskravet til basiskompetanse skal vera døgnerberedskap innan indremedisin, kirurgi, anestesi, røntgen og laboratorietenester, i tillegg kjem fødetilbodet. Vi støttar ikkje forslag til minstekrav til eit akuttjukehus som Høgre, Framstegspartiet, Venstre og Arbeidarpartiet er einige om. At akuttjukehus ikkje treng akuttkirurgi, men samtidig skal stå med ansvaret for kirurgiske vurderingar og stabiliseringar og i tillegg ha ansvaret for dei mest akutte hendingane – det er eit forslag som er totalt utan fagleg truverde.

Senterpartiet meiner at norske sjukehus i dag vert leia på ein måte som ikkje gir tillit i befolkninga. Erfaringa med dagens føretaksmodell er at avgjerder om vesentlege endringar i sjukehusstilbodet manglar demokratisk legitimitet og fører til mykje uro. Senterpartiet vil avvika dagens helseføretakslov. Vi føreslår at norske sjukehus vert styrte i ein forvaltningsmodell med folkevald styring nasjonalt, regionalt og lokalt. I denne modellen skal alle sjukehus ha stadleg leing som har fagleg ansvar, budsjettansvar og personansvar, og økonomisk gjeld dette også for drift og vedlikehald av bygningsmassen. Vi føreslår å gå vekk frå dagens marknadsorienterte finansieringsmåte, og at sjukehus i all hovudsak skal rammefinansierast. Det er ingen grunn til at når det gjeld sjuke folk på sjukehus, så skal det finansierast på annan måte enn når det gjeld sjuke folk i kommunane.

I sjukehusdebatten vert det ofte hevda at vi har for mange sjukehus i Noreg, og at ei samling til færre og større sjukehus vil gi betre kvalitet og meir effektiv pasientbehandling og mindre kostbar drift. Det er ikkje rett. Det kan ikkje påvisast at større sjukehus generelt yter sjukehusstenester med betre kvalitet enn mindre sjukehus. Vi har heller ikkje mange små sjukehus i Noreg sett i høve til andre land. Små sjukehus er generelt ikkje mindre effektive. Tvert om viser forskning når det gjeld sjukehusfusjonar at det ikkje finst slik samvariasjon. Analysar av sjukehusfusjonar til storsjukehus i Noreg og utlandet viser at sjukehusfusjonar ikkje gir vinst korkje når det gjeld kvalitet eller kostnad. Det gir sjeldan det resultatet som er førespegla, og Oslo universitetssjukehus er eit eksempel på det.

Senterpartiet registrerer at Nasjonal helse- og sjukehusplan ikkje inneheld nokon forpliktande formuleringar om investeringsnivå eller investeringsbehov. At sjukehusplanen heller ikkje tar for seg at norske sjukehus i dag har ein beleggsprosent langt over det som er vanleg i andre land, er også eit faktum. Senterpartiet føreslår at ein innfører eit forsvarlegheitstak i Noreg på 85 pst. belegg i ordinær drift. Dette står Senterpartiet åleine om, dessverre. At fleirtalet går inn for sentralisering av lokalsjukehusstilbod utan å ta inn over seg kva dette vil krevja av utbyggingar andre plassar, er uhaldbart.

Lokalsjukehusa er vårt nærmaste sjukehusstilbod. Dei er avgjerande for å sikra kvalitet, nærleik og tryggleik. Lokalsjukehusa er grunnmuren i helsetenesta og sørger for beredskap og behandling av pasientar med dei vanlegaste sjukdomane. I dag utgjer lokalsjukehuspasientane mellom 60 og 75 pst. av alle pasientar i norske sjuke-

hus. Å ha lokalsjukehusa i nærleiken av kommunehelse-tenesta og lokalsamfunnet er ein svært viktig kvalitet. Ei svekking av breiddekompetansen og den faglege kvaliteten til lokalsjukehusa, slik fleirtalet no opnar for, er ei svekking av pasienttilbodet i Noreg. Det viser erfaringane frå Sverige, som har gjort nettopp dette. Tidlegare velfungerande og fullverdige lokalsjukehus med alle basisfunksjonar som har vorte fråtatt akuttkirurgien og fungert etter Høie-modellen, med rein indremedisinsk akuttfunksjon, med indremedisinar og anesteselege på vakt, har vist seg i ettertid å oppleve store problem med å rekruttere faste legar, og kvaliteten har gått ned på heile verksemda. Må vi gjera den same feilen i Noreg?

Fødetilbodet ved lokalsjukehusa er det veldig viktig å bevare og å utvikla. Å krympa kompetansmiljøa ved lokalsjukehusa og fjerna akuttkirurgi vil òg vera ein trussel for fødetilbodet på lokalsjukehusa. Eg er òg bekymra for fødetilbodet på dei store fødeavdelingane og fødeklinikkane i Noreg. Vi har fått mange bekymringsmeldingar frå jordmødrer om at kvalitetskrava som kom i 2010, ikkje vert varetekne, og særleg kjem det tilbakemeldingar om at kravet om at alle fødande i aktiv fase av fødselen skal ha ei jordmor til stades, ikkje vert oppfylt. Dette er bakgrunnen for Senterpartiets forslag, som òg vert behandla her i dag, om å sikra at kvalitetskrava frå 2010 vert implementerte, at ein skal rammefinansiera fødselsomsorga, og at ein må sikra forsvarleg bemanning som eit akutttilbod.

Norsk sjukehuspolitikk treng no ærlegdom. Politiske parti må slutta med omtrentlege og tolkbare formuleringar. Folkevalde må ikkje skjula seg bak helsebyråkratane i føretaksstyra. Det er Stortinget som skal bestemma over vesentlege endringar i sjukehusstilbodet vårt. Det handlar om sjølve grunnmuren i vårt solidariske helsevesen, nemleg retten til likeverdige helse- og sjukehusstilbod i heile landet.

Eg vil då ta opp Senterpartiets forslag i sakene. Vi vil subsidiært røysta for I og V i Innst. 206 S. Vi er allereie inne i III og IV, og vi kjem òg til å støtta SV sine forslag nr. 34 og 35 i saka. Senterpartiet har i tillegg fremja to forslag i salen i dag. Det eine er om å oppretta geriatrik avdeling på alle regionsjukehus og universitetssjukehus. Det andre forslaget frå oss går ut på at alle sjukehus med akuttfunksjonar skal ha tilgang til adekvat radiologisk vurdering på døgnbasis. Dei to siste forslaga eg nemnde, burde fått fleirtal i denne salen.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Line Henriette Hjemdal hadde her overtatt presidentplassen.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [16:01:09]: Representanten Toppe har et stort engasjement for fødselsomsorgen, og det er bra. Toppe snakker varmt om jordmors kompetanse og viktige tilstedeværelse. Jordmor er ikke bare viktig i aktiv fødsel, men også svært viktig i svangerskapsomsorgen og i barselomsorgen. Kan representanten Toppe forklare meg hvorfor Senterpartiet ikke mener det er riktig å pålegge kommunene å ha jordmor?

Kjersti Toppe (Sp) [16:01:42]: Vi pålegg kommunane å ha jordmorfagleg kompetanse og kompetanse til å ha eit fagleg godt barseltilbod og ei svangerskapsomsorg, medan regjeringspartia vel ein annan måte å sikra kompetansen på, nemleg å lovfesta profesjonen. Det er berre to forskjellige måtar å sikra den kompetansen i kommunane som vi begge eigentleg er opptatt av. Det som eg er veldig skuffa over, er at ikkje Høgre har følgd opp sitt eige forslag frå førre stortingsperiode om å sikra jordmødrene i kommunane ein betre og meir tilrettelagd finansieringsmåte. Det har dei spurt om i mange år, og det forslaget er no igjen utsett. Det er eit krav frå jordmødrene som eg vil fortsetja å kjempa for.

Bård Hoksrud (FrP) [16:02:56]: Hele hensikten med Nasjonal helse- og sykehusplan er faktisk at man skal sikre at alle pasienter i hele landet skal få et skikkelig godt tilbud. Nå legger altså flertallet opp til at det skal være lokal innflytelse i prosessene rundt de mindre sykehusene. I tillegg legger man klare føringer for at de store sykehusene skal ha et godt samarbeid med de små sykehusene. Det er artig å høre på Senterpartiets argumentasjon for viktigheten av disse sykehusene nå, når vi vet at Senterpartiet har vært med på å legge ned mange flere sykehus i den perioden man satt i regjering – Larvik, Sandefjord, Sauda og Stensby ble lagt ned. Hvordan skal folk kunne stole på Senterpartiet når de nå plutselig, når de er i opposisjon, ønsker å sikre alle sykehusene. Da man satt i posisjon, var man med på å legge ned flere sykehus. Nå har man faktisk en plan som sier noe om hvordan man tenker strukturen skal være framover, og man ivaretar de små sykehusene.

Kjersti Toppe (Sp) [16:04:03]: Eg kunne stilt spørsmålet rett tilbake til Framstegspartiet, men problemet er at denne planen som vert vedtatt i dag, seier ingenting om strukturen. Han gir helseføretaka all makt, meir makt enn dei hadde i førre periode. Det forundrar meg at Framstegspartiet, som var tydeleg på lokalsjukehus og innhald der, no sit i regjering og går med på det som faktisk er føreslått i planen.

Senterpartiet er ikkje fornøgd med at ein på lokalsjukehus og i distrikta i Noreg skal ta til takke med eit sjukehusstilbod som har ein dårlegare kvalitet enn det som folk i sentrale strok av landet skal kunna forventa å få. Difor vil vi fortsetja kampen for lokalsjukehusa.

Ketil Kjenseth (V) [16:05:14]: I Oppland framstår Senterpartiet som det partiet som er mest for et storsykehus, altså en storstilt sentralisering av sykehus i Hedmark og Oppland. Det innebærer å legge ned i hvert fall tre sykehus og erstatte dem med et stort, sentralisert spisset sykehus, som kanskje aldri blir stort nok – det er nå så sin sak. Mens i innstillingen registrerer jeg at representanten Kjersti Toppe er motstander av et sånt storsykehus i innlandet, på linje med undertegnede. Venstre i Oppland og også Fremskrittspartiet i Oppland har vært veldig tydelige på det.

Mitt spørsmål er: Hvilket senterparti er det som snakker her i dag? Da må jeg legge til at Oppland Senterparti vel er det største fylkeslaget i Senterpartiet.

Kjersti Toppe (Sp) [16:06:04]: I motsetning til Venstre har vi ein klar definisjon av kva vi meiner må vera eit minimumskrav til sjukehus i Noreg, der vi i tillegg til indremedisin og anestesi òg har med akuttkirurgi og røntgen- og laboratorietenester. Dette skal òg gjelda i Oppland.

Når det gjeld storsjukehus, har vi vore veldig tydelege. Stortingsgruppa til Senterpartiet har gjort vedtak om at vi har vore imot storsjukehuset på Gaustad. Vi fremja forslag om det, men fekk ikkje støtte frå Venstre. Vi er òg imot eit storsjukehus i Oppland og har vore tydelege på det. Men dette har Venstre for så vidt ikkje så mykje med å meina noko om, sidan Venstre no er med og gir ansvaret for vurderinga av om det skal vera storsjukehus eller ikkje, til dei regionale helseføretaka, ikkje til folkevalde i Stortinget eller i Oppland.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Ketil Kjenseth (V) [16:07:34]: Norske helsetjenester er blant de beste i verden, målt i overlevelse, levealder, ressursinnsats og geografisk fordeling. Men vi står overfor noen store utfordringer:

- demografi: en voksende befolkning, en aldrende befolkning – særlig i distriktene – og en yngre befolkning, med mange fødsler, i de største byene
- en økende spesialisering med ny og persontilpasset medisiner og behandling, ny medisinsk teknologi, ny bio- og genteknologi, ny sensorteknologi og en betydelig digitalisering av samfunnet
- Det blir kamp om kompetansen: Hvordan skal vi få ungdommen til å velge helsefag? Det peker planen på som en av de store utfordringene framover.
- Vi har sosial ulikhet i helse. Generelt ser vi en betydelig vekst i ikke-smittsomme sykdommer som diabetes, kreft og KOLS samt overvekt og sykkelig fedme og vekst i antallet med psykiske lidelser. Dette er en stor folkehelseutfordring.

Dette vil utfordre oss på prioriteringer, investeringer og organisering fram mot 2040. I 2003 brukte vi 55 mrd. kr. over statsbudsjettet til sykehus. I 2016 bruker vi 140 mrd. kr. Tar vi med kommunehelsetjenesten og diverse helsebyråkrati, er vi på 290 mrd. kr. De neste ti årene skal vi anslagsvis bevilge 3 000 mrd. kr til helsetjenester.

Det er med en viss ærefrykt jeg er med på å bevilge og forvalte slike ressurser på vegne av fellesskapet. Regner vi sykehusreformen av 2002, med etablering av helseforetak, i penger, må reformen betegnes som en betydelig suksess. I tillegg til driftsutgiftene kommer investeringer på om lag 15–20 mrd. kr årlig. Gitt at helsesektoren utgjør 17–18 pst. av hele statsbudsjettet, skulle det bare mangle at vi ikke skaffer oss en plan. Det er sannelig på tide. Heldigvis står det i Venstres stortingsvalgprogram.

Med ressursveksten og styringsformen diskuterer vi ikke bare vekst. Vi diskuterer lokalisering, spesialisering og sentralisering. Men vi har i det siste også diskutert fryktkultur, ytringskultur og mangel på ledelse. Dette er kombinasjoner med stor politisk sprengkraft i seg. Der-

for er en plan særdeles viktig, både demokratisk og politisk.

Venstres store ærend i helsepolitikken er folkehelse, forebygging og tidlig innsats. Vi mener det er både riktig for den enkelte og viktig ressursbruk på vegne av fellesskapet. Jo mer sykdom vi lar være å produsere, jo bedre er det – ikke minst for hver og en av oss. Derfor har vi i våre egne budsjettforslag de siste årene faktisk vært det eneste partiet som har turt å foreslå en mindre vekst i sykehussektoren, til fordel for en større vekst i forebygging og tidlig innsats. Vi ser helsesektoren under ett og mener det er viktig å bygge sterke kommuner for å sikre en robust primærhelsetjeneste nærmest mulig der hvor folk bor, og nærmest mulig de helsemessige utfordringene vi har.

Venstre vil ikke ha færre kommuner for å sentralisere Norge, men for å hjelpe fellesskapet og staten med å skape kapasitet og kvalitet. Derfor ser Venstre en klar sammenheng mellom nye velferdskommuner og en viktig nasjonal helse- og sykehusplan. Vi må få til en arbeidsdeling mellom folkehelse, forebygging samt pleie og omsorg i kommunene og reparering i sykehusene.

Vi må strukturere og organisere oss optimalt. Tidsvinduet vi har hatt fra samhandlingsreformen og fram til 2020, hvor økningen i antallet eldre begynner å ta av og oljeprisnedgangen har vært varslet, er helt unikt i norsk økonomisk historie. Aldri har vi vært bedre rustet til å organisere oss for å møte framtidens betydelige utfordringer.

Denne planen er en god start på en forhåpentligvis lang tradisjon, litt etter modell av Nasjonal transportplan. Men helt enkel har jo ikke den politiske navigeringen vært for en mindretallsregjering. Jeg vil likevel rose helseminister Bent Høie for å skape både nødvendige og avgrensede debatter. Riktignok har han gått offensivt ut med diskusjoner om pasientgrunnlag og ønske om mengdetrening for enkelte behandlinger. Men satt inn i en tidsakse fram mot 2040 ser vi noen av de store utfordringene vi vil stå i, og hvordan vi må husholdere med ressursene. Hoveddelen av planen er faktisk skrevet før både flyktningkrise og lav oljepris slo inn over oss med full tyngde.

Planen er tydelig på hvilke demografiske utfordringer som møter oss, og derav skal ingen sykehus legges ned som følge av planen. Hvorvidt det var lurt å lansere en rødliste av sykehus, skal ikke jeg felle en dom over. Mye har etter hvert handlet om de fem sykehusene i Scenario 1. Scenariet blir i dag ettertrykkelig parkert som beslutningsgrunnlag for lokale prosesser. Avstander og vær skal trumfe befolkningsgrunnlag i lokale prosesser. Ett av fem vedtak som kommer til å stå igjen etter dagens behandling i Stortinget, er

«at sykehus som i dag har akuttkirurgiske tilbud, fortsatt vil ha dette når hensynet til pasienten gjør det nødvendig».

Det er et rimelig tydelig vedtak, og det er – som vi hører – et bredt politisk flertall i Stortinget som vil stå bak det vedtaket.

En debatt vi ikke har tatt, som en følge av debatten om de fem i Scenario 1, er debatten om vi har noen svarte hull på kartet. Jeg vil trekke fram noen eksempler på at det er noen diskusjoner vi burde hatt, men som vi kan komme tilbake til i neste plan. Ett eksempel er Alta – en kommune

og en region som kunne fortjent større oppmerksomhet. Av historiske grunner, som flere har vært inne på, har vi den sykehuslokaliseringen vi har, men vi skal ikke nødvendigvis slå oss til ro med at det er slik den skal være for alltid. Alta er vekstkommunen i Finnmark.

Naturlig nok må Finnmark, med sine store avstander, ha et tilbud i både øst og vest. Alta kan ha noe midt imellom. Helse Nord har lansert begrepet nærsykehus. Det vil ikke passe inn i de betegnelse vi nå etablerer.

Et annet eksempel er Valdres. Vi nærmer oss påske, og 60 000 turister er på vei til Valdres. Det bor 20 000 der, og det er 20 000 hytter. Det er altså mellom 60 000 og 80 000 som oppholder seg i den fjellregionen. Det er mange alpinanlegg og betydelig fritidsaktivitet. Der finnes det ikke sykehus, og fra Beitostølen til nærmeste sykehus er det to timer. Det er en avstand vi har diskutert i flere andre sammenhenger her i dag. Der jubler de over at Venstre har fått flertallet med på å prøve ut akuttlege og anestesilege ved Valdres lokalmedisinske senter. Det er også en av debattene det er på høy tid å ta. Derfor handler det om hvordan vi skal utnytte ressursene totalt sett.

Ettersom distrikter og avstander er en del av debatten i dag, synes jeg det er på sin plass å minne om den rød-grønne regjeringas helse- og sykehuspolitikk gjennom åtte år, fra 2005 til 2013. Det var Senterpartiet og ikke Venstre som var med på å etablere Oslo universitetssykehus, kanskje et av de største sykehusene i Europa, med 47 forskjellige adresser. Det var den rød-grønne regjeringa som slo sammen Helse Sør og Helse Øst til Helse Sør-Øst – begge deler uten nevneverdige utredninger. Det var den rød-grønne regjeringa som la ned et sykehus i Møre og Romsdal, men som ikke sa hvilket av de to som skulle bli borte.

Jeg synes ikke det står seg veldig godt i historien når en snakker om sentralisering og desentralisering. Senterpartiet må gjerne etablere en primærpolitikk som er en annen enn den de måtte være med på i den rød-grønne regjeringa.

Jeg er litt forundret over at Kristelig Folkeparti – når en ser Senterpartiets historie med åtte år uten påvirkning – navigerer seg ut av sykehuslandskapet ved å stille seg på utsida, når de så tydelig ser hvilken politikk Arbeiderpartiet har her. Jeg har tidligere brukt begrepet kosmetikk om at vi kanskje er redde for å gjøre litt store endringer. Det blir kosmetiske endringer, og vi ser også her i dag bare et kosmetisk skille mellom Høyres og Arbeiderpartiets sykehuspolitikk. Den som skal ha innflytelse på sykehuspolitikk i Norge, må navigere seg inn mot sentrum, og der har Venstre inngått en avtale med regjeringa, som viser hvor sentrum i norsk politikk er når det gjelder helse- og sykehuspolitikk. Det er nærmest med kirurgisk presisjon at vi i dag vedtar en omtale av en minstestandard for sykehus som er ganske lik Venstres programformulering.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Freddy de Ruyter (A) [16:17:51]: Det kan jo fort virke som litt kosmetikk og semantikk det som foregår her i salen i dag, men det som er det aller viktigste, er hva som skjer etter at denne debatten er ferdig, og hva som skjer av oppfølging fra helseminister – oppfølging overfor helse-

foretakene og de enkelte sykehus. Så spørsmålet mitt er, med det som har skjedd de siste dager og med siste ukers debatt i Flekkefjord som bakteppe: Hvordan har Venstre tenkt å følge dette opp, slik at intensjonene bak det Venstre åpenbart er for her, blir ivare tatt?

Ketil Kjenseth (V) [16:18:33]: Ettersom jeg forstår, har vi omtrent samme intensjon. Det skal være sykehus i Flekkefjord, det skal være et best mulig tilbud for den regionen, som har store avstander, og avstanden har vært en av de viktige diskusjonene her. Flekkefjord har mange fødsler, også fra Rogaland, og sammensetningen av det kirurgiske tilbudet i Flekkefjord er krevende å presisere fra Stortinget. Det er jo derfor også Arbeiderpartiet sier at vi skal ha helseforetakene, både de regionale og de lokale, for å hjelpe Stortinget og helseministeren med å tilpasse det lokale tilbudet. Vi har satt oss i den posisjonen nå, der vi er nødt til å bruke den makta vi har, til å sørge for at det blir best mulig, og det å være med og forhandle er viktigere og mer nyttig enn å stille seg på sidelinja. Dette kommer til å handle også om framtidige diskusjoner om statsbudsjett, og penger er også en del av dette. For Venstres del, som har sagt at vi vil prioritere folkehelse foran sykehus, må vi også ta det på alvor.

Olaug V. Bollestad (KrF) [16:19:58]: I dag støtter Venstre at akuttkirurgien kan fjernes, selv om den har god kvalitet i noen sykehus. De mindre sykehusene kan i dag få en form for akuttkirurgisk tilbud, et såkalt spesialområde – kanskje det kan være et litt kosmetisk område. Hvis et mindre sykehus kun skal foreta spesielle typer operasjoner, hvor spesiell blir da akuttberedskapen? Vil Venstre nå kunne si – ut fra at vi får «smale» operasjoner på sykehus – at beredskapen for innbyggerne våre er forsvarlig rundt om i det ganske land?

Ketil Kjenseth (V) [16:20:52]: Venstres ærend i denne diskusjonen har hele veien vært akuttberedskap og den pre-hospitale kjeden – akuttmedisin generelt – og også psykiatrien som en del av den. Vi har sagt at vi er nødt til å styrke hele denne kjeden. Det er i dag et ganske ugrent organisert konglomerat – fra kommunale legevakter, ambulansetjeneste og fram til akuttmottakene. Det er det svake leddet, som NOU-en først og sist også peker på. Det er vi nødt til å gjøre noe med.

Vi lager nå fire sykehusdefinisjoner for framtidens sykehusmodeller i Norge. Ett av dem, «sykehus uten akuttfunksjoner», vil innebære at det ikke er akuttfunksjoner overheadet, men vi har en demografisk situasjon som tilsier at det over hele landet er nødt til å være sykehus som skal ta imot bl.a. den aldrende befolkningen.

Så sier vi ikke at det ikke skal være akuttkirurgiske tilbud på de fem sykehusene nødvendigvis, det kan fullt mulig være. Vi sier at det skal være et minimum.

Kjersti Toppe (Sp) [16:22:11]: I Venstres program står det:

«For redelighet og forutsigbarhet mener Venstre det er viktig å definere hva et lokalsykehus skal være.»

Ifølge Venstres program skal øg lokalsykehus minimum «ha følgende funksjoner: Akuttberedskap innen indremedisin, generell kirurgi», enklare kirurgiske inngrep, «fødselshjelp, og i tillegg røntgen og laboratorietjenester».

Lokale Venstre-veljarar og tillitsvalde i Flekkefjord, Gravdal, Stord, Narvik og Volda er no svært skuffa. Lokalslagsleiar Ingeborg Haugdom i Flekkefjord seier at dersom Venstres vedtak fører til at akuttkirurgien i Flekkefjord blir lagd ned, er ho ikkje lenger medlem av partiet. Ho har vore medlem i 28 år.

Spørsmålet mitt er om Venstre meiner det er «redelig» å gi fleirtal for ein sjukehusplan som til dei grader er stikk i strid med det Venstre gjekk til val på.

Ketil Kjenseth (V) [16:23:13]: Jeg kan ikke se at det er stikk i strid. Den omtalen av kirurgi som vi har sammen med regjeringspartiene, er det dekning for i Venstres program. Valører av kirurgi skal de lokale foretakene være med på å si noe om. Avstander og vær er blant de parametrene som en skal ta hensyn til.

Når det gjelder tilbudene lokalt på de fem sykehusene, må en ta de prosessene lokalt og se på om det i det hele tatt er aktuelt å ta bort noe der. Som jeg sa i svaret til representanten Bollestad: Vi går inn i en fase i Norge framover der vi kan ha ulike sykehus med ulike funksjoner, det er riktig.

Så er det noen debatter som Senterpartiet heller ikke har løftet her. Det er debattene om hvilke deler av landet som ikke har et reelt sykehus tilbud.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Audun Lysbakken (SV) [16:24:39]: Jeg hadde gleden av å besøke Lofoten mandag og tirsdag denne uken. Et av mine ærender der var å besøke sykehuset på Gravdal og både tillitsvalgte der og de lokale aksjonistene som kjemper for å bevare akuttkirurgi ved sykehuset der oppe. Ved innflygning til Leknes ble vi sendt tilbake til Bodø fordi tåken var for tjukk til å lande. Vi kom oss riktignok ned gjennom et hull i tåken ved andre forsøk. Men jeg syntes det var en grei illustrasjon på hva som er hovedutfordringen i denne debatten, nemlig at diskusjonen om sykehusstruktur i Norge av og til får det til å høres ut som om det er politikerne i Danmark som diskuterer, og ikke politikerne i Norge, et værbit land der vi må ta noen hensyn til den spesielle geografien vår. Det er sånn at 10–15 pst. av alle forespørsler om ambulanshelikopter i Nord-Norge blir avvist på grunn av været.

Jeg synes også at tåken over Leknes kan illustrere litt den tåken som debatten om sykehus i Norge ofte er innhyllet i. Jeg har jo sett at mange representanter som ikke vil ta ansvar for å sikre akuttberedskapen i dag, har vært på mange av de utsatte lokalsykehusene og snakket varmt om behovet for å ta vare på dem, men behendig hoppet over det faktum at stortingsflertallet i dag skyver hele ansvaret over på helseforetakene. Da kan man ikke si at vedtaket i dag ikke fører til nedlegginger. Vedtaket i dag er en misbrukt mulighet til å stanse nedlegginger, og flertallet i salen som ikke er med på å prøve å stoppe det, er selvfølgelig ansvarlig hvis det skjer.

«Slik vi har en Nasjonal transportplan for samferdsel, bør vi få en nasjonal helseplan for sykehusene. Da vil vi lytte til lokale innspill, faglige råd og la Stortinget ta avgjørelsen.»

Det er godt sagt, men det er ikke mine ord. Det var statsministerens ord, kun få dager før valget i 2013. Høyre sa også i valgkampen at fakkeltogene skulle få en adresse, og adressen skulle være Stortinget. Det er ingen tvil om på hvilken måte det ble forstått ute blant folk. Politikerne skulle ta makten over sykehusstrukturen tilbake. Derfor er det et soleklart løftebrudd at det ikke er en sånn helse- og sykehusplan Stortinget diskuterer i dag, for fortsatt legges noen av de viktigste politiske avgjørelsene om grunnleggende sykehusstruktur over på helseforetakene.

Dette er et enormt viktig spørsmål for mennesker rundt om i landet, og på samme måte som jeg mener det er naturlig at Stortinget diskuterer hvor mange lærere vi skal ha på skolene våre, hvor Forsvarets anlegg skal ligge, eller hva slags veinett vi skal ha i ulike deler av landet, er det helt på sin plass at Stortinget legger mer detaljerte føringer for sykehusstrukturen enn det flertallet legger opp til i dag.

Jeg synes dette er en debatt som også viser at på dette området er forskjellen mellom Arbeiderpartiets og Høyres helsepolitikk dessverre veldig liten. Der er jeg enig med dem fra borgerlig side som har påpekt det. Men det er også veldig skuffende at det er Venstre som sikrer regjeringen flertall – Venstre som tidligere har delt vår kritikk av foretaksmodellen. Jeg synes Venstre i denne saken, som i så mange andre saker, er veldig selvforneymd med at her er de med. Men politikk handler jo ikke bare om å være med, det handler om å stå for noe. Og med de sitatene fra Venstres partiprogram som vi fikk opplest i sted, kan vi i hvert fall slå fast at det ikke er kirurgisk presisjon i gjennomslaget til Venstre i denne saken.

Det er blitt sagt tidligere at Senterpartiet står alene i denne saken. Det er jo ikke riktig. SV har ikke plass i komiteen, og våre standpunkter er derfor heller ikke synlige i innstillingen, men vi vil, som vi tidligere har varslet, stemme for en rekke av Senterpartiets forslag i dag, i tillegg til de to forslagene som vi selv har fremmet, og som er omdelt i salen. Vi mener det er på tide at Stortinget manner – og kvinner – seg opp til å gjøre det folket i veldig mange lokalsamfunn forventer av oss, og tar stilling til det vanskelige politiske spørsmålet om hvilke funksjoner landets sykehus skal ha.

Presidenten: Representanten Audun Lysbakken har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Sveinung Stensland (H) [16:30:06]: Tolv sykehus ble lagt ned de siste 20 årene uten noen overordnet debatt, og fire sykehus ble lagt ned mens SV selv satt i regjering. I vinter valgte SV selv å gå ut av helsekomiteen, og nå skal altså SV ta kampen for lokalsykehusene.

Jeg vil spørre: Hvor var SV da Larvik, Sandefjord, Stensby og Sauda sykehus ble nedlagt? Og er det ikke en underlig måte å ta kampen for lokalsykehusene på å

gå ut av helsekomiteen? Jeg savner Audun Lysbakken i helsekomiteen.

Audun Lysbakken (SV) [16:30:41]: Det gjør jeg også, og alle som vil gjøre noe med det, kan sørge for å gjøre SV til et større parti ved neste valg, så kommer vi tilbake i komiteen – uten at jeg regner med å få noen direkte hjelp fra replikanten til akkurat det.

Det er systemet som er problemet. SV gikk imot foretaksreformen, og det var nettopp fordi vi ønsket en mer direkte politisk styring over disse spørsmålene. Vi mener at Stortinget bør ta tilbake makten over sykehusstrukturen, at foretaksmodellen er en modell med betydelig demokratisk underskudd.

Så betyr jo ikke det at vi mener at alle sider ved sykehusstrukturen skal være som den er. Kanskje er det riktig å legge ned noen funksjoner noen steder, kanskje er det riktig å opprette nye sykehus noen steder i landet. Spørsmålet her er hvem som skal bestemme, og vi mener at på samme måte som vi har, for å bruke Høyres egne ord, en nasjonal transportplan for veinettet i Norge, burde vi ha en nasjonal sykehusplan som tok stilling til det viktigste når det gjelder sykehusstrukturen.

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [16:32:00]: SV var i åtte år med på å styre sykehusene. De regionale helseforetakene bestemte da å legge ned lokalsykehus, og SV satt helt stille. Nå sier SV at denne regjeringen skyver ansvaret over på foretakene, men det som vi faktisk skal vedta i dag, er at lokalsykehusene, det som fram til i dag har vært lokalsykehus, må ha en rekke tilbud og funksjoner som SV ikke selv krevde da de satt i regjering. Vi kommer også til å vedta at de skal få tilført flere oppgaver, gjøre mer, og de skal også få økonomi til å gjøre dette. Så da spør jeg SV: Ser ikke SV at disse sykehusene faktisk blir styrket i dag i forhold til hvordan det var under rød-grønt styre?

Audun Lysbakken (SV) [16:33:04]: Nei, fordi det folk rundt om i landet spør seg om nå, er framtiden til den akuttberedskapsen som helseministeren selv har bidratt til å gjøre utsatt, gjennom sin berømte liste, og som flertallet i Stortinget ikke gjør noen ting for å sikre gjennom innstillingen, selv om regjeringspartiene er drevet et stykke på defensiven. Fremskrittspartiet er et av de partiene som virkelig møter seg selv i døra igjen og igjen etter i tidligere år å ha framstått som en forsvarer av lokalsykehusene.

Så skal jeg prøve å notere hvor mange ganger borgerlige representanter sier «åtte år» i løpet av denne debatten. Jeg har ingen problemer med å vedstå meg det SV gjorde i regjering. Vi har vært imot foretaksmodellen hele tiden. Det er en modell som sørger for at ansvaret flyttes nedover. Men regjeringspartiene må slutte å snakke som om de fortsatt var i opposisjon til en regjering som for lengst har gått av. Det er regjeringspartiene som har ansvaret, og antallet «åtte år» i denne debatten begynner snart å bli litt pinlig.

Ketil Kjenseth (V) [16:34:20]: Foretaksmodell eller ei, det er et faktum at Oslo universitetssykehus ble slått sammen under den rød-grønne regjeringa, uavhengig av

åtte år faktisk, uten en plan. Det er jo en del av elefanten i rommet som vi nå diskuterer, det er en av utfordringene som de mindre sykehusene virkelig blir møtt med, og vi har hatt investeringsambisjoner i Oslo for 43 mrd. kr. Hva tenker Lysbakken om at det sykehuset ble slått sammen litt sånn over natta uten plan? Og hva vil en annen type styringsmodell gjøre med at en eventuell ny ikke-borgerlig regjering vil sørge for at noe slikt ikke skjer igjen?

Audun Lysbakken (SV) [16:35:10]: Det kan være like interessant å spørre hvordan en borgerlig regjering skal sørge for at sånne ting ikke skjer, og det har vi ingen garantier for. Oslo universitetssykehus er for stort, Helse Sør-Øst som region er for stor. Det er mitt syn. Det var mye knyttet til denne prosessen som var spesielt, og som gjorde at det hastet å gripe inn, men jeg har ingen problemer med å si at vi trenger – og burde ha – strukturendringer. Men den viktigste strukturendringen handler om hvem som skal bestemme over framtiden. Jeg skulle egentlig ønske jeg kunne stille Venstre en mot-replik, for Venstre har vært et parti som har hatt en patent kritikk av foretaksmodellen og måten sykehusene styres på, som man nå har forlatt i løpet av en hektisk vinter i helsekomiteen i behandlingen av denne saken. Det synes jeg er skuffende.

Presidenten: Da er replikkordskiftet omme.

Statsråd Bent Høie [16:36:26]: Det å lage en nasjonal helse- og sykehusplan i Norge var noe av det jeg gledet meg mest til å gjøre da jeg tiltrådte som helse- og omsorgsminister. Målet var å legge fram en plan for hvordan vi skal utvikle sykehusene våre til å mestre framtidens utfordringer, sånn at alle i Norge skal få trygge sykehus og bedre helsetjenester uansett hvor man bor.

Målet var å gi Stortinget best mulig innsikt i status og utfordringer for spesialisthelsetjenesten og invitere det som er vår øverste folkevalgte forsamling, til å gi de overordnede føringene for hvordan sykehusene skal utvikles. Målet var å legge fram en plan som nettopp bygger pasientens helsetjeneste i hele landet. Målet var å få en nasjonal helse- og sykehusplan som sikrer en fortsatt desentralisert helsetjeneste med en ryggrad av sykehus i hele landet, der sykehus arbeider sammen som team, og der de større sykehusene skal bidra til ikke minst å danne et trygt grunnlag for de mindre sykehusene. Alle disse målene får bred tilslutning i dagens innstilling.

Jeg ville også ha en åpen planprosess, der vi skulle dele kunnskap, dilemmaer, utfordringer og scenarier i full åpenhet, og der alle med interesse for helse og sykehus kunne delta i det offentlige ordskiftet. Det målet mener jeg vi også har nådd.

Debatten om Nasjonal helse- og sykehusplan har gått høyt, og engasjementet har vært stort – intensiteten også – i de to siste årene. Vi har engasjert brukere, fagfolk, kommuner og organisasjoner, gjennom både møter og debatter Norge rundt. De har vært med i utvalg, de har vært med i ulike ekspertgrupper, og ordskiftet har noen ganger til og med vært så engasjerende at flere enn jeg nok har opplevd å ha blitt tillagt oppfatninger man ikke har.

Men det er likevel veldig bra i dag å kunne slutføre debatten i Stortinget nå, sånn at planen blir ferdig, og vi kan begynne på gjennomføringen. Nå skal vi ruste spesialisthelsetjenesten for framtiden, og det er avgjørende at vi er enige om utfordringene. Det blir langt flere mennesker i Norge. SSB sier at vi blir 5,9 millioner innbyggere i 2030. Vi blir eldre, og de eldste blir langt flere. Eldre over 70 år bruker dobbelt så mye helsetjenester som 40-åringene. Folketallet i de store byene øker. Unge mennesker og innvandrere bosetter seg i første rekke i byene. Presset på helsetjenestene i byene skyldes flere eldre, flere innflyttere og flere innvandrere. Distriktenes utfordringer er i første rekke knyttet til en økning i antall eldre og økt etterspørsel etter sykehustjenester som følge av det.

Noen sykdommer blir mindre truende. Andre vokser i omfang. Det er særlig tilbudet til pasientene i de største sykdomsgruppene som vil være under press. Men dette endrer helsetilbudet til mennesker som har kroniske sykdommer, kreft, psykiske helseutfordringer og rusavhengighet, sånn at tjenestene er bedre rustet til å takle økningen av disse pasientgruppene.

Behandlingsmulighetene øker, men det gjør også kostnadene og behovet for å gjøre de riktige og gode prioriteringene. Vi har større forskjeller i helsetilbudet enn vi bør ha i et land der man har en felles oppfatning om at helsetjenesten skal være lik for alle. Uønsket variasjon kan være et tegn på både lavere kvalitet og feil prioritering. Mange venter fortsatt unødvendig lenge på helt nødvendig behandling.

Rett kompetanse på rett plass er sannsynligvis den største utfordringen for framtidens helsetjeneste. Dersom vi fortsetter å organisere og bruke spesialisthelsetjenesten som i dag, vil vi trenge 27 pst. flere ansatte om 15 år, eller 30 000 flere årsverk bare i sykehusene og 70 000 flere i kommunene. Denne utfordringen kan ikke bare møtes ved å utdanne og sysselsette stadig flere i spesialisthelsetjenesten. Vi er nødt til å arbeide smartere og organisere oss bedre, bruke mer teknologi og bruke helsepersonellet bedre i det pasientrettede arbeidet. Sykehusplanen viser at det er nødvendig med både økte ressurser og høyere omstillingstakt i helsetjenesten for å mestre utfordringene og skape en bærekraftig helsetjeneste for framtiden.

I denne første nasjonale helse- og sykehusplanen har regjeringen valgt å legge vekt på det vi mener er det viktigste i denne planperioden, som går fra 2016 til 2019. Det er å skape pasientens helsetjeneste og fortsatt prioritere tilbud innenfor psykisk helse og rusbehandling, forenkle, fornye og forbedre tjenestene, bidra til nok helsepersonell med riktig kompetanse, styrke kvalitet og pasientsikkerhet og stille tydelige faglige krav til sykehusene, fastslå prinsipper for en desentralisert sykehusstruktur, definere innholdet i de ulike typene sykehus, legge til rette for bedre oppgavedeling, ikke minst arbeide mer sammen i team og styrke de akuttmedisinske tjenestene utenfor sykehusene.

Jeg konstaterer at det ligger an til bred enighet i Stortinget om hovedinnholdet i planen, og at det er stor oppslutning om de aller fleste forslagene og tiltakene som er skissert i Nasjonal helse- og sykehusplan, og det er jeg glad for.

Ett tema har vært gjenstand for sterk debatt også her i dag, og det er spørsmålet om akuttkirurgi i framtidens sykehus. Et av de viktigste målene med Nasjonal helse- og sykehusplan var å få tilslutning til definisjoner som tydeliggjør innholdet i ulike typer sykehus. Regjeringens ønske er å legge til rette for en differensiering av akuttstusykehusfunksjoner i framtidens sykehus – dette for å sikre nærhet til de tjenestene det er mest behov for, og ikke minst trygge kvaliteten og pasientsikkerheten i alle sykehus, enten de er store eller små. Gjennom den avtalen som er inngått mellom Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, er det et flertall i helse- og omsorgskomiteen som er enig i regjeringens forslag om at vi i framtiden skal ha fire typer sykehus i Norge: regionsykehus, store akuttstusykehus, akuttstusykehus og sykehus uten akuttfunksjoner. Innholdet i de fire typene sykehus er definert og utdypet i helse- og omsorgskomiteens innstilling. Jeg er veldig tilfreds med at det er flertall i komiteen for en utvikling der det vil være ulike former for akuttkirurgiske tilbud ved de minste sykehusene i framtiden, avhengig av lokale forhold.

I forslaget til vedtak fra helse- og omsorgskomiteen ber Stortinget regjeringen sørge for at «sykehus som i dag har akuttkirurgiske tilbud, fortsatt vil ha dette når hensynet til pasienten gjør det nødvendig, og kvalitet og pasientsikkerhet er ivarettatt.» Dette er helt i tråd med det som var både mine og regjeringens intensjoner, og jeg vil se til at helseforetakene legger dette til grunn i sine utviklingsprosesser.

Helse- og omsorgskomiteen ber regjeringen om å sørge for at scenarioene som er beskrevet i Nasjonal helse- og sykehusplan, ikke skal være førende for de lokale og regionale utviklingsprosessene som skal gjennomføres, men det har heller ikke vært regjeringens intensjon at konklusjonene skal være gitt på forhånd. Jeg vil presisere overfor foretakene at konklusjonen i disse scenarioene hva gjelder innholdet i det enkelte sykehus, ikke skal være førende.

Komiteen viser til at det er behov for stedlig ledelse ved sykehusene og foreslår at stedlig ledelse blir hovedregelen ved norske sykehus. Jeg er svært opptatt av bedre og tydeligere ledelse i sykehusene, bl.a. for å sikre god kommunikasjon og nærhet til leder. Jeg vil formidle Stortingets vedtak om dette i foretaksmøtet med de regionale helseforetakene 4. mai i år. Som komiteen også påpeker, er det viktig at lovens krav til enhetlig ledelse blir oppfylt, og at helseforetakene har en viss fleksibilitet til å utforme ledelsesmodeller tilpasset lokale behov innenfor de rammene Stortinget setter i dag.

De nasjonale kvalitetskravene til fødselsomsorg er nedfelt i stortingsmeldingen om fødselsomsorgen, for 2008–2009, og i Helsedirektoratets veileder Et trygt fødetilbud. Disse ligger fast. Det betyr at fødeavdelingene må ha anestesileger og anestesiteam tilgjengelig på døgnbasis og operasjonspersonell for akutte hendelser og keisersnitt. Veilederen anbefaler også at alle fødende skal ha jordmor hos seg så tidlig som mulig i aktiv fase av fødselen. Dette kravet arbeides det nå aktivt for å oppfylle i alle helseforetak. Men antallet fødsler varierer betydelig fra dag til dag gjennom året. Fødselsomsorgen stiller derfor ekstra store krav til gode systemer for bemanningsplanlegging. Dette er noe de fleste sykehusene nå har stor oppmerksomhet på. Fødselsomsorgen finansieres som annen somatisk spesia-

listhelsetjeneste gjennom både basisbevilgning og innsatsstyrt finansiering. Dette har vært et prinsipp uavhengig av regjeringer. Finansieringsordningen er ett av flere virkemidler i helsepolitikken, men det er viktig for meg å understreke at det er de medisinskfaglige vurderingene som skal være førende for helsehjelpen som blir gitt den enkelte pasient.

Komiteen slutter opp om en utvikling der sykehusene skal jobbe sammen som team for at de større sykehusene skal bidra til å trygge grunnlaget for de mindre sykehusene. Dette er også helt i tråd med det som jeg opplever er intensjonen i representantforslaget om en nettverksmodell for kvalitet i sykehusene. Regjeringen bes om å sørge for at mer planlagt kirurgi flyttes til de mindre akuttstusykehusene der det ligger til rette for dette, for å styrke den kirurgiske kompetansen ved disse sykehusene. Regjeringen bes også om å komme tilbake til Stortinget med en egen sak om basestruktur i luftambulansen i Norge. Alt dette ligger også inne som forutsetninger i regjeringens planforslag. Jeg ser det som en styrke for gjennomføringen av Nasjonal helse- og sykehusplan at komiteen er så tydelig på dette.

Når Stortinget har behandlet Nasjonal helse- og sykehusplan, skal utviklingen for sykehusene skje innenfor de rammene Stortinget har fastsatt. Oppdraget vil bli gitt de regionale helseforetakene i foretaksmøtet 4. mai. Arbeidet skal skje i samsvar med prosesskrav i den nye nasjonale veilederen for utviklingsplaner i helseforetakene som også kommer til å foreligge på samme tid.

Jeg har hørt at noen i debatten prøver å skape inntrykk av at det Stortinget vedtar i dag, og dagens innstilling ikke utgjør en forskjell. Det er feil. Det vil alle oppleve i oppfølgingen i foretaksmøtet 4. mai.

I dag behandles også et forslag om å gi fylkene et tidsavgrenset prosjektansvar for å videreutvikle helse- og omsorgstjenestene. Vi har i dag to nivåer som har ansvar for å levere helse- og omsorgstjenester til befolkningen. Disse nivåene har også et selvstendig ansvar for å planlegge og organisere tjenestene på best mulig måte. Forslaget vil, slik jeg oppfatter det, gi en ytterligere oppsplitting av dette ansvaret og kunne føre til mer klarhet og mer kompliserte samarbeidsforhold. I den sammenheng vil jeg også nevne at målet med kommunereformen er å flytte mer makt og myndighet nærmere innbyggerne. Større kommuner vil også ha bedre forutsetninger for å planlegge og organisere tjenestene på en god måte.

Jeg ser fram til at vi nå skal starte oppfølgingen av Nasjonal helse- og sykehusplan. Jeg er glad for at det er bred enighet om verdien av en sterkt desentralisert helsetjeneste i Norge også i framtiden. Det er bred oppslutning om å tydeliggjøre den viktige rollen de mindre sykehusene skal spille i framtidens helsetjeneste. Nasjonal helse- og sykehusplan legger opp til en utvikling av sykehusene der sykehusene skal jobbe mer i team, og større sykehus skal bidra til å trygge grunnlaget for de mindre sykehusene. Vårt felles mål er trygge sykehus og bedre helsetjeneste uansett hvor man bor. På denne måten legger denne nasjonale helse- og sykehusplanen et viktig bidrag til nettopp det å skape pasientens helsetjeneste. Stortinget har nå gjennom behandlingen i dag sluttet seg til en ny folkehelsepolitikk,

en ny politikk for helsetjenesten i kommunen gjennom primærhelsemeldingen, en ny legemiddelpolitikk og en ny politikk for spesialisthelsetjenesten. På den måten har dette stortinget staket ut en viktig kurs for hvordan helsetjenesten skal utvikle seg i årene framover, og overskriften på alt dette arbeidet er: pasientens helsetjeneste.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Olaug V. Bollestad (KrF) [16:50:56]: Statsråden avsluttet med å si at det var pasientens helsetjeneste, og det er jeg enig i. Akuttkirurgi handler om hverdag, det handler om enkeltmennesker, det handler om trygghet, og det handler om beredskap – beredskap for den enkelte og beredskap totalt sett. Verken regjeringenspartiene eller Venstre, heller ikke Arbeiderpartiet, er med på forslaget om responstid for ambulansetjenesten. Luftambulansetjenesten skal en komme tilbake til Stortinget med en sak om.

Nå skal foretakene bestemme framtiden for lokalsykehusenes akuttberedskap og akuttkirurgi. Det er en del av tryggheten for folk, spesielt i Distrikts-Norge, og derfor kjemper de for lokalsykehusene. Hvor skal nå fakkeltogene gå? Man leverer jo dette ansvaret tilbake til foretakene. Hvis et foretak bestemmer seg for å legge ned akuttkirurgien, kommer dette da i framtiden til Stortinget til orientering, eller får Stortinget være med på en beslutning om det som skal skje?

Statsråd Bent Høie [16:52:06]: Denne nasjonale helse- og sykehusplanen bygger på de prinsippene som Kristelig Folkeparti, Høyre og Fremskrittspartiet har vært enige om helt siden vi sto sammen i en innstilling til et representantforslag om dette i 2011, nemlig at det er minimumskrav og prinsippene knyttet til innholdet i sykehus som skal stå i en nasjonal helse- og sykehusplan, ikke at Stortinget skal ta stilling til innholdet i de enkelte sykehus. Det var vi enige om i det representantforslaget i 2011, det var vi enige om i 2011 da vi behandlet den forrige regjeringens helse- og omsorgsplan, det var vi enige om da vi behandlet helseforetaksloven i 2012, det var vi enige om i budsjettinnstillingen i 2013, og det var vi også enige om da vi behandlet et representantforslag så sent som i denne stortingsperioden, i 2014. At Kristelig Folkeparti nå har et annet syn på det, respekterer jeg fullt ut, men jeg tror det vil være uklokt om Stortinget skal gå inn og ta stilling til innholdet i det enkelte navngitte sykehus.

Torgeir Micaelsen (A) [16:53:22]: Jeg er ikke blant de politikere som synes det er spesielt gøy å holde på med semantikk, jeg tror at det er mange viktigere ting å diskutere, og derfor har jeg ikke tenkt å bruke tid på det. Jeg synes det kanskje hadde vært på sin plass om vi også hadde hatt en statsråd som viser en viss dose ydmykhet i en del av sakene, der det er helt åpenbart for alle andre at han har måttet snu og forlate de standpunktene han hadde før. Jeg synes f.eks. at Bent Høie var svært bra da han tok selvkritikk da han i opposisjon hadde lovet å granske Oslo-prosessen. Det var ikke noen klok idé, sa han selv. Men når han stiller opp i sofaen på TV 2 med kreftsyke pasienter og lover

dem medisiner, vil han ikke ta selvkritikk. Nå er vi i gang igjen, og regjeringen har fått full tilslutning til hele opplegget sitt i denne planen – mens alle andre mener det motsatte. Hva er statsrådets kommentar til et forslag om en viss dose ydmykhet i denne saken?

Statsråd Bent Høie [16:54:23]: Jeg tilhører dem som mener at det av og til er renslig å skifte standpunkt, akkurat som det er renslig å skifte undertøy. Men det er ikke noen grunn til å si at man har skiftet standpunkt når man ikke har gjort det. Det jeg synes er litt merkelig i denne saken, er at Arbeiderpartiet har et sterkt behov for å skape et inntrykk av at jeg har snudd og mener noe annet, samtidig som de ved alle stoppepunkter har gitt uttrykk for at de er enige med meg. Hvis jeg har snudd, må representanten Torgeir Micaelsen også ha snudd. Da jeg holdt min sykehustale i 2014, sa Torgeir Micaelsen til Dagens Næringsliv at han var veldig enig. Da jeg la fram akkurat det samme i Nasjonal helse- og sykehusplan høsten 2015, sa Torgeir Micaelsen at Høie hadde tatt til vettet. Da må vi begge ha tatt til vettet siden vi har ment det samme hele veien. Da Arbeiderpartiet presenterte sin modell i februar, for kort tid siden, var dette i all hovedsak det samme som innstillingen i dag fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, så da er vi enige i dag også. Jeg forstår ikke dette behovet for å skape et inntrykk av at jeg har snudd, og at vi er uenige, når vi i realiteten er enige om det aller meste.

Torgeir Micaelsen (A) [16:55:33]: Det er det som er litt av poenget. Det er klart at jeg ikke har noe behov for å lage noe skille mellom oss og regjeringenspartiene – og delvis Venstre – men det er fordi man langt på vei har omfavnet det som var Arbeiderpartiets posisjon. Jeg hadde syntes det var litt ålreit, og statsråden hadde stått seg på om han innrømte nettopp det. Da jeg sa at jeg var enig med statsråden i januar for halvannet år siden, handlet det om hvordan det er viktig nettopp ikke å støtte forslag som vil fryse struktur og enkeltfusjoner på sykehus en gang for alle. Da jeg sa at statsråd Høie hadde tatt til vettet i november da han la fram planen, var det fordi han hadde gått fra en tese om at sykehus måtte ha opp mot 60 000 innbyggere for å kunne ha enkelte akuttkirurgiske funksjoner – så var svartelisten nede på 5 000. Derfor har jeg dekning for å si at man har tatt til vettet. Men da vi gikk inn i saken, viste det seg at det var en lang rekke ressurser på disse sykehusene som kunne brukes i organisering av akuttberedskapen. Derfor gjentar jeg spørsmålet: Hva med en viss dose ydmykhet fra statsråden?

Statsråd Bent Høie [16:56:38]: Jeg har ikke noen grunn til å vise ydmykhet på en dag da jeg er veldig stolt. Jeg er veldig stolt av at vi partier som i åtte år i opposisjon har kjempet for å få en operativ nasjonal helse- og sykehusplan, i dag får den vedtatt – og ikke bare vedtatt med de partiene som har kjempet for den, men har en innstilling der også Arbeiderpartiet nå slutter seg til at dette er en god idé, og at dette bør skje med fire års mellomrom. Det jeg er ydmyk for, er at dette er den første planen, og derfor er den heller ikke perfekt. Den neste planen kommer til å bli bedre fordi vi nå bl.a. vil få utviklingsplaner i alle regioner

som den neste planen kan bygge på. Med den neste planen kan vi også løfte fram tema som vi ikke har hatt anledning til å løfte fram godt nok i denne planen. Jeg gikk gjennom listen på de temaene vi hadde prioritert denne gang, men som representanten vet, er det ikke mulig å håndtere alle spørsmål.

Det jeg er ydmyk for, er at dette er den første planen. Den er jeg veldig stolt av, men det er ikke en perfekt plan, den kommer til å bli bedre neste gang den legges fram.

Kjersti Toppe (Sp) [16:57:54]: Høgre og Senterpartiet har faktisk vore einige om behovet for ein nasjonal helse- og sjukehusplan, ein plan som skulle sikra politisk styring av sjukehussektoren. Eg reagerer på at statsråden i dag seier at det aldri har vore ein intensjon frå Høgre si side at ein skulle bestemma kva vesentlege oppgåver som skulle leggjast til kvart enkelt sjukehus. I Bergens Tiden- den 2. september i 2013, altså like før valet, uttalte Erna Solberg følgjande:

«Slik vi har en Nasjonal transportplan for samferdsel, bør vi få en nasjonal helseplan for sykehusene.»

Og vidare:

«(...) at den helseplanen de skal lage vil definere oppgavene til hvert enkelt sykehus, også lokalt, ut fra et nasjonalt hensyn.»

Mitt spørsmål er korleis Erna Solberg kunne seia noko slikt viss det var totalt langt vekke frå politikken til Høgre. Og er statsråden einig i at debatten no kjem til å gå mellom helseforetak og folkevalde og innbyggjarar ute i landet?

Statsråd Bent Høie [16:59:06]: Gjennom behandlingen i dag kommer Stortinget til å gi veldig klare føringer for hvordan sykehusene i Norge skal utvikles. Hvert sykehus i Norge kommer til å merke at denne planen er vedtatt. For eksempel vil det nå bli et oppdrag til helseregionene å jobbe for at de større sykehusene bidrar til at det flyttes oppgaver til de mindre sykehusene for å opprettholde grunnlaget for de mindre sykehusene. Et sånt oppdrag har aldri blitt gitt før. Det er en del av en ny sykehuspolitikk som Stortinget vedtar i dag – Stortinget som landets øverste politiske myndighet. Det betyr at denne planen representerer en forsterkning av den demokratiske styringen av sykehusene som Høyre og Senterpartiet har vært enige om burde skjedd for lenge siden.

Så er vi uenige om modeller, og Senterpartiet ønsker å flytte mer av beslutningene til Stortinget. Det har Høyre aldri ment, og alle de dokumentene som jeg refererte til i mitt svar til representanten Bollestad, kan representanten lese og finne dokumentasjon for.

Audun Lysbakken (SV) [17:00:26]: Når en hører på debatten, kan en av og til få inntrykk av at kravet om at Stortinget skal ta stilling til framtiden for akuttkirurgien på de sykehusene som bl.a. har vært nevnt på statsrådens egen liste, handler om et ønske om detaljstyring av småsaker. Men dette er veldig viktige politiske spørsmål som det er et sterkt folkelig engasjement rundt. Det hadde selvfølgelig vært mulig å formulere minimumskrav på en måte som gjorde at en fikk trygghet for disse tilbudene. Det

har flertallet valgt ikke å gjøre. Da gjenstår spørsmålet om hvor de som nå er bekymret for framtiden for sine sykehus, skal henvende seg. Høyre lovet at fakkeltogene skulle få en adresse, at adressen skulle være Stortinget, og da er spørsmålet: De fakkeltogene som nå må gå, hvilken adresse skal de få?

Statsråd Bent Høie [17:01:27]: Jeg tror jeg allerede har vist som helse- og omsorgsminister at rett sted å gå i fakkeltogene til er Stortinget. Der kan en også møte meg, utenfor Stortinget, der jeg vil si at de beslutningene som er fattet, når vi har lagt ned sykehus, slik som vi har gjort i Rjukan og Kragerø, er beslutninger som jeg tar ansvar for, og som jeg gjør i foretaksmøtet. Jeg sier ikke – i motsetning til det en del av mine forgjengere har gjort – at dette ikke handler om et sykehus fordi det er en del av et helseforetak, og det er helseforetaket som er sykehuset, eller at denne beslutningen er en beslutning som er fattet av et regionalt helseforetak, og det er deres ansvar. Nei, når den typen vesentlige endringer skjer, har befolkningen som er berørt, kunnet møte meg i fakkeltog utenfor Stortinget.

Så er det helt riktig at Stortinget kunne valgt i dag å vedta f.eks. at generell kirurgi skal være et absolutt krav for å være et akutt sykehus. Det er fullt mulig, men konsekvensen av et slikt vedtak ville vært en betydelig sentralisering av akuttfunksjoner i Norge, langt utover det jeg ville anbefalt.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Tove Karoline Knutsen (A) [17:02:56]: Da vil jeg i all ydmykhet bruke mitt innlegg til å peke på noen trekk ved høyresidas store fortelling om helsesektoren, som Bent Høie, godt sekundert av Erna Solberg, var eksponent for i opposisjon, og som er videreført med litt vingling fram til denne dag.

Et tilbakevendende tema i helsedebatten er ventetidene, noe som også adresseres i sykehusplanen. Det er tverrpolitisk enighet om målet: at pasienter som venter på behandling, ikke skal vente for lenge, og at man prioriterer de som har, eller kan ha, alvorlige sykdommer eller smerter og store plager. «Noen ganger gjør det veldig vondt å vente», sier helseministeren i sin blogg i dag. Det er jeg helt enig med ham i, og derfor er det viktig at helseministeren tar i bruk hele repertoaret av tiltak han har til sin rådighet for å lykkes. Her kan han med fordel bli mer opptatt av de offentlige sykehusene enn alskens privatiseringspåfunn – som alle kan se ikke lykkes. Han har riktignok dempet privatiseringsargumentasjonen en smule i Nasjonal helse- og sykehusplan, men den som er vant til å lese undertekst, vil se at det siver ut likevel, flere steder i planen.

Høyresidas fortelling om ventetidene er en snodig historie. For det første er presisjonsnivået særdeles lavt. Verken helseministeren eller andre talspersoner for regjeringspartiene tar inn over seg det som både Helsedirektoratet og Helsedepartementet sjøl sier: at ventetidsstatistikken helt siden 2002, da helsereformen ble innført, og fram til i dag er beheftet med atskillig usikkerhet og må brukes med stor

varsomhet. Men om vi nå går til statistikken – med de forbehold som Høies eget departement ber oss om å ta – viser de lange linjene at ventetidene både for somatikk, rus og psykiatri har gått jevnt ned i en synkende kurve fra 2010 og til i dag – jeg gjentar fra 2010 og til i dag – inkludert de siste målingene som kom for et par dager siden. Året 2010 er kanskje ikke tilfeldig. Det var det året helseforetakene endelig kom i budsjettmessig balanse, etter at den rød-grønne regjeringa hadde oppfinansiert sykehusene år for år og ryddet opp i det økonomiske kaos vi overtok sykehusene i i 2005.

Derfor blir det smått pinlig og ganske uredelig når helseministeren gir seg til å spinne historier som skal innbille allmennheten at ventetidene har gått ned utelukkende under den blå-blå regjeringa. Det er altså feil! Så hører jeg at helseministeren og også saksordføreren i dag stadig argumenterer med at antall pasienter som venter på behandling, eller står i en kø, som det heter, har gått ned. Igjen vil jeg vise til at både departement og direktorat understreker at antall personer på vent isolert sett ikke forteller noe som helst om venting eller god drift, men er et øyeblikksbilde.

Cirka 30 pst. av de behandlingene som skjer i sykehusene, er planlagt behandling. Det er altså ikke akutt pasienter. Planlagt behandling betyr at man nødvendigvis står på en venteliste. Behandler vi flere i norske sykehus, vil flere vente på planlagt behandling – altså flere står i kø. Det er uinteressant for den enkelte pasient å vite hvor mange andre som står på en liste, når det er den tida man må vente, som er det sentrale. Statistikk er et viktig verktøy for å få kunnskap og oversikt både for oss som helsepolitikere, for sykehusene og helseadministrasjonene. Men jeg håper virkelig helseministeren etter hvert klarer å besinne seg når fristelsen blir for stor til å trekke grafer og tabeller etter hårene for å oppnå politisk gevinst.

Vi har mange utfordringer knyttet til å få likeverdig, rask og kvalitativ god behandling i helsesektoren. Ventetidene er én parameter. Men jeg vil også peke på hva pasienter og brukere ofte trekker fram, nemlig at informasjon og kommunikasjon kan bli bedre. Det å være medbestemmende og fullt ut informert om eget behandlingsforløp er gull verdt for enhver pasient. For mange er dette kanskje viktigere enn ventetida.

Det som er litt fornøylig, er at det er de offentlige sykehusene som har sørget for å få ned ventetidene i pasientbehandlinga, og som også står for meget god kvalitet – nettopp de sykehusene som helseminister Bent Høie mener trenger saftig konkurranse fra diverse private tilbydere. Jeg vil anbefale statsråden å lese litt grundig de merknadene som Arbeiderpartiet har lagt inn i innstillinga, med konkrete forslag til hvordan vi ytterligere kan styrke og ta enda bedre i bruk de offentlige sykehusene, vår felles helsetjeneste.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [17:08:10] (ordfører for sak nr. 7): Nasjonal helse- og sykehusplan sikrer oss en rygggrad av sykehus i hele landet. Vi skal ha trygge sykehus og gode helsetjenester uansett hvor vi bor. Det skal også være trygt å føde på norske sykehus.

Stortinget gjør en viktig jobb i dag med å vedta den

første helhetlige nasjonale helse- og sykehusplanen. Men Stortinget har jobbet godt før også, bl.a. i 2009, da Stortinget behandlet stortingsmeldingen om fødselsomsorgen, En gledelig begivenhet, som den het.

Som saksordfører for Dokument 8:2 S fra Senterpartiet om å sikre kvalitet i fødselsomsorgen er det hyggelig å registrere at en samlet komité viser til at det har vært gjennomført et viktig arbeid med å utvikle fødselsomsorgen som et resultat av stortingsmeldingen i forrige periode. Det er også bra at det hele tiden har vært et bredt politisk flertall bak de veivalg som ble tatt for å forankre svangerskaps- og barselsomsorgen i kommunene.

I Norge har vi en god fødselsomsorg. Nyfødt dødeligheten er lav sammenlignet med resten av Europa.

Kvinner i fødsel skal oppleve trygghet og kvalitet. Derfor sier også en samlet komité at det er viktig at norske fødeavdelinger følger opp de skjerpede kvalitetskrav som ble satt gjennom veilederen fra Helsedirektoratet i 2010, som heter Et trygt fødetilbud. Disse kravene omfatter også å følge opp kvinnen i aktiv fase av fødselen.

Så er det slik at selv om kvaliteten er god, vil det være utfordringer, og en av de utfordringene er at på store fødeavdelinger kan det være store variasjoner på hvor mange fødsler man har gjennom døgnet. Det har naturlig nok noen utfordringer knyttet til bemanningsplaner.

Vi har stor respekt for jordmødrenes kompetanse og anerkjenner viktigheten av at de er til stede for kvinner i fødsel og i fødselsomsorg. Vi lytter derfor også til jordmødre som uttrykker at de er bekymret for lav bemanning i perioder på fødeavdelingene, særlig de store sykehusene.

Derfor er Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre tydelige i denne saken på at helseforetakene må utvikle systemer for bemanningsplanlegging som gjør det mulig å håndtere bedre også de store variasjonene i antall fødsler. Helsedirektoratets veiledning er tydelig på at kvinner skal ha en jordmor hos seg i aktiv fase. Vi vet at helseministeren følger opp helseforetakene på dette, og at foretakene opplyser at anbefalingen er godt kjent, og at det arbeides aktivt for å nå målet.

De nasjonale kvalitetskravene som er nedfelt i stortingsmeldingen om fødselsomsorg fra 2009 og i Helsedirektoratets veileder fra 2010, ligger fast for Nasjonal helse- og sykehusplan.

I sykehusplanen er vi tydelige på at helseforetakene må sikre at fødeavdelingenes behov for støttefunksjoner er dekket. Dette innebærer at det må være anestesilege til stede på døgnbasis og operasjonspersonell for akutte hendelser og keisersnitt. Det forutsettes derfor at det er kirurgisk virksomhet på sykehus med fødeavdeling. Det er gode eksempler på velfungerende fødeavdelinger på sykehus uten akuttkirurgi.

Det store flertallet på Stortinget ønsker at fødselsomsorgen skal finansieres slik vi finansierer annen somatisk spesialisthelsetjeneste gjennom basisbevilgningen og innsatsstyrt finansiering. Det kommer til å være det bærende prinsippet i årene fremover også og har vært det helt uavhengig av hvem som har sittet i regjering, også de årene Senterpartiet selv var i regjeringsposisjon.

Jeg er stolt av at vi med Høyre i regjering ser svært gode

resultater for pasientene i norsk spesialisthelsetjeneste. For et par dager siden kom tallene som viser at det er 42 000 færre som venter i kø nå, enn det var i 2013. Pasienter med rusavhengighet har fått sin ventetid redusert med 17 dager. Så kan man kanskje fra denne talerstolen diskutere om ventetider er et øyeblikksbilde, og kanskje ikke være så opptatt av denne ventetiden som forrige taler var, men 17 viktige dager for en motivert rusavhengig for å komme i behandling er viktig. Ikke siden sist Høyre satt i regjering, har det vært kortere ventetid enn nå. Det er resultatet av at vi prioriterer arbeidet med å få ned ventetidene. Det betyr noe hvem som styrer, og det betyr noe hvordan man prioriterer. At Stortinget i dag vedtar den første nasjonale sykehusplanen, er en ny og viktig milepæl for å sikre trygge sykehustjenester, uansett hvor en bor her i landet.

Det er egentlig en god dag på jobb, dette!

Morten Wold (FrP) [17:13:09]: Nordmenn er stort sett et veldig fredelig folkeferd, som litt på avstand kikker over brillene og sjelden engasjerer seg i høylytt kamp for verken det ene eller det andre. Jeg kan forsikre presidenten om at det gjelder absolutt ikke når det kommer til sykehus, for er det noe som engasjerer, er det nettopp spørsmålet: Hva skjer med sykehuset mitt, hva skjer med sykehuset der jeg bor?

Det er et engasjement som berører oss politikere. Alle henvendelsene fra folk som trygler og ber, og til og med gråter i telefonen – selvsagt berører det oss, selvsagt opprører det oss, selvsagt påvirker det oss. Og selvsagt har alle som har vært involvert i arbeidet med den nasjonale helse- og sykehusplanen, opplevd nærkontakt med et lite lokalsamfunn og enkeltpersoner som kjemper for – ja, nettopp – sitt eget sykehus.

Før eller siden må imidlertid en avgjørelse tas, som får konsekvenser for et tilbud ved et sykehus, for ansatte og, selvsagt, for pasientene. Så er det naturligvis slik at ikke alle får det akkurat som de vil. Slik er det gjerne i livet, og sannelig også i helsevesen og politikk.

La meg bare innledningsvis slå fast at vi har et velfungerende helsevesen og gode sykehus i hele vårt langstrakte land. Det norske helsetilbudet er bra, selv om det alltid finnes en og annen hendelse og historie vi gjerne skulle vært foruten. Men i møtet mellom mennesker kan ting gå galt, også helsepersonell kan gjøre en feilvurdering. Målet vårt er selvsagt å redusere antall feilvurderinger til et minimum.

Derfor er jeg glad for at regjeringspartiene, i samarbeid med Venstre, i dag står bak en flertallsinnstilling som sikrer vedtak av en nasjonal helse- og sykehusplan for de kommende fire årene, og som har i seg utviklingstrekk for de neste 30–40 årene innen norske sykehus. Avtalen ivaretar og styrker planens hovedmål: trygge sykehus og bedre helsetjenester, uansett hvor man bor.

Som det allerede er sagt fra denne talerstol: Det legges ikke ned noen sykehus som et resultat av den nye planen. Skisserte fremtidsscenarioer er utelatt, og det er bred enighet om at norske sykehus er tjent med en stedlig ledelse, som best kjenner hvor skoen trykker. Her har Høyre,

Fremskrittspartiet og Venstre vært løsningsorientert og vist handlekraft i Stortinget.

I takt med endrede oppgaver ved sykehusene er det viktig å sikre de prehospitaltjenestenes dimensjonering og kvalitet. En eventuell endret oppgavedeling mellom sykehusene må føre til en samtidig gjennomgang av kapasitet i ambulansetjenesten. Den foreslåtte avtalen mellom helseforetak og kommuner om prehospitaltjenester skal være en del av de lovpålagte avtalene mellom sykehus og kommuner.

Samhandling, samarbeid, utvikling, forskning og innovasjon skal ta norske sykehus i riktig retning i årene som kommer, hele tiden under merkelappen «pasientens helse-tjeneste», som denne regjeringen er så opptatt av å skape.

Så er det også med stor tilfredshet vi ser at 42 000 færre mennesker står i helsekø, sammenlignet med før Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen overtok. Det tyder på at mye gjøres riktig i norsk helsevesen, en fortjeneste som selvsagt skal deles mellom både ansvarlige og utøvende politikere og alle velfungerende ansatte i helsetjenesten, som hver eneste dag sørger for at noen får det bedre gjennom kyndig og god behandling.

Det har vært og vil bli mange beskrivelser av egen fortreffelighet og andres feil i debatten her i dag, så jeg har ikke tenkt å bidra i stor grad til dette. La meg derfor avslutningsvis si at jeg tror at alle som har engasjert seg i arbeidet med den nye planen, har et brennende ønske om et norsk sykehusvesen til beste for absolutt alle. I erkjennelsen av at det kan være forskjellige veier til målet, har vi også forskjellige tilnærminger til hvordan vi skal komme dit. Og det handler ikke bare om å komme først frem, det handler også om trygg styring i tidvis vanskelig terreng.

Freddy de Ruiten (A) [17:17:44]: Det er interessant å se at det har vært betydelig politisk bevegelse i denne saken – fra planen ble lansert, og fram til komitéinnstillinga vi behandler her i dag. Noen partier går lenger enn andre. Vi i Arbeiderpartiet legger til grunn at det vi vedtar her i dag, er å betrakte som klare styringssignaler til foretakene, særlig med hensyn til det som har vært det mest diskuterte i planen, nemlig eksistensberettigelsen til lokalsykehusene og det akuttkirurgiske tilbudet.

Dette er således ingen blankofullmakt til foretakene til å tolke Stortinget etter eget for godt befinnende, men snarere en bestilling fra Stortinget som vi forventer at helse- og omsorgsministeren følger opp, som går ut på at en skal sikre et nært og trygt sykehustilbud.

Det er viktig at vi politikere er ombud for befolkninga i hele landet. Det er ikke vanskelig å forstå at et trygt, nært og godt sykehustilbud er noe av det som betyr aller mest for folk. Jeg kommer selv fra en landsdel hvor dette de siste årene har kommet klart til uttrykk gjennom et sterkt og bredt folkelig engasjement for sykehusene i Arendal og Flekkefjord. Jeg forventer at helse- og omsorgsministeren gir Helse Sør-Øst – som for øvrig forhåpentligvis snart blir delt opp – og ledelsen ved Sørlandet sykehus klar melding om at behandlinga av nasjonal helse- og sykehusplan i praksis innebærer en videreutvikling og styrking av alle

de tre sykehusene på Sørlandet, også i Arendal og i Flekkefjord. Jeg vil i så måte be helse- og omsorgsministeren følge dette nøye.

Jeg har lyst til å ta opp to andre utfordringer i dette innlegget. Den første er folkehelseperspektivet, linket opp mot kapasitet og ressurser i framtida. Den andre er kommersielle aktørers økende markedsandeler og hva det vil innebære for like muligheter til behandling i og ressurser til offentlige sykehus, særlig de mindre sykehusene.

Hvis vi ikke satses langt mer på forebyggende folkehelsearbeid i årene som kommer, vil presset på helsesektoren bli formidabelt. Det er derfor uforståelig at vi har en regjering som langt på vei har definert det kun som enkeltmenneskets oppgave å sørge for sin egen helse. Folkehelsepolitikk handler om at ikke bare hver enkelt, men også storsamfunnet tar et bredt ansvar. Tiltak som vi vet virker, er eksempelvis frukt og grønt, gratis måltid og mer fysisk aktivitet i skolen – tiltak som regjeringa sier nei til. Konsekvensene er åpenbare: dårligere helse hos flere og større belastning på behandlingssystemet. Da blir det både en dyr og en dårlig løsning ikke å satse mer på folkehelse.

Det er grunn til å spørre seg om vekst i kommersielle sykehusstilbud og fritt behandlingsvalg svekker offentlige sykehus, og særlig de mindre sykehusene. Det er ingen tvil om at dette trekker både kompetanse og økonomiske ressurser ut av våre sykehus. Det er grunn til å spørre seg om dette ikke vil kunne føre til at mindre sykehus kan bli lagt ned, at kvaliteten i offentlige sykehus forringes, og at pasienter som har helsemessige utfordringer som er mer sammensatte og komplekse, blir særlig utsatt.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [17:21:53]: Det føles godt å stå her i dag og oppleve at min helseminister, fra Høyre, virkeliggjør den så lenge etterspurte helse- og sykehusplanen. Det er på høy tid at Sykehus-Norge får en helhetlig og konkret plan som skal bidra til å trygge og utvikle landets sykehus og spesialisthelsetjeneste for fremtiden.

God styring og god planlegging er en forutsetning for gode helsetjenester. Det er derfor et paradoks at Stortinget i alle disse år etter at staten tok over sykehusene i 2002, ikke har fått seg forelagt en nasjonal plan å styre etter.

Høyre fremmet i opposisjon flere forslag der vi ba regjeringen Stoltenberg komme til Stortinget med en nasjonal helse- og sykehusplan. Vi ble nedstemt gang på gang. I mellomtiden var vi vitne til at flere lokalsykehus ble lagt ned.

Nasjonal helse- og sykehusplan, som vi behandler nå, bidrar ikke til at sykehus blir lagt ned. Den vil tvert imot bidra til at de mindre sykehusene styrkes, for bedre å kunne møte utviklingen og fremtidens behandlingsbehov.

Folks forventninger om kvalitet og standard innen helse og omsorg vil ha stor betydning for hvordan vi planlegger ikke bare fremtidens sykehusstruktur, kvalitet og innhold, men også kvaliteten på primærhelsetjenesten, nær der folk bor. Ansatte og ledere bør derfor ha gode verktøy for å kunne overvåke egen kvalitet og for å kunne måle seg i forhold til andre. Denne informasjonen må være åpen for alle, både helsearbeidere, pasienter og omverdenen.

Pasienter i hele landet skal være sikre på at tjenestene de mottar, er trygge og av god kvalitet. Dette må der-

for gjelde både offentlige, private, små og store virksomheter.

Høyre gikk til valg på å skape pasientens helsetjeneste. For første gang i Norge har en helseminister lovet å komme til Stortinget med en årlig stortingsmelding om kvalitet og pasientsikkerhet. Den første kom allerede i desember 2014, og den andre er nå til behandling her i huset.

Regjeringen har med Nasjonal helse- og sykehusplan og de årlige meldingene om kvalitet og pasientsikkerhet fokusert sterkt på åpenhet og politisk bevissthet – og på oppmerksomhet på kvalitet og pasientsikkerhet i den nasjonale helsepolitikken.

Vi arbeider med å finne gode modeller for sertifisering av sykehus, forbedre tjenestene og gi pasienten et mer forutsigbart tilbud. Det skal videreutvikles mål for kvalitet og pasientsikkerhet som kan brukes i kvalitetsarbeidet på alle nivåer. Det skal lages nasjonale kvalitetskrav til behandlingstilbud der dette er nødvendig for å sikre likeverdig kvalitet. Vi skal skape bedre kvalitet og tryggere tjenester gjennom sertifisering av sykehusene. Det skal også lages et nasjonalt nettverk for fagrevisjoner i sykehus, slik at fagfolk kan studere og lære av hverandre.

Å redusere ventetiden for pasientbehandling har alltid vært en av Høyres fanesaker. Det er derfor svært gledelig at nye tall fra Norsk Pasientregister viser at ventetiden er redusert i hele landet, at totalt 42 000 færre nå står i helsekø. At Helse Midt-Norge, som jeg representerer, har landets nest laveste ventetid, er også verdt å merke seg.

Til slutt vil jeg vise til innstillingen, som slår fast at det skal være «en klar oppgavefordeling mellom store og små sykehus», samtidig som den sier at «oppgaver som kan desentraliseres», skal overføres «fra store sykehus til mindre sykehus». Ved å desentralisere det vi kan, og sentralisere det vi må, bidrar vi til å kombinere tilgjengelighet og kvalitet på en god måte.

For meg er denne presiseringen viktig med tanke på sykehusene i eget fylke, Møre og Romsdal, der reiseavstanden mellom f.eks. sykehuset i Ålesund og regionsykehuset St. Olavs hospital i Trondheim er stor og til tider dessverre svært krevende, grunnet vær- og føreforhold. Det er utrolig viktig at vi klarer å se helheten, slik at også et fylke uten et universitetssykehus har gode tilbud.

Bård Hoksrud (FrP) [17:27:06]: Dette er den første nasjonale helse- og sykehusplanen, som vi vedtar i dag. Det er kjempeviktig, for nå kommer man til å ha en strategi for hvordan man tenker seg at helsebiten skal se ut – hvordan sykehusene skal se ut i fremtiden.

Jeg har lyst til å stoppe opp ved en ting som flere har vært inne på, nemlig at det er 42 000 færre mennesker i Norge som står i helsekø – 42 000 mennesker på ett år. Det er det samme som nesten hele Karmøy kommune, for å sette i perspektiv hvor mange enkeltmennesker dette dreier seg om, og hva det betyr for de menneskene som ikke lenger står i kø, fordi man har satt dette på kartet og sørget for mer pasientbehandling. Det er kjempebra. Og det er kjempeviktig for de enkeltmenneskene som nå ikke lenger står i kø, fordi man velger å ha et system som motiverer sykehusene til å operere flere pasienter.

Jeg er veldig glad for at man har en offensiv regjering

som synes at innsatsstyrt finansiering er en god måte å løse noen av utfordringene på, fordi man på den måten får operert flere pasienter og får pasienter raskere operert. Man har tidligere sett eksempler på da det var rammefinansiering – som jeg hørte at senterpartirepresentanten var opptatt av – at resultatet var at når man ikke gjorde noe og ikke opererte pasienter, ja så hadde man god økonomi. Det er dårlig butikk for dem som står i kø.

Det er også viktig for oss å få fram at det dette faktisk handler om, er at alle pasienter i Norge skal ha et likeverdig tilbud. Så kan man si: Er det mulig – med den geografien og de utfordringene vi har der? Vi mener i hvert fall at denne planen tar mange grep, nettopp for å passe på å ivareta dette på en god måte.

Jeg registrerer at veldig mye av debatten egentlig dreier seg om noen få sykehus, hvor noen prøver å skape mer usikkerhet og mer utrygghet enn det i hvert fall jeg mener det bør være grunn til, ut fra det som foreligger. Det flertallet har blitt enig om, er det viktige grepet at det skal utarbeides utviklingsplaner, hvor lokale myndigheter, sammen med foretakene, skal få lov til å være aktivt med. I tillegg er noe av det som har kommet inn i avtalen mellom avtalepartnerne, at man skal sørge for at de store sykehusene får ansvar for å ha et godt samarbeid med de mindre sykehusene, noe som det også har vært noe bekymring rundt.

Jeg er overbevist om at Flekkefjord kommune og Kvinesdal kommune, som er veldig opptatt av lokalsykehuset sitt, istedenfor å legge seg bakpå heller kommer til å lene seg fremover for å gripe de mulighetene som ligger i sykehusplanen – det man kan gjøre for å sikre at man kan gi et godt tilbud til innbyggerne sine. På samme måte er jeg overbevist om at de fire andre sykehusene – som noen nå later som også er i en veldig utsatt posisjon – sammen med lokale myndigheter og sammen med foretakene kommer til å gjøre dette på en veldig god måte.

Så er det litt rart – for i hvert fall for meg er det sånn at jeg er kjempeglad for at betegnelsen er «pasientens helse-tjenester» – at Senterpartiet må endre dette til «folkets helsetjenester». Det er pasientene som er viktig her – å sørge for at de pasientene som trenger det, får behandling, at det er pasientene man er opptatt av.

Jeg er også veldig glad for at i det som stortingsflertallet nå har gått inn for, ligger også dette med luftambulansesbaser. Det er kjempeviktig å se på basestrukturen og på hvordan dette skal se ut i fremtiden. Jeg er veldig glad for at komiteen peker på både Telemark og innlandet, som vi vet at har dårlig dekning, ut fra den rapporten som Norsk Luftambulanselagde i 2013.

Så er det interessant å høre at mange er opptatt av at man skal fjerne de regionale helseforetakene – i hvert fall mener noen at de er for store, og noen mener at vi gir dem for mye makt. De partiene som nå er en del av flertallet, ønsker – som jeg oppfatter at også Kristelig Folkeparti er enig i – å fjerne de regionale foretakene, men man må ha bestemt seg for hvordan strukturen skal se ut, og det kommer man tilbake til.

Ole M. Thomassen hadde her overtatt presidentplassen.

Ruth Grung (A) [17:32:31] Helsesektoren representerer noe av det mest kunnskapsintensive vi har. På den årlige middagen hos statsråden for to år siden ble vi presentert for en ambisiøs prosess for å skaffe Stortinget det beste grunnlag for å bestemme rammene for det framtidige Helse-Norge. Vi hadde virkelig forventninger til kunnskapsinnhenting og så fram til et utfordrende og spennende arbeid for å kunne ta kloke grep for å møte den dynamiske utviklingen vi har innen helse, med nye behandlingsmuligheter, ny medisinsk teknologi, pasientinvolvering, prioritering av arbeidet med rus og psykisk helse, og hvordan sikre mer helhetlige helsetjenester og behandlingsforløp.

Det var derfor med oppriktig skuffelse vi leste stortingsmeldingen. Det var lite nytt. Vi savnet ambisjoner for helse. Drøfting av økonomi var så å si fraværende, selv om finansieringssystemene har stor betydning for prioritering, riktig ressursbruk og ikke minst for å få til sammenhengende behandlingsforløp og investeringer. Rekruttering og tilgang på rett kompetanse er utsatt, selv om det er noen av de mest kritiske faktorene for å kunne gi god helsehjelp. Samhandling med primærhelsetjenesten blir bare overfladisk nevnt, til tross for at vi nettopp har behandlet primærhelsemeldingen og påpekt hvor viktig det er at spesialisthelsetjenesten svarer på innbyggernes behov for helhetlige helsetjenester.

Det vi fikk, var en skjematisk inndeling av sykehus i fire kategorier og fem navngitte sykehus og en liste over lokalsykehus som ikke lenger burde ha akuttberedskap, fordi regjeringen mente at innbyggerne vil få et bedre tilbud dersom akuttberedskapen blir sentralisert.

Arbeiderpartiet har besøkt samtlige fem sykehus pluss Odda og sett at virkeligheten er en annen enn det som ble beskrevet i meldingene. Alle de nevnte sykehus har gjennomgått en tilpasning de senere årene. Det er ingen dokumentasjon på at de ikke holder kvalitets- og aktivitetskrav. De har kompetent personell, og økonomien i Odda er grønn. De har utviklet akuttberedskapsmodeller som er faglig og økonomisk forsvarlige, med traume- og vurderingskompetanse til å vite hvordan de skal håndtere akutte tilfeller.

Mye tyder på at vi i dag har en fornuftig infrastruktur på sykehus med faglig sterke universitetssykehus, region-sykehus og lokalsykehus som gjør oss i stand til å møte den økende etterspørselen etter helsetjenester og bygge sterke regioner. Det tar lang tid å bygge opp gode fagmiljøer, selv om det går fort å rive dem ned. Det vil være feil å bygge dem ned så lenge de fyller både aktivitets- og kvalitetskravene. Vi vet at etterspørselen etter helsetjenester er sterkt økende i årene som kommer. Vi må bygge på det gode vi har.

Arbeiderpartiet mener at Stortinget ikke skal detaljstyre det enkelte sykehus, men vi mener å ha gitt klare føringer for at de fem sykehusene pluss Odda har utviklet lokale modeller for akuttberedskap som det bør bygges videre på. Vi deler disse sykehusenes bekymring for at det nå blir opp til helseforetakene å gjennomføre gode og åpne prosesser som er tillitvekkende. I Hordaland har vi lært mye av den prosessen som har foregått mellom Voss sjukehus og Helse Bergen. De har lyktes med en god funksjonsfordeling der

man gjensidig har gjort hverandre gode. Det viktigste for å få dette til har vært åpenhet og tillit.

Jeg er derfor oppriktig bekymret når Helse Fonna har valgt å sette ned to prosjektgrupper, én for Stord sjukehus og én for Odda sjukehus, uten at Haugesund sjukehus er involvert. Dette minner mer om splitt og hersk enn tillitsskapende og åpne prosesser. Det er det disse sykehusene trenger nå, og ikke minst innbyggerne og Helse-Norge.

Arbeiderpartiet er også bekymret for hvordan regjeringens politikk om fritt behandlingsvalg vil påvirke region-sykehusenes evne til å fylle samfunnsoppdraget med god funksjonsfordeling som sikrer likeverdig helsetilbud i hele landet. Fritt behandlingsvalg vil først og fremst føre til en ytterligere etablering av private aktører i de største byene og svekke økonomien til regionsykehusene og dermed deres evne til god funksjonsfordeling.

Arbeiderpartiet er også urolig for den sterke sentraliseringen og oppbyggingen av helsebyråkrati som vi har sett de senere årene. Det gjelder både sentralt og i de regionale helseforetakene. Det samme gjelder forskningsmiljøene. Det er greit, vi trenger sterke, førende nasjonale programmer, men vi trenger også midler for å stimulere til lokale forskningsprosjekt.

Sveinung Stensland (H) [17:37:43]: Debatten om Nasjonal helse- og sykehusplan har vært preget av akuttberedskap. Det er forståelig nok, det handler om folks trykghetsfølelse. Vi vil bygge pasientens helsetjeneste, og det betyr også en god akuttberedskap. Så får vi bare innse at vi legger forskjellige ting i det. For meg handler det mest av alt om å bli behandlet av erfarent og kompetent helsepersonell når en først trenger det.

En god prehospital tjeneste er en sentral del av akuttberedskapen. Akuttkjeden fungerer ikke uten sikker pasienttransport. Det som tidligere var transportmidler for syke og sårede, er i dag nærmest sykehus på hjul eller i lufta. Ambulansetjenesten er nå i mange tilfeller en integrert del av behandlingsforløpet.

Med bakgrunn i dette er jeg glad for bestillingen vi i dag gjør til regjeringen angående egen sak om basestrukturen for luftambulansen. I denne sammenhengen vil jeg gjerne legge til noe. Mellom fjorder og fjell i Helse Vest står det ambulanshelikoptre på tre baser: Stavanger, Bergen og Førde. Men mellom Helse Bergen og Helse Stavanger finner vi Helse Fonna med 175 000 innbyggere, men ingen luftambulans. Helse Fonna har over 50 pst. flere innbyggere enn Helse Førde, men har ikke eget ambulanshelikopter. Det holder ikke.

Når Fonna ikke har sitt eget helikopter, går det ut over helseforetakene sør og nord for dem. Det er Bergen eller Stavanger som må avgi helikopter når vi trenger transportoppdrag til og fra Haugesund, Stord eller Odda sjukehus, og tilsvarende i de tilfellene det er akutte oppdrag i opp-taksområdet til Helse Fonna. Og dette er ikke sjeldne tilfeller. De siste årene har det i gjennomsnitt blitt rekvirert helikopteroppdrag til Helse Fonna-området minst 800 ganger i året – altså hver dag, minst – og det i et helseforetak uten egen base.

Rent geografisk er området blant de større i landet, og

det er heller ikke blant de minste rent befolkningsmessig. Geografien på Haugalandet og i Sunnhordland er preget av hump og hammer, fjord og fjell. I havet utenfor er det stor aktivitet, og landets viktigste kystled snor seg gjennom distriktet. Mange steder er det vanskelig å komme til med bil, og vi venter fortsatt på viktige veiprojekt som vil binde regionen tettere sammen.

Styret i Helse Fonna har bedt om ambulanshelikopter. Et samlet lokalpolitisk miljø har bedt om ambulanshelikopter. Det akuttmedisinske miljøet i distriktet ønsker et slikt helikopter og har vært en viktig pådriver for å styrke akuttberedskapen. En har allerede en legebil som rykker ut ved behov, og personellet der vil også kunne bemanne et slikt helikopter.

Alle analyser viser at det er behov for mer helikopter-kapasitet på Vestlandet, og da er det jo en viss logikk i å legge det neste helikopteret til den regionen som ikke har et slikt fra før.

En base i Helse Fonna vil kunne avlaste Bergen og Stavanger ved større hendelser der, og ikke nok med det, Vest-Telemark vil også få bedre dekning ved en base i Helse Fonna. Jeg håper helseministeren ser på behovet for en base i Helse Fonna i det videre arbeidet med oppfølgingen av bestillingen vi i dag gjør.

I denne sammenheng må det påpekes at mesteparten av aktiviteten i spesialisthelsetjenesten ikke foregår innen akuttmedisinen. Mye av det som foregår, er planlagte inngrep og behandling av kronisk sykdom. Innen de fleste sykdomsgrupper er medisinen i rivende utvikling. Spesialiseringen fortsetter i tråd med det. Dette er kanskje mest fremtredende innen kreftbehandling.

Helseforetakene er pålagt å opprette prostatasentre der all radikal behandling skal skje. I tillegg opprettes diagnostiske sentra for å optimalisere kvaliteten på diagnostisering og kurativ og palliativ behandling.

Prostatakreftforeningen mener antallet sentre for radikal behandling i Norge bør reduseres fra dagens antall. De mener det maksimalt bør være fem til sju, begrunnet i det totale antall kirurgiske prostatakтомier, som ligger på ca. 1 500 i året. Her er det altså en pasientforening som ber oss om å spesialisere mer og fjerne denne typen tjenester fra flere sykehus. Det er jo et interessant innspill fra dem som rammes av en av våre vanligste kreftformer. De vil ikke ha flere sykehus som behandler deres sykdom, de vil ha færre og mer spesialiserte avdelinger.

Når en blir alvorlig syk, leter en ikke alltid etter det nærmeste sykehuset, en vil til det beste. En vil ha rutine, erfaring og ekspertise. Det betyr ikke at en skal legge ned flere sykehus, det betyr at en skal spesialisere flere avdelinger.

Alle kan ikke bli best i alt, men alle kan bli best i noe. Jeg mener god oppgavefordeling og mer spesialisering er viktig for å skape gode sykehustjenester i hele landet. Denne planen og dagens vedtak legger opp til akkurat det. For første gang er det pasienten som er hovedpersonen når vi diskuterer fremtidens sykehus i Norge.

Ingvild Kjerkol (A) [17:42:42]: Vi i Arbeiderpartiet vil utvikle vår felles helsetjeneste, hvor det fremste av medisinsk ekspertise skal være tilgjengelig for alle. I felles-

skapets sykehus er det de ansatte og deres kompetanse som er den aller viktigste ressursinnsatsen. Det er nemlig sånn at 65–70 pst. av innsatsen i norsk spesialisthelsetjeneste er folkene, hodene og hendene som jobber der.

Noe av det Arbeiderpartiet mener er viktigst at vi bør gjøre, er å styrke kompetansen i hele helse- og omsorgstjenesten. Sykehusene fyller en stor og kritisk viktig rolle, og utdanningskapasiteten må derfor være god, både på grunn-, videre- og etterutdanning, for å sikre oss kvalifisert arbeidskraft i framtiden. Da må vi vite så mye som mulig om de framtidige behovene, og vi må evne å utvikle og dimensjonere utdanningstilbudene treffsikkert for framtidens behov. Det krever tett og god samhandling mellom helse- og utdanningsmyndighetene.

Arbeiderpartiet tok grep for å bedre denne samordningen da vi var i regjering. Vi la fram Meld. St. 13 for 2011–2012, Utdanning for velferd – Samspill i praksis, med et uttrykt mål om at utdanningene skal og må svare bedre på framtidens kompetansebehov og bidra til en helsetjeneste med høy kvalitet. Både stortingsmeldingen Utdanning for velferd og strategidokumentet Helse-Omsorg21, som vår regjering også la fram, peker på behovet for et nasjonalt samarbeidsorgan mellom helse- og utdanningssektorene.

Noen helseforetak jobber veldig godt med rekruttering og har tett og godt samarbeid med utdanningsinstitusjonene, men dette kan bli bedre og mer systematisert. Det er derfor også behov for å revitalisere samarbeidsorganene regionalt.

Dette er Høyre og Fremskrittspartiets vakt. Den forrige regjeringen tok tydelig tak i dette, og Stortinget var enig. Det er ingen grunn til å vente.

Jeg vil også knytte noen kommentarer til det som skjer utenfor sykehusene når vi behandler denne planen, når akutt sykdom og skade oppstår. Dagens pasienter kan få avansert behandling også før de kommer til sykehuset. Ambulansetjenesten er en kjempeviktig del av helsetjenesten, og utviklingen i de prehospitale tjenestene har vært rivende de siste årene. Vi har i dag prehospitalt behandlingssopplegg for akutte sykdommer og skader som tidligere bare ble gitt på sykehuset. Eksemplet kan være behandling av pasienter med symptomer på akutt hjerteinfarkt og hjerneslag. Luftambulansen er avgjørende for beredskap, effektiv behandling og transport ved akutt skade og sykdom.

Den hjelp og behandling vi kan gi fra en hendelse inntraffer til pasienten er på sykehus, er avgjørende for å kunne gi trygghet for befolkningen og for å få muligheten til å yte likeverdige tjenester mer uavhengig av avstand til sykehuset. Kommunene og helseforetakene har ulike roller og ansvar i denne akuttmedisinske kjeden, og de må samarbeide godt. Det er avgjørende. Her er det viktig at det gjøres gode avtaler mellom kommunene og foretakene, som er konkrete, og som fungerer som felles planleggingsverktøy.

Vi mener at det er en svakhet at Akuttutvalgets NOU, Først og fremst, ble lagt fram først etter at Nasjonal helse- og sykehusplan ble lagt fram fra regjeringen. Vi har en god akuttberedskap i Norge, men det er behov for et nasjonalt løft for å øke kapasitet og kvalitet i akuttkjeden. Planen

foreslår selvsagt noen ting for å oppnå dette, men vi savner en helhetlig tilnærming.

Arbeiderpartiet vil også understreke behovet for å se på basestrukturen for luftambulans, som flere andre har gjort i debatten i dag. Der har vi i dag såkalte hvite flekker på kartet, mer spesifikt i innlandet og i Telemark. Vi har også fremmet forslag om at regjeringen kommer til Stortinget med dette.

Stortinget har også tre andre saker til behandling i dag, og jeg vil knytte noen kommentarer til dem, spesielt til representantforslaget fra representantene Tingelstad Woien, Pollestad og Toppe om å sikre kvalitet i fødselsomsorgen og rammefinansierte fødeavdelinger og kvinneklinikker.

Vi har heldigvis en god fødselsomsorg i Norge. Barne- og mødredødeligheten er blant de laveste i verden. Men det er en skanse som må forsvares hver eneste dag – det kommer ikke av seg selv. Arbeiderpartiet vil ha en trygg og sikker svangerskaps-, fødsels- og barselomsorg i Norge, og vår regjering la fram St.meld. nr. 12 for 2008–2009, En gledelig begivenhet, som rammer inn de viktigste politiske føringene på dette området. Hovedkonklusjonen i meldingen var en betydelig styrking av tilbudet, og Stortinget var den gang opptatt av at fødetilbudet ved norske sykehus ikke skulle svekkes av økonomiske årsaker, og ba helseministeren styre de regionale foretakene slik at økonomiske effektiviseringsiltak eller omorganisering ikke skulle svekke fødetilbudet. Meldingen ble fulgt opp med en nasjonal veileder med kvalitetskrav til fødeinstitusjonene.

Stortingets vedtak skal følges opp, og det er den til enhver tid sittende regjeringens ansvar, hvis de da ikke varsler politikkenndring på området. Det har ikke regjeringen gjort. De står på St.meld. nr. 12 for 2008–2009, En gledelig begivenhet. Men det har den siste tiden vært flere saker i mediene der jordmødre er bekymret for situasjonen ved fødeklinikkene, spesielt i storbyene. Det dreier seg om pasientbehandling, om pasientsikkerhet og om arbeidsmiljø ved de største avdelingene, på grunn av lav grunnbemanning. Flere kvinner har opplevd å bli sendt hjem etter at fødselen har startet, og sånn skal det ikke være.

Økonomi skal ikke veie tyngre enn de medisinske vurderingene på fødeavdelingene. Sykehusene har fått flere skjulte effektiviseringskrav med denne regjeringen, og regjeringen har heller ikke styrket økonomien i sykehusene, slik de lofte før valget. Det kan være kritisk for mor og barn, og dette må helseministeren svare for og følge opp overfor de regionale foretakene.

Det er sterkt beklagelig at fødetilbudene ikke er viet større plass i Nasjonal helse- og sykehusplan. Selv om St.meld. nr. 12 for 2008–2009 fra den forrige regjeringen var grundig, er fødetilbudene en like viktig del av sykehusene som andre funksjoner, og de hører til i en helhetlig sykehusplan. Jeg vil derfor berømme forslagsstillerne for å ha fremmet dette representantforslaget.

Som kommentar til de to andre representantforslagene Stortinget har til behandling, vil jeg vise til andre innlegg her i salen og til innstillingene i hver sak – våre merknader og forslag der – og også til våre merknader og forslag til Meld. St. 11 for 2015–2016, som hoveddebatten har dreid seg om, Nasjonal helse- og sykehusplan.

Når det gjelder representantforslaget fra Venstre om et drømmeløft for regional helseinnovasjon m.m., vil jeg også si at vi vil komme tilbake til behandlingen av de nye regionenes oppgaver når statsråden i Kommunal- og moderniseringsdepartementet legger fram regionmeldingen i løpet av våren.

Odd Omland (A) [17:51:01]: Gjennom statsrådens sykehustale, om å basere seg på et befolkningsgrunnlag på 60 000–80 000 for å opprettholde kirurgiske akuttfunksjoner, ja, så mangler for det første en faglig begrunnelse og en grundig utredning av de geografiske forhold. I tillegg ble sykehusene i denne planen i Flekkefjord, Stord, Volda, Narvik og Gravdal satt på en egen liste hvor sykehusene ville miste sin akuttkirurgiske beredskap. Dette var bakgrunnen for det som resulterte i svært sterke reaksjoner lokalt, med flere tusen i fakkeltog rundt om i landet.

Den 11. februar la Arbeiderpartiet fram sin innstilling til planen. Størst oppmerksomhet har det vært rundt de fem sykehusene som kom med på den såkalte rødlista over dem som vil miste sin akuttkirurgi.

I dag foreslår Arbeiderpartiet, sammen med Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, bl.a. at Stortinget ber regjeringen se bort fra prinsippet om befolkningsgrense. Arbeiderpartiet foreslår også at statsråden gjennom foretaksmøtene tilkjennegir klart at en skal se bort fra scenariet vedrørende sykehus som vil miste sin akuttkirurgi.

Når det gjelder akuttkirurgien, har vi foreslått en bunnplanke for den ved akuttsykehusene, som Torgeir Micaelsen var inne på. Samtidig understreker vi ettertrykkelig i merknadene fra vår side at dette er et absolutt minstekrav og skal ikke tolkes som at det er noe regjeringen og helseforetakene skal styre mot som et mål.

Jeg har registrert uttalelsen til Venstres Ketil Kjenseth i lokalavisen Agder 4. mars om at sykehuset og akuttkirurgien ved sykehuset i Flekkefjord er tryggere enn noen gang, og videre sa Iselin Nybø i samme avis den 10. mars:

«Etter at Stortingets helse- og omsorgskomite har avgitt sin innstilling (...) er det ingen tvil om at flertallet (...) vil beholde Flekkefjord sykehus som et akutt-sykehus med akuttfunksjoner, inkludert akuttkirurgi. Det må bare Sørlandet sykehus og Helse Sør-Øst forholde seg til.»

Den 15. mars sa Kari Kjønås Kjos til samme avis:

«Langt på vei er dette riktig.»

Utviklingsplanene skal nå gjennomgås på nytt, basert på Stortingets klare forventninger. Arbeiderpartiet slår fast at disse diskusjonene ikke skal starte med hva som skal legges ned, men med hvordan vi kan organisere oss bedre. Det skal gjennomføres prosesser, og kommunene skal involveres. Uenighet skal rettes til helseministeren, som har ansvaret for at Stortingets forventninger ivaretas og gjennomføres.

I dag vil jeg utfordre avtalepartnerne: Kan en nå forvente, basert på de uttalelsene som jeg refererte til tidligere i innlegget, gitt til lokale media, og gjennom det flertallsvedtaket som nå fattes etter forliket mellom partiene, at akuttkirurgien blir ved Flekkefjord sykehus framover? Og betyr det at statsråden i sitt foretaksmøte 4. mai med

Helse Sør-Øst sender klare signaler om at nå, når Sørlandet sykehus om ikke lenge skal oppdatere sin utviklingsplan, så skal dette bli lagt til grunn, gjennom en god og involverende lokal prosess?

Og dersom ikke det jeg tar opp her, blir kommentert, legger jeg til grunn at det er avtalepartnernes syn og blir gjeldende politikk, og at det da vil skape den roen som Ørmen Johnsen her sa at vi kunne få gjennom denne behandlingen.

Terje Breivik (V) [17:55:31]: Nasjonal politisk debatt kan tidvis være rimeleg småleg. Kvant enkelt parti har vore langt meir oppteke av kortsiktig, populistisk eigenmarkering framfor å ta felles ansvar for korleis me optimalt forvaltar fellesskapsressursane, i dette tilfellet spesialisthelsetenesta.

Venstre kunne sjølvsagt ha hoppa av forhandlingane med regjeringspartia om helseplanen, stilt oss på sidelinja og vore reine og kvite. Og då veit Senterpartiet, som no bruker det dei har av utestemme til å kritisera og krisemaksimera, at det truleg hadde vore eit fleirtal her i salen for eit vedtak som ikkje hadde vareteke dei verdiane, dei sjukehusa, eg oppfattar at Senterpartiet har omsut for, så godt som dagens vedtak vil gjera.

I realiteten har Venstre bidrege tungt til å gje sjukehusa ein tryggheit og langsiktigheit dei knapt nok kunne drøyma om under åtte år med raud-grønt fleirtal i regjering. Kor var Senterpartiet sitt engasjement og handlekraft for sjukehusa i dei åra dei var ein del av fleirtalet og sat i regjering?

Ta eit av sjukehusa i heimtraktene mine, Odda, eit sjukehus og eit lokalsamfunn som verkeleg har måtta leva med usikkerheit, og der regelen i førre periode var fjernstyring og gradvis tapping av innhald og tenester. Sjukehuset i Odda er i dag så redusert at skulle dei mista døgnakuttberedskapen i tillegg, er truleg grunnlaget for sjukehuset vekke. Og sjølvsagt: Odda skal ha eit sjukehus. Når Venstre og fleirtalet i dag fjernar folketalskravet og vektlegg geografi og topografi ytterlegare, og styrkjer økonomien, er akuttkirurgien i Odda etter alle praktiske føremål sikra.

I tillegg vert regelen no lokal leiging. Og om foretaksstyret mot det ein kunne venta seg, ikkje oppfattar eit så eintydig storting, er det lagt inn ytterlegare to tryggleiksventilar – kommunal motsegnrett ved endringar i oppgåvene og innhaldet for eit sjukehus, og rapporteringsplikt for helseministeren ved endring i oppgåvene. Underforstått: Stortinget har alle høve til å gripa inn og overstyra vedtak helseministeren rapporterer om.

Så dagen i dag er ikkje berre ein gledas dag for norsk helse- og sjukehuspolitikk, men òg ein gledas dag for små sjukehus som Odda.

Dag Sele (KrF) [17:58:22]: Helseministeren har lagt fram ein nasjonal helse- og sjukehusplan som inneheldt ei liste over sjukehus som kunne mista akuttkirurgi. Denne lista skapte naturleg nok reaksjonar i dei aktuelle lokalmiljøa, bl.a. fordi ein frykta at den uvissa som det skapte, ville kunna skada rekrutteringa av nøkkelpersonell. Slik sett kan jo noko av skaden alt ha skjedd.

Men så har eg òg høyrte helseministeren, i dette tilfellet på Stord sjukehus, der han sterkt understreka at denne lista ikkje var å oppfatta som eit direkte signal om nedlegging og fjerning av funksjon, men berre var eit scenario, ein illustrasjon over kva som kunne bli resultatet dersom dei overordna prinsippa vart vedtekte i Stortinget.

Så har ein altså no fjerna lista over scenarioa, men ein har behalde dei overordna prinsippa, om enn med ein litt annan ordlyd. I dag høyrde me òg til og med statsråden seia at den nye ordlyden er i tråd med hans intensjonar. Då ber eg om forståing for at mange av oss stiller oss litt undrande når representantar for komiteens fleirtal framstiller dette som at akuttkirurgien er berga på lokalsjukehusa.

Eg refererer gjerne til ei av dei hovudtillitsvalde for sjukepleiarane på Stord sjukehus, og eg må tillate meg å modifisera ordlyden litt, for å sikra at eg held meg innanfor det parlamentarisk akseptable. Hennar bodskap var at dette er det same innhaldet i ny innpakning. Og så lenge ein fører vidare kategoriane «stort akuttpsykehus» og «akuttpsykehus» og i tillegg knyter akuttkirurgien til såpass lauslege formuleringar som «når hensynet til pasienten gjør det nødvendig», må eg seia meg einig med henne. Så blir både ho og eg forsøkt roa med at Stortinget skal informerast om vesentlege endringar i oppgåver og struktur. Men kva skal då vera Stortinget si oppgåve? Dette er altså ikkje, slik det har vore påstått, eit spørsmål om detaljstyring, men grunnleggjande spørsmål om struktur i helsetenestene – eigentleg òg om struktur i lokalsamfunna.

Det er difor eitt spørsmål eg godt kunne tenkt meg å få svar på frå representanten Ørmen Johnsen: Dersom eitt av landets helseforetak i nær framtid kjem fram til at dei vil leggja ned akuttkirurgien på eitt av sjukehusa, og grunngeve dette med at omsynet til pasienten ikkje lenger gjer tilbodet nødvendig, kan representanten Ørmen Johnsen då, i dag og frå denne talarstolen, lova at regjeringspartiet Høgre vil sørge for at den saka blir behandla og vedteke i denne salen?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [18:01:19]: Først til en åpenbar misforståelse. Det snakkes her om rødlistesjukehus, som om det er de sjukehusene som er spesielt verneverdige. Det er fundamentalt feil. De lokalsjukehusene som vi slåss for, er svartelista sjukehus. Det er et viktig poeng.

Senterpartiet har lagt fram folkets helsetjeneste, en nettverksmodell hvor lokalsjukehusene samarbeider med sentralsjukehusene som et nav i forhold til eika i et hjul. Vi har presentert en finansiering med rammefinansiering, og vi har presentert et fokus på ledelse – en stedlig ledelse med faglig ansvar for kvalitet, med budsjettansvar og med personalansvar for alle offentlig ansatte som arbeider i den flokken som kalles et sjukehus, en operasjonsbasert ledelsesfilosofi med mer ansvar og makt ut til fagfolkene, og der det viktigste er møtet mellom behandler og pasient. Ledelses- og støttefunksjoner må alle legges opp til å fremme dette formålet – møtet mellom pasient og behandler.

Formålet med denne debatten var at en skulle få en avklaring, bl.a. om innholdet i lokalsjukehusene og prioritering av investeringer. Vi har ikke fått noen av delene. Tvert

imot – helseforetakene gis avgjørende makt, samtidig som statsråden gjennom helseforetakslova kan fortsette å styre i det skjulte, slik det ble avklart i kontrollkomiteens behandling når det gjelder Møre og Romsdal helseforetak. Det er ikke noe framskritt, men det er et framskritt på den måten at utenfor dette hus er det flere mennesker nå som forstår hva som skjer, og dermed er bevissthetsnivået økt og mulighetene for å fortsette dette spillet mindre.

Kjernen er, når det gjelder lokalsjukehus, innholdet i sjukehusene. Legeforeningen og Senterpartiet er enige. Vi snakker om hva det er som gjelder for kirurgisk akuttberedskap.

Slik regjeringspartiene legger opp til, kan fagfolk komme til å stå i situasjoner der det kan oppstå komplikasjoner for inneliggende kirurgiske pasienter. Det må være vurderingsberedskap for pasienter som kommer i akuttmottaket med uklare tilstander, og det vil være nødvendig å ha livreddende nødkirurgi. Hvordan det kan gjennomføres uten akuttkirurger på vakt, forstår vi ikke. Jeg ber om at statsråden kommer opp med referanser til fagpersoner som går god for at den modellen som regjeringen her legger fram, kan gjennomføres uten akuttkirurgisk beredskap. Det er kjernen i debatten, og det må statsråden svare på.

Janne Sjelmo Nordås (Sp) [18:04:39]: En god svangerskapsomsorg, et trygt fødetilbud og nær oppfølging i barseltiden er avgjørende for å sikre god helse hos mor og barn.

Blant områdene som Nasjonal helse- og sykehusplan behandler mest stemoderlig, er fødselsomsorgen. Er det noe folk vet er avgjørende viktig for sin lokale beredskap, så er det fødetilbudet. 20 linjer i en nasjonal helse- og sykehusplan om en av de viktigste oppgavene sykehusene skjøtter, holder ikke.

Konsekvensene for fødetilbudet ved omlegging i sykehustilbudet må selvfølgelig utredes. Regjeringen må være sikker på at det ikke gjøres endringer i fødetilbudene som gjør det vanskelig å oppfylle kvalitetskravene til fødselsomsorgen. Helseforetakene er også av Stortinget pålagt å utarbeide en flerårig, helhetlig og lokalt tilpasset plan for fødetilbud og svangerskaps- og barselomsorg i regionene. Helseforetakene har i flere år hatt ansvar for følgetjenesten.

Det vekker bekymring for om Helse- og omsorgsdepartementet prioriterer fødselsomsorgen tilstrekkelig til at kvalitetskravene kan innfris når kvinneklinikker, fødeavdelinger og fødestuer får en så ubetydelig plass i Nasjonal helse- og sykehusplan. Sykehusstruktur, organisering og finansieringsløsninger legger viktige premisser for fødselsomsorgen, og særlig ved de store fødeklinikkene er bemanningssituasjonen kritisk. Vi trenger et løft for fødselsomsorgen om fødende i hele landet skal sikres trygge fødetilbud for mor og barn, om antall komplikasjoner og keisersnitt skal gå ned og ammeandelen økes.

Fødselsomsorgen i Norge er de siste 30 årene blitt betydelig sentralisert. Ved reisevei på over 90 minutter er det fortsatt altfor få som får følgetjeneste. De store fødeklinikkene i byene er ofte fulle, og kvinner i aktiv fødsel opplever hvert år å bli avvist og måtte vente hjemme. I Jordmorfor-

bundets undersøkelse publisert 8. mars i år svarer 94 pst. av jordmødrene at kvalitetskravene, som at fødende skal ha en jordmor hos seg i aktiv fase av fødselen, ikke følges, og 58 pst. svarer at de av og til, ofte eller svært ofte ikke klarer å ha tilstrekkelig overvåkning av mor under fødselen.

Gjennom den innsatsstyrte finansieringen premieres komplikasjoner. Blødninger under fødsel utløser utbetaling, mens god grunnbemanning som kan forhindre blødninger, ikke gjør det. Fødetilbudene finansieres i dag som sykehusenes sengeposter, men uforutsigbarheten med fødsler gjør at det trengs et akutttilbud. Senterpartiet mener at fødselsomsorgen må rammefinansieres og sikres forsvarlig bemanning som akuttpost. Vi foreslår dette for Stortinget. Vi foreslår også at regjeringen må sikre at kvalitetskravene til fødeinstitusjoner fra 2010 blir implementert når det gjelder både organisering og resultat. Og vi ber regjeringen om å pålegge helseforetakene å sikre alle fødende en jordmor til stede under aktiv del av fødsel.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [18:07:49]: Hvor det skal være sykehus, og hvilket innhold de skal ha, handler om å legge til rette for likeverdige tjenester over hele landet. Innbyggerne skal sikres et tilgjengelig og kvalitativt godt sykehustilbud uavhengig av bosted.

Desentraliserte sykehustilbud i Norge er nødvendig for å skape likeverdige tjenester. For å få dette til må også de små sykehusene styrkes, ikke svekkes. Det er derfor en nasjonal oppgave å sikre også de mindre sykehusene helhetlige tilbud sammen med en god og forutsigbar økonomi.

Det er gode faglige belegg for å hevde at det er en viktig indre sammenheng mellom kirurgi, anestesi, radiologi, indremedisin og laboratorietjenester. Det å fjerne den akuttkirurgiske kompetansen vil påvirke helheten og gi pasienten et dårligere tilbud. Har et sykehus ikke lenger akuttkirurgisk vakt, vil mange indremedisinske pasienter heller ikke tas imot lokalt.

Det er derfor forunderlig at regjeringspartiene, Høyre og Fremskrittspartiet, sammen med Venstre legger til rette for at akuttkirurgien ved lokale sykehus som har denne funksjonen i dag, kan fjernes selv om tjenesten har god kvalitet. I stedet snakker man fra disse tre partienes side om en akuttkirurgisk vurderingskompetanse og akuttkirurgiske tilbud som innsnevrer spesialområder. Hvis et mindre sykehus kun skal behandle en spesifikk type akutt-skade, hvor er da beredskapen for innbyggerne? Mener virkelig regjeringspartiene og Venstre at det er godt nok å sikre kirurgisk beredskap på et utvalgt medisinsk område? Med majoriteten av høringsinstansene i ryggen har Kristelig Folkeparti stått støtt på kravet om å sikre akuttkirurgisk beredskap på alle sykehus som har denne funksjonen i dag.

Jeg forstår godt at enkelte stortingsrepresentanter som skal forsvare flertallets syn på dette området, selv begynner å bli usikre på hva de egentlig er med på. Til avisen Agder 9. mars d.å. svarte stortingsrepresentant Ketil Kjenseth følgende på spørsmålet fra avisen om han har fått bekreftet av Høyre og Fremskrittspartiet at sykehuset i Flekkefjord fortsatt må ha akuttkirurgi:

«Jeg tror ikke jeg skal gå noe mer inn i det, eller omfanget av hva kriteriene betyr (...) En slik avklaring er å

forlange litt mye av meg som stortingsrepresentant. Det er helseforetakene som må gjøre jobben med å avklare hva som skal være hvor».

Saken er den at når en stortingsrepresentant som tilhører flertallskonstellasjonen, ikke kan avklare et så viktig spørsmål om et sykehus som har hatt akuttkirurgi så lenge det har eksistert, fortsatt skal ha denne funksjonen eller ikke, og i stedet må henvise til helseforetaket, må det være tydelig for alle og enhver at i saken om akuttkirurgi er all makt flyttet fra denne sal til helseforetaket.

Bente Thorsen (FrP) [18:11:02]: Fremskrittspartiet har omsider fått sin etterlengtede sykehusplan. En av grunnene til at den har vært svært viktig for oss, er den forutsigbarheten og tryggheten den gir befolkningen som trenger sitt sykehus.

Gjennom årenes løp har en rekke sykehus blitt lagt ned, og enda flere har fått endret struktur – uten at det i det hele tatt har vært en langsiktig plan for hva sykehusene skal gjøre, hvilke behov som finnes, og ikke minst hvem som skal gjøre hva og hvor.

I 20 år med utredninger, både gjennom NOU-er og stortingsmeldinger, har det vært tilnærmet samme budskap: hvordan akuttfunksjoner skal tilpasses i de minste sykehusene. Likevel er flere mindre sykehus nedlagt, både i Østfold, Agder, Vestfold og i Sauda i Rogaland, uten en overordnet langsiktig plan. Det er altså tilfældighetene som har rådd. Derfor er jeg svært glad for at det er et bredt flertall for det som foreligger i dag. Jeg tror faktisk at det også vil styrke de mindre sykehusene, som f.eks. det i Flekkefjord og Stord sjukehus. For Fremskrittspartiet er det viktig å opprettholde trygghet blant befolkningen, men også for de ansatte.

I media leser vi om nedleggingsspøkelser, mens det i denne planen ikke blir foreslått å legge ned ett eneste sykehus.

I dag vedtar vi også at de minste sykehusene får mulighet til å påvirke innhold og struktur. Jeg håper virkelig at denne muligheten gripes, og at vi nå kan brette opp ermene og se framover mot forutsigbare år for landets sykehus. Demografien endres, og nye tider krever nye løsninger.

Det er flere elementer denne planen tar for seg, som er viktige parametere for årene framover, bl.a. nok personell med riktig kompetanse. Nå blir de regionale helseforetakene viktige bidragsyttere i arbeidet med å utvikle en nasjonal bemanningsmodell for sykehusene. Alle partier, unntatt Senterpartiet, mener dette vil være et nyttig verktøy for å kunne vurdere og iverksette tiltak for å redusere risiko for mangel på helsepersonell og møte framtidige behov på en bedre måte enn i dag.

Vi er glad for at planen også løfter ny legespesialitet rettet mot akuttmottakene. Hvilken kompetanse som møter en her, kan i mange tilfeller være avgjørende for rask og riktig behandling. Jeg ser fram til at vi finner en modell for ny legespesialitet i mottakene, som kan gjøre de mindre sykehusene enda bedre rustet for fremtiden.

I denne saken er det fremmet en mengde gode forslag. Jeg vil spesielt trekke fram forslaget om en egen sak om basestrukturen for luftambulansen. I den forbindelse vil

jeg minne både regjering og storting om at Helse Fonna, som dekker 175 000 personer, er det eneste helseforetaket i landet uten legehelikopter.

De vedtakene vi gjør i denne saken, mener jeg vil bidra til både trygghet og forutsigbarhet i tjenestene – til beste for pasientene.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [18:14:24]: Kristelig Folkeparti er opptatt av at vi trenger en sykehusplan som sikrer forsvarlig beredskap. Fram til nå har de fleste mindre sykehus hatt akuttkirurgi. Jeg vil løfte fram ett av disse mindre sykehusene, nemlig Volda sjukehus. Volda sjukehus kan vise til sykehusfunksjoner med god kvalitet. Men det har sine utfordringer. Det er bl.a. ikke fastlandsforbindelse til Ålesund, som er det nærmeste sykehuset. Det er en av grunnene til at Volda må sikres akuttberedskap også i framtida.

Volda har mye å vinne på å samarbeide med andre sykehus, f.eks. sykehuset i Ålesund. Slik er det i dag, og slik kan de også opprettholde kompetansen i tjenestene de tilbyr. Et fullverdig og komplett helsetilbud vil gjøre et område mer attraktivt. Det blir også mer interessant å jobbe der.

Sykehuset vil spille en viktig rolle i framtida. Som Legeforeningen advarer mot, vil det kunne bli problematisk å drive et indremedisinsk tilbud uten fullverdig kirurgisk kompetanse.

Kari Ristesund – en 72 år gammel kvinne – har samlet inn 12 000 underskrifter på Søre Sunnmøre som et tydelig krav om at innbyggerne får beholde akuttberedskapen. Tidligere styreleder i Helse Midt, Marthe Styve Holte, påpeker at det er uforsvarlig å legge ned akuttfunksjoner på Volda sjukehus.

Geografi, værforhold og reisetid er viktige faktorer å ta hensyn til. Tilgjengelige tjenester er en vesentlig kvalitetsindikator. Det hjelper ikke å ha gode tjenester hvis de ikke er tilgjengelige for lokalbefolkninga, særlig når minuttene er for korte.

Nedskalering av akuttberedskapen kan bety ramme alvor for innbyggerne i utsatte områder. Akuttberedskap har ikke gått av moten, det trengs like sårt som før. Kanskje regjeringa ville ha vært noe mer optimistisk på de mindre sykehusenes vegne om de hadde lyttet til personer som fru Ristesund og fru Styve Holte.

Rigmor Aasrud (A) [18:17:08]: Det har vært store forventninger til Nasjonal helse- og sykehusplan. De fleste spørsmålene har i lang tid blitt henvist til den. Svarene skulle komme i planen. Jeg tror dessverre at det ikke blir stille på spørsmålsfronten selv etter dagen i dag.

Den nasjonale helse- og sykehusplanen skulle gi svar. I innlandet venter vi fortsatt på svar på hvorfor psykiatrien nedbygges, svar på hvorfor den gylne regel om større vekst innenfor psykiatri og rus ikke gjelder for innlandet. I avisoppslag i dag sies det at kutt i psykiatrien utgjør 120 mill. kr over tre år. Bare det første året kuttes det mer enn det som ble tilført Sykehuset Innlandet, SI, under den forrige opptrappingsplanen. Jeg forventer at statsråden går inn i dette. Hvis ikke må det tolkes som om statsrå-

den mener at det er riktig at psykiatrien i innlandet bygges ned. Innenfor et budsjett på over 140 mrd. kr bør det være mulig å finne løsninger som avbøter situasjonen, dersom statsråden vil.

Samhandlingsreformen var et riktig grep for bedre arbeidsdeling mellom kommuner og spesialisthelsetjenesten. En viktig målgruppe for reformen var kronikerne, de som trenger oppfølging ofte. Flere steder i landet er det etablert gode lokalmedisinske sentre som retter seg mot målgruppa. Mange får god behandling på sånne sentre. Det reduserer belastningen for pasienter som ellers måtte reise langt for å få behandling. Når spesialistene reiser ut dit folk bor, gjør det at tilbudet oppleves mer tilgjengelig for flere.

Nasjonalt helse- og sykehusplan sier dessverre lite om sånne tilbud. Jeg er derfor glad for at en enstemmig komité adresserer dette, og jeg forutsetter at alle de lokalmedisinske sentra utvikles. I Oppland er det lokalmedisinske sentret på Otta like viktig som det i Valdres, og jeg forventer at statsråden som eier av de regionale helseforetakene gir signaler om at helseforetakene skal være en aktiv medspiller for både gamle og nye sentre når de ønskes etablert. Men jeg tror det er nødvendig å se på takstsystemet for spesialisthelsetjenesten. Vi får rapporter om at takstsystemet er en hemsko for å få til gode desentraliserte tilbud.

Til slutt: Vi må gjøre noe med ambulansetjenesten for luftfarten. Det gjelder særlig innlandet. Vi må få på plass akseptable løsninger. Derfor forventer jeg stor oppslutning om forslag nr. 11, fra Arbeiderpartiet.

Heidi Greni (Sp) [18:20:36]: Senterpartiet mener Norge skal ha en desentralisert spesialisthelsetjeneste. Bostettingsmønster, geografi, vær og vind gjør at dette er en forutsetning for god beredskap i Norge. Nærhet gir også økt kvalitet i befolkningens helsetilbud i hele landet og bidrar til mindre press i storbyene. De mindre lokalsykehusene gir god behandling for de vanligste pasienttilfellene, og i tillegg kommer smådriftsfordelene som fornøyde pasienter, fornøyde pårørende, lavere enhetskostnader og kortere vei til kommunehelsetjenesten. Når lokalsykehuspasientene utgjør 60–75 pst. av alle pasienter i norske sykehus, og når 50–70 pst. av alle pasienter som blir lagt inn for øyeblikkelig hjelp, kan ferdigbehandles på lokalsykehusnivå – ja, da må vi styrke lokalsykehusene, ikke svekke dem.

Samhandlingsreformen har gitt kommunene flere og mer kompliserte oppgaver, kommunene trenger lokalsykehusene. Vi er for langt unna målsettingene om bedre samarbeid mellom kommunene og spesialisthelsetjenesten. Svekket lokalsykehusene, vil vi være enda lenger unna.

Senterpartiet vil fylle lokalsykehusene med innhold og sikre rekruttering. Lokalsykehusene skal kunne utføre vanlige kirurgiske og indremedisinske utredninger, behandlinger og inngrep og gi trygghet for lokal beredskap. Tynset er et svært godt eksempel på et sykehus som har styrket seg ved å utføre planlagt behandling for langt flere pasienter enn dem som er i opptaksområdet deres. Det er avgjørende for opprettholdelse av akuttkirurgisk beredskap.

Senterpartiet vil ha mer samarbeid mellom store og mindre sykehus om planlagt behandling. Regjeringens på-

legg til helseforetakene om å legge mer ut på anbud er en direkte trussel mot et slikt samarbeid.

De spesialiserte oppgavene til sykehusene er allerede sentralisert, og det er ingen som mener at alle skal holde på med alt. Legeforeningen mener sykehus må ha minimum døgnberedskap i akutt indremedisin, kirurgi, anesthesi, røntgen og laboratorietjenester. Senterpartiet støtter Legeforeningen i dette.

Nasjonale helse- og sykehusplan og innstillingen skaper usikkerhet for det framtidige tilbudet ved Orkdal Sjukehus. Det vises til at helseforetaket utreder framtidig tjenestetilbud ved Orkdal, og at det er kort vei til St. Olavs hospital. Flertallet vil overlate til helseforetakene og statsråden i foretaksmøtet å bestemme Orkdal Sjukehus' framtid. Senterpartiet mener Stortinget må ta ansvar for og stilling til framtiden for Orkdal Sjukehus og fremmer forslag om det.

Jeg oppfordrer Stortinget til å stemme for Senterpartiets forslag. Løfter gitt lokalt og nasjonalt fra ulike partier om å slå ring om Orkdal Sjukehus er ikke noe verdt uten at det blir stemt for dette her i dag.

Oskar J. Grimstad (FrP) [18:23:58]: Nasjonal helse- og sykehusplan, som blir lagd fram for Stortinget kvart fjerde år, skal informere Stortinget om status for og utfordringer i spesialisthelsetenesta og gjere det mogleg for Stortinget å ta dei viktigaste avgjerdene om korleis sjukehusa skal vidareutviklast. Målet er å skape tryggleik for befolkninga i alle delar av landet og i det konkretisere krav til innhald i sjukehusa våre. For Framstegspartiet er det viktig at planen legg til rette for at det framleis skal vere ein desentralisert sjukehusstruktur i Noreg, med ei ryggrad av akuttstjukehus. Eit av dei større grepa som er venta, er å få på plass ein ny styringsmodell, og det er eit mål å fjerne dei regionale helseforetaka, noko eg støttar fullt ut, på bakgrunn av å ha vore styremedlem der over fleire år før eg kom på Stortinget. NOU-en skal leverast den 1. desember 2016, og regjeringa vil kome tilbake til Stortinget våren 2017 med korleis saka skal følgjast opp.

Så til kampen om dei mindre sjukehusa: Høgre–Framstegsparti-regjeringa og statsråden har vore tydelege på at også mindre sjukehus må ha eit større tilbod dersom avstand, klima og beredskap gjer det nødvendig, noko som gjeld for mitt lokalsjukehus i Volda. Dette sjukehuset har også vore legevakt for heile Ytre Søre Sunnmøre med sine tunge industri- og verftsmiljø i tillegg til ein stor maritim flåte. Difor er eg glad for at det er eit sentralt mål i planen å styrkje lokalsjukehusa, ikkje svekkje dei. Målet er at lokalsjukehusa skal bli betre rusta til å vareta dei pasientgruppene som vil ha auka behov for sjukehusstenester i framtida. Planen skal også sikre at vi opprettheld eit sterkt desentralisert sjukehusstilbod, og det blir slått fast at ingen sjukehus skal leggjast ned som følge av planen.

Denne regjeringa har lagt til rette for høgare vekst i pasientbehandlinga i sine tre budsjett, høgare enn den førre regjeringa fekk vedtatt gjennom sine åtte år, og det gir resultat for pasientane. Ventetida går ned, fleire får hjelp, og færre pasientar ventar på behandling. Når venteliste- ne er reduserte med over 40 000 pasientar, viser det at det monnar.

Likevel har Arbeidarpartiet ein type retorikk som viser at dei er meir opptatte av politisk spel enn å synleggjere kva slags politikk dei eigentleg står for, og det er svært uklart kva Arbeidarpartiets «den tredje vei» inneber. Ein konklusjon kan vi dra av erfaring, og det er at fleire sjukehus blei lagde ned under den raud-grøne regjeringa, utan at Stortinget hadde moglegheit til å vedta dei overordna politiske føringane for sjukehus og sjukehusstrukturen.

Så las eg i lokalavisa mi, Sunnmørsposten, at Senterpartiets Jenny Klinge har berga Volda sjukehus og nærmast peikar nase til representantane frå Sunnmøre, så det skal bli spennande å høyre på neste innlegg. Dersom det er slik at det sjukehuset er berga for all framtid og Senterpartiet har stått for det, burde dei vel kanskje ha avklara det tidlegare og ikkje venta så lenge som dei har gjort.

Jenny Klinge (Sp) [18:27:08]: Eg ville kanskje oppmode representanten Grimstad om å lese godt før han begynner å sitere frå utsegner i media. Eg har absolutt ikkje sagt at Volda sjukehus er berga. Det kan eg ikkje, eg sit jo ikkje i fleirtalet her i Stortinget.

Det vi kunne lese i Møre-Nytt den 5. mars i år, var at Volda ikkje blir freda. Der stod det også:

«Høgre, Frp og Venstre er samde om sjukehusavtalen. Den gir ingen garantiar for Volda sjukehus.»

Folk i Møre og Romsdal er vane med å leve i uvisse for sjukehusa sine. Engasjementet blant folk viser seg i form av bl.a. fakkeltog når trusselen mot sjukehusa aukar, og før jul var det 10 000 menneske som gjekk i fakkeltog for Volda sjukehus.

Fleirtalspartia prøver å stilne fakkeltoga med formuleringa om at såkalla «akuttstjukehus skal ha traumeberedskap og generelt akuttkirurgisk tilbod når bo- settingsmønster, avstand mellom sykehus, bil-, båt- og luftambulansetjenester og værforhold gjer det nødvendig».

Volda sjukehus blir eit såkalla akuttstjukehus etter dette. Det betyr at sjukehuset kan ha akuttkirurgisk beredskap, men ikkje at det skal ha det.

Både fleirtalspartia og Arbeidarpartiet meiner i innstillinga at avgjerder om innhaldet i sjukehusa og investeringar skal takast av dei ikkje-folkevalde føretaka og føretaksmøtet.

Folk har rett på likeverdige helse- og sjukehusstilbod i heile landet. Volda sjukehus er eit viktig sjukehus, som yter pasientbehandling og beredskap av god kvalitet. Godtek stortingsfleirtalet at akuttkirurgitilbodet blir bygt ned her, betyr det i praksis ei svekking av pasienttilbodet på Søre Sunnmøre. Senterpartiet fremjar derfor forslag i Stortinget i dag om å sikre at Volda sjukehus blir vidareutvikla som eit fullverdig lokalsjukehus.

Senterpartiet vil ha slutt på uklare formuleringar i sjukehuspolitikken. Det skapar forvirring, frustrasjon og politkarforakt. Dei lokalsjukehusa som har rekrutteringsvanskar, har det ofte nettopp fordi ein ikkje har hatt garantiar for framtida. Dei lokalsjukehusa som opplever å bli nedprioriterte av moderføretaket, er ofte dei same sjukehusa som har nedbyggingsspøkjelset over seg.

«Sykehusene som i dag har akuttkirurgiske tilbud,

vil fortsatt ha dette der det er nødvendig, og hvis de klarer å opprettholde god kvalitet og pasientsikkerhet.»

Det sa leiaren av helse- og omsorgskomiteen ved framlegginga av avtalen mellom fleirtalspartia. Eg kan forsikre Kjønaas Kjos om at Volda sjukehus kan vareta både kvalitet og pasienttryggleik. Men dersom det skal bli overlata til helseforetaka å gjere ei skjønsvurdering av behovet for akuttkirurgiske tenester, blir det lett til at somme sjukehus som yter gode og nødvendige tenester, likevel blir fråtekne viktige akuttfunksjonar.

Eg vil oppmode Stortinget om å stemme for Senterpartiets forslag om å sikre eit fullverdig Volda sjukehus i dag, fordi det er vår oppgåve på Stortinget også å sørgje for at det ikkje alltid er folk i distrikta som tapar denne kampen.

Janne Sjelmo Nordås (Sp) [18:30:24]: I dag skal vi vedta Nasjonal helse- og sykehusplan. Det er bra. Flertallet slutter seg til definisjonen av sykehus som er foreslått av regjeringen. Partiene krever ikke at akuttkirurgi skal være et krav til sykehus, men at akuttkirurgi er noe som kan være et tilbud dersom det er nødvendig.

Den norske legeförening har, som flere har referert, advart mot forslaget. De mener kombinasjonen av spesialitetene indremedisin, kirurgi og anestesi er en forutsetning for god faglig kvalitet på diagnostikk og behandling av akutt pasienter i sykehus. I tillegg må sykehus sikres tilgang til radiologi- og laboratorietjenester.

Denne planen forandrer ingenting. Flertallet freder kanskje sykehusbyggene med dette, men tilbudet står fortsatt i like stor fare som tidligere. Hva hjelper det om sykehusbygget står, om innholdet svekkes eller forsvinner?

Dette er en farlig avtale for lokalsykehusene på Gravdal og i Narvik, i mitt fylke, og som nå etter mitt syn er enda et steg nærmere å miste noe av det gode tilbudet de har i dag.

Senterpartiet mener at planen er preget av mange fine ord, men den innebærer ingen endring i styringssignal til helseforetakene.

Flertallet mener at akuttkirurgi kan beholdes dersom kvaliteten og pasientsikkerheten blir ivaretatt. Det er ingen garanti. Da Rjukan sykehus og Kragerø sykehus ble lagt ned, skyldte man nettopp på hensynet til kvalitet og pasientsikkerhet. Men den egentlige grunnen var vel drømmen om sentralisering og forestillingen om å spare penger. At flertallet mener sykehus uten akuttkirurgi likevel kan ha ansvar for kirurgisk beredskap, er ikke troverdig, for hvordan kan leger vurdere alvorlige tilfeller samtidig som de skal nektes å jobbe med øyeblikkelig hjelp?

Norge er et langstrakt land med fjell og fjorder og mye vær, for ikke å snakke om uvær, som vi har mye av i Nordland. Derfor fremmer Senterpartiet forslag om at regjeringen skal sikre at Gravdal og Narvik sykehus videreutvikles som fullverdige lokalsykehus med minimum døgnberedskap i akutt indremedisin, kirurgi, anestesi, røntgen og laboratorietjenester og styrkes gjennom bedre oppgavefordeling.

Både Gravdal og Narvik sykehus er viktige sykehus i sine regioner. Ryker akuttkirurgitilbudet her, betyr det

en sterk svekkelse av både beredskap og pasienttilbud i henholdsvis Lofoten og Ofoten.

Jeg synes også det er viktig å merke seg at prehospitaltjenester er en viktig del av akuttkjeden. Responstiden klarer ikke i dag. Man er langt unna mange plasser. Og det helseforetaket jeg kjenner best, Helse Nord, jobber nå med flytting av ambulansen, slik at man får enda lengre utrykningstid enn i dag. Jeg synes derfor det er helt nødvendig å forskriftsfeste krav om responstid basert på akuttutvalgets forslag om nasjonale responstider for ambulanser.

Iselin Nybø (V) [18:33:28]: Spørsmålet om akuttkirurgi har vært et betent spørsmål mange plasser, bl.a. i Flekkefjord. For Venstre er det et viktig poeng at Stortinget ikke kan være ansvarlig for kvaliteten i disse tjenestene. Å gjøre noe annet vil grense mot å oppheve foretaksmodellen, og det er en helt annen diskusjon enn den som har vært i forbindelse med sykehusplanen. Men det er Stortingets oppgave å gi noen klare signaler som statsråden må sørge for blir fulgt, og når det gjelder akuttkirurgi, har vi gjort nettopp det. For det første er det nå helt klart at ingen sykehus skal legges ned. Dette i seg selv er en viktig sikkerhet for mange av de små sykehusene. Kravet om et befolkningsgrunnlag på 60 000–80 000 er dermed fjernet. Videre slås det fast at akutt sykehus, som f.eks. Flekkefjord sykehus, skal ha akuttfunksjon i indremedisin, anestesilege i døgnvakt, planlagt kirurgi, beredskap for kirurgisk vurdering og stabilisering og håndtering av akutte hendelser. Sykehusene skal ha traumeberedskap og generelt akuttkirurgisk tilbud hvis bosettingsmønster, avstand mellom sykehus, bil-, båt- og luftambulansetjenester og værforhold gjør det nødvendig. Sykehus som har akuttkirurgiske tilbud, slik som Flekkefjord, vil fortsatt ha dette når hensynet til pasientenes behov gjør det nødvendig, og kvaliteten og pasientsikkerheten er ivaretatt.

Det er ingen som kan spå om framtiden. Denne sykehusplanen skal bl.a. rulleres hvert fjerde år. I tillegg bygges det veier, og den medisinske teknologien utvikler seg til stadighet. Statsråden har i mange år vært innvalgt på Stortinget fra Rogaland og kjenner forholdene mellom Stavanger og Kristiansand svært godt. Og selv om statsråden nå har regjert sammen med Fremskrittspartiet i to og et halvt år, er det på ingen måte firefelts motorvei mellom Kristiansand og Stavanger ennå. Forholdene varierer etter årstiden, men det må påregnes i underkant av to timers kjøring både til Kristiansand og til Stavanger fra Flekkefjord. Det er helseforetakets oppgave å holde kvaliteten i tjenestene oppe, men det kan ikke være noen tvil om at det fra Stortingets side er en klar føring at sykehus som Flekkefjord sykehus skal beholde akuttfunksjonen. Dette er det statsrådens oppgave å følge opp.

Noen har også skapt usikkerhet om hvem som skal avgjøre Flekkefjord sykehus' skjebne når det kommer til akuttkirurgien. Mange er redde for at helseforetaket vil strupe tilbudet på en måte som gjør at det ikke lenger gis et helsefaglig tilbud, og at helseforetaket deretter med god samvittighet kan legge ned akuttkirurgien. Jeg har tiltro til at statsråden følger opp føringene som kommer fra Stortinget, slik at Flekkefjord beholder sine akuttfunksjoner,

for en kamp mellom Stortinget og statsråden er ingen tjent med i denne saken.

Jeg er også glad for at Flekkefjord sykehus utpekes til å prøve ut den nye spesialiteten i akuttmedisin. De har både fagligheten, allsidigheten og ledelsen som skal til for å lykkes med et slikt forsøk.

Kjersti Toppe (Sp) [18:36:41]: Venstre har tatt på seg rolla som den fremste redningsmannen for helsevesenet og meiner at dette er eit ansvar der alle andre parti glepp. Dei brukar som argument for sjukehusavtalen med regjeringspartia at dei skal redda Sjukehus-Noreg frå ein avtale med Arbeidarpartiet, og dei går til frontalangrep på Kristeleg Folkeparti som avslutta forhandlingane og sette foten ned då dei ikkje fekk gjennom forpliktande formuleringar om akuttkirurgi.

Venstres Trine Skei Grande sa det slik i Laagendalsposten før valet den 9. september 2015:

«Lokalsykehusenes skjebne avhenger av Stortingets behandling av regjeringens forslag til nasjonal helse- og sykehusplan, som er ventet framlagt i løpet av høsten 2015. Venstre på Stortinget vil være viktig for det endelige resultatet.»

Dessverre fekk Trine Skei Grande rett. Venstre er sjølve årsaka til at fleire lokalsjukehus no kan risikera å mista det akuttkirurgiske tilbodet. Venstre er òg årsaka til at privatiseringslinja til regjeringa lever vidare. Med Venstre som støtteparti krev regjeringa at offentlege sjukehus gjennom anbod må kjøpa meir pasientbehandling av kommersielle, private aktorar. Desse er ikkje etablerte i distrikta, men rundt byane. Venstre sørgjer slik sett for to ting på ein gong: både å sentralisera og å privatisera grunnleggjande sjukehusenester. Konsekvensen vil vera svikt i beredskapen, svekt kompetansmiljø og lengre reiseveg for mange. I og med at Venstre heller ikkje reagerer på at dei store sjukehusa i byane er stappfulle med korridorpasientar og har ein beleggsprosent langt over forsvarlegheitskravet og eit fødetilbod som får jordmødrer til å gå i 8. mars-tog, går sjukehuspolitikken også ut over tilbodet til dei som bur i sentrale stork. Venstre nektar å setja eit forsvarlegheitskrav til kor høgt belegg norske sjukehus skal ha, slik at nye sjukehus er for små før dei er ferdige.

Venstre aksepterer òg ein sjukehusplan som ikkje seier eit einaste forpliktande ord om investeringar i bygg og utstyr eller kva slags finansieringsnivå som trengst for å sikra nødvendig pasientbehandling, beredskap eller å hindra vedlikehaldsetterslep. Venstre er òg ansvarleg for den pasientfiendtlige måten å finansiera sjukehusenester på. I dag er det 50 pst. innsattsstyrt finansiering. For nokre veker sidan sa Venstre i media at dette måtte endrast for lokalsjukehusas del, og i dag røystar dei imot dette. Det heile framstår svært lite truverdig. Historias mest innhaldslause plan for sjukehusa vert vedtatt av Høgre, Framstegspartiet og Venstre ved at dei gir all makt tilbake til helseføretaka som dei sjølve gjekk til val på å avvikla. Slik det er no, hadde faktisk alternativet med Arbeidarpartiet vore eit framsteg, dei er iallfall meir ærlege på politikken sin – i motsetnad til Venstre, som seier at dei vil verna akuttkirurgien ved å vedta at sjukehusa ikkje treng det.

Til Terje Breivik: Senterpartiet fremjar eit konkret for-

slag om Odda, og er han opptatt av Odda, bør han røysta for det forslaget.

Tove Karoline Knutsen (A) [18:39:53]: Jeg synes jeg måtte avlegge alle som har snakket om ventetider og ventelister og som kanskje ikke helt klarer å vise hva forskjellen er, en visitt.

Vi må skille mellom begrepene «ventelister» og «ventetider». Ventelistene er først og fremst et verktøy for dem som skal rigge til for behandlinger ved våre sykehus, og også for oss som politikere, men ventetidene er det som er viktig for den enkelte pasient. Jeg er kjempeglad når jeg hører representanten Wilhelmsen Trøen si det jeg for så vidt visste fra før: at ventetidene har gått ned med et betydelig antall dager for TSB-pasienter. Det er veldig flott. Vi hadde også en nedgang, ikke riktig så stor, men en ganske stor nedgang mellom 2011 og 2012, og så har dette variert internt i det ene året og fra det ene året og til det andre.

Den lange fortellinga om ventetidskurven – hvis vi ser fra 2010 og fram til i dag – er en jevn nedgang. Det er bare å gå inn og se på Norsk Pasientregister så ser man det. Men så må man heller ikke dra de resonnementene etter håret. Vi må lytte til Helsedirektoratet og til departementet som sier at det selvfølgelig er noen svakheter ved disse statistikkene, de forteller ikke hele bildet, og det gjør de selvfølgelig heller ikke når det gjelder antall personer som venter på behandling. Vi må gå inn og se på hvilke personer dette er, hvor mange flere behandler vi, og kan det hende at vi forebygger mer? Hvis det er langt færre som venter, hvorfor går ikke ventetidene ned mer enn de gjør? Alle disse koblingene må vi se litt mer på.

Så er det sånn at man driver og twitrer lite grann, og jeg har twitret litt med herværende helseminister. Og hvis vi skal ta det lange løpet – det er litt kleint å ta det nå, men jeg tenkte at vi må ta det: Fra 2002 til 2005 var det litt mangelfulle statistikker, men ventetidene gikk ned. Det som ikke gikk ned, var underskuddene, de gikk opp. Derfor innførte den borgerlige regjeringa et tak på antall behandlinger i 2004, så da vi startet i 2005, hadde vi store underskudd i sykehusene og et tak på antall behandlinger. Og ja, helseminister: Ventetidene gikk opp fram til 2009/2010, da var økonomien sånn ganske bra på plass. Den rød-grønne regjeringa hadde brukt mye penger på sykehusene, og fra 2010 og framover – hvis vi ser på Norsk Pasientregisters statistikk og på den lange trenden – ser vi at ventetidene går nedover. Det skal vi glede oss over sammen, vi skal glede oss sammen over det, men slutt å bruke dette i en uredelig argumentasjon. Det er det eneste jeg ber om.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [18:43:08]: Ja, det begynner å nærme seg slutten. Vi har hatt en grundig debatt, og ikke overraskende er det akutttilbud på de små sykehusene som har vært i fokus. Kanskje skulle vi snakket litt om de store sykehusene også, der man både jobber med forskning og med innovative metoder, men jeg lar det ligge.

Jeg konstaterer at Arbeiderpartiet har hatt store forventninger til planen, og at man er skuffet. Da tenker jeg at det egentlig bare er å lage seg en egen plan – det har man jo

ressurser til. Så jeg må berømme Senterpartiet som faktisk gjorde det. Jeg vil allikevel advare Senterpartiet og den retorikken som brukes ved å stille spørsmål om kvalitet og berettigelsen av sykehus som ikke har alle akutfunksjoner innen kirurgi.

Jeg har lyst til å henlede oppmerksomheten på Kongsberg sykehus, i mitt hjemfylke, som behandler ca. 12 000 pasienter i året. Det inkluderer dagkirurgi, inneliggende pasienter og poliklinikk til nærmere 3 000 pasienter.* Disse pasientene er kjempefornøyde med sitt tilbud. Lederen av Kongsberg sykehus har fått pris fordi hun har klart å jobbe fram en kultur – og snu en negativ utvikling. Det er bra. Det må ikke snakkes ned.

Jeg har lyst til å minne Senterpartiet om at da de hadde makten i fylket – med senterpartiordfører – og styrte sykehusene, var det hvert eneste år spørsmål om fødeavdelingen skulle legges ned eller hva som skulle skje med Kongsberg sykehus. Så man må også se litt bakover.

Med flertallets politikk vil de små sykehusene i dag bli styrket. Det sås ikke tvil om det. De skal få flere oppgaver, og jeg er glad for at det er et flertall for de store linjene i denne meldingen.

Stortinget gir regjeringen oppdraget, og det er regjeringen som igjen skal gi oppdraget med å lage utviklingsplaner basert på flertallsmerknader og det som Stortinget i dag vedtar, til foretaket. Det er ikke Stortinget som skal lage utviklingsplanene i foretakene – det er altså foretakene selv.

Så til ventetider, ventelister, fristbrudd osv. – og det har vært snakket om ydmykhet. Da må jeg si at representanten Knutsen kanskje kunne sett seg litt i speilet og vist en smule ydmykhet og gitt en smule ros til det at regjeringen faktisk lykkes på dette området.

Olaug V. Bollestad (KrF) [18:46:01]: Vi er enige om mye i denne planen. Vi fatter mange felles vedtak. Men det er ikke tvil om at det er ett område vi er dundrende uenige om. Noen beskriver akuttkirurgi som en enkel, liten tjeneste som sykehuset og helseforetaket kan ta stilling til, mens andre av oss mener at akuttkirurgi har en stor betydning for hvilke andre tjenester det blir på disse sykehuse- ne. Jeg har respekt for at vi legger ulike ting i det, men da Kristelig Folkeparti gikk ut av forhandlingene, var det fordi vi mente at akuttkirurgi er like viktig for et sykehus som geriatriisk kompetanse og barnepsykologisk kompetanse. Kan det styres fra Stortinget, kan også akuttkirurgi styres fra Stortinget – ikke detaljstyres på avdelingsnivå, men som en påle i norske sykehus. Der er vi tydeligvis uenige.

Jeg merker meg at flere fra denne talerstolen har sagt at prehospitaltjenester – ambulansetjenester, luftambulansetjenester – er viktig. Men Senterpartiet og Kristelig Folkeparti står alene om å fremme forslag om krav om responstid. Hvis vi mener det vi sier, må det være mer enn ord. Det må være vilje – politisk vilje.

I replikkordskiftet tidligere i dag la jeg merke til at Fremskrittsparti-representanten Kari Kjønås Kjos svarte på spørsmål om hvorvidt kirurgisk vurdering og stabilise-

ring uten døgnvakt av kirurg kunne forenes. Da hadde representanten fått opplysninger om at det kunne en gjøre ved at andre kunne ta den vurderingen. Det var svaret hennes. Det kan man faktisk ikke gjøre. Kirurgifaglige vurderinger er kirurgenes ansvar. Enten har vi døgnbemanning for kirurgi, eller så har vi det ikke. Norsk kirurgisk forening og Legeforeningen sier at skal en kunne ha akuttkirurgi med kirurgisk vurdering, må det være en kirurg til stede.

Kristelig Folkeparti vil samtidig gi beskjed om at vi kommer til å stemme for forslagene nr. 34 og 37.

Ketil Kjenseth (V) [18:48:44]: Jeg må starte med å kommentere representanten Bollestad sine innlegg, knyttet til akuttkirurgi. Vi, de fire partiene, hadde i ganske lang tid forhandlet om formuleringer knyttet til akuttkirurgi. Arbeiderpartiet har i dag vært tydelig på at de la fram sin plan den 11. februar, og i både den planen og merknadene som representanten Torgeir Micaelsen har gjengitt fra talerstolen, står det soleklart at Arbeiderpartiet vil advare helseministeren og Stortinget mot å vedta enkeltfunksjoner på enkeltsykehus. Vi hadde altså ikke noe mer forhandlingsrom. Det er en ærlig sak, men når en har visst det så lenge, synes jeg det er litt merkelig at en holder ut så lenge i en forhandling.

Til representanten Grøvan: All makt i denne sak – ikke i denne sal – ble flyttet i 2002 med foretaksmodellen og en foretakslov som sier at helseministeren er eier. Vi kan godt diskutere det prinsippet, men det er det vi skal diskutere når Kvinnsland-utvalget har lagt fram sin utredning ca. den 1. desember, og som Stortinget får full anledning til å diskutere neste år, i en valgkamp som kommer til å handle mye om det. Dette har sånn sett vært en forsmak på den debatten, men det var altså ikke debatten i dag.

Vi har sykehus som Lovisenberg, Mosjøen, Elverum – i min region – og Nordfjord, som ikke har akuttkirurgi i dag, uten at det har vært et tema i denne sal.

Til Senterpartiets modell: Jeg vil rose Senterpartiet, som har lagt ned en utrolig innsats i å fremme sin helhetlige plan, men det skurrer litt når det gjelder styringsmodellen, for de vil også ha en indirekte styring med representanter fra fylkestingene som lokale styreprerentanter rundt sykehusene. Jeg lyttet nøye da komiteen var på besøk i Skottland. Skottland har på en måte reversert litt av den modellen som Storbritannia har utviklet når det gjelder sykehus. Jeg har sympati for begge lands utvikling. Skottland prøvde ut direkte valg til sykehusstyrer. Den kanskje viktigste erfaringen var at det ikke var noen som ville stille til valg. Det skal vi også ta med oss. Det sier noe om hvor krevende dette er. Det er 140 mrd. kr bare nå. Det er altså 3 000 mrd. kr de neste ti årene. Det er tusenvis av ansatte, og det er millioner av pasientmøter. Det er klart det er noen som klager, det er klart det blir støy innenfor denne sektoren.

Jeg ser fram til en konstruktiv debatt i Stortinget framover om hvordan vi skal styre denne sektoren videre.

Karin Andersen (SV) [18:52:04]: Hvis argumentet, både for å beholde styringsmodellen og for at Stortinget ikke skal vedta en sykehusplan og ta ansvaret for hva som

* Faktafeil. Riktig antall er 23 000 pasienter.

skal være av tjenester på lokalsykehusene, er slik som siste taler sa – at det er så vanskelig, at det er mange ansatte, at noen kommer til å klage – så mener jeg det er en ren ansvarsfraskrivelse.

Sjøl har jeg vært fylkespolitiker og hatt ansvar for sykehusene. Ja, det var vanskelig, men Stortinget og politikerne må jo nettopp ta det ansvaret, og det er hele poenget med det SV mener.

Det er to elefanter i dette rommet. Det ene er foretaksmodellen, som må bort. Men det andre er at det er et stort flertall her som helst vil fri seg fra de vanskelige beslutningene, skyve det ansvaret over på andre, over på foretaksmodellen. Og en og annen fylkestingsrepresentant som sitter i et slikt styre, har ikke ansvar for å melde tilbake til noen. De er ikke folkevalgte utgått fra noe system, så det blir helt feil.

Jeg blir også bekymret når det står i meldingen at man nå skal legge om utdanningen på kirurgi slik at det blir mindre vekt på generell kirurgi, for det er nettopp det man trenger framover. Et av problemene med styringen av helsevesenet har i mange år vært at man er veldig gode til å snakke om hva det er man trenger å sentralisere. Man har ikke vært like gode til verken å snakke om eller å desentralisere de tingene som faktisk kan desentraliseres, og som kan være grunnlaget for nettopp pasientens helsetjeneste der pasienten bor.

Jeg ser også at det er nevnt, men ikke tatt noen ordentlige grep, når det gjelder varsling i helsetjenesten. Det ble gitt ut en bok for ikke lenge siden som het «Hold munn eller gå!» av lege Eli Berg. Jeg var på et varslerseminar på Litteraturhuset for ikke lenge siden, og det er ganske alvorlig at det utvikler seg kulturer innenfor helsevesenet der det å varsle blir helt umulig. Det har selvfølgelig med styringsmodellen å gjøre, men det har også å gjøre med en kultur som kan fungere helt uavhengig av hvilken styringsmodell vi har.

Men det er virkelig et demokratisk problem, og det er også et problem for pasientene hvis det er slik at kompetente ansatte i helsevesenet ikke tør å si fra, eller at hvis de gjør det, får det konsekvenser for dem, f.eks. karrieremessig.

Jeg vil også si at de lokale sykehusene utover i landet er helt nødvendige for at vi kan få utdannet det helsepersonellet vi har krav på.

Og så, president, tegner jeg meg til en tre minutter til for å fullføre innlegget mitt.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Kjersti Toppe (Sp) [18:55:26]: Venstre meiner at foretaksmodellen gjer det umogleg for Stortinget å vedta at det skal vera akuttkirurgi på kvart sjukehus som har akutfunksjonar. Men heilt sidan foretaksmodellen vart innført i 2002, har det vore lovbestemt, jf. helseforetakslova § 30, at dei regionale helseforetaka ikkje har vedtakskompetanse i saker som er av vesentleg betydning og har samfunnsmessige konsekvensar. Debatten det siste året har vist at akuttkirurgi nettopp er ein slik type sak. Altså er det slik at foretakslova legg opp til det motsette av det som Venstre her

seier, nemleg at foretaksstyra ikkje skal kunna ta avgjerder av ein slik karakter.

Difor kan ikkje Venstre gøyma seg bak foretaksstyra i denne saka, og det er klart at Stortinget kan og bør vedta dei vesentlege endringane i sjukehussektoren i Noreg.

Are Helseth (A) [18:56:41]: Dette har vært en veldig lang debatt. Jeg har lyttet, og målet mitt var egentlig bare å lytte, men jeg fikk lyst til å komme med noen kommentarer mot slutten.

Jeg har sittet og tenkt på om dette er en god plan, og jeg har ikke klart å svare på det. Så kom jeg til at det er egentlig et helt uinteressant spørsmål, for det spørsmålet vi er interessert i, er vel om sykehusene kommer til å bli bedre. Og hvis de blir bedre, kommer de til å bli bedre på grunn av denne planen?

Jeg er helt overbevist om at sykehusene våre kommer til å fortsette å bli bedre og bedre – helt overbevist. Når jeg er overbevist om det, er det fordi det er veldig flinke fagfolk der ute.

For noen år siden fikk jeg være med på å starte dagkirurgisk avdeling på Bærum sykehus. Vi som fikk oppdraget, hadde ikke fått noen plan for å gjøre det. Vi satte oss rundt et bord, og så skrev vi tre ord på et ark. Vi skrev: fagfolk, utstyr og lokaler. Av disse tre er det definitivt fagfolkene som er det viktigste.

Vi politikere liker å snakke om struktur, det betyr litt, fagfolkene betyr mye mer – derfor en felles politisk ydmykhet for fag og forskning, som styrer denne utviklingen, tror jeg faktisk, mer enn oss.

Kort om stedlig ledelse: Veldig bra at det vedtas i dag. Så er det veldig rart at det ikke vedtas før i 2016. Det følger av helt grunnleggende fornuft at det er riktig. Det er ingen som ville komme på å si noe annet enn at det å ha foreldre og foresatte stedlig til stede, er bedre enn noe annet. Alle vil foretrekke et stedlig brannvesen framfor noe som er et helt annet sted. Så stedlig ledelse er veldig bra.

I mitt lokallag i politikken i Bærum var vi ganske sure på Vestre Viken, som ikke hadde stedlig ledelse, tilbake i 2011. Da begynte vi å fatte vedtak om det. Og etter to–tre år kom det – det er riktig, og det har vært en suksess.

Det skarpeste temaet i denne debatten har vært spørsmålet om akuttkirurgi. Her har politikken møtt den kirurgiske logikken. Skal man amputere, eller skal man ikke amputere? Det ene valget er litt viktigere enn det andre. Du kan være i tvil, men du er nødt til å ta valget – det går ikke retorisk an å komme ut av det. Derfor må i hvert fall én konklusjon inn i spørsmålet om akuttkirurgi være at akuttkirurgi eller ikke: Da må det enten være en kirurg til stede – eller ikke.

Presidenten: Representanten Olaug V. Bollestad har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Olaug V. Bollestad (KrF) [18:59:41]: Min merknad er et tilsvarende til representanten Kjenseth, som sa at vi hadde diskutert og forhandlet, at det gikk ikke på grunn av foretaksmodellen, og at Kristelig Folkeparti burde vite om det

som lå i Arbeiderpartiets merknader. Kristelig Folkeparti mente, og mener fortsatt, at akuttkirurgi er like sentralt og vel så det som barnepsykologisk kompetanse og geriatri. Kan vi fra Stortingets side forhandle inn det ene, kan vi på samme måte bestemme det andre. Det er ikke mye vits i å ha geriatriisk kompetanse og barnepsykologisk kompetanse hvis man ikke blir hjulpet den dagen ulykken er ute.

Knut Arild Hareide (KrF) [19:00:34]: Det er alltid verdt å lytte til Are Helseth når han tar ordet i helsepolitiske debattar, han har både kompetansen og erfaringa. Eg trur representanten Helseth har heilt rett når han seier at ting kjem til å bli betre med denne planen.

Men det me ikkje kjem bort frå med denne planen, er at i mange dyktige fagmiljø har han skapt utryggeleik, og det er eit problem i seg sjølv. Nettopp å skape gode fagmiljø når det er utryggeleik, er eit problem for utviklinga framover. Det handlar om rekruttering.

Me i Kristeleg Folkeparti har vore veldig opptatt av å sikre ein nasjonal helse- og sjukehusplan fordi me trur det er riktig. Me kan leggje nokre føringar, men me meiner det er leiarskap å teikne eit bilde som nettopp kan sikre den tryggeleiken me meiner det er i gode fagmiljø i dag. Eg registrerer at eit fleirtal ikkje er villig til å vere med på den linja som Kristeleg Folkeparti legg til grunn, bl.a. når det gjeld det akuttkirurgiske tilbodet. Som ein seier – det er ikkje økonomiske grunnar, det er faglege grunnar. Men eg registrerer at Legeforeningen og Norsk kirurgisk forening er tydelege på at kvaliteten på akuttkirurgien i småsjukehusa er god. Sentrale helsemyndigheiter har medgitt at det ikkje er dokumentert at større sjukehus gir betre kvalitet. Fagmiljøa og hovudtyngda av høyringsinstansane åtvarar mot å fjerne akuttkirurgien i dei mindre sjukehusa. Legeforeningen påpeikar at om ein sentral kompetanse som akuttkirurgi blir fjerna, vil det kunne føre til tidstap, lidingar og unødige transportetappar. Det kan i verste fall koste liv.

Representanten Kjenseth har sagt at det har vore stor bekymring i lokalmiljøa rundt Flekkefjord, Odda, Stord og Volda. Den bekymringa har me heldigvis gjort grunnlaus, seier representanten Kjenseth. Dei orda er eg glad for, men det er ikkje debatten i dag som vil avsløre om representanten Kjenseth får rett. Det vil vere den hausten me går i møte, den neste vinteren – ja dei neste eitt til to åra – me får svar på om bekymringa er grunnlaus. Og me veit jo kva fakkeltoga rundt om har gått for: at det skal vere heilskaplege sjukehus, med nettopp den akuttkirurgien som er nødvendig for eit heilskapleg tilbod.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [19:03:54]: På Kongsberg er det nettopp akuttkirurgien som står i sentrum, som følge av at akuttkirurgien ble tatt bort. Styrelederne i Kongsberg Næringsforum og i Norwegian Centres of Expertise sier at på vegne av næringslivet mener de bestemt at Kongsberg sjukehus snarest må utvikles til et moderne, fullverdig lokalsjukehus med døgnberedskap i akuttkirurgi og radiologi. Det er et enstemmig kommunestyre på Kongsberg som sier at en må få tilbake et fullverdig lokalsjukehus ved at døgnberedskapen i akuttkirurgi og radiologi tilbakeføres sjukehuset fra 1. januar.

Det er ikke slik som saksordfører Ørmen Johnsen her sier, at en skal ha tilbake alle akuttfunksjoner innenfor akuttkirurgi. Sjølsagt er det ikke det. Det er et lite lokalsjukehus vi snakker om, som er en eik i det navet som er det store Drammen sjukehus.

Buskerud Arbeiderparti har fulgt opp på samme måten, de har vedtak hvor en sier at Kongsberg sjukehus

«må oppgraderes og utvikles som moderne og fullverdige sjukehus for framtiden, basert på Den norske legeforsknings faglige plattform med hensyn til innhold og funksjoner, i nye bygg og med en kompetanse som tilfredsstillende morgendagens krav til sjukehus.»

I Laagendalsposten den 9. september har vi et sjeldent tillitsbrudd i forhold til Venstre-velgere, hvor leder Trine Skei Grande sier:

«Venstre har i sitt stortingsvalg-program klart definert hva et lokalsjukehus skal være. Definisjonen innebærer blant annet akuttberedskap innen indremedisin og akuttkirurgi.»

Til slutt sier hun:

«Med Kongsberg Venstre i sterk posisjon etter kommunevalget, vil Kongsberg sikre seg en stemme som har kort vei til dem som står sentralt når beslutningen om skjebnen til lokalsjukehusene skal tas.»

Hva er denne tilliten brukt til? Den er brukt fra Venstres talsmann, her presentert ved at skal en få innflytelse, må en navigere seg inn i dette sentrum, les Høyre og Fremskrittspartiet. En går vekk fra akuttkirurgisk døgnberedskap, og det er jo naturlig at det blir sterke reaksjoner.

Men det sterkeste er at statsråden ikke vil svare på hva som ligger i formuleringene fra statsrådets parti i innstillinga, ikke vil svare på om det er mulig å oppfylle de formuleringene uten at en har kirurger i beredskap på døgnvakt. Det er meget spesielt. Det er jo essensen i det hele: Er det mulig å sikre den kvaliteten som flertallet her representerer, uten at en har kirurger i døgnvakt? Det må statsråden snart svare på.

Karin Andersen (SV) [19:07:12]: Først har jeg et spørsmål om en avklaring fra representanten Kjenseth, for det er mulig jeg hørte feil, men jeg syntes han sa at det ikke var akuttfunksjoner på Elverum sjukehus. Det er det. Det har også regjeringens statssekretær vært ute i lokalpressen og forsikret om skal beholdes, også i den sjukehusplanen som er nå. Hvis det nå er gjort endringer på det, må jeg si jeg er ganske overrasket.

Det er ikke bare denne planen som har skapt usikkerhet, så ærlige tror jeg vi skal være. Den har vært der lenge, men det har altså blitt lovt at denne planen skulle fjerne usikkerheten. Men det er det den ikke gjør, verken i Flekkefjord eller andre steder. Der består usikkerheten nettopp fordi man ikke vil ta det politiske ansvaret inn igjen og si hva slags funksjoner det skal være, ta det politiske ansvaret hvis man må legge disse funksjonene ned. Ingen har sagt at det aldri kan komme til å skje, men det er et politisk ansvar Stortinget bør ta, og det bør flertallet være voksne nok til å gjøre.

Jeg har også behov for å gi noen korte merknader til noe som også står her, som ikke er hovedsak, men som gjelder

pakkeforløp i psykiatrien. Det er veldig gode intensjoner, men jeg tror dessverre det er helt feil metode, fordi det er veldig mange fagfolk som sier at dette ikke kommer til å funke. Det er vanskelig å si hvordan man i så fall skulle rigge en slik pakke, for her er det veldig mange som har veldig mange ulike diagnoser samtidig. Det er også sånn at det ikke er spesielt forutberegnelig hvordan slike tilstander forandrer seg, hva slags tidsrom man ser for seg. Her er det veldig, veldig vanskelig å bruke standardiserte opplegg.

Noe av det som har gjort sterkest inntrykk på meg, er noen av de ungdommene som har hatt veldig store belastninger i livet sitt, med omsorgssvikt og belastninger som kanskje har vært så store at de har fått såkalte atferdsvansker, og som veldig lett blir påklistret en diagnose. De sier at de trenger verken en diagnose eller et pakkeforløp. De trenger at det er voksne folk som både kan høre på dem, ta imot det som kommer, og hjelpe dem videre. Da er ikke et pakkeforløp innen psykiatrien et løp som vil hjelpe dem. Dette har både Psykologforeningen og veldig mange andre advart mot, og det er også erfaringer fra Danmark som viser at de dårligste pasientene kommer dårligst ut av et slikt pakkeforløp.

Jeg er helt sikker på at intensjonen er god, men her ber jeg virkelig både helseministeren og flertallet om å tenke seg om før de tar en beslutning.

Statsråd Bent Høie [19:10:33]: Det er to debatter som har gått igjen. Den ene handler om hva som skal være Stortingets rolle overfor det enkelte sykehus, og så er det debatten om kirurgi.

Til det første temaet: Etter min oppfatning er det helt klart at innenfor dagens styringsmodell er det ikke Stortingets oppgave å definere hva det enkelte sykehus skal utføre av oppgaver, navngitt. Det har aldri skjedd i løpet av de årene staten har hatt ansvar for sykehusene, uavhengig av hvilke partier som har sittet i regjering og opposisjon. Det er veldig bra at Stortinget aldri har gått til det skrittet, for det hadde undergravd fullstendig ansvarsdelingen i dette systemet. Det er alltid den lokale lederen som har ansvaret for at tjenestene er forsvarlige. Hadde Stortinget lagt den type føringer, at enkelte tjenester skulle være på ett sykehus, navngitt, så hadde en undergravd dette ansvarsforholdet. Det ville hatt stor negativ betydning for arbeidet med pasientsikkerhet og kvalitet, og jeg er veldig glad for at flertallet i Stortinget heller ikke i dag gjør det.

Det andre handler om diskusjonen om det kirurgiske tilbudet. Jeg er helt enig i at representanten Are Helseth er en representant som en ofte skal lytte til i denne type spørsmål, men dessverre ikke i dag, for en kirurg er ikke lenger en kirurg. Det er nettopp det som er en viktig del av premisset i denne planen – de generelle kirurgene vil ikke bli utdannet i framtiden.

Det betyr at Stortinget i dag selvfølgelig kunne, som flere her har tatt til orde for, vedtatt at alle akutt sykehus skal ha en generell akutt kirurgisk beredskap også i framtiden. Det er et helt fair standpunkt å ta, men da måtte en også vært villig til å forsvare konsekvensene av det standpunktet.

Dette kommer veldig tydelig fram i Legeforeningens innspill til Nasjonal helse- og sykehusplan, der en sier at en ønsker et slikt krav, men samtidig sier at det er for mange akutt sykehus i Norge. Det betyr at hadde Stortinget vedtatt at alle akutt sykehus i Norge skulle ha generell kirurgisk kompetanse, så var det en rekke sykehus i dag som ikke kunne ha vært akutt sykehus – Lærdal, Elverum, Nordfjord, Kongsberg osv. – for de har ikke generell akutt kirurgisk kapasitet i dag, men de har et viktig akutt tilbud til sin befolkning. Og en rekke andre sykehus ville ikke klart å opprettholde det kravet i framtiden. Det er et fair krav, men det er også et krav som ville innebåret en betydelig sentralisering.

Har Venstres forhandlinger med regjeringspartiene noen betydning i denne saken? Ja, definitivt! Det er gitt klarere føringer gjennom innstillingen om at en skal tilstrebe å ha ulike typer kirurgisk beredskap og tilbud på de mindre sykehusene framover. Det har blitt forsterket gjennom det Venstre har oppnådd i de forhandlingene en har hatt med regjeringspartiene.

Presidenten: Representanten Ketil Kjenseth har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Ketil Kjenseth (V) [19:13:55]: Jeg skal prøve å bidra til påskeferie, men det har kommet noen spørsmål og påstander her som jeg må få lov til å svare på. Til Karin Andersen først: Hvis jeg sa akuttmedisin, hvilket jeg tror jeg ikke sa, mente jeg akutt kirurgi, på Elverum. Det er da en betydelig forskjell.

Til representanten Lundteigen: Jeg sa Høyre og Arbeiderpartiet, ikke Høyre og Fremskrittspartiet, da jeg sa «inn i sentrum».

Så til representanten Olaug V. Bollestad: Det er jo ikke slik at vi har forhandlet ut kirurgi av noen sykehus. Det vil jo være der. Så er jeg veldig glad for at vi har forhandlet inn geriatri, som faktisk ikke finnes på en god del sykehus i Norge. Det er store forskjeller. Vi har noen og tjue medisinske avdelinger for barn og unge – mange av dem, de aller fleste, har ikke psykiatrisk kompetanse. Det er jeg glad for at vi har fått med – bl.a.

Presidenten: Per Olaf Lundteigen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [19:15:13]: I henhold til § 30 i helseforetaksloven er «Saker av vesentlig betydning» eksempelvis «1. Vedtak som kan endre virksomhetens karakter». Akutt kirurgi er opplagt innenfor det, det er opplagt Stortingets ansvar å avklare det. Senterpartiet står helt sammen med Legeforeningen om definisjonen av minimumsinnholdet i et lokalsykehus. Det irriterer nok statsråden at Senterpartiet og Legeforeningen kjører sammen, men vi kjører sammen på Kongsberg, Volda – rundt omkring. Det som er det spesielle når det gjelder at statsråden ikke vil gå inn for kirurgisk akuttberedskap, er at de får ikke jobb med øyeblikkelig hjelp hver dag, disse kirur-

gene, men de skal ta ansvar for vanskelige, sjeldne tilfeller som ikke kan vente med å sendes videre. Det er ikke faglig forsvarlig etter Senterpartiets mening. Derfor er det ganske spesielt at statsråden kan forsvare et sånt system.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 6–9.

Sak nr. 10 [19:16:24]

Stortingets vedtak til lov om endringer i konkurranse-loven (Konkurranseklagenemnda, kartellforlik mm.) (Lovvedtak 44 (2015–2016), jf. Innst. 192 L (2015–2016) og Prop. 37 L (2015–2016))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Før sakene på dagens kart tas opp til votering, vil presidenten gå tilbake til voteringen i sak nr. 7 i Stortingets møte tirsdag den 15. mars.

Det gjelder innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 318/2015 av 11. desember 2015 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EF) nr. 80/2009 om regler for bruk av EDB-baserte reservasjonssystemer Innst. 201 S (2015–2016), jf. Prop. 48 S (2015–2016).

Ved en inkurie i innstillingen ble vedtaket i sak nr. 7 lydende:

«Stortinget ber regjeringen samtykke i godkjenning av EØS-komiteens beslutning» – og videre i samsvar med innstillingen.

Det korrekte skal selvsagt være:

«Stortinget samtykker i godkjenning av EØS-komiteens beslutning» – og videre i samsvar med innstillingen.

– Det anses vedtatt.

Innstillingen er beriktiget i tråd med dette.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt 15 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Tina Bru på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre
- forslagene nr. 2–7, fra Marit Arnstad på vegne av Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 8–11, fra Heikki Eidsvoll Holmås på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 12–14, fra Heikki Eidsvoll Holmås på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 15, fra Une Aina Bastholm på vegne av Miljøpartiet De Grønne

Det votes over forslag nr. 15, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte legge fram en målsetting for hvordan det materielle forbruket i Norge skal reduseres til et bærekraftig og rettferdig nivå innen 2030.»

Votering:

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 100 mot 2 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.26.29)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 12, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille krav om at alle bedrifter må rapportere på direkte og indirekte klimagassutslipp.»

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 97 mot 5 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.26.50)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 13 og 14, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere regler som bidrar til at kommersiell distribusjon av reklame til husstander gjennom post eller annen omdeling krever aktivt samtykke.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte legge fram en målsetting for hvordan det miljøskadelige forbruket i Norge kan reduseres til et bærekraftig og rettferdig nivå innen 2030.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil støtte forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 97 mot 5 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.27.14)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 8–11, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen kartlegge og legge fram en plan for å fremme deling av varer ved å forenkle regelverk som i dag hindrer nye former for deling og ved å vurdere nye plattformer for deling i offentlig regi.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en stortingsmelding om hvordan belastningen fra norsk forbruk på klodens ressurser kan reduseres.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et eget forbud mot salg av varer som med hensikt er konstruert slik eller utstyrt med programvare som forårsaker at levetiden forkortes.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for å øke varers levetid og kvalitet.»

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 98 mot 4 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 19.27.39)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 2–7, fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere lettelse i rammevilkårene for omsetning av brukte varer, inkludert lettelse eller fritak for merverdiavgift der denne i dag gjøres gjeldende.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utforme krav til at varer av slag der dette er naturlig, må være utformet slik at reparasjon er mulig.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere lettelse i rammevilkårene for reparasjonsvirksomhet.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en særavgift på kommersiell reklame.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere strengere restriksjoner mot reklame i det offentlige rom.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utforme regler som bidrar til at kommersiell reklame gjennom telefon krever aktivt samtykke fra mottakeren.»

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 86 mot 16 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 19.28.01)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen drøfte et mål for reduksjon av matavfall og matsvinn i omsetnings- og forbrukerleddet, og legge dette frem i den bebudede meldingen om avfall og sirkulær økonomi. Målet må sees i forbindelse med arbeidet med bransjeavtalen med reduksjonsmål, regelverksutvikling i EU og helheten i norsk avfallspolitikk.»

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de støtter forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ble bifalt med 93 mot 9 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 19.28.27)

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber regjeringen publisere årlig statistikk over det norske forbrukets globale fotavtrykk.

II

Stortinget ber regjeringen styrke reklamasjonsretten etter forbrukerkjøpsloven ved at flere varegrupper gis fem års reklamasjonsfrist.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble med 54 mot 48 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 19.28.53)

Videre var innstilt:

III

Stortinget ber regjeringen halvere matkastingen i Norge innen år 2030.

Presidenten: Dette er identisk lydende med et forslag som det ble votert over i Stortinget 8. desember 2015.

Presidenten viser i den sammenheng til Stortingets forretningsorden § 38 femte ledd første punktum:

«Når et forslag er endelig avgjort, må forslaget ikke bringes frem igjen eller tas opp på nytt i samme stortingssesjon.»

Presidenten vil derfor ikke ta III opp til votering.

Videre var innstilt:

IV

Dokument 8:119 S (2014–2015) – Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om å redusere det materielle forbruket i Norge til et bærekraftig og rettferdig nivå – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt frem ett forslag. Det er forslag nr. 1, fra Åsmund Aukrust på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en samlet gjennomgang av viktige kulturminner og fremme en sak for Stortinget om en helhetlig plan for ivaretagelse av landets viktigste kulturminner.»

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 60 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.30.20)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:12 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arild Grande, Tone Mere-ete Sønsterud, Åsmund Aukrust, Rigmor Aasrud og Sonja Mandt om en samlet gjennomgang av viktige kulturminner – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt seks forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Terje Aasland på vegne av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 2 og 3, fra Terje Aasland på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 4 og 5, fra Rigmor Andersen Eide på vegne av Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 6, fra Rigmor Andersen Eide på vegne av Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti

Det voteres først over forslag nr. 6, fra Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede de økonomiske og samfunnsmessige konsekvensene av funksjonelt skille, og komme tilbake til Stortinget med en sak om dette.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti ble med 93 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.31.41)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 4 og 5, fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette som vilkår at det kun må være nettfaglige årsaker som skal ligge til grunn for definisjon av transmisjonsnett under 200 kV.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at der det er gitt konsesjon til ny 420 kV nett som skal erstatte 132 kV, ikke skal kunne fattes vedtak om at slikt 132 kV nett skal overføres transmisjonsnettet.»

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 87 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.32.02)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 2 og 3, fra Arbeiderpartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«§ 4-7 skal lyde:

§ 4-7 (*Krav om funksjonelt skille*)

Krav til funksjonelt skille gjelder for integrerte foretak hvor nettforetaket har over 100 000 nettkunder og hvor det drives produksjon eller omsetning av elektrisk energi innenfor det integrerte foretaket.

Personer i ledelsen i nettforetak kan ikke delta i ledelsen i foretak som driver produksjon eller omsetning av elektrisk energi.

Morselskap eller kontrollerende eier skal ikke gi instruks til nettforetak om den daglige driften eller om avgjørelsen vedrørende utbygging eller oppgradering av nettet. Dette er ikke til hinder for overordnet styring med nettforetakets økonomiske rammer.

II

Loven gjelder fra det tidspunktet Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de forskjellige bestemmelsene til forskjellig tid.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen påse at industribedrifter som i dag er tilknyttet sentralnettet, ikke får endret tariffmodell som følge av en omgjøring av sentralnett til transmisjonsnett eller som følge av de påfølgende enkeltvedtak, som er varslet om hvilket nett som skal omfattes eller ikke omfattes av transmisjonsnettets utstrekning.»

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet ble med 70 mot 32 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.32.22)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en tariffingsmodell for SFHB-bedriftene der de likebehandles på ikke-diskriminerende og objektive vilkår uavhengig av hvor i nettet disse bedriftene er tilknyttet, og at denne presenteres for Stortinget i den kommende industrimeldingen.»

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 55 mot 47 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.32.43)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

I lov

om endringer i energiloven (skille mellom nettvirksomhet og annen virksomhet mv.)

I

I lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m gjøres følgende endringer:

§ 1-3 tredje ledd skal lyde:

Med *integrert foretak* forstås i denne lov: *Foretak* eller en gruppe av *foretak* som *driver overføring*, omforming eller fordeling av elektrisk energi (nettvirksomhet) i tillegg til *annen virksomhet*. En gruppe av *foretak* omfattes dersom en *fysisk eller juridisk person* kan utøve direkte eller indirekte kontroll med *foretak* i gruppen.

§ 1-3 nytt sjette ledd skal lyde:

Med *kontroll* i tredje ledd og §§ 4-6 og 4-7 forstås i denne lov: *Rettigheter, avtaler eller andre midler som enkeltvis eller sammen, de faktiske eller juridiske forhold tatt i betraktning, gir mulighet til å utøve avgjørende innflytelse over et foretaks virksomhet, særlig:*

- eiendomsrett eller bruksrett til et foretaks samlede aktiva eller deler av dem*
- rettigheter eller avtaler som gir avgjørende innflytelse over et foretaks organer med hensyn til deres sammenhengning, stemmegivning eller beslutninger.*

Ny § 1-5 skal lyde:

§ 1-5. (*Transmisjonsnett*)

Transmisjonsnettet omfatter anlegg for overføring av elektrisk energi på minst 200 kV, og anlegg på 132 kV som er av vesentlig betydning for driften av disse anleggene.

Transmisjonsnettet omfatter også anlegg for omforming av elektrisk energi, når omformeranlegget er direkte til-

knyttet anlegg for overføring som nevnt i første ledd og transformerer til spenning på minst 33 kV.

Transmisjonsnettet omfatter ikke anlegg som nevnt i første og andre ledd som kun betjener en enkelt eller et fåtall brukere.

Departementet kan i enkeltvedtak fastsette hvilke anlegg som skal inngå i transmisjonsnettet i henhold til denne bestemmelse. Anlegg som inngår i sentralnettet ved denne bestemmelsens ikrafttredelse, inngår i transmisjonsnettet med mindre departementet fatter annet vedtak.

Ny § 3-7 skal lyde:

§ 3-7. (*Koordinerende operatør av distribusjonssystem*)

Departementet kan gi forskrifter om utpeking av konsesjonær etter §§ 3-1 og 3-2 som koordinerende operatør av distribusjonssystem. *Departementet* kan gi forskrifter om operatørens oppgaver og myndighet overfor aktører som helt eller delvis eier eller er tilknyttet nett.

§ 4-1 nytt femte ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om omgjøringsadgang som avviker fra bestemmelsene om tidsfrister i forvaltningsloven §§ 34 og 35 ved feil i datagrunnlaget for enkeltvedtak om fastsettelse av nettselskapenes inntektsrammer.

§ 4-6 skal lyde:

§ 4-6. (*Krav om selskapsmessig skille*)

I et integrert foretak skal nettvirksomhet være organisert som en egen selvstendig juridisk enhet, adskilt fra annen virksomhet. Nettforetak skal ikke ha direkte eller indirekte kontroll over foretak som driver annen virksomhet. Foretak som driver produksjon eller omsetning av elektrisk energi eller konsesjonspliktig fjernvarmevirksomhet, skal ikke ha direkte eller indirekte kontroll over nettforetak.

Første ledd er ikke til hinder for samarbeid om felles driftssentral mellom nettforetak og foretak som driver produksjon av elektrisk energi eller fjernvarmevirksomhet, så lenge nettforetaket har styring og ansvar for driftssentralens nettfunksjoner. Departementet kan gi forskrift om nettforetaks adgang til å selge eller leie ut egen kapasitet, herunder driftskontrollfunksjoner, overskuddskapasitet og i beredskapssituasjoner.

Departementet kan gi dispensasjon fra hele eller deler av kravet om selskapsmessig skille.

Departementet kan gi nærmere forskrifter om selskapsmessig skille og fastsette vilkår i konsesjon etter § 4-1 om forhold som nevnt i denne bestemmelsen.

§ 4-7 skal lyde:

§ 4-7. (*Krav om funksjonelt skille*)

Personer i ledelsen i nettforetak kan ikke delta i ledelsen i foretak som driver annen virksomhet innenfor det integrerte foretaket.

Morselskap eller kontrollerende eier i det integrerte foretaket skal ikke gi instruksjoner til nettforetak om den daglige driften eller om avgjørelser vedrørende utbygging eller oppgradering av nettet. Dette er ikke til hin-

der for overordnet styring med nettforetakets økonomiske rammer.

Departementet kan gi dispensasjon fra hele eller deler av kravet til funksjonelt skille.

Departementet kan gi nærmere forskrifter om funksjonelt skille og fastsette vilkår for konsesjon etter § 4-1 om forhold som nevnt i denne bestemmelsen.

II

1. Loven gjelder fra det tidspunkt Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de forskjellige bestemmelsene til forskjellig tid.
2. Integrerte foretak som omfattes av § 1-3 tredje ledd, plikter innen 1. januar 2021 å være organisert i samsvar med kravene i §§ 4-6 og 4-7.
3. Dispensasjon som nevnt i § 4-6 tredje ledd og § 4-7 tredje ledd fra hele eller deler av kravene om selskapsmessig og funksjonelt skille, kan også gis før loven har trådt i kraft

Presidenten: Det votes først over I, ny § 1-5 og § 4-6. Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 92 mot 9 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 19.33.15)

Presidenten: Det votes over I, § 4-7.

Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 55 mot 47 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 19.33.41)

Presidenten: Det votes over resten av I samt II.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt mot 1 stemme.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Rigmor Andersen Eide på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre
 - forslagene nr. 2 og 3, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- Det votes først over forslagene nr. 2 og 3, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gi Miljødirektoratet og Oljedirektoratet i oppdrag å gjennomgå oljeindustriens eksisterende utslippstillatelser, samt øvrige juridiske vilkår, for å oppdatere kravene slik at teknisk mulig energieffektivisering blir gjennomført og slik bidrar til at Norge når sitt klimamål for 2020.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som sikrer at potensialet for utslippskutt gjennom energieffektiviseringstiltak i petroleumssektoren realiseres raskest mulig.»

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 98 mot 4 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 19.34.43)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjøre det mer lønnsomt med energieffektiviseringstiltak for norsk petroleumsnæring gjennom en kombinasjon av mer gunstige avskrivningsregler og økt CO₂-avgift.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 90 mot 11 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 19.35.02)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:145 S (2014–2015) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene André N. Skjelstad, Terje Breivik, Pål Farstad og Iselin Nybø om energieffektivisering på norsk sokkel – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstilt:

I

I statsbudsjettet for 2016 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
400		Justis- og beredskapsdepartementet	
	1	Driftsutgifter, for høyes med fra kr 339 827 000 til kr 395 080 000	55 253 000
495		Integrerings- og mangfoldsdirektoratet	
	1	(Ny) Driftsutgifter, bevilges med	252 460 000
496		Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	
	21	(Ny) Spesielle driftsutgifter, kunnskapsutvikling, kan overføres, bevilges med	39 686 000
	45	(Ny) Større utstysanskaffelser og vedlikehold, kan overføres, bevilges med	48 780 000
	50	(Ny) Norges forskningsråd, bevilges med	6 939 000
	60	(Ny) Integreringstilskudd, kan overføres, bevilges med	8 393 128 000
	61	(Ny) Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger, overslagsbevilgning, bevilges med	596 383 000
	62	(Ny) Kommunale innvandrertiltak, bevilges med	198 157 000
	70	(Ny) Bosettingsordningen og integreringstilskudd, oppfølging, bevilges med	2 047 000
	71	(Ny) Tilskudd til innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet, bevilges med	82 208 000
	72	(Ny) Statsautorisasjonsordningen for tolker m.m., bevilges med	2 577 000
	73	(Ny) Tilskudd, bevilges med	5 871 000
497		Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	
	21	(Ny) Spesielle driftsutgifter, opplæring i norsk og samfunnskunnskap, kan overføres, bevilges med	31 868 000
	22	(Ny) Prøver i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere, bevilges med	13 782 000
	60	(Ny) Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere, bevilges med	1 985 608 000
800		Barne- og likestillingsdepartementet	
	1	(Ny) Driftsutgifter, nedsettes med	21 028 000
		fra kr 163 599 000 til kr 142 571 000	
	21	(Ny) Spesielle driftsutgifter, nedsettes med	2 625 000
		fra kr 11 749 000 til kr 9 124 000	
820		Integrerings- og mangfoldsdirektoratet	
	1	(Ny) Driftsutgifter, nedsettes med	252 460 000
		fra kr 252 460 000 til kr 0	
821		Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	
	21	(Ny) Spesielle driftsutgifter, kunnskapsutvikling, kan overføres, nedsettes med	39 686 000
		fra kr 39 686 000 til kr 0	
	45	(Ny) Større utstysanskaffelser og vedlikehold, kan overføres, nedsettes med	48 780 000
		fra kr 48 780 000 til kr 0	
	50	(Ny) Norges forskningsråd, nedsettes med	6 939 000
		fra kr 6 939 000 til kr 0	
	60	(Ny) Integreringstilskudd, kan overføres, nedsettes med	8 393 128 000
		fra kr 8 393 128 000 til kr 0	

Kap.	Post	Formål	Kroner
	61	(Ny) Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger, <i>overslagsbevilgning</i> , n e d s e t t e s med fra kr 596 383 000 til kr 0	596 383 000
	62	(Ny) Kommunale innvandrertiltak, n e d s e t t e s med fra kr 198 157 000 til kr 0	198 157 000
	70	(Ny) Bosettingsordningen og integreringstilskudd, oppfølging, n e d s e t t e s med fra kr 2 047 000 til kr 0	2 047 000
	71	(Ny) Tilskudd til innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet, n e d s e t t e s med fra kr 82 208 000 til kr 0	82 208 000
	72	(Ny) Statsautorisasjonsordningen for tolker m.m., n e d s e t t e s med fra kr 2 577 000 til kr 0	2 577 000
	73	Tilskudd, n e d s e t t e s med fra kr 5 871 000 til kr 0	5 871 000
822	21	Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere Spesielle driftsutgifter, opplæring i norsk og samfunnskunnskap, <i>kan overføres</i> , n e d s e t t e s med fra kr 31 868 000 til kr 0	31 868 000
	22	Prøver i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere, n e d s e t t e s med fra kr 13 782 000 til kr 0	13 782 000
	60	Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere, n e d s e t t e s med fra kr 1 985 608 000 til kr 0	1 985 608 000
I n n t e k t e r			
3496	1	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere (Ny) Integreringstilskudd for overføringsflyktninger, ODA-godkjente utgifter, b e v i l g e s med 266 475 000	266 475 000
	2	(Ny) Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger, ODA-godkjente utgifter, b e v i l g e s med 85 108 000	85 108 000
3497	1	Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (Ny) Norskopplæring i mottak, ODA-godkjente utgifter, b e v i l g e s med 333 878 000	333 878 000
3821	1	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere Integreringstilskudd for overføringsflyktninger, ODA-godkjente utgifter, n e d s e t t e s med fra kr 266 475 000 til kr 0	266 475 000
	2	Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger, ODA-godkjente utgifter, n e d s e t t e s med fra kr 85 108 000 til kr 0	85 108 000
3822	1	Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere Norskopplæring i mottak, ODA-godkjente utgifter, n e d s e t t e s med fra kr 333 878 000 til kr 0	333 878 000

II

Votering i sak nr. 6

Fullmakt til å overskride gitte bevilgninger

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2016 kan overskride bevilgningen under kap. 495 Inkluderings- og mangfoldsdirektoratet, post 1 Driftsutgifter mot tilsvarende merinntekt under kap. 3495 Inkluderings- og mangfoldsdirektoratet, post 1 Diverse inntekter.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt 37 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Torgeir Micaelsen på vegne av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet
- forslag nr. 4, fra Torgeir Micaelsen på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslagene nr. 5–11, fra Torgeir Micaelsen på vegne av Arbeiderpartiet

- forslagene nr. 12–17, fra Olaug V. Bollestad på vegne av Kristelig Folkeparti og Senterpartiet
- forslag nr. 18, fra Olaug V. Bollestad på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 19–33, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet
- forslagene nr. 34 og 35, fra Siv Elin Hansen på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 36 og 37, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet

Det voterer over forslag nr. 35, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at forslag om å legge ned, eller vesentlig endre, fødetilbudet ved et sykehus behandles av Stortinget.»

Senterpartiet har varslet at de vil støtte forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 93 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.37.29)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 34, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at større endringer, slik som forslag om å fjerne akuttkirurgi fra et sykehus, behandles av Stortinget.»

Kristelig Folkeparti og Senterpartiet har varslet at de vil støtte forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 87 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.37.52)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 37, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle regionsykehus og universitetssykehus har geriatrisk avdeling.»

Kristelig Folkeparti har varslet at de vil støtte forslaget.

Karin Andersen (SV) (fra salen): President! SV skal også stemme for dette forslaget.

Presidenten: Ja vel, da støttes dette forslaget fra Senterpartiet også av Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 87 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.38.35)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 33, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme for Stortinget en gjennomgang av status og investeringsbehov for sykehusbygninger og medisinsk teknisk utstyr, med forslag til prioriteringer og fremtidige bevilgningsbehov.»

Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil støtte forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 87 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.38.59)

Presidenten: Det voterer over forslagene nr. 23, 25–32 og 36, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som sikrer at lokalsykehus rammefinansieres.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at Stord sjukehus videreutvikles som et fullverdig lokalsykehus med minimum døgnberedskap i akutt indremedisin, kirurgi, anestesi, røntgen og laboratorietjenester og styrkes gjennom bedre oppgavefordeling og samarbeid i helse-regionen.»

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at Gravdal sjukehus videreutvikles som et fullverdig lokalsykehus med minimum døgnberedskap i akutt indremedisin, kirurgi, anestesi, røntgen og laboratorietjenester og styrkes gjennom bedre oppgavefordeling og samarbeid i helse-regionen.»

Forslag nr. 27 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at Volda sjukehus videreutvikles som et fullverdig lokalsykehus med minimum døgnberedskap i akutt indremedisin, kirurgi, anestesi, røntgen og laboratorietjenester og styrkes gjennom bedre oppgavefordeling og samarbeid i helse-regionen.»

Forslag nr. 28 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at Flekkefjord sjukehus videreutvikles som et fullverdig lokalsykehus med minimum døgnberedskap i akutt indremedisin, kirurgi, anestesi, røntgen og laboratorietjenester og styrkes gjennom bedre oppgavefordeling og samarbeid i helse-regionen.»

Forslag nr. 29 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at Narvik sjukehus videreutvikles som et fullverdig lokalsykehus med minimum døgnberedskap i akutt indremedisin, kirurgi, anestesi, røntgen og laboratorietjenester og styrkes gjennom bedre oppgavefordeling og samarbeid i helse-regionen.»

Forslag nr. 30 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Odda sju-

kehus videreutvikles som et fullverdig lokalsykehus med minimum døgnerberedskap i akutt indremedisin, kirurgi, anestesi, røntgen og laboratorietjenester og styrkes gjennom bedre oppgavefordeling og samarbeid i helseregionen.»

Forslag nr. 31 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at Kongsberg sykehus får gjeninnført bløtdelskirurgi og radiologi, og videreutvikles som et fullverdig lokalsykehus med minimum døgnerberedskap i akutt indremedisin, kirurgi, anestesi, røntgen og laboratorietjenester og styrkes gjennom bedre oppgavefordeling og samarbeid i helseregionen.»

Forslag nr. 32 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at Orkdal sykehus videreutvikles som et fullverdig lokalsykehus med minimum døgnerberedskap i akutt indremedisin, kirurgi, anestesi, røntgen og laboratorietjenester og styrkes gjennom bedre oppgavefordeling og samarbeid i helseregionen.»

Forslag nr. 36 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle sykehus med akuttfunksjoner har tilgang til adekvat radiologisk vurdering på døgnerbasis.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil støtte forslagene.

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet ble med 93 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.39.25)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 22 og 24, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen pålegge alle sykehus å innføre et reglement som sikrer åpenhet og å jevnlig kartlegge ansattes opplevelse av yringsfrihet og meldekultur på arbeidsplassen.»

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn for den videre utviklingen av norske sykehus at minimum basiskompetanse skal være døgnerberedskap innenfor indremedisin, kirurgi, anestesi, røntgen- og laboratorietjenester.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil støtte forslagene.

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet ble med 92 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.39.51)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 21, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre en forsvarlighetsgrense på 85 prosent belegg i norske sykehus.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 95 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.40.14)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 19 og 20, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen pålegge de regionale helseforetakene å innføre stedlig ledelse ved alle sykehus og større sykehusavdelinger, og at stedlig leder skal få ansvar for hele virksomheten med både faglig ansvar, økonomisk ansvar og personalansvar.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke kompetansen og kvaliteten i akuttmottak ved å utvikle spesialiteten generell indremedisin med mer mottakskompetanse og egne kompetanseområder for øvrige spesialiteter, i stedet for å innføre en ny legespesialitet i akutt- og mottaksmedisin.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil støtte forslagene.

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet ble med 93 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.40.36)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 18, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre delvis rammefinansiering av lokalsykehusene og et styrket samarbeid mellom store og små sykehus, herunder tildeling av oppgaver fra de større sykehusene, hospiterings- og rotasjonsordninger.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil støtte forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 93 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.40.59)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 15–17, fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet.

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at lokalsykehusene, såkalte akuttisykehus, som i dag har akuttkirur-

gi, beholder denne akuttfunksjonen for å sikre god og forsvarlig beredskap i hele landet.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at vesentlige endringer i sykehusstruktur og sykehusfunksjoner avgjøres av Stortinget i Nasjonal helse- og sykehusplan hvert fjerde år, etter modell av Nasjonal transportplan.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å forskriftsfeste krav om responstid basert på Akuttutvalgets forslag om nasjonale responstider for ambulanser på 8, 12 og 25 minutter.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil støtte forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet ble med 87 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.41.23)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 14, fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke utdanningskapasiteten av medisinstudentene i Norge, slik at utdanningen står mer i forhold til det nasjonale behovet.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil støtte forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet ble med 86 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.41.46)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 12 og 13, fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet.

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang av dagens finansiering i sykehusene og utrede alternative finansieringsmodeller som sikrer at økonomien ikke blir styrende for den helsehjelpen som gis pasientene.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre måleindikatorer som årsverksutvikling, kostnads- og aktivitetsindikatorer for å sikre at den gyldne regel, som tilsier høyere vekst innen rus og psykisk helse enn somatikk, etterleveres i de regionale helseforetakene.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil støtte forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet ble med 87 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.42.09)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 10 og 11, fra Arbeiderpartiet.

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennom foretaksmøtet og/eller styringsdokumenter sørge for at de regionale helseforetakene ser bort fra de beskrivende scenarioene for utvikling av tilbudet til akutt syke pasienter ved sykehusene, når nye utviklingsplaner for helseforetak og regionale helseforetak skal utformes.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med egen sak om basestrukturen for luftambulansen i Norge, senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2017.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil støtte forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet ble med 67 mot 35 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.42.32)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 8 og 9, fra Arbeiderpartiet.

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at de regionale helseforetakene har hovedansvaret for utvikling av nye behandlingsmetoder, for oppgavefordeling mellom sykehusene, samt ansvar for regionovergrepene virksomhet, der dette er formålstjenlig.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennom foretaksmøtet og/eller styringsdokumenter sørge for at de regionale helseforetakene utreder ulike modeller for kirurgisk akuttberedskap ved akutt sykehusene, herunder alternative vaktordninger, rotasjonsordninger og eventuelt med samarbeid mellom sykehus, der dette er mulig – med tanke på å ivareta akuttberedskapen ved det enkelte sykehus gjennom best mulig utnyttelse av de samlede kirurgiske ressurser.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet ble med 70 mot 32 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.42.53)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 5–7, fra Arbeiderpartiet.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede alternative modeller for organisering av Helse Sør-Øst, med sikte på en deling av det regionale helseforetaket.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en særskilt avtale mellom arbeidstaker- og arbeidsgiversiden i helseforetakene for å kunne iverksette ventetids-

prosjekter og prosjekter ved poliklinikkene på kvelds- og helgebasis, og fremme forslag om finansiering i statsbudsjettet for 2017 etter gjennomførte forhandlinger.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang av Helsedirektoratets portefølje med sikte på å desentralisere flere oppgaver til de regionale helseforetakene, der dette er formålstjenlig.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil støtte forslagen.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet ble med 66 mot 36 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.43.22)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte med tiltak som kan styrke utdanning og rekruttering av helsefagarbeidere i norske sykehus.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil støtte forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 60 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.43.55)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 2 og 3, fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen se bort fra prinsippet om at befolkningsgrense skal være bestemmende for akutfunksjoner ved sykehus.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag for Stortinget om tiltak som kan sikre legestudenter økt tilgang til praksisplasser i kommunehelsetjenesten.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil støtte forslagen.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet ble med 54 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.44.10)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheter for å ta i bruk modulbasert spesialisering som formaliserer legers vaktkompetanse.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil støtte forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet ble med 55 mot 47 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.44.38)

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber regjeringen gjennom foretaksmøtet og/eller styringsdokumenter sørge for at stedlig ledelse blir hovedregelen ved norske sykehus.

Presidenten: Senterpartiet har varslet subsidiær støtte til I.

Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 94 mot 3 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.45.07)

Videre var innstilt:

II

Stortinget ber regjeringen sørge for at sykehus som i dag har akuttkirurgiske tilbud, fortsatt vil ha dette når hensynet til pasienten gjør det nødvendig, og kvalitet og pasientsikkerhet er ivaretatt.

Presidenten: Arbeiderpartiet har varslet at de subsidiært støtter II.

Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 87 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.45.34)

Videre var innstilt:

III

Stortinget ber regjeringen om at scenarioene som er beskrevet i Nasjonal helse- og sykehusplan, ikke skal være førende for de lokale og regionale utviklingsprosessene som skal gjennomføres etter at Stortinget har behandlet planen.

IV

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med egen sak om basestrukturen for luftambulansen i Norge.

Presidenten: Arbeiderpartiet har varslet at de subsidiært vil støtte III og IV.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

V

Stortinget ber regjeringen gjennom foretaksmøtet og/eller styringsdokumenter sørge for at de regionale helseforetakene starter en prosess med å flytte mer av den elektive kirurgien i foretaket til akuttstuskehusene, der det ligger til rette for dette, for derigjennom å styrke den generelle kirurgiske kompetansen ved disse sykehusene.

Presidenten: Senterpartiet har varslet subsidiær støtte til V.

Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 96 mot 2 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 19.46.15)

Videre var innstilt:

VI

Meld. St. 11 (2015–2016) – om Nasjonal helse- og sykehusplan (2016–2019) – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt tre forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Olaug V. Bollestad på vegne av Kristelig Folkeparti og Senterpartiet
- forslag nr. 3, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet

Det voteres over forslag nr. 3, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme sak om å ram-

mefinansiere fødselsomsorgen slik at kvalitet blir premiert og at en sikrer forsvarlig bemanning som et akutttilbud.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil støtte forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 93 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.47.08)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1 og 2, fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen pålegge helseforetakene å etterkomme den faglige anbefalingen om at alle fødende skal sikres jordmor til stede i aktiv fase av fødselen.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen pålegge helseforetakene i løpet av 2016 å sikre at kvalitetskravene til fødeinstitusjoner fra 2010 blir implementert, både når det gjelder organisering og resultat.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil støtte forslagene.

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet ble med 87 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.47.30)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:2 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anne Tingelstad Wøien, Geir Pollestad og Kjersti Toppe om å sikre kvaliteten i fødselsomsorga og rammefinansiere fødeavdelingar og kvinneklinikkar – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:17 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Kjenseth, Iselin Nybø, Ola Elvestuen og André N. Skjelstad om et drømmeløft for akuttmedisin, psykiatri og regional helseinnovasjon 2017–2021 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Under debatten er det satt frem to forslag. Det er forslagene nr. 1 og 2, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet.

Det voteses først over forslag nr. 2. Forslaget lyder:
«Stortinget ber regjeringen fremme sak om å erstatte helseforetaksloven med en helseforvaltningslov der eierrepresentanter i styrene velges av og blant fylkestingets medlemmer.»

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 96 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.48.50)

Presidenten: Det voteses over forslag nr. 1, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre en nettverksmodell for kvalitet i sykehusene hvor fullverdige lokalsykehus med akuttberedskap innen kirurgi, indremedisin, anestesi, røntgen og laboratorium samhandler med mer spesialiserte sykehus.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil støtte forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 93 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.49.10)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:19 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentanten Kjersti Toppe om å utvikle folketts helsetjeneste og en ny nettverksmodell for kvalitet i sykehusene – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 10

Presidenten: Sak nr. 10 er andre gangs behandling av lovsak og gjelder lovvedtak 44.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets

lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 11 [19:49:55]

Referat

1. (190) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Eva Kristin Hansen og Marit Arnstad om å følge opp Stortingets vedtak om struktur for drifts- og baseorganisasjoner i oljevirkksomheten (Dokument 8:65 S (2015–2016))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
2. (191) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arild Grande, Anette Trettebergstuen, Sonja Mandt og Hege Haukeland Liadal om en ny innordning av produksjonstilskuddet til nyhets- og aktualitetsmedier, der minstesatsene heves (Dokument 8:64 S (2015–2016))
Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.
3. (192) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jenny Klinge, Per Olaf Lundteigen og Liv Signe Navarsete om å tre ut av Schengen-avtalens bestemmelser om grensekontroll samt innføre norsk grensekontroll (Dokument 8:61 S (2015–2016))
Enst.: Sendes justiskomiteen som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
4. (193) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Christian Tynning Bjørnø, Tove Karoline Knutsen, Lise Christoffersen, Sonja Mandt, Stine Renate Håheim, Kari Henriksen og Hadia Tajik om nasjonale retningslinjer for barnehusene (Dokument 8:62 S (2015–2016))
Enst.: Sendes justiskomiteen.
5. (194) Årsmelding til Stortinget fra Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-utvalget) for 2015 (Dokument 7:1 (2015–2016))
6. (195) Riksrevisjonens undersøkelse av oppfølging av ungdom utenfor opplæring og arbeid (Dokument 3:9 (2015–2016))
7. (196) Riksrevisjonens undersøkelse om effektivitet i vedlikehold av jernbanenettet (Dokument 3:10 (2015–2016))
Enst.: Nr. 5–7 sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
8. (197) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Heikki Eidsvoll Holmås om et klimaforlik for transportsektoren med 49 forslag for 50 prosent klimakutt basert på Miljødirektoratets rapport: «Klimatiltak og utslippsbaner mot 2030. Kunnskapsgrunnlag for lavutslippsutvikling» (Dokument 8:63 S (2015–2016))
9. (198) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Line Henriette Hjemdal, Hans Fredrik Grøvan, Rigmor

Andersen Eide, Hans Olav Syversen og Anders Tyvand om en mer miljøvennlig og bærekraftig luftfartsektor med god kapasitetsutnyttelse (Dokument 8:66 S (2015–2016))

Enst.: Nr. 8 og 9 sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og presidenten vil benytte anledningen til å ønske god påske.

Møtet hevet kl. 19.51.
